

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

marksizm ve maoizm

v. krivtsov

marksizm ve maoculuk
maoculuk ve anti - marksist felsefesi
maoculuğun temel ideolojik kaynakları
pratiğin yok edilişi
anti - hümanizm ve serüvenci politika
«kültür devrimi» ve çin işçi sınıfı
«büyük sıçrama» ve sonuçları
maoculuğun özü ve politikası
maocu dış politikanın ideolojik temelleri
ulusal kurtuluş hareketi

bilim
yayınları

BİLİM YAYINLARI : 12

Bilim Yayıncılık Limited Ortaklığı
Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş — İSTANBUL

P.K. 265 Sirkeci — İSTANBUL
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

MARKSİZM ve MAOİZM

SOVYET BASININDAN BİR DERLEME

Çeviren :

EROL YAHYALI

Maoism Unmasked

Progress, 1972

Derleyen : V. F. FEOKTİSTOV

Giriş : V. A. KRİVTSOV

Marksizm ve Maoizm

Bilim Yayınları; İstanbul, Mayıs 1975

Dizgi : Emek-Tepe Matbaası

Baskı : Dizerkonca Matbaası

Kapak : Reyo Koll. Şti.

Cilt : Numune Mücellithanesi

İ Ç İ N D E K İ L E R

Giriş	7

BÖLÜM 1

MAOCU FELSEFENİN BİR ELEŞTİRİSİ	17

Marksizm ve Maoculuk P. Fedoseyev	19

Maoculuk ve Anti-Marksist Felsefesi A. Rumyantsev	48

Maoculuğun Temel İdeolojik Kaynakları K. İvanov	79

Pratiğin Yok Edilişi (Maocu Pratik Kavramının Bir Eleştirisi) E. Batalov	100

Maoculuk : Anti-Hümanizm ve Serüvenci Politika A. Titarenko	123

BÖLÜM 2

MAO TSE-TUNG'UN SOSYO-EKONOMİK KAVRAMLARININ ANTI-MARKSİST ÖZÜ	139

Mao Grubunun Sosyo-Ekonomik Politikası ve Çin İşçi Sınıfı A. Rumyantsev, A. Sterbalova	141

«Kültür Devrimi» ve Çin İşçi Sınıfı V. Vyatsky	170

«Büyük Sıçrama» ve Sonuçları

A. Vladimirov 188

Maocular, Çin'in Toplumsal ve Ekonomik Yapısını
Sakatlıyorlar

M. Sladkovsky 204

Çin Ekonomisinin Askerileştirilmesi

V. Vyatsky 215

Maoculuğun Özü ve Politikası

N. Kapchenko 223

Mao Grubunun Toplumsal ve Ekonomik Politikasının
Anti-Marksist Özü

V. Gelbras 243

BÖLÜM 3

MAO GRUBUNUN ULUSLARARASI ALANDA ANTİ-SOSYALİST
BÖLÜCÜ POLİTİKASI 263

Maocu Dış Politikanın İdeolojik Temelleri

G. Apalin 265

Ulusal Kurtuluş Hareketi ve Mao Grubunun
Bölücü Eylemleri

M. Kapitsa 288

1969 yılının Haziran ayında Moskova'da yapılan Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı'nda bir noktanın üstünde önemle duruldu: Marksist - Leninist teori ve politikanın uğratıldığı sağ ve sol oportünist çarpıtmaları etkisiz kılmak ve revizyonizme, dogmacılığa ve sol - sekte serüvenciliğe karşı savaşmak için hiç bir çaba esirgenmemelidir. Konuşmacıların çoğu, oportünizm ve serüvenciliğin, günümüzde en çarpıcı biçimde Çin'in iş başındaki yöneticilerinin politikasında kendini gösterdiğini belirtti. Bu konuşmacılar, özellikle Maocuların bölücü faaliyetlerinin şovenist ve anti - Sovyetçi tutumlarının zarar ve tehlikesine dikkati çektiler.

Maoculuğun siyasal ve ideolojik içeriği çeşitli evrelerden geçmiştir. Bu evreleri belirleyen, Çin devriminin ve Çin Komünist Partisi içinde Marksist - Leninist enternasyonalistlerle milliyetçiler ve oportünistler arasında süregelen mücadelenin gelişimidir. Küçük burjuva, milliyetçi, revizyonist ve her geçen gün Marksizm - Leninizmden biraz daha uzaklaşan bir öğreti olan Maoculuğun gelişiminin bir özelliği, Marksizm - Leninizmi daima bir paravan olarak kullanmış olmasıdır. Bu öğreti, önce, Marksizmle Çin devrimi pratiğinin kaynaştırılmasını temsil ettiği söylenen Çinlileş-

tirilmiş Marksizm olarak gösterilmiş; daha sonra da, bir bütün olarak, Marksizm - Leninizmin gelişiminin yeni ve daha yüksek bir aşaması olduğu ilân edilmiştir.

Diğer bir deyişle, Maoculuk, bu büyük teoriyi, onun saygınlığını sömürmek, ona vurmak, onu değerden düşürmek ve adım adım onun yerine «Mao Tse - tung düşüncesini» geçirmek için bir örtü olarak kullanmıştır. Görüşlerinin oportünist özünü Marksist - Leninist terminolojiyle perdeleyen Mao Tse - tung; «Leninizm Çin için benimse-nebilir değildir», «Çin'in yolunu Leninizm değil Maoculuk çizmiştir», «Ruslar da dahil herkes, Çin devriminin başa-rısından beş altı yıl sonra Maoculuğun varlığını kabul ede-cektir» gibi sözlerin sahibidir.*

Mao Tse-tung, Amerikalı gazeteci Forman'ın kendi-siyle 1944'te yaptığı görüşmede politik görüş ve hedeflerini ana çizgileriyle belirtmiştir. Çin'in geleceği üzerine konu-şurken şunları söylemiştir: «SSCB'den iktisadî bakımdan farklılık göstereceğiz. Politik bakımdan da ayrılacağız Sov-yetler Birliği'nden. Biz, bir proletarya diktatörlüğü politi-kasını yerleştirmeyi hiç bir biçimde düşünmüyoruz. Gerçek-te, özgür yarışmayı ve özel girişimi kabul ediyoruz; kar-şılıklı bir anlaşma temeli üzerinde bizim denetimimiz altındaki alanlarda ticaret ve sanayide yabancı yatırıma izin vereceğiz. Ülkemizdeki yabancıları ve yabancı ser-mayeyi hoş karşılıyoruz. Hükümet sistemine gelince, de-mokratik hükümetimiz toprak sahiplerini, tüccarları, kapi-talistleri, burjuvaziyi, köylüleri ve işçileri içine alacaktır.»**

Bu tür sözler, salt taktik düşüncelerin söylediği söz-ler olarak yorumlanabilir. Ancak geçen onyıldaki gelişme-ler, bunların basit birer taktik olmadığını gösterdi. Maocu-

* M. Altaisky ve V. Georgiyev, **Mao Tse-tung'un Felsefî İlkelerinin An'ti-Marksist Özü**, Mysl Yayınları, Rusça basım, Moskova, 1969, s. 17.

** **Mao Tse-tung Yinghsiang (Mao Tse-tung İzlenimleri)**, 1945, s. 9 - 10.

ların 1945'te Birleşik Amerika'nın yardımını sağlama umutları boşa çıktı; ABD Kuomintang'a yardımını sürdürdü; Maocular da bu yüzden Amerikan emperyalistlerine kur yapmayı bir süre için bıraktılar.

Maocuların gerçek görüşleri neler olmuştur ve bu görüşler her evrede nasıl gözlerden uzak tutulmuştur? Kısa bir giriş yazısında bunları ortaya sermek olanaksız; ne var ki, Maoculuğu yeni evresinde incelememiz de zorunlu. Bu yeni evre, Çin Komünist Partisinin 1969 Nisan'ındaki 9. Kongresiyle başlamıştır. Amacımız, bu Kongre'nin kabul ettiği yeni ÇKP Tüzüğü'nde yer alan ve «Mao Tse-tung düşüncesi»ni «emperyalizmin topyekûn çöküşü ve sosyalizmin dünyanın her yerinde zafere doğru ilerlediği çağın Marksizm - Leninizmi» olarak gösteren tanımın gerisinde neyin yattığını göstermektir.

Maoculuğun gelişimi, izleyicilerinin görüşlerinde ve politik eylemlerinde, Çin'in özgürlüğüne tapınma ve Çin - merkezilikten Büyük - Han şovenizmine, ırkçılığa ve anti - Sovyetçiliğe dek büyüyen milliyetçilik öğelerinin sürekli olarak güçlenişinin izlerini taşımaktadır. 9. Kongre Maoculuğun bu uzun milliyetçi dönüşümünde büyük bir köşetaşı olmuştur. Mao Tse-tung ve çevresinin bir dünya savaşı yoluyla sağlama bağlamayı umduğu dünya egemenliği taleplerine son biçimini bu kongre vermiştir. Maocular, bu yüzden halkı savaşa ve büyük felâketlere hazırlamaya çağırmakta, ülkeyi askerileştirmekte, nükleer silâhların ve bunların dağıtım araçlarının geliştirilmesini hızlandırmakta ve bir dünya savaşının kaçınılmazlığını ilân etmektedirler.

Çin silâhlı bir kampa dönüştürülmekte ve halk, savaşın yakın gelecekte patlak vereceği düşüncesine alıştırılmaktadır.

Maocular, Büyük-Han ilhak tasarılarını gözlemek için taktik düşüncelerle solcu deyimleri kullanmayı sürdürmektedirler. Fakat son kongrede kinayeli biçimlerde söy-

lenenler ve sonuç belgelerinde yansıyanlar ile kongre sonrası Çin propagandasının yurt içi tüketim konusunda söylediklerini karşılaştınca, Maocuların hegemonyacı emellerinin gerisinde gerçekte nelerin yattığını apaçık görüyoruz. Maocular tarafından ülke içine dağıtılan propaganda gereçlerinin arasında olan **Chiehfangchun Pao** gazetesinde 14 Mayıs 1969 tarihinde çıkan savaş övgüleri ile dolu bir yazı özellikle dikkati çekiyor: «Proletarya» diye yazıyor burada, «dünya ölçüsündeki zaferine savaş olmaksızın ulaşamaz.» Günümüz Çin’inde, «proletarya» sözü Mao Tse-tung’un destekçileri için kullanılmaktadır. Bu durum, yukarıdaki alıntıya kesin hegemonyacı bir anlam vermektedir; o yazının hitap ettiği Çin’li okuyucu da aslında bunu böyle kavramaktadır. «Yeni bir Çin doğmuştur,» diye sürüyor yazı, «ve mutlaka yeni bir dünya doğacaktır»; Mao Tse-tung Çin’inin sureti bir dünya yani.

Bu, ÇKP Tüzüğü’nün Mao Tse-tung «düşüncesi» için verdiği tanımın gerçek anlamını ortaya çıkarmaktadır. Bu «düşünce»yi «emperyalizmin topyekûn çöküşe yaklaştığı ve sosyalizmin dünyanın her yerinde zafere doğru ilerlediği çağın Marksizm - Leninizmi» diye tanımlayan Maocular, çağımızın, bütün dünya üzerinde Çin egemenliğinin yerleştirilişine tanık olacağını söylemek istiyorlar. Bütün dünya üzerinde diyoruz; çünkü Maocular SSCB ve diğer sosyalist ülkeleri de «emperyalizm» kavramının içine sokmakta ve «sosyalizm»den yalnız Çin’i anlamaktadırlar. Görüldüğü gibi, ÇKP 9. Kongresi Maoculuğun yepyeni bir tanımını vermiştir. Bu kongre birinci olarak, Maoculuğun artık Çin’in sınırlarıyla sınırlanmadığını, aksine dünya ölçüsünde bir önem kazandığını dobra dobra ilân etmiştir; ikinci olarak da, Maocuların, gözlerini dünya egemenliğine diktiğini ortaya sermiştir.

Mao Tse-tung ve dalkavuklarının dünya egemenliği talepleri, kuşkusuz büyük ölçüde, Çin burjuvazisinin ve

onun ideologlarının bu yüzyılın başında besledikleri düşüncelerin kalıntısıdır. Düşünceleri Mao Tse-tung'u gençliğinde pek büyülemiş olan Liang Chi-chao'nun sözlerini burada hatırlamak yerinde olur: «Atalarımızın beşbin yıldır her zaman bütün güçlerini adadıkları büyük bir dava vardır... Bu dava nedir? Ben buna, Çin ulusunu genişletme davası, diyorum. Çin ulusu, başlangıçta yalnızca Shantung ve Honan'da yerleşmiş bir kaç küçük kabileden ibaretti. Binlerce yıl içinde bu kabileler yavaş yavaş büyüdü; geniş ve büyük bir imparatorluk yaratan yüce bir ulus olarak gelişti. İki kanaldan oldu bu büyüme. Birincisi, sınırlarımızın içindeki ve ötesindeki sayısız milliyetlerin özümlesişi —asimilasyonu— yoluyla; ikincisi, ulusumuz halkının sınırlara doğru sürekli göçü ve toprakların genişletilmesi yoluyla... Tarih, beşbin yıldır bu yolda yürümüştür.»* Liang Chi-chao ve benzerlerinin bu düpedüz genişlemeci görüşleri, bugün, «Çin ulusunun genişlemesi» politikasının daha büyük boyutlara ulaştırılmasını öğütleyen ve bu yolda SSCB, Moğol Halk Cumhuriyeti, Hindistan ve diğer ülkeler üzerinde toprak taleplerinde bulunan Mao Tse-tung ve destekçilerince geliştirilmektedir. Çin burjuvazisi, saldırgan tasarılarını zamanında açıkça dile getirmiştir. Oysa Maocular, üstlerine devrimci giysiler geçirmekte ve halkları «insanın insan tarafından sömürsünden» kurtarma sözleri vermektedirler.

Ama bu maskenin rengi, Maocuların söyledikleri ile Çin'in içinde ve uluslararası düzeyde izledikleri siyasal çizgiyi karşılaştırır karşılaştırmaz uçup gitmektedir.

Mao Tse-tung ve destekçilerinin, ÇKP 8. Kongresinde, sosyalizmin daha ileri kuruluşu için alınan kararları saptırmaya ve serüvenci «üç kızıl bayrak» politikasını ülkeye kabul ettirmeye giriştikleri 1958 yılından bu yana,

* Tsui Chin Chin Wu Shih Chi, Shanghai, 1922.

ÇKP ve Çin halkının Çin Halk Cumhuriyetinin ilânını izleyen yedi yıl boyunca gerçekleştirdiği sosyalizm unsurları yavaş yavaş sökülüp atılmıştır. Maocuların «büyük sıçrama»ları ve «halk komünleri», Çin ekonomisine ağır birer darbe olmuş ve sosyalizmin kuruluşunun yolunu kesmiştir; yine Mao Tse-tung ve destekçileri, «kültür devrimi» boyunca üst yapıdaki sosyalist kazançlara darbeler indirmişlerdir. Bu üstyapının dayandığı temelleri sarsmışlar ve zayıflatmışlardır. Bu, onların anti-sosyalist bir güç olduğunu ve istediklerinin, sosyalizm ve Çin halkının refahı değil, uluslararası egemenlik olduğunu açıkça gösterdi. Bu sonucu destekleyen ek kanıtları ise ÇKP'nin 9. Kongresi verdi. Bu kongrede sosyalist kuruluş için yapıcı bir program oluşturulmadı; yalnızca Mao Tse-tung'un hayatın geçersiz kıldığı «büyük sıçrama» ve buna benzer diğer düşünceleri yinelenmekle yetinildi. Konulan ana görev, üretici güçlerin geliştirilmesi değildi —ki kongrenin ertesinde, üretici güçlerin geliştirilmesi düşüncesi bile gerici olarak damgalandı. Tersine, Maocularca günümüz Çin'inin gelişiminin temel itici gücü olarak görülen «sınıf mücadelesi»nin yoğunlaştırılması başlıca görev olarak tanımlandı.

Kongre, siyasal iktidarın baş araçları olarak, yasal Parti ve anayasal devlet organlarını değil, devrimci komiteleri onayladı. «Kültür devrimi» sırasında kurulmuş olan bu devrimci komiteler, Mao Tse-tung ve destekçilerinin askeri-bürokratik diktatörlüğünün araçlarıdır. Yine kongre, orduyu, «devletin başlıca unsuru» olarak tanımladı. Bu, şimdiki parti komitelerinde askerlerin niçin ön planda geldiklerini açıklamaktadır.

1953'te yayınlanan belgelerde, ÇKP'nin genel çizgisi olarak, Çin'de sosyalizmin kuruluşu için onbeş yıllık bir süre öngörülüyordu. Son kongrede ise, Çin'de sosyalizmin kuruluşunu tamamlamayı bekleyenlerin umutları bile bile kırılarak şu ilân edildi: «Belirli bir sosyalist ülkedeki nihai

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

zafer, yalnızca o ülkedeki proletaryanın ve diğer tabakaların çabalarını gereksinmez; bu zafer, dünya devriminin zafere ulaşmasına da bağlıdır.» Dünya devriminin bir dünya savaşını gerektirdiğini Maocular söylüyor; öyleyse, sosyalist kuruluş ancak bir dünya savaşının sonucu olarak tamamlanabilir. Demek ki, Çin yöneticilerinin bu aşamadaki baş hedefi sosyalizm değil, bir dünya savaşıdır; ve «dünya devrimi»nden söz etmelerindeki tek amaç, Büyük - Han'cı şovenist politikalarını örtmek ve savaşı körüklemekle devrimci bir hedefi izlediklerine halkları inandırmaktır.

Maoculuğun bugünkü gelişiminin bir özelliği de, anti - Sovyetizmin resmi politika düzeyine çıkarılmış olmasıdır. Sovyetler Birliğine ve sosyalist ülkeler topluluğunun diğer üyelerine karşı mücadelenin, 9. Kongrede yeni Maocu partinin görevlerinden biri olarak sayılması, bunun kanıtıdır. Kuşkusuz bunun da kendine göre bir mantığı vardır. Maoculuğun yaşayabilir bir öğreti olduğunu kanıtlama girişimlerinin doğurduğu korkunç iktisadî ve politik gerilemelerden sonra, Mao Tse - tung ve destekçileri, yıkım doğurucu politikalarını Çin halkının gözünde doğrulamak için ellerinde bir araç olan anti-Sovyetizme başvurmaksızın ayakta duramazlar artık. Üstelik, Maocular Büyük Güç hırsları uğruna sosyalizmin çıkarlarından vazgeçmeleri sonucu her geçen gün karşılarına dağ gibi yığılan güçlük ve sıkıntılardan Çin halkının dikkatini saptırmak için de anti - Sovyetizme gereksinim duyuyorlar. Şovenist tutkuları kamçılamak ve Çin halkını bu yolla kendi çevrelerinde birleştirerek «kültür devrimi» süresince ülkeye çöktürülen iç düşmanlığın yarattığı çatlakları kapamak için, anti - Sovyetizm-den yararlanmayı hesaplıyorlar.

Ve son olarak, Mao Tse-tung ve destekçileri, dünya sosyalizmine karşı mücadelelerinde kapitalist ülkelerin des-

tek ve yardımını sağlamak için anti - Sovyetizme bel bağ-
lıyorlar.

Maocuların, daha 1945'te, emperyalizmin uzattığı lok-
malara ağızlarını uzatmaktan tiksınmediklerini görmüşüz-
dür. Ama o zaman bunun karşılığını anti-Sovyetizmle ödeye-
cek durumları yoktu; çünkü Sovyet yardımına gereksinim-
leri vardı. Emperyalist güçlerden bugün aldıkları primleri
ise sosyalizme ihanet ve anti - Sovyetizmle ödemektedir-
ler.

Bütün gerçekler gösteriyor ki, Maoculuk, dünya dev-
rimci hareketi içindeki milliyetçi ve oportünist bir sapma
olmaktan çıkmış; dünya devrimci sürecini ve demokrasi,
sosyalizm, ilerleme ve barış davasını tehdit eden, Büyük -
Hancı, anti - komünist ve anti - Sovyetçi bir eğilim ol-
muştur. Maoculuk, her geçen gün, halktan kopuk ve ken-
di istemini bütün insanlığa kabul ettirmeyi amaçlayan bü-
rokrat bir gruba hizmet eden askeri ve jeopolitik bir gö-
rüşler sistemine dönüşmektedir.

Bu kitaptaki yazılar, Maoculuğu bugünkü aşamaya ge-
tiren şeyin ne olduğunu kavramakta okura yardım ede-
cektir.

Bu kitap üç bölümden oluşuyor. Birincisinde, Mao-
culuğun ideolojik kaynakları çözümleniyor ve Mao Tse-
tung'un diyalektik ve tarihsel maddeciliğin bir dizi ana
sorunu üzerindeki görüşleri inceleniyor. İkincisinde Mao-
culuğun iktisadî politikaları gözden geçiriliyor; bu politi-
kaların ana çizgilerinin savunulamaz olduğu gösteriliyor.
Üçüncüsünde de, Mao Tse-tung ve destekçilerinin ulus-
lararası görüntüdeki anti-sosyalist çalışmaları açığa vu-
ruluyor; Maocuların, serüvenci dış politikalarıyla, dünya
devrimci ve ulusal kurtuluş hareketlerindeki yıkıcı, bölücü
faaliyetlerine yaklaşıyor.

Geniş tarihsel anlamda Maoculuğun geleceği yoktur;
çünkü o, bilime karşıt, tarihe karşıt ve gerçeklikten kopuk-

tur. Ama işte onu bugün o denli tehlikeli yapan da kesinlikle budur. Öznellik —subjektivizm— ve iradeciliğin —voluntarizm— ülke içi ve dışı politikalarda serüvenciliğe yol açtığı çok olmuştur. Kendi çelişkilerinin içinde gittikçe daha derinlere saplana dursun, Maoculuk hâlâ sosyalizme büyük zararlar verebilecek bir güçtedir.

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, SBKP Merkez Komitesi, SSCB Yüksek Sovyeti ve Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Yüksek Sovyetinin Lenin'in doğumunun yüzüncü yılını anma törenlerinde yapılan ortak oturumuna sunduğu **Lenin'in Davası Yaşıyor ve Zaferler Kazanıyor** başlıklı bildiride şunları söylemişti: «Sosyalist enternasyonalizmden ayrılmanın ve onun yerine milliyetçiliği ve şovenizmi yerleştirmenin hiç iyi sonuçlar vermediğini pratik gösteriyor. Böyle bir politika, doğal olarak, ne bir bütün halinde dünya sosyalist sisteminin çıkarlarıyla, ne de bütün dünyayı kaplayan devrimci sürecin çıkarlarıyla bağdaşır... Bu kampanyayı başlatanlar, Lenin'in ülkesine ve dünya komünist hareketine karşı eylemleriyle, Lenin'in devrimci davasının dönemleri olduklarını kitleler önünde göstermektedirler.»*

Maocular, kendilerini yalnız uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinden koparmıyorlar; aynı zamanda Çin halkından da soyutluyorlar. Görüşlerinin ve yaptıklarının, hakiki Çin komünistlerinin ve bir bütün olarak Çin halkının beklayışlarıyla ortak hiç bir yanı yoktur. Çin'in, sosyalist kuruluş, ilerleme ve sosyalist enternasyonalizm yoluna döneceği günler kuşkusuz gelecektir.

V. Krivtsov

* L. İ. Brejnev; **Lenin'in Davası Yaşıyor ve Zaferler Kazanıyor**, Novosti Basın Ajansı Yayımevi, Moskova, 1970, s. 50-51.

**MAOCU FELSEFENİN
BİR ELEŞTİRİSİ**

P. Fedoseyev

Alman faşizminin ve Japon militarizminin Sovyetler Birliği ve faşizm karşısında, özgürlüğü seçen diğer ülkeler karşısında uğradığı yenilgi, dünyanın dört yanındaki ulusal kurtuluş hareketlerine güçlü bir atılım sağladı.

Komünist Partisi'nce yönetilen Çin halkı, emperyalistlere ve iç gerici güçlere karşı verdiği bağışlamasız bir mücadeleyle, büyük bir ulusal kurtuluş ve demokratik halk devrimini başarıya ulaştırdı. Çin Komünist Partisi ve onun önderleri, halk kitlelerini ulusal ve toplumsal kurtuluş için eyleme geçirdi. Bu, Çan Kay Şek'in ve Birleşik Amerika emperyalistlerinin başını çektiği karşı-devrimci güçlerin yenilgisiyle sonuçlandı. Ulusal kurtuluşun, anti-feodal ve anti-emperyalist mücadelenin başarılı sonucu, Çin halkının, Komünist Partisinin önderliğinde, devrimin sosyalist aşamasına geçmesine olanak sağladı.

Sovyetler Birliği'ndeki ve diğer ülkelerdeki emekçi halk, Çin halkının zaferini sıcaklıkla karşıladı ve olanaklı olan hiçbir desteği ondan esirgemedi. Çin Komünist Partisi, dünya komünist hareketi içinde büyük bir saygı ve saygınlık buldu.

Bugün ise, başını Mao Tse-tung'un çektiği Çin liderleri, kurtuluş mücadelesi ve sosyalist kuruluş yılları bo-

yunca devrimci çalışmanın en ağır yükünü omuzlamış Parti yürütücülerinin ve kadrolarının çoğuna saldırı ve eziyeti uygun görmektedirler. Bu grubun artçıları, işçi ve köylülerin hayatî çıkarlarına saldırmakta, aydınları bezdirmekte ve onların en önde gelen temsilcilerini harcamaktadırlar. Uluslararası düzeyde de, saldırıları, emperyalizmi değil Sovyetler Birliği'ni ve diğer sosyalist ülkeleri, SBKP'ni ve tüm kardeş Komünist partilerini hedef almaktadır. Çin liderlerinin izlediği bölücü politika, dünya devrimci güçlerinin birliğini zayıflatmakta; ulusal kurtuluş hareketlerine zarar vermekte ve emperyalizmin, en başta da ABD emperyalizminin, ekmeğine yağ sürmektedir.

Olaylardaki bu dönüşü nasıl açıklamak gerekir? Devrimciler, devrimin öncü gücünü, Partiyi, ortadan kaldıracak ve onun en etkin kadrolarını yok edecek denli nasıl yozlaşabilir? Onları art niyetli anti-Sovyetizme batıran ve Sovyetler Birliği'ne kara çalmada en uslanmaz anti-komünistleri geride bıraktıran nedir? Çin yöneticilerinin bu politik sapış ve soysuzlaşmasına ne sebep olmuştur? İlk olarak, Mao Tse-tung ve destekçilerinin, Komünist Partisine, içinde değişik sınıfsal politik grupların yer aldığı ulusal kurtuluş mücadelesi sırasında katıldıklarını anımsamalıyız. Bu aşamada, toplumsal reform sorunlarında ve sosyalizmin kuruluş yolu ve araçları gibi konularda, çeşitli toplumsal gruplar ve politik önderler arasındaki sınırları çizmek olanaksızdı. Mao Tse-tung ve yanındakiler, kendilerini, Marksist ve sosyalist gelişimin dâvâcıları olarak tanıttılar; Parti de onlara yüksek yönetim yerlerini emanet etti ve onları destekledi.

Amerikan emperyalistlerince desteklenen Çan Kay Şek rejiminin yıkılışı ve siyasal iktidarın, başlarında işçi sınıfının bulunduğu halk kitlelerince ele geçirilişi; toplumsal yaşama yeniden-örgütleniş yolunu açtı.

Burjuva ve küçük-burjuva unsurların muhalefetine sosyalizme geöiş süresince göze çarpıcı biçimde pekiştini, araştırmaya gerek olmaksızın biliyoruz. Çin liderleri, burjuva ve küçük-burjuva duyguların baskısına karşı ko-yamamışlardır; küçük-burjuva milliyetçi tutkulara yenik düşmüşler, anti-proleter ideoloji ve politikanın savunucuları rolünü almışlardır. Ülkenin toplumsal yapısında küçük-burjuva tabakaların baskınlığı, sanayi işçilerinin büyük bir nüfus içinde görece küçük bir alt tabaka oluşu, işçilerin Parti içinde küçük bir yüzde tutuşu gibi Çin gerçekliğine özgü niteliklerin burada kuşkusuz payı olmuştur. Buradaki diğer bir etken de, Büyük-Güç, Büyük-Han şovenizminin köklü geleneğidir; bu geleneğin sürdürücüleri, yarı-sömürge dönemi boyunca uygulanan «ulusal onursuzlaştırma» politikasına karşı Çin halkının duyduğu haklı öfkenin ateşini körüklemek için ellerinden geleni yapmışlardır. ÇKP, parti belgelerinde, Büyük-Güç şovenizminin tehlikesine karşı şiddetli uyarılarda bulunmuş ve bunun bütün belirtilerine karşı mücadele vermenin gereğini vurgulamıştır. Örneğin, **Jenmin Jihpao** gazetesinde Aralık 1956'da çıkan bir başyazıda şunlar yazıyordu: «Biz Çin' lilerin, Han, Tang, Ming ve Ching hanedanlıkları döneminde Çin'in büyük bir imparatorluk olduğunu hatırlaması özellikle önemlidir; ondokuzuncu yüzyılın son yarısından beri, nerdeyse yüzyıldır, bu imparatorluk saldırıların hedefi olmuş ve bir yarı-sömürge durumuna düşürölmüş de olsa. Yurdumuz bugün de iktisadî ve kültürel bakımdan geridir; ama koşullar değıştiğı zaman, Büyük-Güç şovenizmine yönelik eğilimler, onları durdurmak için herşey yapılmadıkça, yeniden olağanüstü tehlikeli bir güç kazanacaklardır. Üstelik bu tehlikenin daha bugünden bazı kadrolarımız arasında belirmeye başladığını söylemek gerekir. ÇKP'nin 8. Ulusal Kongresi'nde alınan kararda ve Çin Halk Cumhuriyeti hükümetinin 1 Kasım 1956'da çıkardığı bildiride, B-

yük-Güç şovenizmi eğilimiyle savaşma görevinin kadrolarımıza yüklenmesinin nedeni budur.» Mao grubu, yalnız bu uyarılara kulak tıkamakla kalmadı; geçiş dönemi süresince sınıf mücadelesi keskinleştikçe, Büyük-Güç şovenizminin ve küçük burjuva serüvenciliğinin sözcüsü durumuna geldi. Mao Tse-tung'un, Çin Komünist Partisi'nce benimsenen temel çizgiden ve uluslararası komünist hareketten uzaklaşması, iç ve dış politikada izlediği kendine özgü yol, kapitalist ve kapitalizm-öncesi ilişkilerden sosyalizme geçiş döneminde gittikçe daha belirgin bir hal aldı. ÇKP'ni serüvenci «büyük sıçrama» ve «halk komünleri» politikasını benimsemeye ve uluslararası ilişkilerde benzer bir serüvenci çizgiyi izlemeye zorladıkça, bu uzaklaşmanın gerçekten derin bir uzaklaşma olduğu apaçık ortaya çıktı. Deney göstermiştir ki, eskimiş toplumsal sistemler parçalandığı zaman, berserk* küçük-burjuvanın ruh halini yansıtan bir devrimci serüvencilik patlaması olur. Devrimci değişimin doğurduğu başarı sarhoşluğu, burada, özellikle geri ülkelerde sosyalist kuruluşun yoluna dikilen güçlükler karşısındaki korku ile tuhaf bir biçimde birleşir. Bu da uluslararası politikanın ve iç gelişimin bütün sorunlarını bir oturuşta çözmeye, bütün hayatî aşamaların üzerinden atlamaya ve «komünizmin ülkesi»ni bir fırtına ile gerçekleştirmeye yönelik süper-devrimci boş girişimlere yol açar.

Mao grubu, ÇKP 8. Kongresi'nin dış ve iç politika sorunlarına Marksist — Leninist bir yaklaşımı yansıtan ve sosyalizme geçiş dönemi için Parti'nin genel çizgisini ortaya koyan kararlarını bir yana bıraktı. Komünist Partisi'ne ve onun kadrolarına karşı girişilen kırıma, başıboş bir şovenizm ve anti-Sovyetizm geçiş ışıklarını yakan «büyük proleter kültür devrimi», Mao grubunun küçük-burjuva serü-

* **Berserk:** İskandinavya eski halk edebiyatında hayvan biçimine girebilen bir çeşit yırtıcı savaşçı. (ç. n.)

vencilik politikasının sürdürülmesini ve billurlaşmasını belirlemiştir.

Ulusal kurtuluş hareketine ya da burjuva demokratik bir devrime, hatta bir sosyalist devrime katılmış kişilerin, ülkenin sosyalist döneme geçişi başlar başlamaz, komünizme düşman kesildikleri çok görülmüştür. Demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş karmaşık bir süreçtir; sınıf güçlerinin köklü bir biçimde yeniden gruplaşmasına tanıklık eden önemli bir evredir. Küçük burjuva partiler ve önderler için kritik bir evredir bu. Küçük burjuva aydınları arasındaki akli başında devrimciler proletaryanın yanında yer alırlar ve adım adım bilimsel sosyalizme ulaşırlar. Ama, sallantılarıyla ve devrimin demokratik aşamasında ancak sınırlı ve belirli bir olumlu rol oynayan olumsuz eylemleriyle, küçük burjuva devrimcilerinin, sosyalist değişimlere geçiş döneminin isterlerine tüm olarak yatkın olduğu düşünülmemelidir. Bu evrede, bu devrimcilerin çoğu sosyalizme giden yolda yürümeyi başaramazlar. Tarihin ölü uçları durumuna girer ve sonunda siyasal iflâsa uğrarlar. Sovyetler Birliği'nin sağa ya da sola sapıp giden kimi önderlerinin başına gelen de budur. Benzer durumlar başka ülkelerde de görülmüştür. Sosyalist kuruluşa geçişi gösteren bu dönemeç, sonunda, kimlerin proleter devrimcisi ve Marksist-Leninistler değil de burjuvazinin ve küçük burjuvazinin ideolojik sözcüleri olduğunu açığa çıkarır. Bu önderler kategorisinin politik iflâsı ve küçük burjuva devrimciliğinden küçük burjuva karşı-devrimciliğine düşüşü rastlantısal değildir. Bu, onların sınıf durumlarından, teorik görüşlerinden, politika ve taktik anlayışlarından kaynaklanır. Mao Tse-tung'un düşüşü, bireysel yanılgıların ya da Marksizm'le olan farklılıkların sonucu değildir. Bu düşüş, çürük bir felsefenin ve sonuçsuz bir küçük burjuva serüvencilik politikasının ürünüdür.

Çin'li bölücüler ve anti-Sovyetçiler, «büyük proleter kültür devrimi»nin örgütleyicileri, Maoculuğun, Marksizmin gelişiminin «en yüksek» aşaması olduğunu ilân ettiler. Mao Tse-tung, birtakım Marksist yapıtlar üzerinde çalışmış ve hatta bazı tek tek konularda Marksist görüşler ileri sürmüştür; ama teorik kavrayışı, bütün açısından Marksist öğretiyi, küçük burjuva milliyetçilik ve serüvençilik görüş açısından yüzeyselleştirmekte ve revizyona uğratmaktadır.

Maoculuk, maddeci diyalektiğin yerine sofistik düşüncüyü ve seçmeciliği getirmektedir. Maddeci tarih anlayışının yerine iradeciliği, sınıf mücadelesi ve devrim teorisinin yerine devrimci sürecin özde militarist bir yorumunu geçirmektedir. Maoculuk, toplumun komünist yeniden kuruluşunda proletaryanın öncü rolünü tanımayı yadsımakta ve işçi sınıfının öncüsü olarak Partinin rolüne karşı çıkmaktadır. Tarihte kitlelerin oynadığı rolü küçültmekte ve tarihin asıl yapıcıları olarak «kahramanlar»ı ülküleştirmektedir. «Önder»in doğaüstü güçlerine inancı öğütlemekte ve kişiye tapınmayı güçlendirmektedir. Temel strateji ve taktik sorunlarında bilimsel sosyalizme karşı durmaktadır.

MADDECI VE İRADECI TARİH ANLAYIŞLARI, DİYALEKTİK VE SOFİSTİK*

Maddeci tarih anlayışının kalkış noktası, maddî değerlerin üretiminin toplumsal gelişimi belirlediğidir. Mad-

* Sofistik: tartışmalarda ve ispatlamalarda, ustaca tertiplenmiş hatalar ihtiva eden cinsten delillere kasten başvurulması. Lenin subjektif tarzda uygulanan kavramların elâstikliği ile Sofistik'in aynı şey olduğunu yazar (Lenin, **Toplu Eserler**, C. 38, s. 110). Sofistik'in en tipik halleri şunlardır: Olayları, muhtevaları dışında göz önüne almak, belirli fenomen dizilerine ve belirli bir tarihi safhaya ait kanunların farklı fenomen dizilerine ve başka tarihi safhalara uygulanması. (**Materyalist Felsefe Sözlüğü**, Sosyal Yayınlar, s. 417). (Çevirenin notu.)

decilik, iktisadî ilişkilerin bütün toplumsal ilişkiler sistemi-ni belirleyen etken olduğunu ve sınıflı toplumlarda sınıf mücadelesinin tarihin asıl itici gücünü oluşturduğunu kabul etmekten ayrılamaz. Burjuva ve küçük burjuva teorisyenler, yüzyıldır Marksizmin bu temel ilkelerine saldıragelmiş, maddeci ilkelerin karşısına her türlü idealist kavramı çıkarmakla uğraşmışlardır.

İradeci tarih anlayışının bir belirişi, örneğin, «şiddet teorisi»dir. Bu teoriye göre, toplumsal yaşamın yolu ve sınıfların ve ulusların durumları iktisadî gelişme ve iktisadî ilişkiler tarafından değil, zor gücü ile belirlenir. Bu teori, ondokuzuncu yüzyılda, toplumsal yaşamın kararlaştıracı etkeninin iktisadî gelişme değil, politik güç olduğuna inanan ve adı bizlere yabancı olmayan Alman küçük burjuva sosyalisti Eugene Karl Dühring tarafından etkin bir biçimde dile getirilmiştir.

Marx ve Engels, «şiddet teorisi»nin kabul edilemez olduğunu kanıtlamış, ekonomi ile politika arasındaki ve tarihte nesnel koşullar ile öznel etmen arasındaki karşılıklı ilişkileri göstermiş, toplumsal yaşamın biçimlerini değiştirmede şiddetin oynadığı rolü belirlemişlerdir. Şiddet, yeni üretici güçler ya da yeni toplumsal ilişkiler yaratmaz. Ama koşullar devrim için olgunlaştığında, devrimci şiddet, eskimiş toplumsal sistemi devirmenin ve toplumsal yaşamı, üretici güçlerin gelişiminin düzeyine ve isterlerine uygun olarak yeniden örgütlemenin aracı görevini görür. «Güç», der Marx, «yenisine gebe her eski toplumun ebesidir.»* Devrimci şiddet, iktisadî gelişmenin yasalarını ortadan kaldırmaz ve maddî üretimin yerini almaz; üretici güçlerin gelişiminin önündeki toplumsal-politik engelleri yıkar.

Küçük burjuva anarşizmi ve devrimci serüvenciliğin diğer türleri, Marx'ın maddeciliğinin yerine iradeciliği ve

* Karl Marx, **Kapital**, C. 1, Progress Publishers, Moskova, 1965, s. 751.

öznelciliği geçirmeye çalışmışlardır. Örneğin Mikhail Bakunin'e göre, amacı, yaşamın temeline «en geniş irade»yi yerleştirmek olan toplumsal devrimin itici gücü «ülküler» ve «başkaldırma»dır. Bakunin'in, toplumun devrimci yeniden-örgütlenişinin ön gerekleri üzerindeki anlayışını eleştirirken, Marx şunları yazmıştı: «Onun toplumsal devriminin temeli, iktisadî koşullar değil, irade'dir.»*

Marksist teoriyi «Çinlileştirme»ye girişen Maocular, küçük burjuva ideologlarının duruş noktasını benimsemişler, iradecilik ve öznelciliğin lehine, maddeciliğin temel ilkelerini bırakmışlardır. Maddeci tarih anlayışının yerine ünlü «şiddet teorisi»ni koymuşlardır.

Çin toplumsal düşüncesinin tarihinde, Batı ülkelerinde de olduğu gibi, «şiddet teorisi»nin kökeni eski felsefe okullarında yer alır. Örneğin, Fachia —Yasalcılar— adıyla anılan antik Çin okulunun baş temsilcisi Han Fei-tzunun, politikada en aşırı ve en acımasız yöntemlerin ve iktidarın yalnızca kuvvete ve zor'a dayanmasının gerekliliğini öğrettiği bilinir.

İdeolojik mücadele tarihi, «şiddet teorisi»nin, savaşın haklı gösterilmesi ve militarizm ideolojisi ile sıkı sıkıya sarılı bulunduğunu göstermektedir. Bu teorinin, zorla verilmiş kararların ve savaşın tarihin akışını belirlemede geniş bir rol oynamaya başladığı emperyalizm çağında her zamankinden daha yaygın hâle gelmesine çok şaşmamak gerekir.

Bu «teorinin» şovenizm ve dünya egemenliği talepleri ile olan yakın bağları bugün her zamankinden daha açık hâle gelmiştir. Şovenizmin bulaştığı ve içlerinde hegemonyacı tutkuların tuttuğu kişiler, «şiddet teorisi»nin çekiciliğine pek doğal olarak kendilerini kaptırmaktadırlar. Bunlar, umutlarını askerî mücadele araçlarına bağlamakta;

* Marx ve Engels, Seçme Eserler, C. 2, s. 412.

iktisadî gelişmenin ve iktisadî sorunların önemini küçümsemekte ya da görmezlikten gelmektedirler.

Devrimci lâf kalabalığının oluşturduğu duman perdesinin ardında gizlenen Çin'li «şiddet teori»cileri, bütün toplumsal çelişkileri çözmede başlıca aracın savaş olduğuna inanırlar. Maocu tarih kavrayışının özünü şu tez açıklığa kavuşturmaktadır: «Sınıflar, uluslar, devletler ya da politik gruplar arasındaki, gelişimlerinin belli bir evresinde ortaya çıkan çelişkileri çözmede, savaş, özel mülkiyetin ve toplumsal sınıfların doğuşundan bu yana varolan en yüksek mücadele biçimidir.»*

Topluman sınıflara bölünüşünden bu yana sınıf mücadelesinin tarihin hakim unsuru olduğunu öğreten Marksist teorinin yerine, Mao Tse-tung, savaşların tarihi demek olan kendi militarist tarih anlayışını sunmaktadır. O'na göre, politikada kılavuz, sınıf mücadelesinin yasaları değil, savaşın yasaları olmalıdır. Marksizm, sınıflı toplumda, sınıflar arasındaki ilişkilerin savaş dahil bütün toplumsal olay ve gelişimleri belirlediğini savunur; Mao Tse-tung'un görüş noktasından ise, sınıf mücadelesi, savaş yasalarının ışığı altında anlaşılmaktadır. «Savaş, uluslar, devletler, sınıflar ya da politik gruplar arasındaki mücadelelerin en yüksek biçimidir; kendi zaferi için savaşa giren her ulus, her devlet, her sınıf ya da her politik grup, bütün savaş yasalarını uygular.»**

Marksizm-Leninizm, savaşın, belirli sınıfların kendi sınıf hedeflerine ulaşmak için izledikleri politikanın devamı olduğunu öğretir. Başka sözlerle, savaş, belirli bir sınıfın çıkarları için yapılan mücadelenin bir biçimidir. Mao Tse-tung'un dile getirdiği teori ise, sınıf mücadelesinin, savaş

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 1, Londra, 1954, s. 176.

** Aynı yapıt, s. 187.

yasaları tarafından yönetilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

Mao Tse-tung görünüşü kurtarmak için Marksist terminolojiden yararlanır ve «sınıflar», «sınıf mücadelesi» gibi kavramları kullanırken, sınıf mücadelesinin ve proleter devriminin Marksist teorisini umursamazlıktan gelmekte; bu teorinin yerine ısrarla kendi militarist «şiddet teorisi»ni, askerî ayaklanma teorisini koymaktadır. İsrarla söylüyor: «Siyasal iktidar namlunun ucundadır.»* Kendisi belirtiyor ki, bu söz Çin militaristlerinin şu düsturunun başka sözlerle söylenmiştir: «Ordusu olanın elinde iktidar da vardır.»** Kendi iç mantığı içinde Maoculuk o vargıyı getiriyor ki, bir ülkede iktidarın kimin olduğunu en sonunda belirleyen iktisadî ilişkiler değil, fakat, toplumların yazgısını tayin eden kendine yeterli bir güç olan silâhtır, ordudur. Askerî kuvvet, Mao Tse-tung'un insan toplumunun geleceği ile ilgili düşüncelerine de bir fetiş biçiminde girmiştir. «Dünyaya ancak silâhla yeni bir kalıp verilebilir» demektedir.***

Mao Tse-tung, kalıcı barışa varılmasını ve sosyalizmin dünya ölçüsünde zafere ulaşmasını sağlayacak tek aracın bir dünya savaşı olduğunu söylüyor; «bir tek yol var... o da, savaşa savaşa karşı koymaktır» diyor.**** Maocular serinkanlılıkla şöyle düşünüyorlar: Bir dünya savaşında insanlığın yarısı yok olsa, geriye daha öbür yarısı kalacak. Emperyalizm de yıkılmış olacak ve o zaman bütün dünyada sosyalizm hüküm sürecek. İşte Mao Tse-tung'un teorik görüşlerine tıpatıp uyan düşünceler.

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 2, s. 272.

** Aynı yapıt, s. 271.

*** Aynı yapıt, s. 273.

**** Aynı yapıt, C. 1, s. 179.

Mao grubu, değişik toplumsal sistemleri olan devletlerin barış içinde birarada yaşamasına ilişkin Leninist ilkeye karşı çıkmaktadır. Mao grubu, ilk kez bir veya birkaç ülkede kurulduktan sonra, sosyalizmin, dünyanın gelişimini, en başta kendi örneğinin, kendi iktisadî politikasının, iktisadî ve kültürel gelişmede sağladığı başarıların gücüyle etkileyeceğini söyleyen Leninist tezi reddetmektedir.

Sonuç olarak, Çin «Marksist»leri, devrimin savaş yoluyla ihraç edilmesi gerektiği teorisini yaymaktadırlar. Tabii bu savaşın Sovyetler Birliği tarafından başlatılmasını istemekte ve Sovyetler Birliği de böyle bir savaşa girmediği için Sovyetler Birliğinin Amerikan emperyalizmiyle pazarlığa oturduğunu ve «revizyonizm»e saplandığını ileri sürmektedirler. Maocular, sık sık şu Çin meselini söylerler: «Çık bir tepeye, seyret kaplanların kapaştığını.» Yoksa, Sovyetler Birliğini bir savaşa sokmayı ve sonra da bu savaş bir «tepe»nin üstünden seyretmeyi mi düşünüyorlar?

Militarist tarih anlayışına uygun olarak, Mao Tse-tung, diyalektiği sofistige dönüştürerek, uzlaşmaz güçler arasında metafizik bir mücadele kavramını maddeci diyalektiğin yerine yerleştirmiştir.

Gelmeye ve çelişkilerin mücadele süreci içinde çözümlenmesine ilişkin diyalektik öğretinin karşısına Mao Tse-tung, karşıtların karşılıklı olarak —yer— değiştirdikleri tezini çıkarmaktadır. Onun gelişme görüşüne göre, hareket süresince, her karşıt daha önce kendi karşıtı tarafından tutulan yere geçer. Karşıtlar değişmenin konusu değillermiş, sabit ve değişmez şeylermiş gibi metafizik bir anlayış içinde incelenmiştir. Böylelikle Mao Tse-tung, gelişmenin gerçekleşme süreci içinde eski çelişkilerin ortadan kalktığı ve bir nitelikten diğerine bir geçiş olduğu yolundaki diyalektik tezi bir yana bırakmaktadır.

Mao Tse-tung, diyalektiğin yerine, hiç bir niteliksel değişme tanımayan, yalnızca yer değiştiren ve her biri sırayla diğerini bir yandan öbürüne ya da yukardan aşağıya çekiştiren bir karşıt güçler teorisi önermektedir. Buradan da ünlü denge teorisine benzer bir şey çıkmaktadır: bu teoriye göre çelişkiler birbirini dengeler; öyle ki, bu denge zaman zaman bozulur, sonra yeniden kurulur ve hareket böylece sürer. Bu diyalektik anlayışı, doğal olarak diyalektiğin temelini sakatlar ve özünde gelişmenin reddi anlamına gelir. Eğer karşıtlar yalnızca yer değiştiriyorlarsa, ve eğer tarih, karşıtların hareketinden, denge bozulup yeniden kuruluşundan başka bir şey değilse, yeni hiçbir şey ortaya çıkamaz ve toplumsal gelişmede hiçbir niteliksel değişme ortaya çıkamaz demektir.

Mao Tse-tung'un hayranları, karşıtların mücadelesi konusundaki ilkel anlayışlarını tarihsel sürecin özüne ve dünya komünist hareketinin strateji ve taktiğinin çizilmesine uygulamaya çalışmaktadırlar. Bu «diyalektik», devrim sürecine uygulandığı zaman şu biçimi alır: «... devrim yoluyla, eskiden yönetilen durumunda bulunan proletarya bu kez yöneten durumunu, başında yöneten durumunda bulunan burjuvazi de yönetilen durumunu alır ve karşıtı tarafından tutulan yere geçirilir.»*

Mao Tse-tung'a göre, karşıtların bu tür «diyalektik» değişimi, devrimci dönüşümler sırasında kır bölgelerinde de görülür: «... toprak sahibi toprak-ağaları sınıfı, toprakları elinden alınmış bir sınıf olur; eskiden toprakları ellerinden alınmış durumda olan köylüler ise küçük toprak-sahipleri haline gelirler.»**

Tarihin diyalektiğinin bu yorumunun, tarihsel gelişimin gerçek gidişiyle bir ilişkisi yoktur. Burjuvazi, söyle-

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 2, s. 44.

** Aynı yapıt, s. 45.

meye değmez ki, «kendi karşıtı» yani işçi sınıfı «tarafından tutulan yere» hiçbir zaman geçmemiştir ve geçmeyecektir; nasıki proletarya burjuvaziye dönüşmeyecekse. Bazı kapitalistlerin yıkılıp ücretli işçi durumuna girdikleri ve tek tek bazı işçilerin girişimci oldukları durumlar olmuştur. Ama bu, sosyalist devrimin özünün, proletaryanın burjuvaziye ve burjuvazinin proletaryaya dönüşmesi olduğu anlamına gelmez. Aynı şekilde, köylülerin toprak-sahipleri sınıfının yerini aldığı ya da toprak-sahipleri sınıfının köylü haline geldiği hiçbir duruma tarih tanık olmamıştır. Yeni bir üretim tarzının ortaya çıkışıyla birlikte, toplumda nitelikçe yeni bir sınıf yapısı biçimlenir. Devrimci dönüşümler, karşıt sınıflar arasında yalnızca bir yer değişikliğini değil, fakat sınıfların kendilerinde bir temel değişikliği doğurur ve yeni sınıf ilişkilerinin biçimlenmesine yol açar. Devrimin ürünü olarak ortaya çıkmış yeni bir üretim tarzı altında, eski sınıfların yalnızca birbirleriyle yer değiştirerek varlıklarını sürdüreceklerine inanmak ancak metafizikçilerin işidir.

Bu örnekler, Marksist diyalektik ile Çin teorisyenlerinin sofistiği arasındaki temel ayrımları belirtmektedir. Onlar, Marksist-Leninist öğretinin temel noktasını, yani karşıtların değişmez ve sonsuz olmadıklarını, aralıksız hareket ve değişim süreci içinde bulunduklarını kavrayamamışlardır. Marksist-Leninist diyalektiğin devrimci önemi, kesinlikle, içsel çelişkilerin, eski içeriğin yerini yeni, daha yüksek bir içeriğe bırakmasına yol açtığını öğretmesindedir. Bu şekilde, kapitalizmin yerini sosyalizmin alışı, sosyalizmle kapitalizm arasında bir «yer değiştirme» anlamına değil, kapitalist sistemin devrimci yıkılışı ve yeni, sosyalist bir sistemin kuruluşu anlamına gelir.

Diyalektiğin, karşıtların «yeniden karıştırılması» (reshuffle) olarak bu biçimde yorumlanması, Mao Tse-tung'un görüşleri içinde önemsiz bir unsur değildir. Bu yorum, son

çözümlemede, Maoculuğa özgü olan militarist tarihsel süreç anlayışının gerisinde yatan yorumdur. Gerçekten de, bu metafizik sistem toplumsal olguların niteliksel değişmelerini dikkate alma gereğini önemsemeden tarihsel olguları somut toplumsal anlamları açısından değil, «savaş» ve «barış» gibi soyut «zaman dışı» kategoriler altında gruplandırmayı mümkün kılmaktadır.

«Herkesin bildiği gibi,» diyor Mao Tse-tung, «savaş ve barış birbirine dönüşürler. Savaş barışa dönüşmüştür... Barış savaşa dönüşmüştür.»* Tarih, belirli tipteki savaşları, barışın değil, değişik bir toplumsal nitelikte olan başka savaşların izlediği birçok duruma tanık olmuştur. Örneğin, Fransız burjuva devriminin kurtuluş savaşları, zamanla, Napolyon İmparatorluğu'nun çıkardığı gerici yayılma savaşlarına dönüşmüştür. Bu savaşlar birçok halka kölelik getirmiş ve bu kez bir ulusal kurtuluş savaşları dönemine yol açmıştır.

Ya da başka bir tarihsel örnek alalım. Birinci Dünya Savaşı, yerini sadece barışa bırakmamıştır. Emperyalist savaş Rusya'da iç savaşa dönüşmüştür. Ekim Devrimi'nden sonraki tarihsel gelişim, dünyanın iki kampa bölünüşüyle nitelenmiştir: Sosyalist Rusya ve onu çevreleyen kapitalist devletler. İkinci Dünya Savaşı da aynı şekilde savaş-öncesi barışa basit bir dönüşle sonuçlanmamıştır. Bu savaştan sonraki dönemin temel bir niteliksel özelliği, dünya sosyalist sisteminin oluşumudur. Sosyalizmle kapitalizm arasındaki kuvvet dengesinde ortaya çıkan değişiklik, ulusal kurtuluş hareketine yeni, geçmişte görülmemiş bir kapsam kazandırmış ve kapitalizmin sömürge sistemi çökmüştür. Bu, emperyalist saldırganlığa karşı savaşma olanaklarını büyük ölçüde arttırmış; sosyalist ülkeler ile emperyalizme karşı savaşan bütün barışsever ulusların

* Aynı yapıt, s. 45.

uyumlu çabalarıyla, yeni bir dünya savaşının önüne geçilebilmesi için gerekli gerçek ön koşulları yaratmıştır.

Olgular arasındaki karmaşık iç-bağıllık ve tarihsel gelişme boyunca gerçekleşmiş temel niteliksel değişimler, yerini savaşa bırakan barış ve yeniden barışa yol açan savaş biçimindeki kalıcı bir barışı ancak savaş yoluyla olanaklı kılacaktır soyut, metafizik kalıba uymamaktadır. Maoculuğun «diyalektik» olduğu söylenen tarih anlayışı, gerçek toplumsal gelişme sürecinin bütünüyle öznelci ve sofistیک bir tahrifi olarak karşımıza çıkmaktadır.

İŞÇİ SINIFININ ÖNCÜ ROLÜNÜN REDDİ

Marksizm-Leninizm işçi sınıfının bilimsel öğretisidir. O'nun mücadele deneyini özetler, ona toplumun devrimci dönüşümünün teorisini ve taktiklerini sağlar ve sosyalizmi kurmanın yollarını ve gereçlerini bilimsel olarak gösterir. Proleter enternasyonalizmi Marksizm-Leninizmin içinde yer alır.

Maoculuk, uluslararası komünist harekette ve ulusal kurtuluş hareketlerinde hegemonyacılığı doğru gösteren, teoride küçük burjuva ve şoven bir ideoloji ve politikadır. Özellikle Çin'in demokratik reformlardan sosyalist reformlara geçtiği zaman belirginleşen, iç ve dış politikadaki küçük burjuva serüvenciliğinin bir ifadesidir.

Çin'li sözde-Marksistlerin proletaryanın öncü rolünü yadsıyışları, dünya devrimci sürecinin özü anlayışlarında açık anlatımını bulur. Mao Tse-tung, Çin'in ulusal kurtuluş ve demokratik halk devrimi deneyinin Marksist olmayan bir yorumuna dayanarak bu yorumu bütün dünya devrimci sürecini ve değişik ülkelerdeki sosyalizmin kuruluş sorunlarını kapsamak üzere genişletmektedir.

Köylülük, herkesin bildiği gibi, ulusal kurtuluş hareketinde sayı bakımından en geniş güçtür. Ulusal kurtuluş hareketinin sorunlarını incelerken, Lenin, «nüfusun çok büyük kitlesinin geri ülkelerde köylülerden oluştuğu...» gerçeğini dikkate almanın kesinlikle zorunlu olduğunu söylemişti. «Bu geri ülkelerdeki proleter partilerin, eğer burarlarda gerçekten ortaya çıkabiliyorlarsa, köylü hareketiyle kesin ilişkiler kurmaksızın ve bu harekete etkili bir destek sağlamaksızın komünist taktikler ve komünist bir politika izleyebileceklerine inanmak hayalcilik olur.»*

Lenin, burjuva demokratik devrimde ve ulusal kurtuluş hareketinde köylülüğün oynadığı rol sorunuyla kapsamlı olarak ilgilenmiş, bunu, sosyalist devrimde ve sosyalizmi kurmada proletarya ile emekçi köylüler arasında bir ittifakın kurulması gerektiği biçimindeki mantıksal sonucuna ulaştırmıştır. Bütün ülkelerin komünistleri, bu tezin doğruluğunu benimsemiş ve bu tezi bir eylem kılavuzu olarak kabul etmiştir.

Çin’de, köylüler, ulusal kurtuluş mücadelesi ve halk devriminde önde gelen bir devrimci rol oynamıştır. Marksist-Leninist düşünceleri Çin’in özgül koşullarına uygulamak ve işçi sınıfı hareketinin deneyine ve proleter devrimci kadrolara dayanmak suretiyle, Çin Komünist Partisi anti-empyrist, anti-eodal devrimde milyonlarca köylünün muazzam devrimci potansiyelinden başarıyla yararlanmasını bilmiştir. Bu mücadelede, kırsal alanlarda kurulan devrimci üsler büyük bir rol oynamıştır. Ne var ki Mao Tse-tung, bu gerçekten hareket ederek devrimin sosyalist aşamasında da itici güçlerin dizilişinin demokratik aşamada olduğu gibi (aynı) kalacağı ve sosyalist devrimin kırlardan kentlere doğru gelişeceği gibi bütünüyle temelsiz bir sonuç çıkarmıştır.

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 31, s. 241—42.

Bu öncüle dayanarak dünya devrimci sürecinin gelişimi için yaptığı öngörü —tahmin— şu olmaktadır: Ayaklanan «dünya kırı», «dünya kentleri»ni kuşatacak; Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerindeki köylü ayaklanmaları, Kuzey Amerika'yı ve Batı Avrupa'yı saracak ve dünya emperyalizmini yok edecektir. Lenin'in, proletarya ile köylülük arasında dünya ölçüsünde bir ittifak öğretisinden uzaklaşarak, Maocular kırları kentlerden, Doğu'yu Batı'dan ayırmaktadırlar.

Bu kavram, açıkça, Maocuların dünya işçi sınıfının devrimci olanakları üzerindeki kuşkularından, devrim sürecinde ve toplumun sosyalist yeniden kuruluşunda proletaryanın hegemonyasını tanımayı reddedişlerinden kaynaklanmaktadır.

Bu kavram, dünya devrimci hareketinin gelişimi ve emperyalizmle savaşan, gelişen ülkelerin halklarının hayatı çıkarları ile temelden ayrılık içindedir. Dünyanın başlıca devrimci güçlerinin tasfiyesine ve ulusal kurtuluş hareketinin sosyalist ülkelere ve uluslararası işçi sınıfı hareketinden tecritine yol açmaktadır. Böyle bir tecrit, Asya Afrika ve Latin Amerika'nın emekçi halklarını «kendi» toprak ağalarıyla kapitalistlerinin ince merhametine terk edecek ve onları yabancı sermayeye, köleliğe mahkûm edecektir.

Çin'in baş-devrimcileri, bu kavramı benimsemesi için dünya devrimci hareketini neden zorluyorlar? Kendilerine, sosyalist ülkelere ve dünya komünist hareketine göre değil, Doğu ülkelerindeki burjuva ve küçük burjuva unsurlara göre yön verdikleri ve bu ülkeleri kendi hegemonyacı arzularına erişme aracı olarak kullanmayı hesapladıkları için mi?

Mao grubunun, iç politikada işçi sınıfının rolünü küçümsemesinde ve Çin'deki kitlelere proletaryanın öncülük etmesi fikrini reddetmesinde şaşılacak birşey yoktur.

Mao Tse-tung, tarımsal kooperatiflerin halk komünlerine çevrilmesi düşüncesini geliştirdi ve komünlerin komünizme geçişi hızlandırmada en iyi araç olduğunu açıkladı. Onun görüşüne göre, kırsal halk komünleri, komünist kuruluşun evrensel bir biçimiydi. Çin Komünist Partisine bu fantezileri kabul ettirmek için her çareye başvurdu. Daha Ağustos 1958'de ÇKP Merkez Komitesi'nce kabul edilmiş bir kararda şunlar yazıyordu: «Halk komünü, sosyalizmden komünizme derece derece geçişin en iyi örgütsel biçimidir ve gelişimi içinde gelecekteki komünist toplumun başlıca birimi olacaktır... Ülkemizde komünizme erişilmesi, açıktır ki, artık uzak bir gelecek sorunu olmaktan çıkmıştır. Halk komününden enerjik biçimde yararlanmalı, onun aracılığıyla, komünizme geçişin somut yolunu bulmalıyız.» Kararda şu salık veriliyordu: «Örgütleri aske-rileştirin, militan bir ruhla davranın ve kollektif bir hayat biçimini izleyin.» Başlangıçta kırlarda kurulan komünler, Maocuların planladığı biçimde, daha sonra sanayii de kapsayacak, tüm kent nüfusunu birleştirecek ve bu yolla da ulusal bir düzeyde komünizmin zaferini hazırlayacaktı.

Mao Tse-tung ve destekçileri, oldukça eski bir Sosyalist-Devrimci teoriyi böylece «keşfettiler». Bu teoriye göre, kır, kentten önce komünizme ulaşacak ve sonra da kent halkını bu yolla içine alacaktı. Bu tür teoriler, Lenin tarafından eleştirilmiş ve üstüne basa basa reddedilmişti. Sosyalist devrimde ve kapitalizmden sosyalizme ve komünizme geçişte kentin kıra öncülük edeceği, üzerinde tartışılmaz bir yasadır. Lenin bu noktada şunları yazmıştı: «Kent, kıra zorunlu olarak **öncülük eder**. Kır zorunlu olarak **kenti izler**.»* Marksizmin bu değişmez yasasını reddederek, Mao Tse-tung, toplumun sosyalist yeniden-örgütlenişinde öncülük rolünü işçi sınıfına yasaklamıştır.

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 30, s. 257.

Halk komünlerinin başarısızlığı, Maocuların bastıkları yeri sarsmış; ancak onları, toplumun komünist yeniden-örgütlenişinin itici güçleri hakkında küçük burjuva, popülist-anarşist kavramlar besleme hastalığından kurtaramamıştır.

Ünlü «büyük proleter kültür devrimi», Maocuların, işçi sınıfının ve onun Partisinin öncü rolünü yadsımlarının, sendikalara ve Genç Komünistler Ligi'ne güvensizliklerinin ortaya çıktığı en çarpıcı gösteri oldu. Parti'nin karşısına öğrencileri, anarşist hungweiping'i, isyan örgütlerini çıkardılar ve Parti'ye saldırttılar. Troçkizmin sloganını tarihin çöp tenekesinden çıkardılar: «Öğrenciler devrimin barometresidir.»

Maocular, Parti ve devlet organlarını ezmek için askerden geniş ölçüde yararlanmaktadırlar. İşçi sınıfının yasal örgütlerine karşı silâh gücünün kullanılması, Maocuların, Marksist proleter devrimi ve proletarya diktatörlüğü öğretisine «büyük bir katkı» olarak gördükleri «iktidar namlunun ucundadır» tezinin pratik bir örneğidir. Gerçekten, günümüz Çin'inde bu tezin yorumlanması ve uygulanışı, gerici bir askerî darbeyi haklı çıkarma çabalarını ele vermektedir.

Maocuların teori ve pratiğinde, işçi sınıfının ve onun Partisinin rolünün yadsınışı, onların emekçi halkın temel çıkarlarına aldırmaçlıkları ile sıkı sıkıya bağlıdır. Maocular, sosyalizm altında hayat standardının yükseltilmesi politikasına «ekonomizm» etiketini takmışlardır. Halka maddî özendiriciler sağlamaksızın yalnız «devrimci» çağrı ve sloganlarla komünizme erişme önerisi, Leninizmden bütünüyle uzaktır. Maocuların komünist propaganda kılığı altında yaptığı, aslında, ahlâksal öz-yetkinleşmenin, bütün sorunları çözmeye ve bütün hastalıkları yenmeye yeter olduğunu söyleyen eski Konfüçyüs'cü öğretilere hizmet etmektir.

Ekonomik koşullar ile ilgisizliğin, maddeci tarih anlayışına karşı düştüğünü ve iradeci kavramlara son çözümlenmede de, «şiddet teorisi»ne dayalı olduğunu görmek zor değildir. Hiç bir Marksist, toplum yaşamının ve gelişmesinin maddî koşullarını umursamazlıktan gelemez ve kitlelerin temel çıkar ve gereksinimlerine ilgisiz kalmaz. Sosyalizm, kitlelere yalnız siyasal iktidar vermek için değil, aynı zamanda hayat standartlarında ve kültür düzeylerinde de sürekli bir artış sağlamak için istenir. Bu temel çıkarlara karşı herhangi bir ilgisizlik, ayrılmaz bir biçimde, kişiye tapınmanın —personality cult— halk-düşmanı ideolojisine bağlıdır.

Mao Tse-tung'un Çin'li hayranları, onu, sosyalizmde belirleyici rolün öznel (subjektif) etken tarafından oynadığı teorisinin yaratıcısı olarak putlaştırmaktadır. Çinileştirilmiş Marksizme göre, nesnel etkenler, toplumsal gelişmeyi yalnızca geçmişte, sosyalist devrimden önce belirlemiş; sosyalizm altında ise bunlar öznel etkenlerce aşılmıştır. Öznel etkenin oynadığı rolün bu biçimde yüceltilmesi, sonunda, toplumsal süreç üzerinde «büyük» bir kişinin etkisine indirgenmektedir.

Doğru, Mao Tse-tung ve destekçileri, kitlelerin ve işçi sınıfının rolünün gevezeliğini yapıyorlar; ama aslında, halka karşı içlerinde yalnızca küçük görme duygusu vardır. Mao Tse-tung koca Çin halkını, üzerine herşeyin yazılabileceği «temiz bir kâğıt parçası»na benzeterek, düşüncelerden ve kültürel geleneklerden yoksun bir kitle olarak betimliyor. «Temiz bir kâğıt parçası bomboştur; ama insan onun üzerine en yeni ve en güzel sözcükleri yazabilir, en yeni ve en güzel resimleri çizebilir.» Mao Tse-tung, «önder ve öğretçi» olarak kendisi ile Çin halkı arasındaki ilişkiyi işte böyle betimliyor.

Bu tür anti-Marksist görüşler, Çin Komünistleri tarafından eleştirildi. Mao'nun kişiliğine karşı gittikçe büyüyen

tapınmanın tehlikesi, ÇKP'nin 8. Kongresi'nde dile getirildi. Bu kongrede, Parti Tüzüğünde yapılan değişikliğe bağlı olarak şu söylendi: «Kuşkusuz, bireye tapınma uzun bir tarihi olan toplumsal bir olgudur; Partimizde ve kamu yaşamımızda da bazı yansımalar bulmaktan geri kalmamaktadır.» Kongre, kişiye tapınmaya karşı çıktı ve Parti'nin, kendisine yabancı olan, kişilerin tanrılaştırılması olgusunu savunmadığını kayıtlara soktu.

Kişiye tapınma ideolojisinin ve pratiğinin böylece yadsınışı, Mao Tse-tung ve hayranlarını fena halde kızdırdı. Hungweiping'lerin, Mao Tse-tung'un haddinden fazla yüceltilişine karşı çıkmış olanlara neden iğrenç saldırılarda bulundukları buradan anlaşılıyor.

Mao'nun kişiliğine tapınma, kitleler ile Partinin oynadığı rolün küçültülmesi ve sosyalist demokrasinin yadsınması ile sonuçlandı. Çin Halk Cumhuriyetinin ilânından beri 17 yıldır yalnızca bir ÇKP Kongresi yapılmışken, Partinin hangi öncü rolünden ve Parti hayatının hangi normlarından söz edilebilir?

Mao Tse-tung'un tanrılaştırılması, kişiye tapınmanın tarihteki en çirkin örneklerini de aşmıştır. Eskiden Çin imparatorları «Tanrının Oğulları» ve Çin İmparatorluğunun hükümdarları olarak görülüyorken, şimdi de Mao Tse-tung güneşlerin en parlağı diye yüceltilmektedir. Destekçileri, burada, hükümdarlara tapınmanın geçmişe uzanan kötü geleneğine sarılmaktadır. Bundan iki bini aşkın yıl önce Çin filozofu Mo Ti şöyle yazmıştı: «Efendimizin doğru bildiğini biz de doğru bilmeliyiz; efendimizin yalan bildiğini biz de yalan bilmeliyiz.» Bu tür düsturlar, şimdi Mao'ya tapınmanın «haklılığını ispat» etmek ve kitleleri, «hükümdarların» düsturlarını ezberleyen düşüncesiz bir ayak takımına indirmek için kullanılmaktadır.

Kendilerini Mao Tse-tung'a adanmış olanlar, bütün ölçü duyularını yitirerek, Maoculuğun, Marksizmin «en

yüksek» aşaması olduğunu ilân ettiler; dünyadaki tüm Komünist Partiler ve bütün halklar da bunu böyle kabul etsin istiyorlar. Dünya komünist hareketinde ve ulusal kurtuluş hareketinde egemenliği elde etmek için Mao kültürünü bir silâh olarak kullanmayı hesaplıyorlar.

GEÇİŞ DÖNEMİNİN MARKSİST ÖĞRETİSİNDE TAHRİF: SOSYALİZMİN, KOMÜNİZMİN İLK AŞAMASI OLDUĞUNUN YADSINMASI

Mao Tse-tung, şiddet teorisinin, askerî yönetim ve zorlamanın, komünizmin en yüksek aşaması dahil, bütün tarihsel dönemlere uygulanabileceğini düşünmektedir. Sosyalizmin, komünizmin özel bir aşaması olduğunu yadsımakta ve sosyalizmi, zorlama ve baskının önemli bir rol oynadığı geçiş dönemine sokmaktadır. Kendi kavramlarını Marksizm-Leninizmin klasiklerine atfedecek kadar da ileri gitmektedir. Örneğin, ÇKP Merkez Komitesi'nin tavsiyeleri arasında —bkz. **Pravda**, 14 Temmuz 1963— şunlar deniyor: «Hem Marx hem Lenin, komünist toplumun en yüksek aşamasının başlangıcına kadar olan bütün dönemi bir kapitalizmden komünizme geçiş dönemi, bir proletarya diktatörlüğü dönemi olarak düşündüler.»

Gerçekte, **Gotha Programının Eleştirisi**'nde ve başka yapıtlarında Marx, geçiş dönemi, yani komünizmin ilk aşaması olan sosyalizm ile komünizmin en yüksek aşaması arasındaki ayrımı açık bir biçimde belirtmiştir. Buna uygun olarak, ünlü **Devlet ve İhtilâl**'inde Lenin, komünist sistemin oluşumu ve gelişiminin şu evrelerini ayırmıştır: «Kapitalizmden komünizme geçiş», yani birinci aşaması; arkasından «komünist toplumun ilk aşaması»; ve son olarak da «komünist toplumun en yüksek aşaması.»* Bu ve

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 25, s. 464—68.

bundan sonraki yapıtlarında, Lenin, bu devrelerin her biri boyunca toplumun ekonomik temeli, devlet ve devletin işlevleri sorunlarını inceledi.

Geçiş dönemi boyunca ekonomi çok - yapıldır. —polystructural—; çünkü bu dönem, kapitalist ekonomik sistemin kalıntılarının hâlâ ortada olduğu bir dönemdir. Dolayısıyla da sömürücü sınıf vardır ve işçi sınıfı ile burjuvazi arasında, «kim yenerse o kalır» ilkesinin yürüdüğü amansız bir sınıf mücadelesi şiddetle sürer. Marx'ın, geçiş döneminin devleti olarak proletarya diktatörlüğü üzerine düşüncelerinin ayrıntılarına girilerek Lenin şunları yazmıştır: «Kapitalizmden komünizme **geçiş** süresince baskı **hâlâ** zorunludur; ancak, bu, şimdi sömürülen çoğunluğun sömürücü azınlık üzerindeki baskısıdır. Baskı için özel bir aygıt, özel bir mekanizma, «devlet» **hâlâ** zorunludur; fakat bu şimdi bir geçiş devletidir.»*

Komünizmin birinci aşaması boyunca, yani sosyalizmde, bütün üretim araçları kamunun malıdır ve toplumsal açıdan yararlı çalışmaya katılan her kişi kendisince yapılmış işe göre bir karşılık alır. Lenin, komünizmin birinci aşaması süresince devletin varlığını düşman sınıfları bastırmak gereğine bağlamaz; çünkü böyle sınıflar artık yoktur. Ancak, devletin varlığı, bu kez kamu mülkiyetini koruma ve çoğaltma ve emeğin ölçüsü ile tüketimin ölçüsünü denetleme görevine bağlıdır. Lenin der ki: «Bu ölçüde, dolayısıyla, hâlâ bir devlete gereksinim vardır; bu devlet, üretim araçlarının ortak mülkiyetinin koruyuculuğunu yaparken, emekte ve ürünlerin dağıtımında eşitliği koruyacaktır.»**

Devletin bütünüyle ortadan kalkmasının ekonomik temeli, komünist oluşumun gelişmesinde, üretici güçlerin,

* Aynı yapıt, s. 463.

** Aynı yapıt, s. 467.

bütün yurttaşların gereksinimlerini tümüyle karşılayabildiği ve kol emeğiyle kafa emeği arasındaki temel ayrılıkların kaybolduğu bir düzeye erişilmesiyle sağlanır.

Lenin bu konuda şunları söyler: «Devlet, 'herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimlerine göre' kuralı toplum tarafından benimsendiği zaman; yani insanlar, **kendi yeteneklerine göre** gönüllü olarak çalışacak kadar toplumsal ilişkinin temel kurallarını gözetmeye alıştıkları ve çalışmaları yine o denli üretkenleştiği zaman bütünüyle ortadan kalkabilecektir.»* Komünist sistemin oluşumunun diyalektiği işte böyledir; gelişiminin başlıca evreleri işte bunlardır.

Peki, Çin'in sözde-teorisyenleri, neden sosyalizmin komünist toplumsal sistemin oluşumunun özel bir aşaması olduğunu yadsıyor ve neden sosyalizmi geçiş dönemi ile özdeşleştiriyor? Bunun cevabı, Maocuların, anti-Sovyetizmi bir politika olarak benimseyerek ve burjuva unsurların SSCB'de büyümekte olduğunu üstü kapalı bir biçimde söyleyerek, komünizmin en yüksek aşamasına ulaşılan dek sınıf mücadelesinin daha da keskinleştiği teorisini SBKP'ne ve Sovyetler Birliği'ne kabul ettirmek istemeleridir. Sosyalist devletin sömürücü sınıflara karşı uyguladığı baskının işlevinin, ta komünizmin en yüksek aşamasına dek sosyalizm dönemi boyunca da korunacağını açıkça söylemektedirler.

Çin teorisyenleri ve propagandacıları, sosyalizm altında sınıf mücadelesinin kaçınılmaz olarak keskinleştiğini ve en azından 100 ya da 200 yıl, belki de daha fazla süreceğini durmadan tekrarlıyorlar.

Yabancı unsurlara karşı mücadele, kuşkusuz sosyalizm altında da sürer. Fakat sömürücü sınıfların var olmadığı ve yalnızca işçilerin, kollektif çiftçilerin ve sosya-

* Aynı yapıt, s. 469.

list aydınların oluşturduğu sınıfların kaldığı koşullar altında ana hedef, bütün toplumsal tabakaların işçi sınıfı çevresinde daha ileri birliğini güvence altına almak ve sosyalist toplumun toplumsal-politik ve ideolojik birliğini pekiştirmektir.

Sovyetler Birliği'nin düşmanları, Sovyet işçi sınıfı, köylüleri ve aydınları arasına ayrılık sokmayı, onları bölmeyi ve aralarındaki toplumsal-politik ve ideolojik kaynaşmayı zayıflatmayı ve sakatlamayı her zaman düşlemişlerdir. Maocuların anti-Sovyet kampanyalarının hedefi de bu değil midir? SBKP Programı'ndaki, proletarya devletinin bütün halkın sosyalist devletine doğru gelişmesi üzerine olan önermelere vahşice saldırmalarının nedeni bu değil midir? Sosyalizmin tam ve nihai zaferi için gerekli koşullar arasında, komünizmin en yüksek aşamasına varılana dek diktatörce yönetim yöntemlerini uygulama ve sosyalist demokrasiyi kısıtlama gibi anti-Leninist bir çizgiyi SBKP'ne benimsetmek için onları bu denli istekli yapan nedir? Onlar, açıkça, Sovyet devletinin kitlesel toplumsal temelini daraltmak ve halkın Komünist Partisi ve Sovyet Hükümeti çevresindeki birliğini sarsmak istemektedirler.

Komünizmin ilk aşaması olarak sosyalizm ile geçiş döneminin özdeşleştirilmesinin bir başka yönü de, Çin liderlerinin, Çin toplumundaki ekonomik ve sınıfsal yapıların ve geçiş dönemi süresindeki sınıf mücadelesinin gerçek biçimlerinin somut bir çözümlemesini yapmaktan korkmalarıdır.

Sosyalist reformlar, herkesin bildiği gibi, sınıflar arasındaki ilişkilerde köklü değişiklikler gerektirir. Oysa Mao Tse-tung, bu sorundan ya dikkatle sakınmakta ya da ancak belirsiz ve soyut bir yolla söz etmektedir.

Şubat 1957'de, «Bir Ulus İçindeki Çelişkilerin Doğru Çözümü» üzerine konuşmasında, geçiş dönemi süresinde Çin toplumundaki ekonomik ve sınıfsal yapıların hiç bir

çözümlemesini ortaya koymamıştı. Bunun yerine, bütün çelişki türlerini, hepsini iki kategoride toplayarak, sıralamıştı: düşmanlar ile çelişkiler ve ulus içindeki çelişkiler. İkinciler arasında şu çelişkileri sayıyordu: proletarya ile köylüler arasındaki çelişkiler, proletarya ile küçük burjuvazi arasındaki çelişkiler. Proletarya ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişkilerle ulusal burjuvazinin kendi içindeki çelişkiler hep birarada aynı kategoriye sokulmuştu.

Gerçekte, bu soyut özellik, geçiş döneminde toplumun değişik tabakalarına yaklaşmada sınıf yaklaşımını bırakmaya ve devrimin ulusal kurtuluş aşamasını niteleyen taktikleri otomatik olarak sosyalist reformlar aşamasına aktarmaya özdeştir. Eğer, bu modelden anlaşıldığı üzere, geçiş döneminde proletarya ile köylüler arasındaki çelişkiler proletarya ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişkilerle aynı türde ise, proletaryanın bu sınıflara karşı uygulayacağı politika da aynı türde olmalıdır.

Bu konuşmadan kısa bir süre önce, ÇKP'nin 8. Kongresinde alınan bir kararda, «proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkinin temel çelişki olmaya devam ettiği» vurgulanmıştı. Ne var ki, aynı kongrede Mao Tse-tung, «demokratik sınıfları» birleştirmekle ilgili, belirsiz sözlerle ifade edilmiş bir slogan ileri sürdü. Kapitalizmden komünizme geçiş dönemi süresindeki çelişkilere ilişkin «öğreti» sinden komünizmin, işçi sınıfı ve köylülerin burjuvaziyle birliği yoluyla kurulabileceği sonucu çıkmaktadır.

Sosyalizme doğru ilerleyen ülkeler, toplumsal yapı ve nüfusun sınıfsal bileşimi bakımından doğal olarak birbirlerinden ayrılırlar. Sovyetler Birliği'nde, sömürücü sınıfların kökü çok önceleri kurutulmuş ve bu süreç şiddetli bir mücadeleyi içermiştir. Toprak sahipleri sınıfı ve büyük burjuvazi, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ve İç Savaş sırasında yerlerinden sökülüştür. Bunun ardından, sosyalist sanayi ve devletin ve kooperatif ticaretin gelişimiyle

birlikte, kapitalist unsurlar sanayi ve ticaretten temizlenmiş, ulus ölçüsündeki kollektifleştirme yoluyla da kulak'lar bir sınıf olarak tasfiye edilmiştir.

Öte yandan Çin'de, «kapitalist sanayi ve ticaretin barışçıl yeniden - örgütlenmesi» yer aldı. Karma devlet - özel girişimleri kuruldu; fabrikalar, kapitalistlere sermaye üzerinden bir faiz haddinin ödenmesiyle «rehinden çıkarıldı.»

Marksizm - Leninizm, sosyalist kuruluşun ve sınıf mücadelesinin değişik ülkelerdeki çeşitli biçimlerini dikkate alır. Bununla birlikte, sınıf mücadelesinin genel yasalarını görmezlikten gelmemenin gerektiği su götürmez. Eğer sömürücü unsurlar —kapitalistler, toprak sahipleri, kulak'lar, tüccarlar— şu veya bu ölçüde kalmışlar ve devlet ya da kooperatif girişimlerinde bir işe yerleştirilmişlerse, bu, onların sosyalizmi benimsemiş olduğu anlamına gelmez. Kapitalist sanayi ve ticaretin barışçıl yeniden - örgütlenmesi denilen şeyden sonra dahi, bu unsurların toplumun sınıf yapısını ve politika ve ideolojisini etkilemeyi sürdürdüklerini görmek ve anlamak gerekir. Bu unsurlar, şovenizm, milliyetçilik ve diğer eğilimler için bereketli bir topraktırlar.

Çin basını, Çin'de kaç kapitalistin sermayeleri üzerinden devletten faiz almaya devam ettiğini ve bu faizin ne kadar tuttuğunu gösteren hiç bir istatistik yayımlamamıştır. Yabancı basında çıkmış rakamlara göre, bugün Çin'de, «sermaye yatırımları» üzerinden yüzde beş faiz almaya devam eden bir milyondan fazla kapitalist vardır; bunların 300,000 kadarı, ulusallaştırılmış girişimlerde yönetici olarak bulunmaktadır. Aylık olarak, ellerine ayda 300 - 400 dolar geçmektedir; bazılarına ödenen faiz ise yılda 200,000-300,000 doları ve kimi durumlarda bir milyondan fazlasını bulmaktadır. Böyle gelirler elde etmek için, kapitalist ülkelerde, hisse sahiplerinin birkaç milyon doları bulan ser-

mayeleri olması gerekir. Çin'li «Marksistler», bu kapitalist sömürü mekanizmasını kapalı bir sır olarak tutuyorlar. Son birkaç yıldır, Çin'in dış ekonomik ilişkilerinin de sosyalist ülkelerden kapitalist ülkelere doğru çevrildiği gerçeğinden de hiç söz edilmiyor.

«Büyük proleter kültür devrimi»nin Çin milyonerlerinin çıkarlarına bir nebze dokunmamış olması bu açıdan ilginçtir. Başlangıçta, bazı broşürlerinde hungweiping'ler, kapitalistlere sermaye üzerinden ödenen faizin kesilmesini istediler. Ancak, bu öneri, sanki bir işaretle, birdenbire, baş-devrimci tatzupao'lardan —duvar gazetelerinden— kayboldu.

Kapitalistlere karşı bu tutum, doğal olarak, bazı Komünist Partilerinin temsilcilerini adamakıllı şaşırtı ve bu temsilciler, bu tutumu şiddetle eleştirdiler. Mao Tse-tung'un destekçilerinin sunduğu «açıklama», kapitalistlere sermaye üzerinden yapılan faiz ödemesinin kesilmesi sorununun, «büyük proleter kültür devrimi»nin tamamlanmasından sonra ortaya atılacağı oldu. «Kültür devrimi»nin bir anti-burjuva devrim değil, arkasında ordunun bulunduğu Maocu askeri-bürokratik diktatörlüğün yerleştirilmesi mücadelesi olduğunu böylelikle göstermiş oldular. «Kültür devrimi», aynı zamanda, Parti ve hükümet kadrolarının ve örgütlerinin ve halkın Maocu grubun serüvenci politikasına karşı direncini kırma amacıyla tezgâhlanmıştır.

Mao Tse-tung'un destekçileri, bu girişimlerin hiç bir sonuç vermediğini açıkça görmektedirler. Mao Tse-tung'un antik politikacılardan aldığı okşama ilkesini, «bir ger, bir bırak» kuralını, uygulayarak taktik değiştirmektedirler. Yürütücü kadronun öteki kesimlerine saldırıyı sürdürürken bir kesimiyle kırıştırmaya başlıyorlar. Maocuların, zaman zaman geri çekilmeye, Parti örgütlerindeki kasaplıklarında ve örgüt önderlerini kırmada disiplinsizlik gösterdikleri için hungweiping'leri azarlamaya başladıkları olmuştur. Ama

bu manevra önlerine başarı yolunu açmamaktadır. Yaşam,, çoğu Çin komünistinin, Mao Tse-tung ve destekçilerinin umduğundan çok daha sağlam ve komünizme sadık olduğunu göstermektedir; Çin işçileri, köylüleri ve aydınları da, Mao Tse-tung'un keyfine uyanı yazıp çizmeyi tasarladığı «temiz bir kâğıt parçası» olmadıklarını ortaya koymuşlardır. Partinin ve partili olmayan kitlelerin «kültür devrimi»ne karşı gösterdiği sıkı direniş, «büyük kültür devrimi»nin gerisinde yatan ve ülkeyi kaosa gömen başıboş, serüvenci politikanın Çin Komünistleri ve Çin halkı tarafından sona erdirileceğinin kanıtıdır. Marksist - Leninist çizgi ÇKP'nde er geç zafere ulaşacak, ve Halk Çin'i ortak anti - emperyalist cephenin birleşik saflarına yeniden katılırken, ÇKP de dünya komünist hareketinde değerli bir yer almaktadır.

Kommunist, No. 5, 1967,
s. 107—22.

MAOCULUK ve ANTİ - MARKSİST FELSEFESİ

A. Rummyantsev

Marksizm - Leninizm'in zirvesi olduğu iddia edilen Mao Tse-tung «düşünce»si, bugün Çin toplumsal yaşamının ideolojik temelini oluşturmaktadır.

Bu «düşünce»nin gerçek içeriğini ortaya koymak için, onu dikkatle çözümlemek ve Marksizm - Leninizm'in ilke-leri ve pratiğe geçirilişinin sonuçlarıyla karşılaştırmak gerekir. Böyle bir çözümleme, Maoculuğun, Çin halkının temel çıkarlarına ve Çin'de sosyalizmin kuruluşuna aykırı, bilim-karşıtı ve anti-Marksist-Leninist bir fikirler sistemi olduğunu göstermenin tek yoludur. Bu fikir sistemi, **dinsel** bir dogma düzeyine çıkarılmıştır; ülkeye zorla kabul ettirilmekte ve milyonlarca Çinlinin zihnini zehirlemektedir. Üstelik, Maoculuğun dünyanın dört yanındaki ulusal kuruluş hareketini etkilemeye ve bu hareketteki birçok eğilimi denetimi altına almaya çalışıyor olması, böyle bir çözümlemeyi zorunlu kılmaktadır. Maoculuk, özellikle salıntılı ve aşırı serüvenci unsurlar aracılığıyla, dünya işçi sınıfı hareketi üzerinde de bozucu bir etkiye bulunmaktadır. Bu durum, toplumların sosyalist bir temelde yeniden - örgütlenmesi davasına büyük zararlar veren Maoculuğun teori ve pratiğini sergilemeyi Marksist - Leninistler için zorunlu bir görev kılmaktadır.

Öncü gücünü komünist hareketin oluşturduğu günümüz dünya devrimci sürecinin gelişimi, ulusal kurtuluş devrimleri, demokratik halk devrimleri ve sosyalist devrimlerle sıkı bir bağlılık içindedir. Bu sürecin içinde, değişik toplumsal sınıflar, tabakalar ve gruplar yer alır. Marx, Engels ve Lenin'in, devrimci mücadele ve sosyalizmin kuruluşu tarafından sınanmış ve gerçekleşmiş büyük öğretisi, kurtuluş mücadelelerinde emekçi halkların teorik, ideolojik ve politik silâhı olmuştur.

Başını dünya proletaryasının çektiği devrimci hareket, emekçi halkın proleter olmayan tabakalarını, gittikçe büyüyen kitleler halinde kendine doğru çekmektedir. Proleter olmayan kitleler, devrimci harekete kuşkusuz kendi çıkar ve görüşleriyle katılırlar. Bu kitlelerin teorisyenleri, belli koşullar altında, sözleriyle Marksizm - Leninizm'i benimserken, anti - Marksist görüşlerin faal temsilcileri olarak davranabilirler. Dünya komünist hareketi, bu tür olaylarla tekrar tekrar karşılaşmıştır. Bu hareket, safalarında ortaya çıkan, ve ona ya sağ - oportünist bir politikayı ya da sol sekterliği ve serüvenciliği empoze etmeye çalışan çeşitli grup ve eğilimleri safalarından temizlemiştir. Lenin, birçok vesileyle şu uyarıda bulunmuştur: «İşçi sınıfı hareketinin büyümesi, burjuva ideolojisinin büyümesi altında olan ve kendilerini bundan kurtarmayı güç bulan, sürekli olarak bu ideolojinin içine geri yuvarlanan birtakım küçük burjuva unsurları zorunlu olarak bu hareketin safalarına çeker.»*

Devrimci mücadele verilen ülkenin ekonomik ve politik bakımdan son derece aeri olması, işçi sınıfının savıca cılız olması ve köylülerle diğer küçük burjuva tabakaların devrimin baslıca gücünü oluşturması, uluslararası işçi sınıfı hareketiyle hiç bir bağın olmaması ve sınıf çarpışma-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 17, s. 230.

larında çelikleşmiş bir proleter partisinin bulunmaması, Marksist - Leninist teorinin Marksist olmayan formüllerle çarpıtılması olasılığını büyük ölçüde artırır. Çin'deki devrimci mücadele, bu yüzyılın birinci yarısında bu koşullar altında biçimlenmiştir.

Yirminci yüzyılın ortalarına dek, Çin hâlâ yarı - sömürge bir ülkeydi. Gerçi kapitalist ilişkiler ortaya çıkmıştı ama, yarı - feodal ve feodal ilişkiler tartışmasız güçlü olmaya devam ediyordu. Yabancı kapitalistler, komprador burjuvazi ve toprak sahipleri, ülkeyi iliklerine dek sömürüyordu. Sanayi işçilerinin oranı, verimli olarak istihdam edilen nüfusun içinde yüzde birden azdı. Halkın büyük çoğunluğu (yüzde 90'ı) köylüydü. Büyük kentlerde, küçük burjuva ve lumpen - proleter unsurlar hakim durumdaydı.

Çin işçi sınıfı hareketi, yirminci yüzyılın ilk çeyreği boyunca hâlâ güçlenememişti. 1921'de Çin Komünist Partisi kurulduğu zaman, üyeleri onlarla, yirmilerle sayılabildi. 1921 ile 1925 arasında, denizcilerin, demiryolu işçilerinin ve bazı başka işçi gruplarının yer aldığı politik eylemler görüldü; fakat anti-emperyalist, anti-feodal, ulusal kurtuluş hareketi, ülkedeki devrim sürecinin temel içeriği olmaya devam etti. Çin Komünist Partisi, yeni üyelerinin çoğunu köylüler, kent küçük burjuvazisi ve aydınlar arasından derleyerek geliştirdi. Mao Tse-tung'un ideolojik ve politik düşüncesi, bu toplumsal koşullar altında biçimlendi.

Mao Tse-tung bir köylü ailesinden doğdu. Gençliğinde Eski Çin tarihi gözlerini büyülemiş ve görüşleri daha başından Konfüçyüs'ün etkisi altında oluştu. Başka ulusların tarihi onun dikkat alanının dışında kalıyordu. Mao ve öğrenim arkadaşları, okulda, Konfüçyüs'ün, Mencius'un, Tsu Ssunun ve Konfüçyüs'ün öteki çömezlerinin doqmalarını öğrenen kitapları ezberlediler. Zamanın çoğu genç adamı gibi. Mao Tse-tung da Konfüçyüs skolastisizmine karşı «ayaklandı.» Fakat feodal-monarşist görüşler zihninin de-

rinlerine kök saldı. Çin milliyetçilerinin, Çin'i dünyanın merkezi gören geleneksel görüşleri, Asyanın ve tüm dünyanın hakimi büyük Çin düşüncesi, Mao Tse-tung'un belleğinde özellikle yer etti.

Mao Tse-tung, 1918'in sonlarında Pekin'de bazı faal anarşistlerle sıkı bir arkadaşlık kurdu; öteki kentlerdeki anarşistlerle ilişkilere geçti. Hatta Hunan'da ve bazı başka bölgelerde, anarşist bir topluluğun oluşturulmasına ön ayak olmaya çalıştı.

Hsiangchiang pinglun'da 1919 yazında yayımladığı «Geniş Halk İttifakı» başlıklı yazı, hızla anarşizme doğru kaydığını açıkça kanıtladı. Bu yazısında Mao Tse-tung, anarşistlerin görüşlerini Marksistlerin görüşlerinden «daha geniş ve daha derin» buluyor, anarşizmi Marksizme yeğliyordu.

1920'de komünist çalışma grupları hareketine katıldı. Daha sonraki eylemlerinin de gösterdiği gibi, yaptığı bu dönüş ona anarşist görüşlerini bıraktırmadı. ÇKP'nin 1928'deki 6. Kongresinde, Çin Kızıl Ordusunun bir politik komiseri olarak Mao Tse-tung'un, «özellikle lumpen-proletaryaya, ve umutsuzluğa düşen ve bir çıkış noktası bulamayan küçük burjuvaziye özgü» bir politika izlediği belirtiliyordu. Mao Tse-tung'un anarşist görüşleri, özellikle ünlü «kültür devrimi» sırasında yeniden kendini gösterdi.

Mao Tse-tung, Marksist felsefe ve ekonomi politik ile, ancak 1933'de konuyla ilgili bazı ders kitaplarını okuyarak ilişkiye girdi. Marksizm hakkındaki bilgisini, Marksizm - Leninizm'i klasikler üzerinde sistematik bir çalışma yaparak kazanmadı. Bu bilgiyi, genel olarak popüler literatürden, örneğin Ali Ssu-chi'nin **Popüler Felsefe**'sini okuyarak edindi. Bu da kolayca açıklanabilir: 1920'lerde ve 1930'ların başlarında, yani Mao Tse-tung'un dünya görüşünün oluştuğu dönemde, Marksizmin klasiklerinin te-

mel eserleri Çince de daha basılmış değildi ve Mao yabancı bir dil bilmiyordu.

Mao Tse-tung'un yazıları incelenirse, Lenin'den yaptığı alıntılarının çoğunun, değiştirilmiş ve kısaltılmış biçimde ikinci elden alınmış olduğu görülür. Üstelik aynı Mao'nun, Marx'ın **Kapital**'i üzerinde çalışanlara, «boşuna kafa patlatan dogmacılar» dediği de bilinmektedir.

Mao Tse-tung, Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in temel eserlerine gerçekte elini dokundurmamıştır. Marksizm hakkında kuşkusuz bir bilgi edinmiştir; fakat bu bilgi, yüzeysel ve bozulmuş bilgi olmaktan öteye geçememiştir. Marksizm - Leninizm, bütünsel bir öğreti, diyalektik ve maddeci görüşlerin uyumlu bir sistemi olarak, onun için sayfaları açılmamış bir kitap olarak kalmıştır.

Bazı konuşmalarında, küçük burjuva düşünme tarzının okulda kafasına aşılandığını, fakat devrimci olduktan sonra kendisini bu psikolojiden kurtardığını söylemiştir. Demmiştir ki: «Marksizmi kitaplardan biraz öğrendim ve kendimi ideolojik bakımdan yeniden eğitmede ilk adımları attım. Fakat, yeniden eğitimim, **asıl**, uzun bir sınıf mücadelesinin içinde ilerledi.» (Siyahlar benim. - A. R.)*

Pratik çalışmasına doğrudan bağlı olan mücadelenin içinde Mao Tse-tung'un «kendini yeniden eğittiğini» kabul edelim. Bir başka deyişle, teorik görüşlerini pratiğinden türettiğini; ve bu görüşlerin, kendisinin doğrudan doğruya yer aldığı devrimci sürecin genelleştirilmesi olduğunu doğru varsayalım. O zaman sorunu genel olarak koyalım: Çağdaş bilimsel bir felsefe, özellikle anti-feodal ve ulusal kuruluş hareketinin pratiğini genelleştirme yoluyla bağımsız olarak geliştirilebilir mi?

* Mao Tse-tung, **Bir Ulus İçindeki Çelişkilerin Doğru Çözümü**, Rusça basım, Moskova, 1957, s. 26.

Marksizm - Leninizm gibi bilimsel bir felsefe, günümüzde, anti-feodal ve ulusal kurtuluş devrimlerinin önderleri tarafından özümseenebilir ve kavranabilir. Fakat bu felsefe, yalnızca bu devrimlerin pratiğinden geliştirilemez. Bilimsel Marksizm'in felsefesi, uygarlığın en yüksek evresinin bilimsel olarak genelleştirilmesini şart koşar. Uygarlığın bu evresi, büyük ölçekli makine sanayii tarafından ve toplumsal-politik ilişkiler üzerindeki tüm etkileşimle, dünya ekonomik ilişkileri tarafından belirlenir. Marksizm, devrimci proletaryanın ideolojisidir. Marksizmin doğuşu ve gelişimi, proletaryanın sınıf mücadelesine ayrılmaz bir biçimde bağlıdır.

Marksizm, burjuva toplumundaki sınıf uzlaşmazlıklarının toprağında doğup büyümüştür. Bununla birlikte, kapitalizm öncesi ilişkilerin de anahtarını verir. Anti-feodal hareketlerin liderlerinin dikkatini çekmesi ve bu liderlerin düşünce tarzına kesin bir etki yapması bu vüzdendir. Anti-feodal ve ulusal kurtuluş hareketleri, günümüzde kaçınılmaz olarak anti-empyryalist devrimler halini alıyorlar. Bu anti-empyryalist devrimler, tüm dünya devrimci sürecine sıkı sıkıya bağlıdırlar. Bu sürecin itici gücü, işçi sınıfının burjuvaziye karşı verdiği mücadeledir. Böylelikle, Marksizmin sömürge ve yarı-sömürge dünyada yayılması ve bu ülkelerdeki devrimci liderlerce özümseeneilmesi için bütün kapılar açılmaktadır. Ne var ki, bilimsel bir dünya görüşünü kavramak ve onu anti-feodal, anti-sömürgeci devrimlerin yolunda uygulamak bir şey; bu dünya görüşünü yalnızca bu devrimlerin pratiğine dayanarak geliştirmek ise bir başka şeydir.

Mao Tse-tung, ülkesindeki sınıf mücadelesinin gelişimi boyunca, bağımsız olarak bilimsel bir felsefe geliştirdiğini örtülü yollarla iddia ediyor. Bu iddia savunulamaz.

Marksizmin, çağdaş anti-feodal ve ulusal kurtuluş hareketlerinin çoğu önderinin düşüncesini etkilemiş olduğu su götürmez. Ne var ki, etki kavramının geniş bir kapsamı ve geçici süreçleri vardır. Bu kapsam, Marksizmin tek tek unsurlarının alınıp Marksist olmayan (kimi zaman dinsel nitelikte) felsefi ve politik kavramlarla birleştirilmesinden bilimsel sosyalizmin çözümlenmesine ve benimsenmesine dek değişen bir çeşitlilik gösterir.

Geri, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, hareketin sınıfsal bileşimi özellikle önem taşır. Bu bileşim, hareketin gidişi ve alacağı biçim üzerinde önemli bir etkide bulunur. Liderler bilimsel Marksist teoriyi izlemeye içtenlikle çabalar dahi, devrimci hareketin bu ülkelerdeki pratiği, küçük burjuvaziye özgü sınır ve çelişkilerden bir çırpıda kurtulamaz. Öte yandan, hareketin bu durumu, liderlerin dünya görüşünü kaçınılmaz olarak etkisi altına alır. Bu liderlerin, Marksizm - Leninizmi ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin tüm deneyini tekrar tekrar, sistematik olarak ve derinlemesine incelemeleri ve ulaştıkları sonuçları öz-eleştiri yoluyla değerlendirmeleri bu nedenle zorunludur. Teorik temellerinin zayıf olması ölçüsünde, küçük burjuva psikoloji ve ideolojisinin etkisi altına daha kolay girerler. Bir yandan da kendilerini hâlâ Marksist sanırlar. Oysa sorun, bir liderin kendisini ne olarak gördüğü değil, görüşlerinin ve pratik faaliyetinin nesnel içeriğidir.

Mao Tse-tung buna bir örnektir. Marksizmi hiç bir zaman bütünsel bir öğreti olarak kavramamıştır. Marksizm hakkında, her zaman budanmış ve ilkel, bölük pörçük bir bilgi edinmiştir. İlerde göstereceğimiz gibi, «Çin'in özgüllükleri»ni, uluslararası işçi sınıfı hareketinin deneyini reddetmesinin özürü olarak göstermiştir. Bunun yanı sıra, Çin'deki sınıf mücadelesi boyunca, küçük burjuvaziye özgü görüş ve duyguların etkisinden kurtulamamıştır.

Çin Komünist Partisi içindeki mücadelede aldığı yer, bunun en çarpıcı örneğidir. Mao Tse-tung, sürekli olarak, ülkenin toplumsal gerçekliğinin nesnel temelleri üstüne kurulu ÇKP çizgisinin bir sağına, bir soluna yalpalamıştır. Örneğin, ÇKP'nin 3. Kongresinde, proletaryanın potansiyellerini kötümser bir yaklaşımla değerlendiren sağcı bir görüşle sol serüvenci bir görüşü birleştiren bir çizgiyi savunmuştur. Bu çizgi, Çin devriminin gelişimini doğrudan doğruya Çin'in askeri olarak işgal edilmesine bağlamaktaydı. Mao Tse-tung, 1927'de, bu kez «sürekli devrim» teorisine el attı. Aynı zamanda, sosyalist devrimin Çin'in gündeminde olduğunu ileri sürüyordu («1905'in değil, 1917'nin eşiğindeyiz»). 1929 Nisan'ında, Kiangsi bölgesinin işgali için solcu bir tasarı önerdi. 1930'da, SSCB'ni bir dünya savaşına sürüklemeyi hesaplayan Li Li-san'ın yanına geçti.

Merkez Komitesini bir yana iterek Parti yönetimine sahip çıktı. Güney-doğu Hunan Parti Komitesinin 1930 Aralık'ında çıkardığı bir yayında şöyle deniyordu: «Mao Tse-tung, kendi yerini koruma çabasıyla, Partinin ve Kiangsi bölgesi Gençlik Ligasının öncü kadrolarını fizik olarak yok etmeyi, ve Merkez Komitesine karşı bir silah olarak kullanmak üzere, yalnızca kendi grubunun rengini taşıyan bir parti yaratmayı planlamıştır.» Bu planın bir parçası Fukien'deki ÇKP özel komitesinin, bölgesel hükümetin ve bölgedeki birçok örgüt liderinin aynı yıl içinde ortadan kaldırılmasıydı. Suçsuz insanlara karşı tasarlanmış bu gaddarlığın gerekçesi, bu kişilerin, karşı-devrimci bir tedhiş örgütünün üyeleri oldukları suçlamasıydı. Mao Tse-tung'un uğraşları arasında buna benzer daha bir çok olay eksik değildir.

Mao Tse-tung'un kimliğini ortaya koyan bir gözlem, Yenan'daki özel ÇKP komitesince imzalanmış bir belgede

şöyle yer alır: «Mao Tse-tung, herkesin bildiği gibi, aşırı-gelişmiş bir bireyselliği olan son derece kurnaz ve kaypak bir kişiliğe sahiptir... Eylemleri, onun uygunsuz, sınıf mücadelesi davası önünde suçlu ve Bolşevik Partisine düşman olduğunu gösteriyor.»

1930'ların sonu ve 1940'ların ilk yarısında parti içinde patlak veren keskin mücadelede, Mao grubu, enternasyonalist komünistleri yönetimden uzaklaştırmış ve Parti çizgisini kendi görüşüne göre çizmeye başlamıştır.

Kafasının içindeki çok renkli «öğretiler» dürbününün ve kendi küçük burjuva kişiliğinin sonucu olarak, Mao Tse-tung, yalpalamalarını yeni koşullarda da sürdürmüştür. Örneğin, 1935 ve 1936'da, Çin'de birleşik bir ulusal cephe oluşturulmasının gerçek olanaklarını sakatlayacak taktikler kullanmaya girişmiştir.

Mao Tse-tung, teorilerinin küçük burjuva özünü örtmek için Marksist terminolojiden geniş ölçüde yararlanır. Yazılarındaki önermeler ilk bakışta Marksist gibi gözükür. Bu, Çin devrimi ertesinde yeniden basılmış yazıları için özellikle doğrudur. Bu yazılar, yeni basımlarında dikkatle baskıya alınmıştır ve böylelikle Marksist bir görünüm kazanmıştır. Okurları yanıltan da budur.

Mao Tse-tung, «düşünce»sinin dünya ölçüsünde bir anlama sahip olduğunu işin hemen başında iddiaya kalkmadı. İlk aşama, «Marksizmin Çinlileştirilmesi» idi. Bu «düşünce», Mao Tse-tung tarafından ÇKP Merkez Komitesinin Ekim 1938'deki 6. toplu oturumunda çok açık bir biçimde formüle edildi. Toplu oturumda söyledikleri şunlar oldu: **«Uygulanabilmesi için, Marksizmin önce ulusal bir biçim kazanması gerekir. Soyut Marksizm diye bir kavram yoktur. Yalnız somut Marksizm vardır. Somut Marksizm dediğimiz, ulusal biçim kazanmış Marksizmdir»** (Si-

yahlar benim. - A.R.)* Mao, bu sözlerinin arkasından, «Çin'in özgüllüklerinin oluşturduğu temel» üzerinde «Marksizmin Çinileştirilmesi» gerektiğini ileri sürdü.

Marksizmi ulusal sınırlar içine kapamakla birlikte, Mao Tse-tung, Marksizmden uluslararası bir öğreti olarak söz etmeyi elden bırakmaz. Ama ona göre, Marksizm, ancak ulusal biçimlerinin toplamı olarak uluslararası bir öğretilerdir. Alman, İngiliz, Fransız, Rus, Çin Marksizmleri bir araya gelerek bu öğretiyi oluştururlar. Bu anlayış, sonuç olarak, uluslararası proletaryanın öğretisi olarak Marksizmin uluslararası sınıf özünün reddine ve bütün ülkelerin proleterleriyle emekçi halklarının ortak çıkarlarının bırakılmasına varır. Marksizmin temel önermelerinden biri, bütün ülkelerin proleterlerinin çıkarlarının ortak olduğudur. Marx ve Engels, bu ilkeyi **Komünist Manifesto**'da dile getirmişlerdir. Komünistleri ayırdeden özelliklerden biri şudur: «Değişik ülkelerin proleterlerinin ulusal mücadelelerinde, komünistler, her türlü **milliyetten** bağımsız olarak tüm proleterlerin **ortak** çıkarlarını gözetirler ve bu çıkarları öne çıkarırlar» (Siyahlar benim. - A. R.)**

Mao Tse-tung'un «Çinileştirilmiş Marksizm» üzerine «düşünce»si (özellikle **Seçme Eserler**'deki biçimiyle) incelendiği zaman edinilen ilk izlenim, bunun Marksizmden bir sapma olmadığıdır. Lenin şöyle der: «Sınıflar ve partiler arasındaki **özgül ilişkilere**, komünizme giden nesnel gelişmedeki **özgül özelliklere**, komünizmin genel ve temel ilkelere uygulamak zorunludur. Bunlar, her ülkede değişiklik gösterir ve bizlerin bu özellikleri keşfedebilmesi, inceleyebilmesi ve bunlar üzerinde öngöründe bulunabil-

* Mao Tse-tung, **Yeni Aşamada**, Çince basım, Chungking, s. 73-75.

** Marx ve Engels, **Seçme Eserler** (3 Cilt), C. 1, Moskova, 1969, s. 120.

mesi gerekir.»* İlk bakışta, Mao'nun yalnızca bu sözleri başka bir biçimde tekrarladığı ya da somutlaştırdığı sanılabilir. Ancak, Lenin'in yazdıkları ile Mao Tse-tung'un söylediklerini karşılaştıırırsak, bunun böyle olmadığını görürüz.

Lenin, Marksizmin bütün halklar için genel ve temel olan ilkelerinin uygulanmasını savunmuştur. Bunu yaparken, ülkenin yapısını araştırabilmek, anlamak ve geleceği kestirebilmek için, o ülkenin içinde bulunduğu koşulların dikkate alınması gerektiğini söylemiştir. Marksizmin temel ilkelerine dayanarak, Rusya'da kapitalizmin gelişimini kapsamlı bir biçimde çözümlemiş, kapitalist dünya sistemi içindeki yerini incelemiş ve ülkedeki sınıf ve partilerin dizilişini ve uluslararası ilişkilerini göstermiştir. Gerçekliği inceleyişine uygun olarak, «kendileri hareketin gelişimi içinde doğan devrimci sınıfların gösterdikleri mücadele biçimlerine bilinçli bir anlatım kazandırmıştır.»** Lenin, özgöl olanın içindeki ortak olanı keşfetmiş ve göstermiştir. Özel olanın gerisindeki nesnel olanı, ulusal olanın gerisindeki uluslararası olanı görmüştür.

Marksizm'i Rusya'nın özelliklerine uygulamıştır. Ama bunu yaparken, uluslararası işçi sınıfı hareketinin mücadele deneyini kullanmış, onu görmezlikten gelmemiştir. Rus işçi sınıfının, proletaryanın **ortak** görevlerini yerine getirirken kazandığı deney, bugün uluslararası işçi sınıfı hareketi hazinesinin bir parçası olmuştur. Lenin'in, uluslararası temel üzerinde ve ulusal özellikleri gözeterek Sovyet deneyini ele alan genelleştirici eserleri, **uluslararası** bir öğreti olarak Marksizmi zenginleştirmiştir. Buna karşılık, Lenin'in yapıtları, bu öğretinin ortak ve temel ilkelerini taşımıştır. Lenin, ulusal özelliklere uysun diye Marksizmi

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 31, s. 89.

** V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 11, s. 213.

yeniden yaratmaya kalkışmamış ve Marksizme Rusya'ya özgü ulusal bir biçim vermemiştir. Maurice Thorez'in yerinde koyuşuyla: «Lenin'in yaptığı, Marksizmin eyleme geçirilişi, zenginleştirilişi ve geliştirilmesi olmuştur. Fakat hiç bir zaman Marksizm'in Ruslaştırılması olmamıştır.»*

Buna karşılık, Mao Tse-tung, «Marksizmin Çinlileştirilmesi»nden söz etmekte ve Marksizmin uluslararası içeriğini reddetmek için ulusal özellikler gerekçesini ileri sürmektedir. Gerçekliğin incelenmesine geçmeden, daha herhangi bir pratik adım atmadan **önce**, Marksizm'e ulusal bir biçim vermek gerekir, diyor.** Aynı anda hem «Marksizmin Çinlileştirilmesi»ni önermekte, hem de Marksizmin genel doğrularını «boş ve soyut sözler» ve «doktrinerlik» diye niteleyerek reddetmektedir.

Mao Tse-tung, Marksizmin genel doğrularını Çin gerçekliğine somut olarak uygulamak yerine, Marksizm'den yalnız kendi grubunun pragmatik hesaplarına uygun düşen unsurları alarak, ilkel ve yüzeysel bir «kalburdan geçirme» öneriyor. Ne var ki, böylesi bir el çabukluğu, bütün öğelerinin birbiriyle bağlantılı olduğu ve birbirini tamamladığı bütünsel bir öğreti olan Marksizmin özünü köreltecektir. Birbirleriyle bağlantıları içinde, Marksizmin bütün öğeleri, dünyada yer alan sınıf mücadelesinin gerçek ilişkilerine genel bir anlatım verir ve insanlığın tarihsel hareketini yansıtır.

Mao Tse-tung'un yakın çevresi şöyle iddia eder: Mao Tse-tung, Marksizmin «Avrupalı» biçimine karşılık, Çin türü ya da Asya tarzı bir Marksizm geliştirmiştir ve bu onun en büyük başarısıdır.

* **Pravda**, 13 Ekim 1963.

** Mao Tse-tung, Seçme Eserler, C. 2, Rusça basım, Moskova, 1953, s. 365.

Marksist - Leninist teoriyle ilişkisinin başından beri Mao Tse-tung, gerçekte, çeşitli anarşist önermelerle Marksizmi tanınmaz hale getirmiştir. **Uygulamaya geçirilmeden önce Marksizm'in yalnızca Çin'e özgü ulusal bir biçim alması gerektiği iddiası, bir «iradecilik» örneği değil midir?** Bu iddianın gerisinde, nesnel gerçekliğe gerçekçi olmayan kalıplar uydurma girişimi saklıdır. Bu iddia şu sonuca varır: «Sınırlı» bir olgu, bir ayrıntı seçilip alınır; bu olgunun, tüm dünya sürecinin «ortak» özellikleriyle olan bağlantıları kurulmaz; bu ayrıntının üzerinde kurgusal (spekülatif) bir şema kurulur ve böylece bir «tarih yapıcı» olarak öne çıkılır.

Maocu teorisyenler, Çin devriminin, zaferini «Mao Tse-tung düşüncesi»ne borçlu olduğunu ileri sürmektedirler. Bu iddia, bütünüyle temelsiz bir iddiadır.

Tarih, önderleri Marksist olmasalar da, halkların anti-empyalist bir devrimi başarıya ulaştırabileceğini göstermiştir. Ancak bu kez, Çin'deki devrimin, «Mao Tse-tung düşüncesi» sayesinde değil, ona rağmen başarıya ulaştığını söylemek daha doğru olur. Çin devrimi, Marksizm - Leninizm'in **genel ve temel** ilkelerinin, 1945 - 47 yıllarında Çin'in özel koşullarına uygulanmasına dayanılarak başarıya ulaşmıştır. Bu devrim, Çin halkıyla dünya komünist hareketi arasındaki karşılıklı yardımlaşmanın ve sıkı, kardeşçe birliğin sonucunda tamamlanabilmiştir.

Maocular, kendi deneylerinin tüm sömürge ve bağımlı ülkeler için bir örnek olduğunu 1949'da ilân ettiler. 1958'den sonra Mao Tse-tung, tüm dünya komünist hareketinin liderliğine ve bu hareketin en büyük teorisyenliği rolüne açıkça sahip çıktı.

Mao tarikatının yüksek rahipleri, Mao Tse-tung'u, «Marksizm - Leninizm'i parlak ve yaratıcı bir biçimde bütün yönleriyle miras alan, elleriyle onu yükselten ve yeni bir aşamaya erdiren, çağımızın en büyük

Marksist - Leninisti» olarak nitelendirirler. Aralık 1960'da Lin Piao, «Mao Tse-tung düşüncesi»nden, «emperyalizmin çöküşü ve sosyalizmin zafer çağının» Marksizm - Leninizmi diyerek söz ediyordu. ÇKP Merkez Komitesinin teorik organı **Jenmin Jihpao** ve **Hungchi**'de Mayıs 1967'de şunlar yazıldı: «Marx ve Engels, bilimsel sosyalizm teorisinin temellerini koydular. Lenin ve Stalin, Marksizmin ayrıntılarına giriştiler, emperyalizm çağında proleter devriminin bir dizi sorunlarını hallettiler ve bir ülkede proletarya diktatörlüğünün kurulmasının teorik ve pratik sorunlarını çözdüler. Yoldaş Mao Tse-tung, modern çağda proleter devriminin, devrimi başarıya ulaştırmanın ve proletarya diktatörlüğü altında kapitalizmin geri gelmesini önlemenin teorik ve pratik sorunlarını çözerek, Marksizm - Leninizmi geliştirdi. Marksizm'in gelişiminin üç büyük köşetaşı bunlardır.»

Bu düşünceler, «Marksizm'in gelişmesinde Mao aşaması»na ayrılmış bir broşürde yeniden yansıdı. Bu broşür, 1 Haziran 1967'de 41 numaralı okulun Kızıl Doğu hungweiping alayı tarafından çıkarılmıştı ve şu başlığı taşıyordu: **Marksizm'in Tarihindeki Üç Büyük Köşetaşı**. İlk sözleri şuydu: «Mao Tse-tung çağına girerken, dünyayı selamlarız.»

Hungweiping'ler, herkesin bildiği gibi, ÇKP Merkez Komitesindeki Kültür Devrimi İşleri Grubu ve Ordu tarafından yönetilmektedir. Dolayısıyla, bu broşüre okul çocuklarının işi gözüyle bakamayız.

Marksizm - Leninizm'in gelişmesindeki bu aşamayı, Mao Tse-tung'un hangi yapıtları oluşturmaktadır? Mao Tse-tung'un esas teorik katkısının şu denemelerden oluştuğu söyleniyor: **Pratik Üzerine, Çelişki Üzerine, Bir Ulus İçindeki Çelişkilerin Doğru Çözümü ve Doğru Fikirler Nereden Gelir?** Yukarda andığımız broşür, bu denemeleri, «Mark-

sist - Leninist felsefe üzerine olan bütün eserlerin, en kapsamlı, en yetkin ve sistemleştirilmiş en yüksek ürünü» olarak niteliyor (Siyahlar benim. A. R.).

Maocuların kendileri, bu denemeleri, Mao Tse-tung'un Marksist - Leninist felsefeye esas katkısı olarak gördüklerine göre, bu denemelerde açıklanan düşüncelerin özünü araştırmak yararlı olacaktır.

Mao Tse-tung'un başlıca denemeleri olan —**Pratik Üzerine ve Çelişki Üzerine**—, karşıtların birliği ve mücadelesi sorununu, şeylerin ve olayların özünde saklı bulunan çelişki sorununu ele alır. Bu denemelerde Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in eserlerine yapılan anıştırmalar yer alır. Çelişkiler sorununu açıklarken Mao Tse-tung, Lenin'in, diyalektiği, karşıtların birliği ve mücadelesinin öğretisi, şeylerin özünde bulunan çelişkilerin incelenmesi olarak tanımladığı **Felsefe Defterleri**'nden alıntılar yapar.

Ne var ki, Mao Tse-tung'un görüşlerinin yakından incelenmesi, onun, «diyalektik» kavramına Marksizm'le ilişkisi olmayan bir içerik verdiğini ortaya koyar.

Mao Tse-tung'un pek çok sözü, çelişkiyi, herhangi bir karşıtlar çifti arasındaki ilişki olarak gördüğünü kanıtlar. Örneğin **Çelişki Üzerine** denemesinde, karşıtların birbirinden ayrı olarak varolamayacağını örneklendirmek için şunları yazar: «Dirimsiz ölüm, ölümsüz de dirim olmaz. 'Yukarı' olmaksızın 'aşağı', 'aşağı' olmaksızın da 'yukarı' olmaz. Kötü talih olmazsa iyi talih de olmaz; iyi talih olmazsa kötü talih de olmaz. Kolaylık olmaksızın zorluk, zorluk olmaksızın kolaylık olmaz. Toprak ağası olmazsa kiracı köylü, kiracı köylü olmazsa da toprak ağası olmaz. Burjuvazi olmasaydı proletarya olmazdı; proletarya olmaksızın burjuvazi de olmaz.»*

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 2, Londra, 1954, s. 43.

Bu alıntıda, tipik olarak, örneğin burjuvazi ve proletarya gibi gerçek karşıtlar, bir olayın değişik unsurlarının (yukarı ve aşağı, kolaylık ve zorluk gibi) bütünüyle dışsal, mekanik bir tarzda karşıtlaşmasına indirgenmektedir. Bu «karşıtlar», şeylerin kendiliğinden gelişmesinin kaynağı olamazlar. Lenin'in belirttiği gibi; «iç çelişkiler, eski içeriğin yerini yeni, daha yüksek bir içeriğin almasına yol açarlar.»*

Mao Tse-tung, olayları yüzeysel olarak ele almakta, onların özüne inmemektedir. Beylik sözlerinin ayırıcı bir niteliğidir bu. Şeylerin öğelerinin dışsal olarak birbirinin karşısına konusu, bu şeylerin **özgöl** iç çelişki ve bağlantılarını, değişik unsurlarının birliğini ve aralarındaki mücadeleyi ortaya koymaz. Lenin'in sözleriyle; bir olayın zihinden bağımsız olarak gelişimini doğuran, bu olaydaki, karşılıklı olarak birbirlerini belirleyen ve karşılıklı olarak birbirlerinin içine giren unsurların **kıvrımlarının açılışı**, böyle bir işlemle ortaya çıkarılamaz. Eğer bir yerde, kendini açıkça belli eden bir karşıtlar çifti bulunduyorsa bu, gerçekliğin incelenişine diyalektiğin uygulandığı anlamına gelmez. Bir olayın ya da bir nesnenin, onun diyalektik özünü yansıtmayan niteliksel özellikleri belli çiftler halinde mekanik olarak karşı karşıya getiriliyorsa, bu yalnızca diyalektiğin basitleştirilmesine ve tahrifine yol açar, yanlış bir kabalaştırma olur.

Mao Tse-tung'un, çelişkileri yüzeysel ve kaba olarak yorumlayışı daha da göze çarpıcıdır. Çünkü o, birlikleri içinde bir bütün oluşturan diyalektik karşıtların, bu birlik içinde değişik yerler tuttuğunu anlamaz. Birliğin çerçevesi içinde her karşıt gerçekte değişik bir rol oynar. Bazıları verilmiş birliği koruyan etkiler, diğers bazıları ise bozan karşıt etkiler doğurur. Kapitalist topluma ilişkin olarak

*V.İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 38, s. 97.

Marx şöyle der: «... özel mülk sahibi bu nedenle **tutucu**, proleter ise **yıkıcı** yandır. Birincisinden antitezi koruma eylemi, ikincisinden ise bunu yok etme eylemi doğar.»*

Bu iki unsur olmaksızın diyalektik çelişki olmaz. Diğer bir deyişle, bu iki unsur olmadıkça, karşıtların birliği, mücadelesi ya da açılıp yayılışı diye birşey de olmaz. Sonuç olarak, tüm olayın gelişimi durur.

Mao Tse-tung'un, çelişkilerin ilerici ve tutucu unsurları arasındaki farkı aslında hakkıyla değerlendirdiği, fakat bu unsurları kendi diliyle adlandırdığı sanısına düşmek zor değildir. Çünkü şöyle der Mao: «Çelişik iki unsurdan biri ana unsur, öteki de ikincil unsur olmalıdır. Ana unsur çelişkide öncü rolü oynayan unsurdur.»**

İlk bakışta, Mao Tse-tung'un, çelişkinin ana ve ikincil unsurları arasındaki ilişki hakkındaki anlayışının, bu sorun hakkındaki diyalektik maddeci anlayışla uyduğu izlenimi edinilebilir.

Oysa Mao Tse-tung, teorisini, karşıtlar arasındaki ilişki üzerine kurulu mekanik bir tasarıma dayandırır. **Çelişki Üzerine** denemesinde, her sürecin çelişik unsurlarının «birbirlerini dışarda bıraktığını, birbirleriyle mücadele içinde olduklarını ve birbirlerine karşıt bulunduklarını» yazar, o kadar. Daha sonra, bu unsurların «insan düşüncesi»nde*** de bulunduğunu belirtir. **Çelişki Üzerine** adlı metin basılı bir metindir ve yazarın gerçekte ne demek istediğini bir bakışta ortaya koymaz. Mao Tse-tung'un başlangıçta sahip olduğu görüş ise, yani 1937'de Yen'an'da verdiği bir söylevde dile getirdiği görüş, bir sürecin değişik unsurları arasındaki çelişkiye mekanik olarak yak-

* Marx ve Engels, **Kutsal Aile ve Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi**, Moskova, 1956, s. 51.

** Mao Tse-tung'un **Seçme Eserleri**, C. 2, s. 37.

*** Aynı yapıt, s. 43.

laştığını göstermek açısından daha ilgi çekicidir. «Bütün süreçlerde, karşıtlar en çok uzlaşmaz ve barışmaz nite-likte olanlardır. Birbirleri içine girmezler. Birbirlerinden nefret eden düşmanlardır. Dünyadaki ve insan düşünce-sindeki bütün süreçlerin gelişiminde bu tür düşman çeliş-kiler vardır. Bu kurala istisna bulunamaz.»

Mao'ya göre, bir çelişkide hangi unsurun ana unsur olduğunu belirleyen şey, düşman karşıtlar arasındaki, «birbirlerinden nefret eden iki düşman» arasındaki ilişkidir.

Mao, bu düşünceye dayanarak, bir çelişkideki başlıca unsurun öncü rolünü, yalnızca sürecin niceliksel, dışsal ve dolayısıyla mekanik olarak incelenmesine dayanan bir anlayışla açıklar. Burada bütün sorun, «baş çelişki» hak-kında Marksist bir kavrayışa sahip olmamasıdır. Onunkisi ilkel bir anlayıştır: burjuvazi kapitalist topluma hükmeder; öyleyse o ana ögedir. Gerçek ise bunun tersidir: kapita-list toplumun ana ögesi, mücadeleye ve dolayısıyla geliş-me güçlerine itilim veren proletaryadır. Marx'ın proletar-yayı kapitalist toplumun yıkıcı unsuru, burjuvaziyi de tu-tucu unsuru olarak nitelendirmesi bundandır.

Çelişkinin ana ve ana-olmayan unsurları hakkındaki teorisinin ayrıntılarına girilerek Mao Tse-tung şu tezi ge-tirir: «... bir çelişkinin ana ve ana-olmayan unsurları bir-birlerine dönüşürler ve bir şeyin niteliği buna göre de-ğişir.»* Bu dönüşüm, der, savaşan iki tarafın güçlerinin dizilişindeki değişikliğin sonucu olarak ortaya çıkar: «Be-lirli bir süreçte ya da bir çelişkinin gelişimindeki belirli bir evrede, ana unsur A, ikincil unsur B'dir; gelişimin başka bir evresinde ya da başka bir gelişme sürecinde bu roller değişir. Bir şeyin gelişimi sırasında, her unsurun ötekine karşı mücadele verirken dayandığı gücün artış ya da azalış

* Aynı yapıt, s. 38.

ölçüsüyle belirlenmiş bir değişiklikler bu.» Bunun ardından da Mao, «eskinin yeni tarafından aşılması»ndan söz eder.

Mao Tse-tung, böylece, güçlerin dizilişindeki değişikliği, bu güçlerdeki niceliksel bir büyüme ya da azalma olarak görmektedir. Bir sürecin değişik unsurlarını birbirinin karşısında bulunan dışsal güçler olarak ele almaktadır.

Bu yöntemde eski tükenmez; yeni tarafından bütünüyle ortadan kaldırılmaz. Eskiye aşarken yeni, eskideki değerli her şeyi aynen korur. Diyalektik çelişkide ise, yeni ile eski birbirine mekanik bir biçimde karşı durmaz. Eskinin içinden doğan ve onu yadsıyan yeni, bir helezon içinde yayılır ve eskinin yararlı kazanımlarını, daha yüksek bir düzeyde olmak koşuluyla içerir.

Mao Tse-tung, bir çelişkinin ana unsurunun ikincil unsur haline geldiği ve tersinin de geçerli olduğu tezini genişletip şu iddiayı getirmektedir: «Bir şey içindeki iki çelişik unsurdan her biri, belli koşullar nedeniyle, ötekine dönüşme, **karşıt duruma dönüşme** eğilimi gösterir» (siyahlar benim. - A.R.). Maddeci diyalektik ise, belirli niceliksel değişimlerin niteliksel değişimlere dönüşmesinden söz eder. Çelişkilerin, varlıklarının zorunlu bir koşulu olarak, karşılıklı olarak koşullanmış ve karşılıklı olarak birbirinin içine girmiş olduklarını söyler. Mao Tse-tung ise bundan hiç söz etmez. Ona göre, bir çelişkinin unsurları, belli koşullar altında yer değiştirir, başka sözlerle, durum **değiştirir**.

Mao, bu fikrini birtakım örneklerle desteklemeye çalışır. Bunlardan biri şudur: «... devrim yoluyla, eskiden yönetilen durumunda bulunan proletarya bu kez yöneten durumuna, başında yöneten durumunda bulunan burjuvazi de yönetilen durumuna gelir ve **başında karşıtı tarafından tutulan yere geçirilir**» (siyahlar benim. - A.R.)*

* Aynı yapıt, s. 44.

İlk bakışta bu örnek çok etkileyici geliyor. Gerçekten de, burjuvazi, belli koşullar altında, yani proletarya devriminin sonucu olarak egemen durumunu yitirmez mi? Bu durumunu kuşkusuz yitirir ve proletarya egemen sınıf olur. Buraya dek çok güzel. Proletarya devriminin kapitalist toplumun çelişkilerini çözdüğü de doğru. Ama asıl sorun şu: Burjuvazi, karşıtının, yani proletaryanın yerini ve proletarya da burjuvazinin yerini alır mı? Çelişkilerin çözülmesinden sonra karşıtlar bir dönüşüme uğramazlar ve yalnızca yer mi değiştirirler? Proletarya, sömürülen ücretli işçilerin oluşturduğu bir sınıftır. Proletaryanın gerçekleştirdiği «devrim ile», burjuvazi sömürülen bir sınıf haline girer ve proletarya da sonuç olarak burjuvaziyi sömürür mü? Bu sorular karşısında, Mao'nun akıl yürütmelerinin felsefî bakımından savunulamaz ve diyalektiğe aykırı olduğu görülür.

Proletarya devrimi, nesnel bir zorunluluğu yerine getirerek, üretim araçlarını bütünüyle toplumsallaştırır. İnsanın insan tarafından sömürülmesini ortadan kaldırır ve giderek tüm toplumsal farklılıkların kökünü kazır. Böylelikle tüm toplumsal sistemi değiştirir. Bu nedenle, gelişim süreci içinde proletarya devrimi, burjuvaziyi egemen sınıf durumundan bağımlı bir sınıf durumuna sokmaz. Onu bir sınıf olarak ortadan kaldırır. Buna karşılık, proletarya sosyalist toplumun işçi sınıfı olur. Devrim tek bir edim değildir; devrim, toplumsal sistemin temelinden yeniden örgütlendiği bir süreçtir. Bu yeniden-örgütlenme, işçi sınıfının yönetimi altında olur. Bu durum, egemenliği sürekli kılmak şöyle dursun, bu egemenliği sömürücü sınıfları ortadan kaldırmak ve sınıfsız bir toplum yaratmak için kullanan proletaryanın toplum içinde aldığı öncü yerin esasıdır. Bu nedenle, proletarya burjuvazinin eski yerini devralmaz. Proletaryanın sosyalist toplumda aldığı yeri, çalışan sınıflara hükmeden burjuvazi tarihte hiç bir zaman alamamıştır, alamaz da.

Marksizmin bu önermelerini pratik doğurmuştur. Mao Tse-tung, bu önermeleri bilmezlikten gelerek, Yenan'daki Anti-Japon Askerî-Politik Üniversite'de dinleyicilerine şöyle diyordu: «Belli koşullar altında, bu sınıflar (burjuvazi ve proletarya A.R.) yer değiştirirler. Öyle ki, **kapitalist toplum sosyalist (!) topluma dönüşürken sömürücüler sömürülen, sömürülenler de sömürücü olurlar**» (siyahlar benim. - A.R.)

Mao Tse-tung, felsefe yaparken sözcüklerle oynar. Bu sözcüklerin çoğu antik Çin kaynaklarından alınmıştır. («Kötü talih olmadan iyi talih olmaz», «daha kötü, daha iyi» gibi). Böylesi bir temele dayanarak, Maocular, dünya-daki gelişmelerin politik değerlendirmesini yapmaktadırlar. «Büyük kaptanın düşüncesi»ni yüceltirken Çin basını sık sık şöyle konuşmuştur: ABD, Vietnam'a saldırdı-daha iyi, çünkü bu ABD'nin çöküşünü yaklaşıyor. İsrail Arap devletlerine saldırdı-daha iyi, çünkü böylece İsrail'in saldırgan bir devlet olduğunu herkes görüyor, Araplar da yararlı bir ders alıyor. Kapitalistler nükleer bir savaş başlatabilirler-pek iyi olur, çünkü bu savaşın sonunda sosyalizm dünyadaki tek sistem kalır. Çelişkinin değişik unsurlarının birbirine dönüşümü, görüldüğü gibi, «Mao Tse-tung düşüncesi»nde temel bir noktadır. Maoculuğun bu tezi, özellikle politik sonuçlara ulaşmak için kullanılmaktadır.

Mao Tse-tung'un, felsefe üzerinde bilimsel bir çalışma yapmadığı genellikle bilinir. Tezlerinin çoğu pragmatik niteliktedir; politik hedeflerine yaklaşmak için kullandığı birer araçtır.

Mao Tse-tung'un öznelci ve serüvenci politikasını «teorik olarak» nasıl haklı çıkardığına bir örnek verelim. Çin basını, Marx'ın, bir fikrin kitleleri kavradığı zaman madî bir güç haline geldiğini belirten görüşünü sürekli olarak tekrarlar. Maocular, bu önermeyi kendine özgü çerçevesinden çıkararak, Mao'nun, Çin halkının temiz bir kâğıt

parçası olduğu yolundaki «düşünce»sine gerekçe yapmaya çalışırlar. «Temiz bir kâğıt parçası bomboştur,» diyor Mao Tse-tung, «ama onun üzerine en güzel ve en yeni sözcükler yazılabilir, en güzel ve en yeni resimler çizilebilir.»* Başka bir deyişle, halk bütün fikirleri benimseyebilir; eğer ona bu fikirleri ezberletirseniz. O zaman «fikirler kitlelere mal olacak» ve böylece maddî bir güç haline girecektir. Gelişmenin nesnel yönelimine ve hayatın maddî koşullarına bakılmaksızın, bu «fikir»e göre ne istenirse yapılabilecektir. Bu yorumun doğrultusunda Maocular, «politika kumanda edici güçtür» tezini geliştirmişlerdir. Bu teze dayanarak, ekonomik gelişmede serüvenci yollara sapıldılar. «Büyük sıçrama»ya giriştiler; köylerde ve kentlerde «halk komünleri» oluşturdular; komünizme geçişin zorunlu aşamalarını atlamaya çalıştılar. Marx'ın bilimsel önermelerinin yerine, böylelikle, Mao Tse-tung'un öznelci kavramları geçirilmiş oldu. Mao Tse-tung'un «felsefesi»nde, bilincin rolü insan iradesine baş rolü veren bir anlayışla haddinden fazla abartılmış, bütün Marksist deyimlere rağmen, bilinç toplumsal varoluşu belirleyen etken olarak en öne çıkarılmıştır.

Marksizm, insanların öznel eylemlerine gereken önemi verir. Ancak, keyfî olarak değil, bilimsel olarak harekete geçirilmiş eylemleri tanır. Gerekli nesnel sonuçları veren öznel eylem ancak bu olabilir. Toplum, yalnızca yerine getirilebilir görevleri önüne koyar ve yerine getirir; ve yalnızca nesnel olarak gerçekleştirilebilir fikirleri geliştirir. Fikirlerin maddî bir güce dönüşmesinden söz ederken, Marx, bunu tarihsel maddeciliğin temel bir ilkesiyle birleştirmiştir: Toplumsal gelişmeyi belirleyen fikirler değil, nesnel tarihsel yasalardır. İnsanların zihnini bir kez ele ge-

* ÇKP Ulusal Kongresinin İkinci Toplantısı, Çince basım, Pekin, 1958, s. 66.

çirdikten sonra, fikirler, kendilerini gerçekliğe aktaran kit-
lelerin devrimci faaliyetini harekete geçirir. Ne var ki, Mao
Tse-tung, nesnel koşulları ve bu koşullar ile çakışan ge-
lişme yönelimlerini önemsememektedir. O, yalnızca kişi-
sel pragmatik isteklere, iradeciliğe dayanmaktadır.

Yenan konuşmasında, hareketin kaynağından söz
ederken Mao şunları söylemiştir: «... hareketi çelişkinin
doğurduğunu kabul etmek yetmez. Çelişkinin hareketi do-
ğurduğu durumu da açıklıkla göstermek gerekir.» Mao
Tse-tung'a göre, çelişkinin iki durumu vardır: 1) **Birlik**
(özdeşlik) **durumu** ve 2) **Bölünmüş birlik durumu**. Birinci
durumda, hareket: «Günlük yaşamda dinginlik, değişmez-
lik, hareketsizlik, ölüm, denge, durgunluk, tutulup kalma,
barış, tek biçimlilik, uyum, birlik, ittifak adlarını alır.» Bu,
hareketin özel bir biçimidir. Hareket, birlik bölündüğü za-
man alışılmış (yani ikinci) durumunu alır. Bu: «mücade-
le, dirim, hareket, kararsızlık, canlılık, değişim, uyumsuz-
luk, dengesizlik, ve sonunda çatışmaya ve savaşa yol açan
çekişme durumudur.»

Bu modele göre, bir çelişkinin başlangıç durumu bir-
lik ve dengedir. Fakat bu durum «görelî, geçici ve koşul-
lu»dur. Çelişkinin bunu izleyen durumu, **bölünmüş birlik**
ve dengesizliktir. Mao, bu durumun mutlak olduğunu söy-
lüyor. Ona göre, hareket şu kalıbı izler: **denge-dengesizlik**.
Peki, bir denge durumundan dengesizlik durumuna geçiş
nasıl olur? Yen'an konuşmasında Mao, özdeşlik, birlik,
dinginlik, ölüm ve diğer görelî durumların, yani dengenin;
mutlak mücadelenin, yani dengesizliğin içinde bulunduğunu
söylemektedir.

Mao Tse-tung, konuşmasının bu bölümünü **Seçme**
Eserler'i için yeniden yazarken, sözde-Marksist bir termi-
noloji kullanarak ona bilimsel bakımdan savunulabilir bir
görünüş vermeve çalışmıştır. Birlik ve bölünmüş birlik du-
rumundaki çelişkiler yerine, bu kez, hareket içindeki bir

nesnenin iki durumundan söz etmiştir: görelî dinginlik durumu ve mutlak değişme durumu. Bir nesnenin bir durumdan öbürüne geçişi için de şu açıklamayı vermiştir: «Bir nesnenin hareketi birinci biçimi aldığı anda, niteliksel değil, yalnızca niceliksel bir değişme geçirir ve dolayısıyla görünüşte dinginlik durumundadır. Bir nesnenin hareketi ikinci biçimi aldığı zaman, o artık niceliksel değişmenin belli bir uç noktasına ulaşmış, birliği parçalamış, niteliksel bir değişme doğurmuştur ve dolayısıyla açık bir değişme içinde gözükür.»* Böylece Mao Tse-tung'a göre, birliğin «parçalanışı» ya da «bölünüşü», bir nesnenin, birinci durumda içerilen dengenin bozulmasıyla bir niteliksel değişme geçirmesi sonucunda, bir sıçrama içine girdiği zaman olur.

Mao Tse-tung, bu dengeyi bozmakla ikinci durumun çelişkiyi çözdüğünü, yani yeni bir olgunun ve bunun sonucu olarak da **yeni bir dengenin** ortaya çıkışını belirlediğini öne sürer. «Dengesizlik teorisi» böylece şu kalıbı alır: **«denge-dengenin bozuluşu ya da dengesizlik-yeni denge.»** Pekin'de basılmış **Diyalektik Maddecilik** adlı bir ders kitabında, Mao Tse-tung'un «dengesizlik teorisi» şöyle formüle edilmektedir: denge-dengesizlik-dengenin yeniden kuruluşu.

Bu teori, mekanik «denge teorisi»nden hiç de farklı değildir. «Denge teorisi» ile «dengesizlik teorisi» arasındaki benzerlik ve farklılıkları incelerken, soyut, biçimsel (formel) özdeşliğin her iki teoride de hareket noktası olduğunu göz önünde tutmak gerekir. «Bölünmüş birlik» daha sonra, bir sıçrama anında, dengenin bozulduğu anda ortaya çıkar. Diyalektik çelişki hareketin iticisi değildir ve gelişmenin içsel itkisi olarak doğmamaktadır. Tersine, çe-

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 2, s. 48.

lişki, dengeyi bozucu dışsal nedenlerin bir ürünü olarak, gelişmenin son an'ı, sonucudur. Bir nitelik değişimi dengeyi yeniden kurar ve bu böylece sonsuza dek gidebilir.

«Denge teorisi» Marksizmin karşılaştığı yeni bir şey değildir. Marksistler, bu teorinin temelsiz ve maddeci diyalektikle bağdaşmaz olduğunu söyleyeli çok olmuştur. «Denge teorisi»nin bir sözcüsü ve Marksist diyalektiğin en aktif düşmanlarından biri olan Nikolai Bukharin'in, varolan her sistemde bir kararlı, bir de kararsız olmak üzere iki denge durumunun varolduğunu öne sürdüğü anımsanacaktır. Bir sistem, içindeki karşıt unsurlar dengede bulunduğu zaman kararlıdır. Unsurlar arasındaki denge bozulduğu zaman kararsızlaşır (Maocuların dengesizlik durumu). Dengenin yeniden kuruluşu sistemin yeniden kararlılık kazanmasını sağlar. Bunu Mao Tse-tung'un: «denge ve birliği sağlamak gerekir,» sözüyle karşılaştırabiliriz.

«Denge teorisi»nin hararetli savunucularından biri olan Alexander Bogdanov, «**Canlı Deney Felsefesi**» adlı kitabında şöyle diyordu: «Denge durumundan, bu dengeyi bozan iki gücün mücadelesi yoluyla yeni denge durumuna gelinir.»* Aynı iddia, daha önce 19. yüzyılda —Bogdanov'un görüşlerine kaynaklık eden— Herbert Spencer tarafından **İlk İlkeler**'de ileri sürülmüştü. Bütün bu görüşler, Mao Tse-tung'un denge-dengesizlik-yeni denge modelinden hiç de ayrı şeyler getirmemektedir: Mao Tse-tung daha önce başkalarının da yaptığı gibi diyalektiği mekanik denge teorisinin düzeyine indirmiş; ama bu yöntem koyduğu isim, her nedense, değişik olmuştur.

Mao Tse-tung'un «dengesizlik teorisi» onun metafizik yöntemine dayanır. Bu yöntem, ampirizm** ve yavan çözüm-

* **Canlı Deney Felsefesi**, Gozisdat, Rusça basım, Moskova, 1920, s. 197

** Bütün bilginin duyu ve algılardan geldiğini, deneyden türediğini savunan görüş. (cev.)

lemedir. Mao Tse-tung, ÇKP Ulusal Kongresi'nde 12 Mart 1957'de propaganda üzerine yaptığı bir konuşmada, çözümsel (analitik) yöntemi diyalektik yöntemle özdeşleştirmiştir: «Çözümsel yöntem diyalektik yöntemdir,»* demıştır.

Oysa bilimsel tanıma yöntemi basit bir çözümlemeden çok daha karmaşıktır. Çözümleme ve sentez arasındaki birlik olmaksızın diyalektik düşünülemez. Diyalektik yöntem, somut bütünün çözümsel olarak öğelerine parçalanışını ve bunun ardından, tanıma ediminin sentezci çabasını gerektirir. Bu sentezci çaba ile somut bütün yeniden üretilir ve bu bütünün özünde bulunan çelişkiler aydınlığa çıkarılır.

Aşağıdan yukarıya doğru ilerleyen diyalektik gelişme, çelişkilerin kendiliğinden doğuşu ve çözülüşü içinde gerçekleşir. Buna karşılık, Maocu «dengesizlik teorisi», çevrimsel «denge-dengesizlik-denge» modeliyle, yalnızca yadsımanın yadsınması yasasına bağlı ileri bir hareket görünümü yaratmaktadır. Gerçekte bu teori, Mao Tse-tung ne kadar sakınmaya çalışırsa çalışsın, bir olgunun alması iki durumunun kısır bir biçimde sonsuza dek dönmesi (devretmesi) teorisidir. Dönme, çelişkileri çözmez.

Nesnelerin sırayla birbirlerinin yerini almalarındaki kısır sonsuzluk, Mao Tse-tung tarafından bir dizi formülle belirginleştirilmiştir. Örneğin der ki: «Pratik, bilgi, daha çok pratik, daha çok bilgi; bu kalıp sonsuza dek çevrimsel olarak tekrarlanmalı.»**

Bunun benzeri olan «birlik-eleştiri-birlik» kalıbı da aynı şekilde özdeş biçimlerin sonsuzca dönmesine dayanır. Aynı kalıp şu üçlüde de görülür: deneyin toplanıp özetlen-

* Başkan Mao'nun Eserlerinden Parçalar, Çince 2. basım. Pekin, 1966, s. 223.

** Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 1., s. 297.

mesi —kitlelere götürülmesi— deneyin yeniden toplanıp özetlenmesi. Ya da bilginin gelişmesinin formülü: özel-genel-özel ve ilh.*

Mao Tse-tung yer yer gelişmenin yükselen bir eğri izlediğini söyler. Ama bu ancak sözde kalır; çünkü çevrimsel tekrarlama formülü bir yükseliş içermez. Diyalektik hareket bir çember boyunca değil, bir helezon boyunca yükselerek gerçekleşir. **Felsefe Defterleri'**nde Lenin, eskiye dönüşün ancak «görünüşte eski» olana dönüş olduğunu, eskinin yeniden üretilişi olmadığını vurgulamıştı. Diyalektik, ilerlemenin formülünü verir; buna karşılık denge ya da dengesizlik teorisi, bir ve aynı çember boyunca sonsuza dek kısır bir dönme formülü getirir.

Mao Tse-tung, bir çelişkinin çözülüşüne, «kötü»nün ortadan kaldırılışı ve geriye «iyi»nin bırakılışı olarak bakar. Hatırlanacaktır, Marx da Proudhon'un benzer bir iddiasını eleştirmişti. «Kötü yanın giderilmesi sorununun ortaya atılması bile diyalektik hareketin yolunu keser.»** Bir çelişki çözüldüğünde, onun **her iki** yanı da ortadan kaybolur ve kendisine ilişkin yeni çelişkileriyle yeni bir olgu ortaya çıkar. Mao Tse-tung, karşıtların diyalektik doğasını anlamamakta ve bu nedenle de onların birliğini, yayılışını ya da mücadelesini anlamakta yetersiz kalmaktadır.

Maddeci diyalektiğin içeriğini yabancı deyimlerle doldurarak, Mao grubu, Marksist frazeolojiyi (deyimler sistemini - ç.) dünya komünist hareketi içindeki bölücü faaliyetlerine bir perde olarak kullanmaktadır. Sosyalist kamp ve dünya komünist hareketi içinde yıkıcı faaliyetlere başlamalarından sonra, Maocular, 1962'de karşıtların birliği ve mücadelesi yasası üzerine bir tartışma açmışlardır. Bu tartışmada, «karşıtların birliği», «bölünmüş birlik» ve bun-

* Aynı yapıt, C. 2, s. 23.

** Karl Marx, **Felsefenin Sefaleti**, Moskova, 1966, s. 98.

lar gibi diğer kavramlar, kendi bölücü faaliyetlerine «**teorik**» **haklılık** kazandırmayı güden bir kafayla yorumlanmış-
tır. Bu, Maocu teorik gazete **Hungchi** tarafından dürüstçe
açıklanmıştı: «Dünyadaki ve ülkemizdeki sınıf mücadele-
sinin bugünkü koşulları altında, ÇKP Merkez Komitesi ve
Yoldaş Mao Tse-tung, **çağdaş revizyonizme** karşı 'bölün-
müş birlik' kavramından ve Marksist-Leninist sınıf müca-
delesini teorisinden yararlanmak gereğini vurguluyorlar.»*
Maocular, bu sözlerle uygun olarak Marksizmin çoğu
önergelerini kesip biçmeye ve yanlışlarla doldurmaya gi-
rişmektedirler.

Marksizm'in bütün felsefî sorunları «Mao Tse-tung
düşüncesi» tarafından yozlaştırılmıştır. Örneğin, bir olgular
zincirindeki ana halka sorunu kaldırılmış, yerine, belirli
bir olgunun içinde bulunan çelişkiler kitlesinin içindeki ana
çelişkiler sorunu konmuştur. Üstelik, çağımızın baş çeliş-
kisi olan proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkinin ye-
rine, metropollerle sömürgeler arasındaki çelişki geçiril-
miştir. Mao Tse-tung'a göre, ulusal kurtuluş hareketi gü-
nümüzün asıl hareketidir, işçi sınıfı hareketi ise, ikincidir.**

Çelişkilerin konumlarını bu şekilde değiştirme, Mao
Tse-tung'un «dünya kırı»nın egemenliği ve «dünya kenti»
nin «dünya kırı» tarafından kuşatılmasına ilişkin «düşün-
ce»sinde belirgin olarak görülebilir. Bu «düşünce», Ko-
münist ve İşçi Partilerinin uluslararası toplantılarında for-
müle edilmiş olan, çağımızın başlıca çelişkisinin sosyalizm
(proletarya) ile kapitalizm (burjuvazi) arasında bulundu-
ğu önermesiyle çatışmaktadır. Mao'nun «dünya kırı» ile
ilgili «düşünce»leri, Lin Piao tarafından **Hungchi**'de çok
açık olarak ortaya konmuştur: «Tüm dünyayı ele alırsak,
Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'ya «dünya kenti»; Asya,

* **Hungchi**, No. 16, 1964.

** Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 2, s. 35—36.

Afrika ve Latin Amerika'ya da «dünya kırı» diyebiliriz. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana **devrimci proleter hareketi bir düşüş içine girmiş**, bu sırada Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki ulusal kurtuluş hareketi eşine rastlanmamış bir ölçüde yayılıp gelişmiştir. Bu anlamda, çağdaş dünya devrimi, kentlerin kırlar tarafından kuşatılışı görünümünü sunmaktadır.» (siyahlar benim A. R.).*

Mao Tse-tung, politik tasarılarını gerçekleştirmek amacıyla, uzlaşmaz ve uzlaşmaz-olmayan çelişkiler sorununun da bilerek yalınış koymaktadır. Uzlaşmaz çelişkilerin «çözümü»nü dışsal güçlere bağlamakta ve örneğin demektedir ki: «Patlamazdan önce bir bomba, çelişik şeylerin belli koşullar nedeniyle geçici olarak birarada bulunduğu bir varlıktır. Patlama, ancak yeni bir koşulun (ateşlemenin) ortada bulunmasıyla olur.»** Bu nedenle, bir bombanın patlamasını sağlamak için içeriğini dışardan etkilemek gerekir. Şu halde, (eğer bomba karşıtların birliğine örnek ise), çelişkilerin kendiliğinden gelişmesinin ve gerçek anlamda «çözümüne»nin Mao Tse-tung düşüncesinde yeri yoktur. Çelişkilerin çözümü hakkındaki bu yorum, «devrim ihracı»nın teorik temeli görevini görür.

Mao Tse-tung'un yapıtlarında, uzlaşmaz ve uzlaşmaz-olmayan çelişkiler arasındaki ayırım, bir çelişkinin nasıl (barışçı olarak mı yoksa barışçı olmayan bir biçimde mi) çözüldüğü sorununa indirgenmiştir. Dolayısıyla ayırım, toplumsal ilişkilere uzlaşmaz bir nitelik veren sömürü ilişkilerinde değil, çelişkinin nasıl çözüldüğündedir.

Uzlaşmaz çelişkileri barışçı yollarla çözümleme olanağının, uzlaşmaz bir çelişkinin toplumsal doğasını (içeriğini) değiştirmeyeceği unutulmamalıdır. Uzlaşmaz-olma-

* «Yaşasın Halk Savaşının Zaferi», **Hungchi**, C. 2, No. 10, 1965.

** **Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri**, C. 2, s. 50.

yan çelişkilerin uzlaşmaz çelişkilere çevrilmesi konusunu da Mao Tse-tung yine çelişkinin nasıl çözüldüğüne bağlamaktadır.

Marksist - Leninist felsefenin diğer anahtar önermelerinin Maocularca yorumlanması için de aynı şey geçerlidir. Nicelikten niteliğe geçiş yasası da bırakılmış, yerine iradeci kavramlar geçirilmiştir. Buna göre, toplumun yeni ve daha yüksek bir gelişme aşamasına geçişi için maddî ve toplumsal ön koşulların olgunlaştığına bakılmaksızın bir sıçrama gerçekleştirilebilir. («Büyük sıçrama» teori ve pratiği, madenlerde ilkel yöntemlerle yoğun üretime geçilmesi gibi).

Gelişmenin, ilerlemenin ve yeninin ortaya çıkışında, toplumsal gelişmenin daha önceki aşamalarında biriktirilmiş değerli herşeyin bir üst düzeyde korunması gerektiğini söyleyen diyalektik «yadsımanın yadsınması» yasası da bütünüyle bir yana bırakılmıştır. «Kültür devrimi» sürerince bu, çarpıcı bir açıklıkla ortaya konmuştur. Marksizm-Leninizm, insan kültürünün önceki çağlardaki kazanımlarının iyice kavranması gerektiğini öğretir. Oysa Maocular eski kültürün, gelişme yolu içinde insanlığın biriktirdiği herşeyin yıkıntısı üzerinde yeni, proleter bir komünist kültür kurduklarını ilân etmişlerdir. Denebilir ki, «Mao Tse-tung düşüncesi», Çin kültürünün ulusal, insancıl temelleriyle keskin bir çelişkiye düşmüş, Çin halkının köklü töresel değerleriyle birlikte, bu temelleri ortadan kaldırmıştır. Maoculuk, ilerici Çin önderlerinin, örneğin Chu Chiu-po'nun mezarlarına karşı girişilen saldırıları, devrimde can veren demokratların, halk yazarlarının (Lao She ve diğerlerinin) ve bilim ve sanatta önde gelen kişilerin (Chi Pai-shih ve ötekilerin) anılarına karşı yapılan kara çalmaları kışkırtmaktadır.

Anarşist ve idealist yapıdaki, çoğu kez de seçmeci* (eklektik) bir fikirler topluluğu olan «Mao Tse-tung düşüncesi»nin Marksist-Leninist felsefeyle hiç bir ilişkisi yoktur. Bu «düşünce», Mao grubu tarafından, ülkedeki egemenliklerini güçlendirmek amacıyla, hasımlarına karşı yaptıkları saldırıların teorik temeli olarak kullanılmaktadır.

Bu «düşünce», Marksist-Leninist felsefenin ilkeleri ile, tarihin emekçi kitlelerin başındaki proletaryaya verdiği toplumu sosyalist doğrultuda biçimlendirme görevi ile temelden bir ayrılık içindedir.

Kommunist, No. 2, 1969,
s. 91—106

* Çeşitli düşünceler arasından en iyi öğeleri seçerek doğru bir düşünce oluşturmaya kalkışan görüş (cev.).

K. İvanov

ÇKP'nin Nisan 1969'daki 9. Kongresinde yeni bir parti ortaya çıkmıştır. Bu Maocu parti, küçük burjuva ve milliyetçi bir yapıdadır. Niyetlerini gizlemek için Çin Komünist Partisinin onurlu adını kullanan Maocular, bu «kongre» ile, askerî-politik darbelerine bir kılıf uydurmuşlar ve devlet iktidarına el koyuşlarını yasallaştırmışlardır. «Kongre»nin belgeleri /Lin Piao'nun sunduğu bildiri ve yeni «ÇKP Tüzüğü»/, Mao Tse-tung'un şoven ve serüvenci görüşlerinin çağdaş Marksizm-Leninizm olarak sunulmaya devam edildiğini, Maocu askerî-bürokratik diktatörlüğe «proletarya diktatörlüğü» adını vermekten vazgeçilmediğini göstermektedir. Yine bu belgeler göstermektedir ki, Maocuların bölücü eylemleri ve Komünist ve İşçi Partilerine döneklilik ve hainlik edenlerden küçük gruplar derleme politikası, hâlâ, «proleter enternasyonalizmi» olarak nitelenmektedir. Maocular, barış ve sosyalizm için mücadelede zamanımızın kararlı gücü olan ve dünya halklarının emperyalist gericiliğe karşı kurtuluş mücadelesinde onların temel dayanağını oluşturan SSCB ve diğer sosyalist ülkelere karşı iftira kampanyasını sürdürmektedirler.

Mao grubunun dış politika alanındaki eylemleri, dünya komünist hareketine karşı gözü dönmüş ideolojik ve

politik bir saldırı olarak nitelenebilir. Komünist ve İşçi Partilerinin 1969 Uluslararası Toplantısı'nda L. İ. Brejnev'in belirttiği gibi: «Komünist Partileriyle giriştikleri polemiklerden sonra,ÇKP liderleri, bölücülüğe, yıkıcı faaliyete, günümüzün devrimci güçlerini birbirine düşürmek için etken girişimlerde bulunmaya başlamışlardır. Sosyalist ülkelerle bağlarını kesmekle yetinmemişler; bu ülkelere karşı düşmanca eylemlere girişmişlerdir. Barış içinde birarada yaşama politikasını eleştirmekten, silâhlı çatışmalar sahnelemeye, barış dâvâsını kundaklamaya geçmişlerdir.»* Dış ve iç politikada serüvencilik, komünist harekete ege-men olmak için yapılan çirkin pazarlıklar, sosyalist ülkeleri birbirine düşürme ve başlıca sosyalist ve kapitalist ülkeler arasında bir dünya savaşı çıkartma çabaları, Maocu yönetimin ideolojik ve ahlâkî bir düşüş içinde olduğuna ve komünizme ve sosyalizme temelden düşman toplumsal-politik bir konuma geçtiğine tanıklık eder. L. İ. Brejnev aynı konuşmada şöyle diyordu: «Olgular, Çin yönetiminin, emperyalizmle mücadelenin sadece sözünü ettiğini, oysa işe gelince, doğrudan ya da dolaylı olarak emperyalizme yardımcı olduğunu göstermektedir. Çin yönetimi, sosyalist devletlerin birleşik cephesini bölmeye çalışmakla emperyalistlere hizmet etmektedir. Uluslararası ağır bunalım dönemlerinde, uluslararası gerginliği kıskırtmak ve bu gerginliğin yumuşamasını engellemekle yine emperyalistlere hizmet etmektedir. Geniş bir anti-emperyalist cephenin oluşmasını engellemek ve gençlerin, kadınların ve bilim adamlarının uluslararası kitle örgütlerini, barış hareketini, sendika hareketini vb. parçalamaya çalışmakla yine emperyalistlere hizmet etmektedir.»**

* Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Toplantısı, Moskova, 1969, Barış ve Sosyalizm Yayınları, Prag, 1969, s. 157.

** Aynı yapıt, s. 159.

Bütün bunlar, Maoculuğun, son derece gerici ve ikiyüzlü bir küçük burjuva ideolojisi olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Maoculuğun gerçek amaçları ile perde olarak kullandığı sözde-Marksist lâf kalabalığı birbirinden apayrı şeylerdir. Maocuların kullandığı bu tipik dil, tartışılmaz Marksist önermeler başka kelimelerle tekrarlanarak ve gelişigüzel aktarılmış Marksist-Leninist formüllere Çinileştirilmiş bir hava verilerek geliştirilmiştir. Marksizmin bu önermeleri ve formülleri, Konfüçyüs'ün **Dört Kitap**'ında ya da Çin halkının yakından tanıdığı bilgelere ait **Beş Kitap**'ta rastlanan geleneksel mesellere benzetilmiştir. Ve bütün bu yığına, Marksizm-Leninizmin genel hakikati ile Çin devriminin somut pratiğinin kaynaştırılması adı verilmiştir. Gerçekte ise bu, küçük burjuva milliyetçiliği pratiğinden başka birşey değildir; Marksizmi kendi keyfince anlayıp yorumlayan şovenist ideologun ikiyüzlülüğüdür. Maocuların izlediği politikaya bir rastlantı ya da Marksizm-Leninizmden bir sapma olarak bakamayız. Bu politika, özünde, «dünya komünist ve işçi sınıfı hareketine,... dünya görüşümüze, Marksizm-Leninizme büyük bir saldırıyı temsil eder.»*

I

Maoculuğun ideolojik evriminde belirli bir mantık vardır. Bu yazıda, bu evrimin bazı yönlerini inceleyeceğiz.

Mao Tse-tung'un ve destekçilerinin felsefî söyleşilerinde, Büyük-Güç şovenizmi teorik olarak temellendirilmektedir.

Örneğin, 1964'te Maocular «bölünmüş birlik» kavramı üzerinde geniş bir felsefî tartışma düzenlediler. Mao Tse-

* Aynı yapıt, s. 180.

tung'un, «bölünmüş birliğin diyalektiği»ni büyük politik sorunlara sözde ilk uygulayan kişi olmasının, onun «büyük katkı»sı olduğunu ileri sürdüler. Onlara göre, bu «diyalektiğin» özü, kendi bölücü faaliyetlerini felsefî olarak gerekçelendirmekten ibarettir. Örneğin, 4 Şubat 1964'te **Jen-min Jihpao** ve **Hungchi**'nin ortaklaşa yayımladığı bir başyazı, bütün şeylerin bölünmeye eğilim gösterdiğini, ve dolayısıyla, uluslararası işçi sınıfı hareketi içindeki çağdaş bölünmenin kaçınılmaz, 'normal' ve hatta 'yararlı' olduğunu yazıyordu. Karşıtların birliğinden ve «iki başlangıcın kaynaşması»ndan söz eden herkes revizyonizmle, «Sovyet revizyonistlerinin safına geçmek»le suçlanıyordu.

Üstelik, çağdaş uluslararası durumu çözümlemede ve özel olarak anti-empyrialist mücadelenin temel ve öncü gücü sorununda, Mao Tse-tung ve grubu, baş ve ikincil çelişkilerin diyalektiğini, baş ve ikincil olanı gelişigüzel belirleyerek, öznel ve pragmatik bir yolla uygulamaktadır.

Özellikle 1930'ların yaygın Sovyet literatüründen alınmış Marksist önermelerin yanı sıra, Mao Tse-tung'un felsefî yapıtları, bilim-dışı ve mekanik bir tartışma dizisi içermektedir. Örneğin **Çelişki Üzerine** adlı yapıtta, karşıtların birliği ve mücadelesi yasası, içsel çelişkiler yoluyla gelişmenin bir yasası olarak ele alınmamakta; tersine, dışsal olarak birbirine karşıt yanların (yukarı ve aşağı, güçlük ve kolaylık, kötü talih ve iyi talih gibi) oluşturduğu çiftlerin basit bir bileşimi ve bu yanların birbirine göre değişimi olarak incelenmektedir.

Karşıtların birliği ve mücadelesi yasasına ilişkin bu metafizik ve anti-Marksist anlayış, Mao Tse-tung'u, kaçınılmaz olarak, maddeci diyalektiğin bu temel yasasını redde ve denge teorisini kabule yöneltmektedir. Örneğin şöyle yazar: «Ülkemizde her yıl bir ekonomik gelişme planı yapıyor ve birikimle tüketim arasında bu plana uygun oranları saptıyoruz. Bu denge, karşıtların geçici ve görelî bir

birliğidir. Bir yıl geçer ve genel olarak, karşıtların mücadelesi bu dengeyi bozar; bu birlik değişir ve denge denge-sizliğe yol verir, birlik, birlik olmaktan çıkar; ertesi yıl biz yeniden denge ve birliği kurmaya çalışırız... Bu arada, öznel düzenlemenin nesnel gerçeklikle uyuşmadığı olur; çelişkiler doğar ve denge yitirilir. Buna, yanlış yapmak denir. Çelişkiler sürekli olarak doğar ve sürekli olarak çözülür; bu kesinlikle, şeylerin ve olguların gelişmesinin diyalektik yasasıdır.»*

Denge teorisi, böylece maddeci diyalektik diye ortaya sürülmekte ve Mao grubunun ekonomi politikasındaki başarısızlık ve gerilemelerin özü görevini görmektedir.

Mao Tse-tung'un yönteminin bir özelliği de, Marksist felsefenin bütün temel kategorilerine soyut bir biçimde yaklaşmasıdır. Bu yaklaşım, belirli bir pragmatik amaca, Mao grubunun serüvenci politikalarının haklılığını kanıtla-ma ve bunları doğrulama amacına, hizmet etmektedir. Bu-na ilişkin kanıtlar, Mao Tse-tung'un **Pratik Üzerine** adlı çalışmasında bulunabilir.

Bu yapıtta, «pratiğe bağlı görüş açısının, diyalektik maddeciliğin bilgi teorisinde ilk ve temel görüş açısı oldu-ğu» ve «gerçeği pratik içinde keşfetmenin ve pratik için-de kanıtlama ve geliştirmenin» zorunlu olduğu vb. tekrar tekrar belirtilmiştir. Ne var ki, bu tür Marksist deyimlerin ardında, Mao Tse-tung, «pratik» ve «gerçek» kavramları-nı maddeci içeriklerinden bütünüyle sıyırmaktadır. Onun pratik yorumunda, Marksist bilgi teorisinin maddeci özü —«dış dünyanın ve insan zihninde bundan doğan yansı-manın tanınması»**— ortadan kaybolmaktadır. Mao Tse-tung, bu maddeci ilkeyi yadsımaz da kuşkusuz. Örne-

* Mao Tse-tung, **Bir Ulus İçindeki Çelişkilerin Doğru Çözümü**, Rusça basım, Moskova, 1957, s. 17.

** V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 4, s. 29.

ğın der ki: «İnsan, eğer işinde başarıya ulaşmak istiyorsa, düşüncelerini, kendisini çevreleyen nesnel dünyanın yasalarına uydurmalıdır; eğer uyduramazsa, pratikte başarısızlığa uğrar.»* Fakat, nesnel dış dünyanın bütün yasalarını soyut olarak ele almakta; onu kendi «parlak» öznesinin iradeci «yaratıcılığı» için tasarlanmış «temiz bir kâğıt parçası» olarak görmektedir. Çin halkını da, aynı şekilde, üzerine «en yeni ve en güzel resimlerin» çizilebileceği «temiz bir kâğıt parçası» olarak düşünmektedir.

Bu biçimde yorumlanan «pratik», eğer Mao Tse-tung'un gerçek pratiği ve onun tarafından resmî olarak ilân edilmiş teori ile ayrılık içine düşüyorsa, temel niteliğini, yani gerçeğin ölçütü olma niteliğini doğal olarak yitirir. Buradan da, Mao'nun pragmatik vargısına ulaşılır; yani yalnızca insanı başarıya götüren doğru, başarısızlığa götüren ise yanlış ve hatalıdır.

Ayrıca, ussal bilgiyi duyusal algının, teoriyi de pratiğin karşısına metafizik bir biçimde yerleştirerek ve pratiği yalnızca duyusal algıya bağlayarak, Mao Tse-tung, pratiği ussal niteliğinden yoksun kılar ve pratiğin bilimsel (iradeci olmayan) gelişme olanağını ortadan kaldırır.

Bilginin bu iki derecesinin metafizik biçimde yorumlanması, Mao Tse-tung için, iradeciliği temellendirmenin hareket noktası görevini görür; bu yorumun sonucunda, pratiğe us-dışı bir nitelik verilmiş olur. «Politika kumanda edici güçtür» ve «Mao Tse-tung düşüncesi mânevî alanda güçlü bir atom bombasıdır» gibi sloganların «felsefî temeli» bu olmuştur.

Görüldüğü gibi, Mao Tse-tung'un felsefî görüşleri, ne gerçek ne de bilimle bağdaştırılabilir; çünkü bu görüşler, gerçek ya da bilim ile karşı karşıya geldiğinde, «büyük kaptanın mutlak otoritesi» bir sabun köpüğü gibi patla-

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 1, s. 283—84, 297.

ma tehlikesiyle karşılaşır. Maocular, bu nedenle, bilimsel bilgiden hastalık derecesinde korkmaktadırlar; bilimsel bilgiyi ayaklar altına almakta, kültür mirasını yok etmekte, aydın kırımını yapmakta ve halkı sersemleştirme politikası izlemektedirler.

Maoculuk, gerçek ve bilim kendisine yabancı olduğu için, tek kurtuluşu sofistikte bulmaktadır. Sofistik, idealizmin ve iradeciliğin ayrılmaz yoldaşdır.

Maocular için sofistlik, gerici, idealist görüşlerinin özünü gizlemek ve «zekice» görünen bir usavurmanın ardına saklanmış yalanlarla olguları çarpıtmak için özellikle geçerli bir araçtır.

Maocu sofistiğin köklerinin, Eski Çin'in idealist felsefesinde bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu, kendisini Konfüçyüs'te ilginç bir biçimde ortaya koyar. **Baharlar ve Güzler** vakayinamesinde Konfüçyüs, atadan gelme soyluluğun despotluğuna halkı boyun eğdirmek, böylece «saray kul-ları arasındaki isyancı ve kurnaz kişileri korkudan titretmek» için gününün politik liderlerini değiştirerek kişileştirmiş ve onlara takma adlar vermiştir. (Mencius, **Toplu Eserler**, Bölüm **Ten Wen-kung**, Çince basım) Bu sofistlik türü daha sonra Huai Shih ve Kung Sun-lung tarafından geliştirilmiştir (İ.Ö.4—3.yy.). Bu düşünürler, şeylere ilişkin tüm kavramların insan tarafından oluşturulduğunu ve gö-reli bir niteliği olduğunu öğretiler: «Köpeğe koç da diyebilirsin», «ak köpeğe kara köpek desen de olur.»*

Maocular, yine aynı sınır tanımazlıkla, komünist hareketin önderlerine ve tüm partilerine «emperyalizm uşak-ları» ve «çağdaş revizyonistler» gibi aşağılayıcı yaftalar vur-maktadırlar. Emperyalizme «kâğıttan kaplan» diyen Maocu-ların ilkel demagojisi de aynı kökten kaynaklanmaktadır.

* Eski Yunan'daki benzerleri gibi, Eski Çin sofistlerinin de diyalektik düşüncelerin gelişmesinde olumlu bir rol oynadığı belirtilmelidir.

Maocu, felsefenin bu skolastik niteliğinin, bilime ve gerçeğe karşı bu düşmanca tutumunun nedeni nedir? Bize kalırsa, bunun açıklanması, uzun yüzyıllar boyunca feodal Çin'in egemen sınıflarınca beslenip geliştirilmiş milliyetçi dar görüşlülüktür. Bu 'egemen sınıflar, yabancı hiç bir şeyin dikkate değer olmadığını, çünkü Çin'in «dünya uygarlığının zirvesi» olduğunu öğretiyorlardı. Bu milliyetçi tinsel kültür anlayışı, günümüz Çin'inin çeşitli toplumsal tabakalarını derinden etkilemektedir; Maoculuğu da etkilediği kuşkusuzdur. Bu nedenle, bir yandan dünyanın bütün sorunlarında «mutlak otorite» ve «son yargıç» olduğunu iddia ederken, Mao Tse-tung ve grubunun, diğer ülkelerdeki komünist hareketin deneyine yüz çevirmesine ve komünist hareketin bugünkü aşamasındaki temel taktik ve strateji sorunlarına ilişkin topluca alınmış kararları aşağılamasına şaşmamak gerekir. Mao Tse-tung'un felsefî görüşleri, felsefî düşüncenin gelişiminin, dünyanın doğa bilimlerinde ve felsefî düşüncedeki bütün başarılarını özümsemiş bulunan ana çizgisinden soyutlanmış olarak biçimlenmiş ise, bu da şaşırtıcı değildir. Çin propaganda-sının Mao Tse-tung'un görüşlerine verdiği adla «dünya Marksist felsefesinin zirvesi», görüldüğü gibi ıssız Çin adasının kumlarından yükselmektedir.

Mao Tse-tung, «felsefî kalkış»ı için bir sıçrama tahtası olarak kullandığı bu adayı kendisi özel olarak hazırlamış ve Çin toplumunca biriktirilmiş maddeci, ilerici ve demokratik düşüncelerden bilerek temizlemiştir. Devşirme, Maoculuğun tipik bir yanıdır. Maocular, ideolojik cephaneliklerine Çin felsefesinin maddeci ve demokratik geleneklerini değil, Çin tarihindeki en çeşitli ideolojik eğilimler arasından gerici ideolojilerin ve tutucu öğelerin döküntülerini toplamayı yeğliyorlar; ve bu döküntüyü, kendi ideolojik ve politik konumlarını doğrulamak üzere biçimlendiriyorlar.

Çin düşüncesinin tarihi, maddeci ve demokratik gelenekler açısından zengindir. Idealizmi ve gizemciliği (mistisizmi) eleştirerek, eski Çin maddecileri, bilimsel bilginin ve toplumsal ilerlemenin geliştirilmesine yardımcı olmuşlardır. Bu düşünürler, şeylerin, «onlara hiç bir şey eklemeksizin ve onlardan hiç bir şey eksiltmeksizin»*, oldukları gibi anlaşılmasını isteyerek hem bilgi sürecinde hem de toplumsal-politik ve ahlâksal sorunların çözümünde öznellikliğe (subjektivizm) ve anarşiye karşı çıkmışlardır. Geçmişin en katıksız geleneklerine saygıyı elden bırakmaksızın, sürekli olarak, «şeyleri kavramayı» amaçlayan yeni düşünceler ortaya atmışlardır. Çoğu, horlanmış ve ezilmiş olanlardan yana olmuş ve toplumsal adaletsizliği ve egemen soyluluğun despotizmini kınamışlardır. Tarihsel ilerlemenin çıkarları doğrultusunda davranarak ve bazı demokratik düşünceleri yayarak, ataya tapınmanın ve kral ile imparatorları putlaştırmmanın dayandığı temelleri sarsmışlardır. Eski Çin felsefesinin bütün ilerici gelenekleri, Konfüçyüs idealizmine, Budist ve Taoist skolastizme ve Çin feodalizminin ideologlarının ahlâksal-politik öğretilerine karşı yıkıcı ve sağlam gerekçelere dayalı eleştiriler yükselten Wang Chung, Fan Chen, Chang Tsai, Fan Yi-chih, Wang Chuang-shan, Tai Chen, Tan Ssu-tung ve daha birçok maddeci filozof tarafından geliştirildi. Bu ilerici gelenekler, Sun Yat-sen'in demokratik ve yurtsever öğretisinin ideolojik temelini sağladı. Sun Yat-sen Ekim Sosyalist Devrimi'nin ertesinde, Çin halkının ulusal ve toplumsal

* Kuan Tsu, Bölüm Hsin Shu Shang, s. 221; Bilgelerin Toplu Eserleri, C. 5, Çince basım, Şangay, 1936.

kurtuluş mücadelesini belirleyen üç ana ilkeyi şöyle formüle etti: «Sovyet Rusya ile ittifak; Komünistler ile ittifak; işçi ve köylülerin desteği». Bu aynı ilkeler, Li Ta-chao, Chu Chiu-po ve ÇKP'ndeki silâh arkadaşları tarafından çizilen Marksist-Leninist çizginin temel taşları oldular.

Çin düşüncesinin maddeci, demokratik ve yurtsever gelenekleri, Maoculuğun ruhu ile çatışmakta ve onun temellerini zayıflatmaktadır. Bu, Maocular tarafından da kabul ediliyor. Örneğin, geçmişin ilerici geleneklerinin, «Mao Tse-tung düşüncesinin ışığını karartabileceğini» ve «Başkan Mao ve yapıtlarına karşı bağlılık duygusunu körelteceğini» yazıyorlar (**Chunkuo Chingnien Pao**, 6 Ağustos 1966). Bu nedenle, Çin'in tinsel geleneğindeki halka karşı idealist çizginin ve başta Konfüçyüs'cü gerici eğilimin Maoculuğun başlıca ideolojik itici gücü olarak kullanılmasına şaşmamalı.

Konfüçyüsçülüğün Maoculuk üzerindeki etkisine ilişkin birkaç başlangıç noktasını belirtmek gerekir.

Konfüçyüs'ün kendi öğretisi gibi, Konfüçyüsçülük de bir bütün olarak çok karmaşıktır. Konfüçyüs (İ.Ö. 6—5 yy.) Eski Çin'in en büyük bilgelerinden biri ve ulusun kültürel değerlerinin koruyucusu idi. Kurduğu özel okul, eğitim ve okul sisteminin oluşumu ve gelişiminin ilk aşaması olmuştur. Konfüçyüs'ün öğretisinde birçok ussal düşünceler de vardır. Bununla birlikte, Konfüçyüs, kalıtsal klan soyluluğunun çıkar ve ayrıcalıklarının ateşli bir savunucusuydu. Onun zamanında bu soyluluk, özel mülkiyetin doğuşunun ve değişimin (mübadelenin) gelişmesinin bir sonucu olarak çözülme ve gerileme sancıları içindeydi. Konfüçyüs'ün bütün düşünceleri ve eylemi, Chou hanedanının (İ.Ö.2—1 binyıl) ilk döneminin eskimiş toplumsal-politik sistemini yenilemeye yönelmişti.

Konfüçyüs'çülüğün gelişiminin daha antik döneminde maddeci bir eğilim (Hsun Tzu), yerleşik idealist eğilimin

(Mencius) yanısıra boy gösterdi. Orta Çağlarda, en azından feodal sistemin biçim aldığı ve güç kazandığı dönemde (4—7. yy.), Budizmin ülkenin toplumsal-politik ve kültürel yaşamının bütün alanlarındaki egemenliğine karşı çıktığı zaman Konfüçyüs'çülüğün bazı sözcülerinin (Han Yu, Chang Tsai ve başkalarının) dile getirdiği teorilerde maddeci ve demokratik eğilimler açıkça görülebilir.

Maoculuğun ana ideolojik kaynaklarından biri olarak Konfüçyüs'çülükten söz ederken, bunun içindeki ana eğilimi, yani, Çin'e yüzyıllarca egemen olmuş feodalizmin ideoloji ve politikasındaki öncü eğilimi göz önünde tutuyoruz.

Önce, Mao kültürle Konfüçyüs kültürü arasında görünenrdeki noktayı belirtelim. Mao Tse-tung'un «güneşlerin en parlağı» biçimindeki imgesi doğrudan doğruya, devlet yönetimini gerçekleştiren iradenin sahibi ve yeryüzündeki hayatın onun düşüncelerinin «ışın»ları altında yeşerdiği «kutsal ilan» biçimindeki geleneksel Konfüçyüs imgesinden kaynaklanır.

Konfüçyüs'ün bu yorumunun doğrultusunda, Koumintang gericiliğinin temsilcileri, Konfüçyüsçülüğü insan ilerlemesi ve mutluluğunun «ideolojik temeli» olarak ilân ettiler ve dünyanın bütün uluslarının şu ya da bu yolla sonunda Konfüçyüs'ün çizdiği yola gireceğı kehanetinde bulundular. Bugün Mao Tse-tung kültürü, «güneşlerin en parlağı»nın putlaştırılması, halklara daha iyi bir hayat yolunu göstermelidir.

Mao kültürü, Konfüçyüsçülükle aynı işlevleri görmektedir: boyun eğmeciliğın ve körü körüne itaatin geliştirilmesi. Konfüçyüs öğretisinin merkezî kategorisi olan **jen** («insan-severlik», «insancılık») ve buna bağılı **chung** (efendiye sadakat), **yi** («görev») gibi kavramlar kullanılarak bu amaç gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Konfüçyüs ve izleyicileri, «ana babalarına baş eğıen ve yaşlılarını sayanların büyük-

İlerine itaatten ayrılmayacakları»* inancı ile hsiao («evlâda yaraşır saygı») kavramına özel bir ilgi göstermişlerdi. Ataer- kil gelenekleri ve halk göreneklerini kendi tarzlarında yo- rumlayarak, Konfüçyüsçüler, bu gelenekleri, halkı egemen soyluluğa karşı kör itaat ruhuyla eğitime amacı için kullandılar. Bu Konfüçyüsçü yöntem bugün Maocularca hung- weiping fanatiklerini eğitmek için geniş biçimde kullanılmaktadır.

Mao kültüyle Konfüçyüs kültünün ortak bir ideolojik temel de vardır: dogmacılık ve öznelcilik (subjektivizm).

Örneğin Maoculuğun aşılması yöntemi, yani Mao Tse-tung'un yapıtlarından alınmış sözlerin ezberletilmesi bile Orta Çağa ait Konfüçyüsçü eğitimin kalıntısıdır. Feodal zamanlarda, **Dört Kitap** ve **Beş Kitap**'ta bir dogma biçiminde açıklanmış Konfüçyüsçü öğreti, bütün okullarda ezberleniyordu. Her öğrenci Konfüçyüs'ün ve çömezlerinin sayısız sözünü anlamlarını anlamaksızın ezberlemek zorundaydı. Bu sözleri kafasına işlemiş «bilim adamları» hükümet görevlerine seçilmeye hak kazanırdı. Feodal soyluluğun yüz yıllar boyunca geliştirdiği bu pratik Çin'de bugün Mao Tse-tung'un «Çinlileştirilmiş Marksizm»ini yaymanın başlıca biçimi olan bir «ulusal gelenek» haline geldi. Konfüçyüsçü fanatikleri ve feodal soyluluğun sadık uşaklarını yetiştirmenin bu Orta Çağ yöntemleri, bugün Mao Tse-tung ve grubunun iradesini körce yerine getiren mekanik «dişliler» yetiştirmek için kullanılmaktadır.

Orta Çağ Konfüçyüsçülüğü gibi, Mao grubunun dogmacılığı da, girişkenliği ezmekte ve insanı, akıl ve bilgiden yoksun bırakarak, yönetici kliğin iradesinin fanatik bir uygulayıcısına çevirmektedir. Bu, «Bizim beyne ihtiyacımız

* **Konuşmalar ve Söyleşiler (Konfüçyüs)**, Bölüm «Hsü Erh», s. 3; **Bilgelerin Toplu Eserleri**, C. 1, Çince basım.

yok, kafalarımız Mao'nun düşüncesiyle silâhlı,» diyen Maocu fanatiklerce dobra dobra belirtiliyor.

Konfüçyüsçü dogmacılık ataerkil-klan geleneklerini koşulsuzca gözetilmesini ister. Konfüçyüs'e göre, ataların, —eski zamanların akıllı hükümdarlarının— kurduğu gelenekler Tanrısal iradeyi kapsar. Konfüçyüs, bu gelenekleri li («töreye uygunluk», «adap») başlığı altında toplar ve bunların kutsal olduğunu vurgular.

Mao Tse-tung dogmacılığı ile Konfüçyüsçülük arasındaki tek fark birincisinin, zamanın düşünüşü doğrultusunda, artık Tanrısal irade ve atalardan söz etmemesidir. Maoculuk «Tanrısal irade» ve atalar —eski zamanların akıllı hükümdarları— olmadan da yapabiliyor; çünkü destekçileri uzun zamandan beri Mao Tse-tung'u «yaşayan bir Tanrı»ya dönüştürmüştür; ve Maocu propagandanın yaydığı gibi, insanlığın biriktirdiği bütün irfan zaten Mao Tse-tung'ta toplanmıştır.

Konfüçyüs, Çin İmparatorluğu'nda halkın yaşamının bütünüyle akıllı hükümdarlara bağlı olduğunu belirtmiştir. Ona göre, hükümdarlar rüzgâra benzer; kullar da çimene: rüzgâr ne yöne eserse çimen de o yöne eğilir. Hükümdarlar akıllıca yönetirlerse, halk da «ses çıkarmadan çalışır.»* Ona göre, «sıradan halk» devlet işlerine kafa yormamalı ve halkın «uysalca arkadan izlemesi sağlanmalı, her şeyi bilmesine de izin verilmemeli» idi.**

Konfüçyüs'ün öznelci idealist görüşleri çömezi Mencius (İ. Ö. 5—4 yy.) tarafından genişletildi.

Sonradan, Chan mezhebinin Budist sezgiciliğiyle birlikte çeşitli gelişim aşamalarından geçerek, Konfüçyüs ve Mencius'un öznelci idealist doktrinleri, öncü yeni-Konfüçyüsçü Wang Yang-ming'in (1472 — 1528 ya da 1529) öğ-

* Konuşmalar ve Söyleşiler (Konfüçyüs), Bölüm 'Yao Yuleh', s. 417.

** Aynı yapıt, Bölüm «Tai Po», s. 161.

retisinde bir sistem biçimine kavuştu. Wang Yang-ming şöyle diyordu: «Hiç bir nesne ve onları yöneten hiç bir ya-sa benim usavurmamın dışında var değildir» ve «bütün nesnelerin özü benim usavurmamın ürünüdür.»* Öğreti-sinin başlıca amacının «insanların yüreklerini bencil tutku-ların bütün izlerinden temizlemek» olduğunu kendisi söy-lüyordu.** Diğer bir deyişle, insanlar, bütün yoksunluk-lara ve her türlü baskıya yumuşaklıkla katlanmalı ve var-olan güçlere gözü kapalı boyun eğmeliydi.

Yeni-Konfüçyüsçü öznel (subjektif) idealizm, çok do-ğal olarak, Mao grubunun serüvenci ve milliyetçi görüş-lerinin ideolojik kaynağını oluşturdu. Wang Yang-ming'in «nesneler benim usavurmamın ürünüdür» sözü ile, ülke-nin gelişmesini keyfî olarak saptama, tarihi hızlandırmaya çalışma ve ekonomik ve toplumsal gelişmenin yasalarını gözönüne almayı yadsıma arasındaki doğrudan bağı gör-memek olanaksızdır.

Maocuların maddî özendiricilerin önemini yadsımaları ve kitleler üzerindeki politik etki etmenini mutlaklaştırma-ları gibi olgular bile, doğrudan doğruya, Chu Hsi'nin (1130—1200) insan doğasını ikili gören yeni-Konfüçyüsçü teorisinden kaynaklanır. Bu teoriye göre, nesnelerin iki kö-keni vardır: **li** (hukuk, düzen), akla uygun yaratıcı güç ve **chi** (hava, töz) edilgen madde. Bunlardan ilki, insanda iyi yapma yönündeki olumlu niteliği doğurur; ikincisi ise, duy-guların baştan çıkarıcılığına karşı koyamama yönündeki olumsuz niteliği. Chu Hsi, insanın iyi yapmaya yönelik is-teğini geliştirirken maddî yararlarla karşı olan isteğini diz-ginlemesi gerektiğini öğretmiştir. Konfüçyüsçü anlayışa dayalı eğitimi belirleyici etmen olarak ele almış; bu eğiti-

* Hou Wai-lu ve Başkaları, **Çin İdeolojisinin Genel Tarihi**, C. 4, Bölüm 2. Çince basım, Pekin, 1960, s. 884.

** Aynı yapıt, s. 889.

min hedefinin, insan içindeki tanrı-vergisi iyi başlangıcı korumak ve güçlendirmek ve insanın «boş heveslerini», «bencil isteklerini» dindirmek, yani insanın gereksinimlerini karşılamak isteğini dizginlemek olduğunu savunmuştur.

Chu Hsi'nin insan teorisi ile Maocuların görüşlerinin tek ve aynı ideolojik temeli vardır: eğitimin rolünün mutlaklaştırılması ve insanların maddî gereksinimlerini karşılama zorunluluğuna aldırılmaması. Aralarındaki tek fark, Chu Hsi'nin teorisinin feodal soyluluğun çıkarlarına hizmet ereğini gütmesine karşılık, Maoculuğun, Mao Tse-tung ve destekçilerinin serüvenci ve milliyetçi politikalarını haklı göstermesidir.

Maoculuğun ana ideolojik kaynaklarından söz ederken, kendimizi yalnızca onunla Konfüçyüsçülük arasında bir karşılaştırmayla sınırlamak ve Çin düşünce tarihindeki diğer eğilimler üzerinde, örneğin Maocuların «Marksizmin Çinileştirilmesi»ni doğrulamak için bazı öğeler aldıkları yasalıcılığın (Legalizm) ve Tao'nun üzerinde durmamak yanlış olur. Tarihteki her maddeci ve ilerici ideolojik eğilimin olumsuz yönleri ve tarihî sınırlamaları olmuştur. Maocular bu olumsuz unsurları benimsemişler ve onları kendi amaçlarına uydurmuşlardır.

Lao Tzu'nun maddeci Tao (nesnelerin doğal durumu) öğretisi, Yasalcılar (Han Fei ve diğerleri) tarafından, o günlere göre ilerici olan toplumbilimsel görüşler için temel olarak ve ataerkil-klan sisteminin kalıntılarını sökme, ülkenin iktisadî gelişmesini engelleyen devlet-içi bölünmeleri giderme ve merkezî, birleşik bir Çin devleti yaratma için belirli bir politik mücadele programı ortaya koyma amacıyla kullanıldı. Yasalcılar, bu programı uygulamanın temel yolu olarak, bir yasama organının kurulmasını, kalıtsal soyluluğun ayrıcalıklarının ortadan kaldırılmasını, ülkenin politik ve ekonomik hayatının bütün alanlarında

imparatorluk otoritesinin artırılmasını, kırsal komünlerin toprak sahibinin elinden alınıp öz-yönetimsel bir özgür toprak sahipleri örgütüne geçirilmesini, devletin ekonomik gücünü yerleştirmede esas araç olarak tarımın korunmasını, devletin uyrukları üzerindeki baskı işlevlerinin güçlendirilmesini, askerlik sanatının ve büyüme savaşlarının idaresinin geliştirilmesini görmüşlerdir.

Yasalcılar, devletin halkın bütün çabalarını uzun süre tarım ve savaş üzerine yoğunlaştırabilmesi halinde, güçleneceği ve en sonunda dünya egemenliğini kazanacağı görüşünde idiler. Önde gelen bir yasalıcı olan Shang Yanh şu sözleriyle sayılır: «Savaşmasını öğrenenler, savaşın kapısından geçerek varlığa ve yüceliğe erecekler, dik kafalı ve itaatsiz olanlar ise acınmaksızın cezalandırılacaklar» ve «herkes diyecek ki: asıl olan savaştır, yalnız savaş.»*

Yasalcılar, iç politikada devletin cezalandırma işlevine, dış politikada saldırı savaşlarına büyük önem verdiler. Bu, Çin toplumunun o dönemlerdeki tarihsel gelişiminin bir gereği idi.

Yasalcılıkla Konfüçyüsçülük arasında İ.Ö. 4. ve 3. yüzyıllarda şiddetli bir ideolojik ve politik mücadele patlak verdi. Konfüçyüsçülük kesin olarak yenildi. Bir sonraki aşamada, İ. Ö. 2. yüzyılın sonuna doğru Çin devleti Han İmparatorluğu etrafında birleşince, devletin baskı işlevi arka plana çekildi, yerini eğitime ve ideolojik ve ahlâksal etkilere bıraktı. Bu koşullar altında Konfüçyüsçüler, Yasalcı kamptaki ideolojik hasımlarına üstün geldiler. Yasalcılık yavaş yavaş tarih sahnesinden çekildi ve Konfüçyüsçülük resmî devlet ideolojisi olarak kabul edildi. Bununla birlikte, merkezîleştirilmiş Han devletinin yasama yoluyla baskı

* L. S. Perelomov, **Shang Hükümdarının Kitabı**, Rusça basım, Moskova, 1968, s. 208.

işlevini sürdürmesi gerektiğini belirten yasalıcı görüşü kendi «insancıl yönetim» öğretilerine katmak zorunda kaldılar.

Bu dönemden başlayarak, sonradan Çin feodalizminin egemen ideolojisi olan Konfüçyüsçülüğün politik öğretisi iki unsuru birleştirdi: devletin «insancıl» işlevi ve ceza işlevi kavramları. Orta Çağ Çin'inin değişik dönemlerinde, özel tarihsel duruma göre, bu yönler sırasıyla öncelik kazandı. Ne var ki, önceleri tutucu toplumsal güçlerin toplumsal ilerlemeye karşı direnişlerini kırmak için Yasalcılar tarafından uygulanan devletin ceza işlevi, artık, özellikle isyancı köylülere ve anti-feodal muhalefete karşı yöneltildi ve komşu kabile ve halklara karşı genişleme savaşlarında kullanıldı.

Yasalcıların tarihsel ilerlemenin aracı olarak gördükleri devletin baskı işlevi ve kullandıkları Konfüçyüsçü yorumlar içinde halka karşı yöneltilen baskıcı düşünceler, bugün Maocular tarafından iç politikadaki anti-sosyalist ve dış politikadaki serüvenci, şoven çizgileri doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu saldırgan dış politika, en başta Çin devriminin zaferine ve Çin'de sosyalizmin kuruluşuna büyük katkılarda bulunmuş olan Sovyetler Birliğini hedeflemektedir.

Görüldüğü gibi, Maoculuğun şovenist ve serüvenci heveslerini besleyen, sadece feodal Konfüçyüsçü ideoloji değil, fakat aynı zamanda Çin Yasalcılarının önceleri ilericisi olan fakat sonradan biçim değiştiren düşünceleri de olmuştur. Bunun diğer bir kanıtı, Maocuların ve eski Çin Yasalcılarının, savaşı bütün toplumsal-politik sorunları çözenin tek yolu olarak gören düşüncelerinin hemen bütünüyle uyuşmasıdır. Tek fark, Maocuların, savaşı kendi aericisi hegemonya tasarılarını gerçekleştirmenin tek evrensel aracı gibi görmeleri; buna karşılık, Yasalcılar bakımından, savaşın toplumsal ilerleme için güçlü bir araç olmasıdır.

Dahası, Çin tarihindeki değişik eğilimlerin en çeşitli gerici unsurları Maocu cephanelikte ideolojik silâhlar olarak bir araya toplanmıştır. Örneğin, Maocuların halkı sersemleştirme politikasını alalım. Bu politikanın kökleri antik döneme dek uzanır ve şu ya da bu yolla Konfüçyüsçülük, Tao'culuk ve Yasalcılık tarafından uygulanmıştır.

Yu min chenchien ya da «halkı sersemleştirme politikası», Konfüçyüsçülük tarafından antik zamanlarda kalıtsal klan soyluluğunu halk üzerinde etkili kılma ve ataların ataerkil-klan geleneklerini ayakta tutma amacıyla uygulandı. Taoculuk ve Yasalcılık, halkı sersemleştirme düşüncesini Konfüçyüsçü düşüncelerin yayılmasına bir tepki olarak öne çıkardılar. Tao'cular Konfüçyüsçü toplumsal-ahlâksal öğretinin halkı bozduğuna, onu ayaklanmaya yönelttiğine ve hayatın doğal biçimini alt üst ettiğine inanıyorlardı. Örneğin Lao Tzu, Konfüçyüsçü ahlâksal-töresel öğretisi için bir «büyük ikiyüzlülük» diyordu. Yasalcılar, Konfüçyüsçülüğün ahlâksal düşünceleri yayılırsa, «hükümdar halkı savaşılmaya zorlayamayacak ve devlet kaçınılmaz olarak parçalanacak, er ya da geç yitecektir,» diye düşünüyorlardı.*

Maocular, geçmişin egemen sınıflarının biriktirdiği deneyi devraldılar ve bireyleri ve kitleleri yoğurmanın gelişmiş bir sistemini yarattılar. Maocuların halkı sersemleştirme politikası, ülkede Marksist-Leninist düşüncelerin yayılmasını önlemeye, ulusçu tutkuları körükleyerek ve kabalara anti-Sovyetizm aşıl原因arak emekçi halk içinde sosyalist bilincin gelişimini engellemeye yönelmiştir. Halkın dış dünyadan bütünüyle ayrı oluşu, yönetimin eylemleri ve ülkede olup bitenler üstündeki sır perdesi bu politikayı kolaylaştırmaktadır.

* L. S. Perelomov, **Shang Hükümdarının Kitabı**, s. 157.

III

Eski Çin düşüncesinde iki ayrı çizgi vardır: Lao Tzu çizgisi ve Konfüçyüs çizgisi. Bu iki öğreti, bütün temel felsefe ve ideoloji sorunlarında birbirinden ayrılır.

Feodal Konfüçyüsçü gelenekler, Çin edebiyatında yüzyıllar boyu yüceltilmiş, buna karşılık dine aykırı eğilimler, en başta da Tao'culuk çarpıtılıp aşağılanmıştır. Çin düşüncesinin tarihine bu Konfüçyüsçü yaklaşım, hem Çin'de hem Batı'da, özellikle ABD'de burjuva araştırmacılar tarafından yaşatılmıştır. Maocular, bu çizgiye özel bir biçim vermişlerdir.

Maocular, kendilerini sözde Konfüçyüsçülükten ayırd ederken, bilim adamlarına, özellikle eski okula bağlı bilim adamlarına, Konfüçyüs'ü alkışlama çizgisini yeni baştan canlandırmaları için bütün olanakları sağlamaktadırlar. Örneğin Feng Yu-lan, Konfüçyüs'ün temel düşüncelerinin, «katıksız», «soyut biçimler» içinde, sosyalist kuruluş döneminde de uygulanması gerektiğini ileri sürüyor.* Kuo Mo-jo, bundan da ileri gidiyor: Konfüçyüs'ü «maddecî» ve «devrimci»** diye niteleyerek ve onun öğretisini Marksizm ile özdeşleştirerek, Konfüçyüs ile karşılaştırıldığında Marx'ın yeni hiç bir şey getirmediğini savunuyor.*** Pekin Üniversitesi Profesörü Chu Chien-chi, bu noktadan hareketle geniş kapsamlı bir sonuç çıkarmış; Konfüçyüs'ün, Çin felsefesinin kurucusu olduğunu ve geliştirdiği felsefenin 18. yüzyıl Avrupa felsefesi üzerinde Eski Yunan felsefesinden çok daha büyük etkide bulunduğunu öne sürmüştür. Çin

* Feng Yu-lan, «Çin Felsefi Geleneğinin Sürekliliği», **Çin Felsefesi Tarihinin Sorunları Üzerine Tartışmanın Belgeleri** adlı derlemede, Çince basım, Pekin, 1957, s. 273—75.

** Kuo Mo-jo, **Eski Çin Filozofları**, Rusça basım, Moskova, 1961, s. 100—146.

*** Kuo Mo-jo, **Zindandan Gelen Kahkaha**, Çince basım, Şangay, 1950, s. 27.

felsefesinin Avrupa'daki etkisinin, «bir yanda Fransız maddeci felsefesinde, öbür yanda da Alman idealist diyalektiğinde kapsandığını» yazmaktadır*. Böylece, Chu Chien-chi'ye göre, Çin'de yüzyıllar boyu feodalizmi yüceltmış olan Konfüçyüsçü felsefe, Marksizmin antik kaynağıdır.

Maocular, Çin düşünce tarihini yorumlamada kendilerine özgü Konfüçyüsçülük türünü izleyerek, Konfüçyüsçülüğün ideolojik hasımlarına, en başta Lao Tzu ve Chuang-tzu'ya, delicesine saldırmaktadırlar. Örneğin, «Kültür Devrimi İleri Grubu»nun üyesi Kuan Feng'in yapıtlarında, Lao Tzu'nun **Tao'su** «mutlak tin» olarak tanıtılmakta, Chuang-tzu'nun öğretileri ise «en gerici nihilizm» olarak betimlenmektedir.** Maocuların seçkin eskibilginlere karşı bu tutumlarının nedeni, bu bilginlerin maddeci düşüncelerinin ve toplumsal adaletsizliğe ilişkin acımasız eleştirilerinin, Mao Tse-tung'un serüvenci politikasının ışığı altında önem kazanmış olmasıdır. Chuang-tzu'nun Konfüçyüs'e seslenen sözlerini aktarmak yetecektir:

«Sen yalanlar saçıyor, millete karalar çalıyor ve Güzel ile Cengâver'e (krallara) şakşakçılık ediyorsun... Yanlış telkinden pek dem vuruyorsun. Elin çapa tutmuyor, ama karnın tok. Tarakta bezin yok, ama sırtın pek. Dilini şapırdata şapırdata, neyin doğru neyin yalan olduğuna kendi paşa keyfince kararlar veriyorsun; Çin Krallığının hükümdarları yolunu şasırsın, bilgelerin kafası karıssın diye. Densizliğin içinde, evlâda yaraşır saygıyı ve kardeşçe itaati yarattın; efendilerden, zenginlerden ve soylulardan başarı dileniyorsun. Günahların pek büyüktür.»***

* Felsefe İncelemeleri, Sayı 4, 1957, Pekin, s. 48—57.

** Lao Tzu'nun Felsefesi Üzerine Bir Tartışmanın Belgeleri, Çince basım, Pekin, 1957, s. 200; Kuan Feng, «Chuang tzu'nun İç Bölümleri'nin Çevirisi, Yorumu ve Eleştirisi, Çince basım, s. 5—6.

*** Eski Çin'de Tanrıtanımazlar, Maddeciler ve Diyalektikçiler, Rusçaya çeviren L.D. Posdneyeva, Moskovo, 1967, s. 204.

Tabii bu sözler, Maocuları öfkelenlendirmekten geri kalmıyor. Bunun içindir ki, «büyük proleter devrimi»nden çok daha önceleri, Maocular, geçmişin ilerici filozoflarına karşı cephe almışlardır.

Böylece, ilk bakışta çatışan iki çizgi —Maoculuk ve anti-komünizm—, yalnız çağdaş uluslararası politika sorunlarında değil, aynı zamanda Çin'in kültürel geleneklerini değerlendirmede de birbirlerine yaklaşmaktadırlar.

Voprosý fillosofii, Sayı 7,
s. 40—50.

PRATIĞIN YOKEDİLİŞİ

(MAOCU PRATİK KAVRAMININ BİR ELEŞTİRİSİ)

E. Batalov

«ÇKP Merkez Komitesinin Toplu Oturum Bildirgesi»nde, «Marksizm-Leninizmi devraldığı, ellerinde yükselttiği, parlak ve yaratıcı bir biçimde kapsamlı olarak onu geliştirdiği ve yeni bir düzeye ulaştırdığı» bildirilen Mao Tse-tung'un felsefî görüşleri, sık sık «pratiğin felsefesi» olarak nitelenmektedir. Bu niteleme, «Mao Tse-tung düşüncesi»nin yaratıcılık ruhu ile dolu olduğu; bu «düşünce»de pratik öğretisinin önde gelen bir yer aldığı ve bu öğretinin, Mao'nun izlediği politikanın teorik temellerinden biri olarak görev gördüğü gerekçesine dayanmaktadır.

Gerçekten, Mao Tse-tung, «pratik» ve «teori ile pratik arasındaki bağlantı» üstüne uzun uzun söz eder. Mao Tse-tung'un dile getirdiği kavram, temelde, getirdiği bütün yıkıcı sonuçlara karşın kendi politikası ile çatışmamaktadır; aksine, bu politikanın teorik temelini sağlamaktadır. Mao'nun kendisinin ve «düşüncesi»ni değişik ülkelerde etkinlikle aşıl原因ların tek tek yapıtlarının (özellikle bu yapıtlardan rastgele alınan parçaların) yüzeysel olarak okunması, Mao'nun pratik kavramının, bu konudaki Marksist görüşlere benzediği yanılgısını doğurmakta, ve bugün Çin'de Marksist «söz»lerin Marksist olmayan «iş»lere ay-

kırı olduğu izlenimini vermektedir. Marksist terminolojiden yararlanarak kurulmuş olan ve sosyalist toplumun karşılaştığı gerçek sorunların ve bugünkü toplumsal gelişme-
deki gerçek eğilimlerin bazılarını yansıtan bu Mao'cu kavramda bazı Marksist unsurlar bulunduğu düşünülürse, bu izlenim iyice hak kazanır.

Bununla birlikte, biz Mao Tse-tung'un dile getirdiği teori ile izlediği pratik arasında, ya da önceki ve sonraki teorik yapıtları arasında temel bir çelişki görmüyoruz. «Mao'nun düşüncesi»nin biçimlendiği on yıllar boyunca görüşleri doğal olarak bir evrim geçirmiştir: zamanla (ya da geçici olarak) bir kısım önermeleri üstü kapalı bırakmış ve yenilerini geliştirmiş; önceleri önemsiz birer «nüans» ve «anlam gölgesi» olarak görünen noktaları açığa çıkarmış; böylelikle, bunların derin teorik ve politik anlamını ortaya koymuştur. Yine de, «Mao'nun düşüncesi»nin toplumsal işlevi, her zaman onun politikalarını gerekçelendirmek ve doğrulamak olmuş; bu «düşünce»nin evrimi de, doğrudan ya da dolaylı olarak, bu politik çizgideki değişikliklerle bağlı olmuştur.

«Mao düşüncesi»ni, Mao grubu tarafından izlenen politikayla **birlikte**, yani toplumsal olarak işleyen bir sistem olarak çözümlersek, Mao'nun pratik kavramının, Marksizm-Leninizm'in geliştirilmesi ile ilişkisi olmadığını görürüz.* Kesinlikle konuşursak, bu kavram Marksist bile değildir. Aynı şekilde, tarihte görülmüş başka —Konfüçyüsçü, pragmatik vb.— bir felsefî kavramın yeniden ortaya

* Mao Tse-tung'un teorik yapıları ele alınırken, izlediği politikaların da dikkatle incelenmesi gerekir; çünkü Jean-Emile Vidal'in doğru olarak belirttiği gibi: «Maocuların iradeci politikaları, bugün, gerçek anlamlarını şimdiye dek yakalayamadığımız bazı düşüncelerinin içine girebilmemizi sağlamaktadır.» (J-E. Vidal, **Çin Nereye Gidiyor?** Paris, 1967, s. 263.)

konusu ya da geliştirilmesi de değildir. Mao Tse-tung'un pratik kavramı, (unsurlarının bileşimiyle değilse bile yapısı ile), özellikle «Mao düşüncesi»nin biçimlendiği Çin'in somut tarihsel koşullarının ürünüdür. Bu «düşünce», bu koşulların ideal bir yansımasını verir.*

I

Genel olarak Marksist felsefenin, özel olarak da bilgi teorisinin (gnosiology) özelliklerini belirtirken, Mao Tse-tung bunların özellikle **pratik** özünü vurgular. Pratiğin temelinde bulunanı ise arka planda bırakır. **Maddecilik ve Ampirio-Kritisizm'e ve Feuerbach Üzerine Tezler'e** anıştırmada bulunarak, şu noktayı üsteler: «Pratiğin görüş noktası, diyalektik maddeciliğin bilgi teorisinin **ilk ve te-**

* Bu koşulların başında, Çin'in ekonomik geriliği gelir. Üretim araçları ile bir bağı olmayan büyük insan gücü kaynaklarının varlığına karşın ve toplumsal gelişme hızında genel bir artışın görüldüğü bir ortamda, bu ekonomik gerilik, Çin liderlerini toplumun bütün çelişkilerini halkın şevki ile çözmeye yöneltmektedir: Aynı etken, bu liderleri, «öznel eylem»i vurgulamaya zorlamaktadır; bunun, ilerleme için gerekli maddi gereksinimlerin yokluğunu «telâfi edeceğine» inanılmaktadır.

İkinci bir tarihsel koşul, Çin'in içinde bulunduğu göreceli yalnızlık yani dış dünyadan (kültürel ve politik açılarından) kopukluktur. Bu, her türlü deney alış-verişini önlemekte ve kendi deneyinin önemini ve ölçeğini abartmak için elverişli bir ortam yaratmaktadır.

Diğer bir koşul ise, Çin toplumunun toplumsal yapısıdır. Sayıca küçük bir işçi sınıfı, kır ve kent burjuvazisinin ve sınıfsız unsurların ağırlığı burada belirtilmelidir. Bu ikincisinin önemi, gözlemcilerce genel olarak ihmal edilmiştir. Son olarak da, geleneksel Çin felsefesinin (özellikle Budizm ve Konfüçyüsçülüğün), insanın varlık koşullarını değiştirmenin temel ilkesi olarak «tin»in, zihniyetin değiştirilmesini vurgulayan karakterini belirtmek gerekir. Bu karaktere dünyasal-antropolojik karakter diyoruz.

mel görüş noktasıdır.»* (italikler benim. E. B.) Diyalektik maddeciliğin «pratik karakteri» ise sınıf karakterinin yanısıra onun «en çarpıcı özelliğidir.»

Marx'ın ve Lenin'in yapıtlarını geleneksel Konfüçyüs tarzıyla, yani metinlerden gelişigüzel cümleler seçip çıkararak ele alan Mao Tse-tung Marksist-Leninist pratik teorisinin özünü kavrayamamıştır. Bu teori, nesnel dünyanın tanınması ve şeylerin bizim bilincimizden bağımsız olarak varolması temeline dayanır. «Deney», «pratik», «gerçek» ve «dünyanın yeniden örgütlenmesi» kavramlarına ancak bu düzeyde maddeci bir yorum verilebilir. Lenin, bu nedenle, «dış dünyanın ve onun insan usundaki yansımasının tanınması diyalektik maddeci bilgi teorisinin **temelini** oluşturur,»** demiştir.

Pratiği maddeci bir temele oturtmaksızın, Marksist felsefenin pratik karakterinin diyalektik maddeciliğin «en çarpıcı özelliği» olduğunu söylemenin bir anlamı yoktur. Çünkü bu, Marksist felsefenin öteki birçok felsefî okuldan, örneğin pragmatizmden **ne bakımdan** ayrıldığını göstermez. Pragmatizm de aynı şekilde ve yeterli gerekçelerle bir «pratik felsefe» olarak nitelenebilir. Kuşkusuz Mao nesnel gerçekliğin varlığını yadsımaz. Ama onun için bu gerçeklik bir **soyutlama**'dır, bir çeşit «kendi için şey»dir. Bu gerçekliği kabul etmek gerekir; ama bu yapıldıktan sonra o bütünüyle ihmal edilebilir; ya da öznenin eylemi sonucu istenilen biçimi alabilen bir plastik gibi görülebilir. Mao Tse-tung 1958'de şöyle diyordu: «600 milyonluk Çin halkının belirgin bir özelliği, diğer özelliklerinin yanısıra, yoksulluğu ve **temiz bir kağıt yaprağı** olmasıdır. İlk bakışta bu kötüdür, ama gerçekte iyidir. Temiz bir kâğıt yaprağı bomboştur; ama onun üzerine insan en yeni ve

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 1. s. 284.

** V. İ. Lenin, Toplu Eserler, C. 14. s. 15.

en güzel sözleri yazabilir, en yeni ve en güzel resimleri çizebilir.» (**Hungchi**, 1958, sayı 1.) Diğer bir deyişle, Çin'in üretici güçlerinin düzeyini, geleneklerini ve uluslararası durumunu görmeyebilir, kısacası, kendimizi nesnel dünyanın çeşitliliğinden soyutlayabiliriz.

Bu tutum Marksizmden uzaktır. Çünkü maddeci diyalektikçi için pratiğin maddî temelini kabul etmek, varlığın önce geldiğini yalnızca kağıda geçirmek değildir. Bunun için, özne ile nesne arasındaki sürekli karşılıklı etkiyi tanımak, insan pratiğinin, nesnel koşulların **somutluğu ve bütünlüğü** içinde **belirlendiğini** onaylamak gerekir. Yoksa bunları dikkate almaksızın, doğru bir politik çizgi, yani toplumsal yaşamın somut koşullarına uygun düşen bir politik çizgi, çizmek ve izlemek olanaksızdır.

Öznenin pratik eylemlerinin nesnel koşullar tarafından belirlendiği gerçeğini yadsımak, pragmatik bir teori anlayışı ile sonuçlanır. Buna göre teori, pratiğe «hizmet eden işe yarar» bir kavramdır. Aynı zamanda, gerçek hakkında da öznelci (subjektivist), araççı (instrumentalist) bir yoruma ulaşılır. O zaman gerçek, yalnızca yararlı bir silâh durumuna indirgenir. Mao Tse-tung ve grubuna göre, gerçek, şeylerin nesnel durumunun, bir amaç için olsa bile, aslına yeterince uygun olarak yansıtılması değildir. Gerçek, yararlı ve elverişli olan, belli koşullar altında amaçlara «hizmet» eden şeydir. En son ve kuşkusuz «parlak» yapıtlarından birinde, **Doğru Düşünceler Nereden Gelir**'de Mao Tse-tung şöyle yazıyor: «Genel olarak, başarılı bir sonuca yönelten şey doğru, başarıyla tamamlanmayan şey ise yanlıştır» (Çince basım, Pekin, 1964, s. 129).

Bu gerçek anlayışı, kuşkusuz çok kullanışlıdır. Çünkü, zikzagların ve bir uçtan diğer uca «sıçrama»ların doğrulanmasını sağlar. Yine bu anlayışa dayanarak, komünizme

kâh «üç yıllık sıkı bir çalışma» ile, kâh birkaç on yıl içinde, kâh «belki de yüzyıllarca yıl sonra» erişileceği sözü verilebilir. Ama bütün bunların Marksizm ile bir ilişkisi yoktur.*

Marksizm, pratiği —canlı, erekli, nesnelere karşı duyarlı eylem— (bu eylem, ancak, nesnelerin içerdiği pekiştirilmiş eylem olarak teori ile karşılaştırıldığı ölçüde pratiktir) yalnızca gerçeğin bir ölçütü ve bilginin bir kaynağı olarak ele almaz. Marksizm, pratiği, aynı zamanda, algısal ve ussal unsurları içeren bilgi sürecinin kendisi olarak görür. Öte yandan, bir süreç olarak bilgi, daha sonraki pratik eylemin ideal modelini sağladığı ölçüde pratiktir. «Doğanın insanîleştirilmesi» süreci ne denli ilerler ve bilim ne denli doğrudan bir üretici güç niteliğini kazanırsa, algısal bilgi ile ulaşılan ussallaştırma derecesi de o ölçüde yükselir. Pratik ile bilginin (teorinin) karşılıklı olarak birbirinin içine girmesi ve birbirini koşullama derecesi de yine bu ölçüde artar.

Mao Tse-tung'un pratik kavramına göre ise, tersine, pratik bilgiden ayrılmış, teori pratiğin karşısına konmuştur. «Pratik, bilgi, daha çok pratik, daha çok bilgi; bu ka-

* Mao Tse-tung'un ampirizmini ve pragmatizmini açıklarken, çağdaş Çin'li bilgili bir öğrenci bile, «kötülüğün kaynağını» Çin felsefesinin anti-metafizik geleneklerinde, özellikle Konfüçyüsçülüğün pratiğe ağırlık veren dünyasal felsefesinde aramaktan kendini alamaz. (Çin felsefesinin bu özelliği, John Dewey'in ve onun izinden giden Çinli Hu Shih'in araççılığının, devrim öncesi Çin aydınlarının önemli bir kesimi içinde bu denli yaygınlık kazanmasının bir nedenidir. Araççılık daha sonra 1920—40'larda Çinli aydının düşünceğini biçimlendiren etkenlerden biri olmuştur.) Ne var ki Mao Tse-tung'un ampirizmi ve pragmatizmi, etkileri yadsınamaz da olsa, klasik Çin felsefesi geleneğiyle yeterli bir biçimde açıklanamaz. Bundan daha çok, Mao Tse-tung'un Çin devriminin görevlerine yaklaşımı ve genel olarak köylülüğe ve sınıfsız unsurlara yönelmesi ile açıklanabilir.

lının sonsuza dek çevrimsel tekrarı ve her **çevrim** ile **pratik ile bilginin** içeriklerinin daha yüksek bir düzeye çıkışı» (italikler benim, E. B.)* Burada, bir yandan, (algısal ve ussal) bilgi, öte yandan pratik, birbirinden ayrı, mekanik olarak yer değiştiren çevrimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, «bilgi çevrimi»nin çerçevesi içinde algısal bilgi de karşıtı olan ussal bilgiden ayrılmaktadır. Mao Tse-tung şunu ısrarla belirtir: «Algısal bilgiden başlamak ve bunu ussal bilgiye doğru **etkin bir biçimde geliştirmek, sonra da, ussal bilgiden hareketle, öznel ve nesnel dünyayı değiştirmek üzere devrimci pratiği etkin bir biçimde yönetmek gerekir**» (italikler benim, E. B.)**

Bu, «sadece rastlantısal bir kabalaştırma» ya da bir kalem sürçmesi değildir; bütün bir kavramı gizleyen bir «nüans»tır. Bunu anlamak için Mao Tse-tung'un diğer yapıtlarına bakmak gerekir. Örneğin **Partinin Çalışma Biçimini Düzeltelim** adlı denemede (1942) şunu yazmaktadır: «Görelî olarak tamamlanmış her bilgi iki aşamada elde edilir. Bunların ilki, algısal bilgi aşamasıdır. İkincisiyse, ussal bilgi aşamasıdır. Bu aşama, birincisinin daha yüksek bir düzeye varmasıyla oluşur.»*** Algısal bilginin, ussal bilginin de olduğu gibi, bağımsız bir biçimde varolabileceğini öğreniyoruz (her ne kadar Mao Tse-tung buna «kötü» bir olay dese de). Hatta «kısmî bilgi»ye sahip olan «iki yoldaş türü» bile vardır. Birinci tür yoldaş kitap okur ve ussal bilgiye sahiptir; ama algısal, yani pratikten kazanılmış bilgisi yoktur. İkinci tür yoldaş ise pratik çalışmada yer alır ve «bilgisi genellikle algısal ve kısmîdir...

* Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 1, s. 297.

** Aynı yapıt.

*** Mao Tse-tung'un Seçme Eserleri, C. 4, Londra, 1956, s. 33.

Ussal ve kapsamlı bilgisi yoktur.»* İnsan «tam bilgi»ye nasıl ulaşır? «Kısmî» bilgiyi bütünleyerek, «İki çeşit tamamlanmamış bilgi vardır. Birincisi, kitaplarda hazır olarak bulunan bilgidir. Öteki, genellikle algısal ve kısmî olan bilgidir. Bunların ikisi de tek yanlıdır. Ancak bu ikisinin bütünlenmesiyle değerli ve kapsamlı tam bilgi ortaya çıkabilir.»**

İki unsuru şimdi açıklıkla tanımlayabiliriz: 1) Algısal ve ussal bilginin birbirinden tecridi, 2) Pratiğin, yalnızca algısal bilgiye bağlanması. Bu ikincisi, pratiğin ussal ve bilgisel niteliğinden yoksun bırakılması anlamına gelir. Bu yaklaşım, pratiği salt deneye, ampirizme indirger («bilgi deneye başlar — bilgi teorisinin maddeciliği budur.»*** Mao Tse-tung yer yer ampirizme saldırır. Ama, Japon filozofu Mori Nobushige'nin haklı olarak belirttiği gibi, ampirizm Mao'nun özünde yer alır ve sonunda **pratiğin ussal eylem olarak yok edilişine** yol açar.**** Pratik kör, bilinçsiz, düşüncesiz eylem düzeyine düşer. Olsa olsa, daha sonraki bilgisel, teorik bir çözümlemenin hammaddesini oluşturabilir. Öznenin eylemi ise, «büyük önder»in iradesini yerine getirmeye indirgenir. Özne, «kaptan»ın kendi başına harekete geçirdiği dev bir makinanın kusursuz bir «dişli»sidir. Kaptan, «paslanmaya», yani düşünmeye başlayan «dişli»leri acımadan «değiştirir». «Başkan'a itaat», «ordudan ders alma» çağrılarının amacı budur: Soru sormadan itaat.

Pekin propagandasının, her bireyin bilincini yeniden biçimlendirme ve uyandırmaya ilişkin demagojik sloganla-

* Aynı yapıt, s. 34.

** Aynı yapıt, s. 34—35.

*** Aynı yapıt, C. 1, s. 291.

**** Mori Nobushige, Mao Tse-tung'un «Pratik Üzerine» ve «Çelişki Üzerine» Yapıtlarının Eleştirisi, Japonca basım, Tokyo, 1965.

rı bizi yanıltmasın. Çünkü bu «biçimlendirme» ve «uyan-dırma» sözleri, her kişinin kafasına «Mao Tse-tung dü-şüncesi»ni zorla sokmak anlamına gelir. Bu işin uzun dö-nemdeki amacı, pratiğin ussallaştırılması ve kitlelerin ey-lemine bir bilinç unsurunun eklenmesi değildir. Halkın dü-şüncesini kalıplaştırmak, onu sloganları körcesine benim-semeye zorlamaktır. Sonuç olarak da, halkın, pratik ara-cılığı ile çevresindeki dünya hakkında gerçek, yani eleş-tirel bir bilgi edinmesini **engellemektir**. «Başkan Mao'nun bütün talimatlarını azimle uyguluyoruz, anladıklarımızı da, henüz anlamadıklarımızı da,» diyor Maocu gazete **Chieh-fangchun Pao**. «Başkan Mao'nun düşüncelerimize uyan talimatlarını azimle uygulamalıyız. Ama, düşüncelerimize uymayanları da uygulamalıyız.» Bu anti-entelektüel anla-yış belki de en iyi, hung-weipinglerin şu sloganında ifade ediliyor: «Bizim beyne ihtiyacımız yok! Kafalarımız Mao Tse-tung'un düşüncesiyle silâhlıdır.» Bu, kitlelerin ve bireylerin kafasını hazır algı ve usavurma klişeleriyle dol-durma buyruğudur. Bu klişelerin içine, Procrustes'in ya-tağının içine olduğu gibi,* günümüz Çin'indeki pratik ça-lışmanın değişik biçimlerdeki tüm içeriği sokulabilir.

II

Mao Tse-tung'un, öznenin pratik eyleminin belirleyici niteliğini yadsıyışı rastlantı değildir. «Etkin yansıtma teo-risi»nin yaratıcısı olduğunu iddia ediyor kendisi. 1963'te Çin'de yayımlanmış olan **Diyaletik Maddecilik** adlı kitaba göre, bu teori, «halkın öznel eylemini bulanıklaştıran me-kanik teorilere yıkıcı bir darbe indiriyor» imiş. Mao Tse-

* Konukların boylarını yatağına uydurmak için onları çekip uzatan ve-ya kırpıp kısaltan efsanevi eşkiyanın yatağı. (çev.)

tung'un bir darbe indirmeye çalıştığı doğru; ama bu darbe mekanik maddeciliği değil, diyalektik maddeciliği hedefliyor. Bunu ise, ideolojik ve politik pratiğin rolünü mutlaklaştırarak ve dünyanın yeniden örgütlenmesinde «belirleyici», «saptayıcı» rolü «özel eylem» ve «düşünceler»e verip ekonomik pratiğin rolünü küçülterek ya da bütünüyle yadsıyarak gerçekleştirmeye çalışıyor. **Doğru Düşünceler Nereden Gelir'**de Mao Tse-tung şöyle yazmaktadır: «İnsanların toplumsal hayatı ideolojilerini belirler. İleri sınıfların dile getirdiği doğru düşünceler kitlelerce benimsendiği zaman, bu düşünceler, toplumun ve dünyanın yeniden kurulmasında maddî bir güç olurlar.» Bu «doğru düşünceler», tabii «Mao Tse-tung düşüncesi»dir. «Mao Tse-tung düşüncesi eşi görülmemiş kertede güçlü bir tinsel atom bombasıdır. Kitleler bunu benimsediği ve düşüncelerini daha da devrimcileştirmeyi başardıkları zaman, bu düşünce, dünyayı dönüştüren büyük bir maddî güç olur.»*

Düşünceler, nesnel dünyanın değiştirilmesinde kuşkusuz etkin bir rol oynar. Marx, Engels ve Lenin bunu defalarca belirtmişlerdir. Ama onlar her zaman, düşüncelerin, üst yapının ve politikanın **görelî** bağımsızlığından söz etmişlerdir. Çünkü, herkesin bildiği gibi, düşünceler bir nesne haline dönüşemezler; ancak bir nesnenin bir başka nesneye dönüştürülmesinin **aracı** olarak etkiye bulunabilirler. Bu dönüşümün koşulu, **yalnız** kitlelerin devrimci düşünceleri kavraması **değil**, fakat somut maddî gereklerin de var olmasıdır. Nesnel gerçekliğin rolünden genel olarak söz etmekle yetinen Mao Tse-tung, bunu sessizce geçiştirmektedir.

Politika ve ideolojiye kayıtsız şartsız birinci yeri vererek, Mao Tse-tung düşüncelerin, ideolojinin ve politikanın **rolünün** zaman ve yere göre somut koşullara bağlı olarak

* Jenmin Jihpao, 8 Ağustos 1967.

değiştğini unutmaktadır. Sosyalist devrim ve sosyalist kuruluş sırasında, pratiğin bütün biçimleri —ekonomik, politik ve ideolojik pratik— birbirleriyle diyalektik biçimde bağlıdırlar. Bu karşılıklı bağlılık özellikle şu olguda ifadesini bulur: sosyalist toplumun gelişmesinin değişik aşamalarında bu pratik biçimlerinin biri ya da diğeri egemen duruma geçer, yani **öncü** rolünü oynar. Üstelik ekonomik pratiğin ikili bir rolü vardır. Ekonomik pratik, öncü rolün politik ve ideolojik pratik tarafından oynandığı aşamalarda dahi toplumun gelişimini belirleyen **temel** pratik biçimidir; bunun yanı sıra ön plana çıktığı zaman ekonomik pratik ayrıca **ana pratik biçimi olur**.* Bundan başka, sosyalist toplumsal ilişkilerin kurulması ile birlikte politik pratiğin yalnız rolü reğil, **özü** de değişir: yenen sınıfın iktidar mücadelesi olmaktan çıkar (çünkü bu sınıf şimdi iktidardadır); sosyalist demokrasiyi ilerletmenin bir aracı olur. Sosyalist bir devlette, politikaya belli dönemler için bir öncelik verilmesinin biricik tarihsel gerekçesi bu olabilir. Oysa Mao Tse-tung için durum farklıdır. Politik ve ideolojik pratiğin ekonomik pratik üzerindeki üstünlüğü teorisi, Mao için, kendi hatalarının sonucu ortaya çıkan ekonomik başarısızlıkları ve ordu, Parti ve devlet içindeki sarsılmış durumunu onarmak için aldığı tedbirleri doğrulamanın bir aracıdır.

* İdeolojik ve politik pratik, sosyalist toplumda önemlerini yitirmezler. Sosyalist devrimden sonra Rusya'da ortaya çıkan durumu belirtmek amacıyla Lenin 1918 Mart'ında şöyle yazıyordu: «Demokratik bir hükümet için, kitleleri ikna görevi hiç bir zaman ortadan kalkmaz. Aksine, bu görev daima hükümetin önemli görevleri arasında yer alacaktır. Temel bir sorun olarak, bu görev yalnızca muhalefet partileri ya da geleceğin ülküleri için mücadele eden partiler için bir önem taşıyacaktır». (Toplu Eserler, C. 42, s. 68—69). Lenin, temel sorunun şimdi devlet yönetimi sorunu olduğunu vurguladı.

Halk devriminin üzerinden yirmi yıl kadar geçti. Mao-ocular, bir iktidar mücadelesi olarak politik pratiği sun'î yollarla ön plana çıkarmaya devam ettiler. Bunun en keskin ve en açık biçimi, ünlü «büyük proleter kültür devrimi» oldu. Sosyalist toplumun itici gücü olarak sürekli bir politik mücadeleye dayanılıyordu. Bunun sonucu neye vardı? Maocular «sözlü eleştiri»yi bir yana bıraktılar; artık hasımlarını politik ve ahlâksal açılardan itibardan düşürmekle, onlara «revizyonizm», «soyut hümanizm», «burjuva yozlaşması» ve «Parti'ye karşı eylem» gibi suçlar yüklemekle uğraşmıyorlardı. «Zor gücüyle eleştiri»ye sıra gelmişti. Bu eleştiri, «iç düşmanı» fizik olarak yok etme sürecine dönüştü. Bu süreci soğukkanlılıkla yöneten «Başkan»a göre, bu düşman Çin burjuvazisinden değildi. «Kültür devrim»i burjuvazinin kılına bile dokunmadı. Bu düşman gerçek Çin komünistleriydi. Sosyalizme sadık komünistler Maocuların ülkede askerî-bürokratik bir rejim kurma çabalarına karşı direnme yürekliliğini gösterdiler. Böyle bir rejim, sosyalizmin özüne aykırıydı.

İktidar mücadelesi olarak politik pratiğin sürekli hale getirilişinin bir başka yönü daha var: «Dış politik düşman»a karşı mücadele. Mao Tse-tung'a göre bu düşman uluslararası emperyalizm değil, sosyalist ülkelerdir. Bunların başında da Sovyetler Birliği'nin izlediği politika. Mao grubunun dünyaya eamen olma tasarılarının önündeki başlıca engeldir. Pekin propağandası, bir kaç yıl süreyle, Sovyet halkına ve SSCB'deki sosyalist sisteme karşı öldürücü bir iftira kampanyası sürdürdü. Sosyalist ülkeler arası ilişki kuralları çiğnenerek yürütülen bu kampanyanın amacı, Sovyet toplumuna komünizmin kuruluşu için kendi reçetelerini kabul ettirmek ve SBKP'ni, Sovyetler Birliğinde Mao'cu tipte bir «kültür devrimi»ni başlatmada, demokrasiyi kısıtlamaya, bir «sınıf mücadelesi» tutuşturmada ve bir baskı politikası izlemeye sürüklemektir. Sovyetler Birli-

ği ve diğer sosyalist ülkeler «ekonomizm», «devrimden sapmak» ve «burjuva yozlaşması» ile suçlanıyordu. **Jenmin Jihpao** 25 Ağustos 1967'de şöyle yazıyordu: «Proletaryanın iktidarı ele geçirmesinden sonra, ülkenin gelişmesinde birbirine taban tabana zıt iki çizgi vardır. Birincisi, Sovyet revizyonizminin çizgisidir. Bu çizgi tek yanlı olarak maddî üretimi, makineleri, makineleşmeyi ve maddî özendiricileri vurgular. Bu çizgi politikaya öncelik verilmesine karşı çıkar, sınıf mücadelesini geri plana iter ve proletarya diktatörlüğünü ortadan kaldırır.» İkinci çizgi ise, tabii «Başkan'ın çizgisi»dir. Bu çizgi politikaya birinci yeri verir ve dolayısıyla «gerçekten Marksist» olan çizgidir. Bu «Marksist çizgi» ile neyin kastedildiğini daha sonraki gelişmeler gösterdi. Ülke içinde «sözlü eleştiri»den «zor yoluyla eleştiri»ye geçerek, Maocular Çin halkını «Mao Tse-tung düşüncesinin bayrağı» altında toplayacakları milliyetçi bir temel bulabilmek için bu «zor gücüyle eleştiri»yi «dış politik düşman»a, yani sosyalist ülkelere karşı yönelttiler.

«Kültür devrimi», Çin'in kültürel gelişimini büyük ölçüde durdurmuş, ülkeyi büyük ekonomik güçlüklerle karşı karşıya bırakmış, zaten düşük olan hayat düzeyini daha da düşürmüştü,* ve birçok ülkedeki ilerici halkların gözünde Çin'in uygar bir ülke olarak saygınlığını ciddi biçimde sarsmıştır. Sosyalist ülkelere karşı silâhlı provokasyonlarda bulunma çizgisi, Çin halkının gerçek çıkarlarına tamamen aykırıdır. Bu çizgi, yalnız Çin'in uluslararası durumunu zayıflatmamakta, aynı zamanda uluslararası komünist hareket içindeki saygınlığını bütünüyle yitirmesine yol

* «Kültür devrimi»nin yıkıcı etkileri daha uzun süre duyulacaktır. Bunun bir örneği, eğitimdeki «devrimci reform»dur; bunun sonucunda çok ihtiyaç duyulan eğitilmiş uzman kadrolarında yakın gelecekte büyük bir açık ortaya çıkacaktır. Eğer bu açık, yönetimi aöclükleri yine ideolojik kampanyalar ve politik serüvenlerle çözmeye çöneltecek olursa, ülkeyi ekonomik ve politik bir felâketin eşiğine getirebilir.

açmaktadır. Bu, ussal bir eylem olarak pratiğin ortadan kaldırılmasının, ve ekonomik gelişmenin ve devlet yönetiminin yerine kaba deyiimiyle «politik eylem»in geçirilmesinin kaçınılmaz sonucudur.

III

Pratik ile teori, ancak bilgi teorisi (gnosiology) düzeyinde birbirinin karşısına konabilir. Teorik uğraşının (bir ürün olarak teoriden söz etmiyoruz) kendisi bir pratiktir; teorik uğraş, nesnel olarak algılanabilir dünyanın dönüşüme uğratılmasıdır. Bu dönüştürme, maddî bir dönüştürme değil, düşünsel bir dönüştürmedir. Pratik, düşünsel uğraşmayı da kapsar. Çünkü, algılanabilir nesnel dünyayı gerçekten dönüşüme uğratan maddî pratik insan pratiğidir ve dolayısıyla, insan tarafından oluşturulmuş bir plana dayanır. İnsan bu planı, belli bir ereği olan maddî eylemi düşünsel olarak tasarlama süreci içinde oluşturur.

Uygarlığın ilk aşamalarında, düşünsel ve maddî pratik birbirinden ayrılmamıştı. Çünkü, kafa emeği ile kol emeği henüz birbiriyle içiçeydi. Kafa emeğiyle kol emeğinin birbirinden ayrılması ve pratiğin maddî ve düşünsel pratik olarak iki alana bölünmesi ile, düşünsel pratiğe ayrıcalık unsuru olarak sahip çıkan bir aydınlar tabakası doğmaya başladı. Pratiğin bu şekilde alanlara bölünmesi, kapitalist toplumda aydınlar ile «sıradan halk»ın birbirinden ayrılması olgusunda içerildi. Bu ayrılık kapitalist toplumda proletaryanın kendi işgücünü satması için hayatî bir ön koşul oldu ve aşırı biçimlere büründü.

Sosyalist (ve komünist) toplumsal ilişkiler altında, düşünsel ve maddî pratik alanları ile, kol ve kafa emeği yavaş yavaş birbiriyle kaynaşır. Komünizmin ilk aşamasın-

da fiziksel ve zihinsel çalışma arasındaki temel ayrılıklar varlığını sürdürür; bu nedenle pratiğin alanları arasındaki bölünme de sürer. Aydınlar tabakası da, düşünsel pratik ile uğraşan bir toplumsal tabaka olarak varlığını sürdürür. Üstelik, bilimi doğrudan bir üretici güce dönüştüren ve emekçi halkın eylemlerinin tarihsel ölçeğini genişleten bilimsel ve teknik ilerleme, aydınlar tarafından oynanan rolü artırır ve bu topluluğun bağımsız bir tabaka olarak kalmasını sağlar. Eskisiyle arasındaki ayrım, aydınların artık «sıradan halk»tan kopuk olmamaları, tersine halkla aralarında sıkı bağların gelişmesidir. Bu gelişme, kültürel düzeyin genel olarak yükselmesi ve teorik uğraşının aydınların bir ayrıcalığı olmaktan çıkmasıyla orantılıdır. Bununla birlikte, düşünsel ve maddî pratiklerin bütünleşmesini somut maddî koşulları gözetmeksizin yapay yollarla hızlandırmaya çalışmak ve aydın tabakayı ortadan kaldırmaya kalkışmak, aydınlarla halkın birleşmesi sürecini tökezletmekle kalır. Mao Tse-tung'un izlediği yol da budur.

«Aydınlar sorunu», Mao Tse-tung'u her zaman tedirgin etmiştir. Mao Tse-tung, aydınlara olan gereksinimi politik nedenlerle kabul etmiş, fakat her zaman onlardan kuşku duymuştur. Aydınları, yalnız kendi politikasına karşı bağımsız bir tutum alma gücüne sahip olmakla kalmayan aynı zamanda halk içinde kendisinin yanılmazlığından kuşku yaratacak tohumlar da ekebilecek olan yıkıcı bir güç olarak görmüştür. Kesin konuşmak gerekirse, Mao Tse-tung'un pratik kavramı, aydınlara bağımsız varolma hakkını yadsır. Aydınların uğraşısı, zihinsel ve teoriktir. Mao Tse-tung'a göre ise, bu uğraşı pratik değildir ve yalnızca «ussal» bir bilgi, yani «kısmî», «eksik» ve hatta «dogmatik» bir bilginin üretilmesiyle sonuçlanabilir. «Pek çok aydın denen kişinin görece az bir bilgisi olduğunu, bunun karşılık işçilerle köylülerin kimi zaman daha bilgili oldu-

ğunu kavramak gerekir.»* «Eksik», «kitabı», «ussal» bilgini tam bilgiye dönüşmesi için, algısal bilgi ile, yani pratik ile «bütünleştirilme»si gerekir. Bunun için de, Mao Tse-tung'a göre, «kitap kurtları», yani aydınlar pratik eylem içine sokulmalı, «halk»la «bütünleşmeli»dirler. Başka bir deyişle, pratik (daha doğrusu fiziksel) çalışmaya **transfer** edilmelidirler.

Çin Komünist Partisi, devrim sırasında Parti'ye girmiş burjuva aydınlarının düşüncesini yeniden şekillendirmek ve onları proletaryanın devrimci pratiğine sokmak göreviyle gerçekten karşılaşmıştır.** Ancak Mao Tse-tung bu süreci çok kaba yorumlamıştır. Ona göre, aydının «dünya görüşünün yeniden biçimlendirilmesi», kafasının «Mao düşüncesi» ile doldurulmasıdır. Aydınların halkla bütünleşmesi ise, bu vesileyle aydınlar tabakasının silinmesidir. Devrim ertesinde ülkede çoğunluğu işçi ve köylü ailelerden gelme yeni bir aydınlar ordusu meydana geldiğinde, Mao Tse-tung'un aydınlara karşı daha sert bir tutum almasının nedeni budur. «Beyin yıkama» kampanyaları hızla birbirini izlemiş; aydınların «çalışarak yeniden eğitilmeleri» (pratiğe sokulmaları) için uzun sürelerle kırlara

* Moo Tse-tung'un **Secme Eserleri**, C. 4, s. 32.

** Çin aydın tabakasının özel bir toplumsal tabaka olarak oluşumu, çeşitli sınıflar arasından devlet sınavlarıyla yapılan devşirmelerle feodal dönemde başlamıştır. Bu tabaka, emekçi sınıflardan soyutlanmış, kendine dönük bir grup olmuş ve geleneksel Çin kültürünün tek koruyucusu olması nedeniyle önemli bir toplumsal güç oluşturmuştur (devrim öncesinde, nüfusun %90'ı okuma yazma bilmiyordu). Gelenekler uyarınca, yalnız geleneksel (Konfüçyüsçü) kültürle yetişmiş aydınlar yüksek yönetim mevkilerine getiriliyordu. Bu özellikler —soyutlanmışlık ve kendine dönüklük— 19. yüzyılın sonunda Çin'de boy gösteren burjuva aydın tabakası tarafından da korundu. Devrime katılan aydınlar da feodal-burjuva kültürün gelenekleri uyarınca eğitilmişlerdi. Bu, kuşkusuz, devrimci aydınlar olarak yeni rollerinde onların toplumsal davranışlarını büyük ölçüde belirliyordu.

gönderilmesi görenekleşmiş; aydın özelliklerine sahip olma, yüksek bilgililik ve ileri kültür gösterileri burjuva kalıntıları olarak, «kitleleri ezme» çabaları olarak damgalanmış; eleştirel düşünme ve eksikliklere karşı ödünsüz davranma, karşı-devrimcilik olarak değerlendirilmiş; bir kişiyi kitlelerden ayırdeden her başarı, bencillik ve ben-merkezcilik, dolayısıyla «revizyonizm» olarak nitelendirilmiştir. «Büyük proleter kültür devrimi» boyunca, «aydını çamurda yuvarlama» ve onu özelliklerinden sıyırma politikası en aşırı noktalara götürülmüştür. «Kitlelerle bütünleşme» sloganı, en «ileri» ve «en devrimci» diye nitelenen «kitlelerin kültürü»nü öğrenme biçiminde yorumlanmıştır. Bu, düşünsel pratik alanın aydınlara yasaklanması, özel ve görece bağımsız olan bu alanın inkârı demek olmuştur.

Sonuç olarak, aydınların toplumsal bir alt tabaka olarak varlıkları kuşkuya girmiştir. Lenin, aydınların kendilerine özgü nitelikleri oluşunu şöyle açıklıyordu: «çünkü onlar, toplumdaki sınıf çıkarlarının ve politik grupların gelişimini en bilinçli, en kararlı ve en isabetli bir şekilde yansıtır ve dile getirebilirler.»*

Yakın zamanlara kadar, Çin aydınlarının bir kısmının «devrimcileştirme» politikasından etkilenmedikleri doğrudur. Bu, «ÇKP Merkez Komitesi'nin Büyük Proleter Kültür Devrimi Üzerine Kararı»nda öngörülmüyordu: «Değerli bilim adamlarına ve bilimsel ve teknik kadrolara daha büyük bir dikkat harcanmalıdır. Düşüncelerini ve çalışma biçimlerini adım adım değiştirmelerine yardımcı da olunabilir.» Fakat bu olgu, Mao Tse-tung'un aydınları ortadan kaldırmayı ve belli bir süre için, toplumdan soyutlanmış dar bir aydın bölümünü korumayı amaçladığı gerçeğini değiştirmez. Mao Tse-tung, bu soyutlamanın bir sonucu olarak, onların, aydın olmaktan çıkıp dev bir devlet aygıtının top-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 7, s. 45.

lum-dışı dışlıleri olan teknokratlar haline geleceklerini hesaplamaktadır.

Aydınlar ile halk arasında burjuva toplumunun yarattığı uzaklığın ve dolayısıyla pratiğin belli alanlara bölünüşünün sosyalist toplum tarafından da sürdürülmesi gerektiğini düşünmek kuşkusuz yanlış olacaktır. Tersine sosyalizm, kol ve kafa emeği arasındaki temel ayrımların silinmesi ve düşünsel ve maddî pratik arasındaki duvarların yıkılması için gerekli öncelikleri ve gerçek koşulları yaratan toplum sistemidir. Mao Tse-tung dahi sosyalizmin bu temel yönelimini kavramıştır. Bu temel yönelim, Marksizm-Leninizm tarafından bilimsel olarak gösterilmiştir. Antonio Gramsci bunu şöyle belirtir: «Marksist felsefe, 'sıradan' halkı sağduyu felsefesinin ilkel düzeyinde tutmaya çalışmaz. Tersine, onları daha yüksek bir hayat kavrayışına ulaştırmaya çabalar. Aydınlarla 'sıradan halk' arasında bağlantı gereksinimini vurgulamasındaki amaç, bilimsel uğraşmayı sınırlamak ve böylelikle birliği **kitlelerin düşük düzeyinde sağlamak** değildir. Bu bütünleşmenin amacı, yalnızca küçük bir aydın grubunun gelişmesi yerine bütün kitlelerin gelişmesini hızlandırmayı politik olarak olanaklı kılacak aydınsal-ahlâkî bir blok oluşturmaktır» (italikler benim - E.B.).*

Marx, «halk» ve «proletarya» sözlerini kutsallaştıranları eleştirirken**, kuşkusuz işçiyi horlamıyor ve onun devrimci rolünü küçümseliyordu. Tersine, proletaryanın kapitalist toplumdaki gerçek yerini göstermek, böylelikle proletaryanın bulunduğu yeri öğrenmesini ve durumunu değiştirebilmesini sağlamak istiyordu. Mao Tse-tung ise,

* Antonio Gramsci'nin Eserleri, C. 2, Tarihsel Maddecilik ve Benedetto Croce'nin Felsefesi, Roma 1949, s. 11 (İtalyanca basım).

** K. Marx, F. Engels, Tüm Eserleri, C. 8, Dietz Verlag, Berlin, 1960, s. 413 (Almanca basım).

«aydın-halk» sorununu çözmek için, halkın aydınları aydınlatmaktan çok onlar tarafından aydınlatılacağını unutarak, demagojilerle halka dalkavukluk etmektedir. Çin halkı, halk egemenliği yılları süresinde gerçekten değişiklikler geçirmiştir; ancak dünya kültürünün doruklarına ulaşması, sosyalist toplum kültürünü geliştirmesi için hâlâ uzun bir yol katetmesi ve sürekli çaba göstermesi gerekir. Fakat bu, ikiyüzlülükle halk dalkavukluğu yaparak, dinsel duyguları ve bilgisizliği körükleyerek, Mao Tse-tung kültürünü yayarak ve halkı aydınlardan uzaklaştırarak gerçekleştirilecek bir şey değildir. Tersine, onlar arasında sıkı bağlantılar kurmak gerekir. Aynı tabakayı ortadan kaldırmak ya da aydını yarı-cahil köylünün düzeyine indirmek değil, köylüyü aydının düzeyine yükseltmek gerekir.

IV

Marksizm-Leninizm'e göre, pratik, değişim ve dönüşümlerin gerçekleştirildiği araçtır. Dünyanın dönüştürülmesi, insan varoluşunun hayatî bir koşulu ve temel içeridir. Bununla birlikte, dünyanın değiştirilmesi ve dönüştürülmesi süreci, yalnız devrimlerden, «sıçrama»lardan (evrimlerin, niceliksel birikimlerin tamamlanma dönemlerinden) ibaret değildir. Bu süreç barışçı devrimi de kapsar; çünkü hiç bir devrim (toplumsal, bilimsel ya da teknik) bir hazırlanma, gerekli bir «ilk birikim» olmaksızın gerçekleştirilemez.

Dolayısıyla, her zaman iki çeşit pratik vardır: birincisi devrimci-eleştirel pratik, diğeri günlük, alışlagelmiş, evrimsel pratik. Evrimsel pratik, devrimci-eleştirel pratiği hazırlar ve ona dayanak olur.

Mao Tse-tung, sürekli devrim teorisini açıkça savunmaktadır. Ancak onun sürekli devrim yorumu, Marx'ın ve

'Lenin'in yorumundan farklıdır. Marx ve Lenin için devrim sürecinin sürekliliği, devrimin nesnel tarihsel yasalarla tutarlı olarak tamamlanması anlamına geliyordu. Mao Tse-tung ise, sürekli devrimden, aşamaların üstünden atlanmasını anlıyor; hiç bir duraklama ya da aralık olmaksızın devrimlerin birbirini izlemesini savunuyor, devrim sürecindeki birikim sağlayıcı duraksamaları yadsıyor.

Mao Tse-tung sürekli devrimi bu şekilde yorumlayarak, günlük «evrimci» pratiği «devrimci» pratik ile karşılaştırmaktadır. Bununla da kalmıyor; evrimci pratiği hiçe indiriyor. Günlük eylemi genel olarak, yani eylem olarak inkâr etmiyor; fakat bu eylemin günlük eylem olduğunu yadsıyor. Mao Tse-tung'un anlayışı içinde, devrimci-eleştirel çabaya da yer yoktur aslında; çünkü o, bu eylem biçimini katıksız bir anarşizm anlayışıyla ele alır. Devrimci eylemin en yüksek biçimi, Mao'ya göre, yıkma, «ayaklanma»dır. Maoculuk, Marksizmi ayaklanmaya indirger. ÇKP Merkez Komitesi organı **Hungchi** şöyle yazıyor: «Binlerce Marksist önerme uzun dönemde bir tek sonuca varır: 'Ayaklanma haklı bir davadır.' Mao Tse-tung düşüncesinin özü de budur... Ayaklanmadan sakınmak revizyonizme yuvarlanmak demektir... Biz, eski dünyayı başaşağı çevirmek, onu paramparça etmek, kaosu ve karışıklığı hızlandırmak istiyoruz. Bu kargaşa ne denli büyürse, o denli iyidir... Ayaklanmamızı sonuna dek götürmek, büyük bir proleter isyanı başlatmak ve yeni, proleter bir dünya yaratmak istiyoruz.» (Sayı 10, 1966, s. 11)

Ortalama devrimci için, özellikle küçük burjuvaziden gelenler için «devrimci nihilizm»i ve «askerî romantizm»i terketmek ve günlük yaratıcı eyleme alışmak kuşkusuz kolay bir iş değildir. Böylesi bir günlük yaratıcı eylem olmaksızın devrim başarıya ulaştırılamaz. «Tarihte öyle anlar olur ki, devrimin başarısı için en önemli şey, yığılabili-

diğince çok döküntüyü üstüste yığmak yani olabildiğince çok yapıyı parçalamaktır; öyle anlar gelir ki, yeterince yapı yıkılmıştır ve bundan sonra bu yıkıntıları kaldırıp temizlemek görevi çatar, 'zevksiz' bir iştir bu (küçük burjuva devrimcisi için «bunaltıcı»dır); yine öyle anlar gelir ki, zaten molozlardan iyi temizlenmemiş toprakta yıkıntılar arasında büyüyen, yeni sistemin fidanlarını özenle büyütmek gerekir.»* Lenin, eylemin yıkıcı olduğu dönemlerle, yapıcı olduğu dönemleri belirlemiştir. Demişti ki: «Burjuva devrimlerinde, emekçi halk kitlesinin ana görevi, feodalizmi, monarşiyi ve ortaçağı ortadan kaldırmak için olumsuz (negative) ya da yıkıcı bir çalışmaya girişmektir... Buna karşılık, bütün sosyalist devrimlerde, ... proletaryanın ve onu izleyen yoksul köylülerin ana görevi, olumlu (positive) ya da yapıcı bir çalışmaya girmektir. Bu çalışma, son derece karmaşık ve ince yeni örgütsel ilişkilerin kurulmasına ilişkin çalışmadır; bu ilişkiler on milyonlarca insanın yaşaması için gerekli malların planlı olarak üretimi ve dağıtımına dek uzanır.»**

Çin, en azından bir kaç on yıl süren bir «yıkma» dönemi geçirdi. Sosyalist devrimin gelişiminin iç mantığına uygun olarak, artık «yıkma» görevini (bir gelişme aşaması olarak) yadsımayan, fakat bu görevi, sosyalizmin kuruluşundaki temel görev olan yapma görevine bağımlı kılan yeni bir dönemin başlamış olması gerekirdi. Ne var ki Mao Tse-tung, kendisine daha devrimci gözüken eski «sınanmış» yıkma yöntemlerine yaslanmayı sürdürdü. Şimdi o, eski dünyayı değil, Çin işçilerinin, köylülerinin ve aydınlarının yarattığı yeni dünyayı yıkmakla uğraşıyor.

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 27, s. 274.

** V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 27, s. 238, 241.

Tarih, insan eyleminin çeşitli alanlarındaki devrimci sıçrama dönemlerinin her zaman uyuşmadığını gösterir. Bu hem uluslararası düzeyde, hem de ulusal düzeyde böyledir. Toplumsal ilişkilerde temel devrimci patlamalar, bilim ve teknolojinin pek çok alanlarının gelişiminde ortaya çıkabilecek görece «dinginlik» dönemlerinde; tersine olarak da, bilimsel ve teknolojik devrimler toplumsal ilişkilerin görece durgun bir döneminde yer alabilir.

Tarihten alınacak bir başka ders de şudur: İçsel yasalar tarafından yönetilen devrimci değişimler, değişik eylem alanlarında değişik biçimler alırlar. «Devrimci kitleler»in sahnede gözükmesi, «devrimci bir tiyatro» yaratıldığı anlamına gelmez; makinelerin parçalanması da, teknolojik bir devrime yol açacak değildir. Bu nedenle, çeşitli alanlardaki devrimci-eleştirel pratik biçimlerini birleştirmeye çalışmak, bu alanlardaki **gerçek** devrimi (az ya da çok) önemli ölçülerde geciktirmekten başka bir işe yaramaz.

Daha önceki gelişme yolu boyunca temelleri hazırlanmamış böylesi bir «devrimcileştirme», bütünüyle dışsal kalmaya mahkûmdur. Ve bu, yalnızca eski, günü geçmiş ve aklen uygunluğunu yitirmiş bağlantı ve ilişkilerin yadsınmasını değil, fakat gerçekten ussal olan ilişkilerin de yıkılmasını getirir ve kısaca yozlaşmaya yol açar. Eğitimdeki «devrimci reform» buna örnektir. Bu reform, kültür devrimi tarafından, «devrimci olmayan bilimlerin» kaldırılmasına, kitapların yakılmasına, okul gereçlerinin parçalanmasına indirgenmiştir.

Sanat ve edebiyattaki «devrim»i de hatırlatabiliriz; bu «devrim»in amacı, profesyonel sanatın yerine ikinci sınıf amatörlüğün geçirilmesi ve tüm uluslararası ve ulusal kültür mirasının yadsınması olmuştur.

«Mao Tse-tung düşüncesi»nin bayrağı altında yürütülen bu «devrim», yalnızca dizginleri anarşiye bırakmakla

ve pratiği akla uygun eylem olmaktan çıkarmakla kalmamaktadır. Bu «devrim» ayrıca, Marksist-Leninist teoriyi ve Marksist pratik öğretisini hiçe saymakta ve çarpıtmaktadır.

Voprosy filosofii, Sayı, 3,
1969, s. 93—104.

MAOCULUK: ANTİ-HÜMANİZM ve SERÜVENCİ POLİTİKA

A. Titarenko

Günümüzde tehlikeli bir anti-sosyalist unsur olan Mao-culuğun, kendine özgü ekonomik, toplumsal, ulusal, askerî, ideolojik, ahlâksal ve psikolojik özellikleri vardır. Yazımızın konusunu Maoculuğun bu çok önemli yönlerinden birisi oluşturuyor: Marksist-Leninist ahlâk ve politika anlayışının tahrifi, komünist hümanizmanın yadsınması ve proleter sınıf mücadelesinde bilimsel strateji ve taktiklerin bir kenara bırakılması. Tüm Marksistlerin Maoculuğun pratik ve «teorisi»nden almaları gereken acıklı ders bu açıdan oldukça öğreticidir.

* * *

Bilimsel komünizm, «aşırı-devrimci» ve serüvenci eğilimler dahil olmak üzere küçük-burjuva ideolojisine karşı verilen ödünsüz bir mücadele içinde gelişmiştir. Marx ve Engels, defalarca bu eğilimlere karşı sert çıkışlar yapmışlardır. Bu eğilimler arasında şunları sayabiliriz: proleter hareketinin nihaî hedeflerine karşı, küçük burjuva eşitlikçi taleplerinin çıkarılması; özgür bir komünist toplum ülkesünün yerine, kasvetli «kışla komünizmi»nin önerilmesi; emekçi halkın politik uyanıklığının ve girişimciliğinin yad-

sınıp, fanatik inancın ve kör itaatin savunulması; yaratıcılık yerine, sorumsuz yıkıcılığın geçirilmesi; bireyin kapsamlı gelişimi yadsınarak, halkın geleceğine karşı anti-hümanist bir umursamazlık takınılması ve bireyin bir «sıfır noktası»na çevrilmesi, «tepeden» döndürülen standart bir «vida»ya dönüştürülmesi. Ekim Devrimi'nden sonra Lenin'in şunları söylemiş olmasına şaşmamak gerekir: «Küçük burjuva yanılısamalara tek bir ödün vermiş olsaydık... proleter devriminin bütün davasını yıkmış olurduk.»* Çin'de, köylülüğün ağırlığı ve ataerkil yapısı, eski Rusya'da olduğundan daha da belirgin bir durumdaydı. Bu durumda ortaya çıkan politik önderler, bu küçük burjuva unsurların baskısına karşı koyamamakla kalmadılar; bu unsurların **çarpık sosyalizm anlayışını bir eylem** programına çevirdiler; bu anlayışa, ilkel bir dünya görüşü biçimini verdiler. Bu dünyaya görüşüne ise, gülünç bir davranışla, Marksizm-Leninizm'in «en yüksek aşaması» deniyor.

İlkel «komünizm» teorisini bütün çeşitli biçimleriyle eleştirirken, Marx, «insanın kişiliğini bütün alanlarda yadsıyan bu tür komünizmin», bilimsel komünizm ve hümanizm ile hiç bir ilişkisi olmadığını söylüyordu. Bu «kaba komünizm», insanlığı, «tüm kültür ve uygarlık dünyasının yadsınmasına», «**yoksul** ve sesini çıkarmayan insanın **doğadışı** basitliğine»** sürükler. Bu eleştiri bugün de çok önemlidir; çünkü komünizmin —küçük burjuva, proleter-öncesi, ataerkil unsurlarca— çeşitli biçimlerde çarpıtılışını kavramamızı sağlar. Bu çarpıtmalar, Çin'de Maocuların pratiği, politikaları ve sloganlarıyla garip bir biçimde örülmüştür.

Maoculuğun politikaları, onun teorik kalıpları ve ahlâksal ölçüleri, **komünist dünya görüşüyle kategorik bir**

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 28, s. 207.

** Karl Marx, **1844 Ekonomik ve Felsefe El Yazmaları**, Moskova, 1959, s. 100.

kopuş içindedir. Ahlâksal ve politik unsurların karşılıklı bağlantısı konusunda, Maocular, Marksist hümanizmin ilkelerini açıkça hafife almakta, askerî-bürokratik ve söz-de-devrimci bir kalıbın anti-hümanizmini en yüksek erdem olarak görmektedirler. Mao grubunun egoist, Büyük - Güç'-çü, milliyetçi hevesleri, politik hayatın değişmez «aksiyom» ları gibi gösterilmektedir. Ahlâksal ilkeler, kitlelerin geleceğiyle rahatça oynamaya yarayan ve **kör inançları, düşüncesiz fanatikliği** savunan araçlar olarak «putlaştırılmış itici güç»ler düzeyine indirgenmektedir. Ahlâk yalnız görelî bağımsızlığını (ve politik hayat üzerindeki «denetleyici» rolünü) yitirmiyor; aynı zamanda, dünya komünist hareketinin belirlediği ilerlemelerden ve genel tarihsel ahlâksal gelişmenin ürünlerinden koparılıyor.

Çindeki politik hayatta belirleyici etmenin ilk bakışta ahlâk gibi görüldüğü doğrudur. Mao Tse-tung'un resimleriyle yürüyen büyük insan kitleleri ve toplumsal sloganların kavgacı, keskin, şatafatlı «ahlâk verici» bildirileri bu izlenimi yaratıyor. Oysa gerçekte, Çin politik hayatında ahlâksal unsurun rolü, hiç bir dönemde bugün olduğu kadar yozlaşıp alçalmamıştır. Nerdeyse bir din durumuna getirilmiş olan ahlâksal fanatikçilikle, Mao Tse-tung ve çevresinin iktidar-canlısı, hegemonyacı ve anti-Sovyetçi tasarıları gerçekleştirilmektedir. Bu, emekçi halkın çıkarları ve sosyalizm davası pahasına yapılmaktadır. Devrimci kadrolara karşı düzenlenen kirli oyunlar ve mücadele yöntemleri, ahlâksal açıdan «en iyi davranış» gibi sunulmaktadır.

Mao Tse-tung'un mutlak iktidarını güçlendirmek, onu «onbinlerce yıl» için yüceltmek ve Maoculuğu dünya komünist hareketine egemen kılmak için neler yapılmıyor? Entrikaya, yalana, demagojiye, tehdide başvuruluyor; muhalif unsurların yok edilmesine girişiliyor, halkın çeşitli grupları birbirine saldırtılıyor, geri kesimlerin önyargıları ve bilgisizliği sinsice sömürülüyor. Politikada iğrenç ve ahlâk-

dışı yöntemlere sürekli olarak başvurulması, Maocuların bencil heveslerini açığa çıkarmaktadır. En kirli politik araçlar, açıkça «ahlâksal» olarak ilân edilmiştir; «ahlâksal»dır- lar, çünkü «kızıl güneşlerin en kızılı»nın, Mao Tse-tung'un ellerinden çıkmışlardır. Maocuların gerçek emellerinin ne sosyalizmle, ne de Marksizm-Leninizm'le bir ilişkisi vardır. Onların yaptığı, savaşçı bir milliyetçilik ve kendi askeri-bürokratik diktatörlüklerine sınırsız bir iktidar sağlama çabasıdır. Çin'deki bugünkü ideolojik ve politik hayatı inceleyen Marksistler, Mao'cu politik sloganların, çoğu eylemlerin ve sözde-Marksist deyimlerin, anti-Sovyet tasarılarla ve Mao Tse-tung'un hegemonyacı heveslerine, Çin ve dünya üzerinde otokratik iktidar taleplerine bir perde olduğunda anlaşıyorlar. Bu tasarılar, Maocuların komünist dünya görüşünün ülkülerini (ideallerini) bütünüyle terkettiklerinin kanıtıdır. Maocuların toplumsal ve politik mücadelede kullandıkları gerici, ahlâk-dışı, anti-hümanist yöntemler, onların sözde-sosyalizmlerinin Marksizm-dışı, karşı-devrimci emelleriyle tam bir uyum içindedir. Değiştirilmiş Parti Tüzüğü ve ÇKP 9. Kongresince benimsenen bildirge, Maocuların anti-Sovyetçiliğini ve serüvenci dış politika heveslerini dışa vurmuştur.

Hungweiping'lerin «devrim bir suç değildir» sloganının yanı sıra ülkede savunulan sloganların arasında şunlar da var: «kibar ve çelebi bir aydın olmayın», «kargaşalıktan korkmayın». Pekin propagandası kitleleri hiç çekinmeden şiddete kışkırtmakta ve kötü tutkuları, eziyetçiliği, alaycılığı ve vahşi bir fanatikçiliği var gücüyle yüreklen-dirmektedir. Milyonların zihinlerine ve duygularına ilkel, kör bir ahlâkı yerleştirmek için Maocular, «kültür devrimi» aracılığıyla ahlâksal kaosu körüklemişlerdir. Yerleştirilmek istenen ahlâk, yönetimin en serüvenci ve en haince politik girişimlerini doğru bulan bir ahlâktır. Bu nedenle, emekçi Çin halkının büyük bölümü içinde ahlâksal bir şaşkınlı-

ğın tohumlarını ekmek amacıyla Maocular, bazı temel, insancıl ve olumlu ahlâksal kurallara karşı saldırıya geçtiler. Bir yandan insan davranışına «sınıfsal» bir yaklaşımdan söz ederken, öte yandan, ahlâkın ve doğruluğun temel değerlerine karşı saygıyı gerektiren Marksist hümanizmanın yetkin temellerini yıktılar. Lenin der ki, insanlık sevgisi ve özgecil (başkalarını sevmeye yönelik) duygular, «**tüm demokrasinin en birincil ve en temel öncülleri, vicdan zorunlulukları ve ilkeleridir.**»* Marksizm-Leninizm'in kurucuları, sosyalizm için mücadelede eziyete, onur kırıcılığa, adam kıyıcılığa ve kitlelerin gözünü yıldırıcı diğer yöntemlere hiç bir biçimde göz yumulamıyacağını söylemişlerdir. Maocular ise, en ufak pişmanlık duymaksızın bu ilkeyi çiğnemişlerdir.

Serüvenci politikaları muhalefet ile karşılaşınca, kitleler üzerinde gözü dönmüş bir baskı kampanyası açtılar ve Komünist Partisi ve emekçi halk karşısında yürüttükleri keyfî idare ve şiddet eylemlerini «gerçek» proletarya diktatörlüğü, «gerçek» sosyalizm olarak ilân ettiler. Komünist Partisini darmadağın ederek, halktan soyutlanmış bir avuç entrikacının despot yönetimini sürdürmeyi hedeflediler. Bir kez bu yola girdiler mi de, demokratik halk sisteminin yerine bir asker-bürokratik rejimi yerleştirmeleri ancak doğal görülebilir. Marx pek açık koymuştur ki, bu rejimin sonu «kışla komünizmi»dir. Pravda'nın 16 Şubat 1967 tarihli sayısındaki «Mao Tse-tung ve grubunun Anti-Sovyet Politikası Üzerine» başlıklı baş yazıda belirtildiği gibi, Maoocularca izlenen çizgi, «bunların iktidar uğruna her şeyi feda etmeye, sosyalizmin, kendi halklarının, devrimin çıkarlarını sözden çıkarmaya hazır olduklarını gösteriyor.» Diğer gelişimlerinin yanı sıra, bu, politikayla ahlâk arasındaki bağıllık hakkındaki Marksist-Leninist anlayışa Mao-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserleri**, C. 18, s. 324

cuların getirdiği büyük tahrifin bir sonucudur. Komünist hedeflerin ahlâksal içeriğinin terkedilmesiyle, ve Büyük-Güç heveslerinin doyurulması için Marksist hümanizmin ilkelerine saygısızlıkla başlayan politik (politikacıların da dahil olduğu) yozlaşma da bunun ayrı bir nedenidir. Proletaryaya ve emekçi kitlelere yabancı küçük bir politikacı grubuna sınırsız bir iktidar bahşeden serüvenci entrikaları uygulayabilmek için, yönetimdeki kişilerin emellerine hizmet eden her yola (bu emeller akılcı, eleştirel bir yaklaşımda bulunmaksızın) peki deniyor. Bu politika, açıktır ki, sosyalizmin yalnız sözünü değil, özünü de çarpıtır.

Sosyalist sloganlar ardına gizlenmiş de olsa, küçük burjuva devrimciliği **ahlâksal** açıdan son derece **dengesizdir**. Küçük burjuva düşünce biçimine sahip bir devrimci, politik mücadelenin gelgitleri içinde bütün ahlâksal sebatını çabucak yitirebilir. Bir uçtan öbürüne gide gele, küçük burjuva devrimcisi çalışma istekliliğini kolaylıkla yitirir. Kendi durağanlığı içinde hâlâ devrimci formülleri tekrarlayabilir, fakat bu formüller ondaki ahlâksal boşluğu artık dolduramaz; bu boşluğun yerini hızla iktidar-canlısı hevesler alır. Maocular gibi, iktidara tırmanmış küçük burjuva serüvencileri, bu iktidarı kendi bencil emellerine ulaşmak için kullanırlar. Baskı araçlarının denetimini elde ettikten sonra, bu araçları kendine-yeterli, aşağıdan gelme denetimden bağımsız unsurlar haline getirirler. Ve bu araçları, rejimin kendi kendisini koruduğu ve otoritesini genişlettiği silâhlara çevirirler. Ordu, polis, yarı-askerî hunaweping örgütleri, Mao Tse-tung'un bu tür silâhlarıdır. Burada, komünist politikanın ilkeleri temelden çarpıtılmıştır; acık şiddet ve kitlesel tedhiş «her derde deva» görülmektedir. Devrimin amaçlarına ulaşmanın araçlarının bu şekilde çarpıtılması, amaçların kendisinin ahlâksal bakımdan soysuzlaşmasıyla sonuçlanır. İkiyüzlü bir tutumla devrim adını kullanarak, Mao grubu, hiç gerekmediği

yerde en aşırı biçimde şiddete başvurmakta ve bunu devrimin öncülerine karşı yöneltmektedir.

Mao Tse-tung ve dalkavuklarının, komünist hümanizmin ilkelerini aşağılamalarının belirtileri, işe başladıklarının daha ilk aşamalarında görülebilir. (A. Kadatoskottaya'nın **İnsan, Tanrı ve Sfenks: Mao Tse-tung'un Politik Bir Portresi**'nde gösterdiği gibi, bu belirtiler çok önceleri kendini gösteriyordu.) Serüvenci entrikalara eğilimi olan bir politikacı için, Marksist hümanizmanın ilkeleri bir engeldir. Bu yüzden, bu ilkeler çarpıtılır ya da unutulmaya terk edilir. Bu ilkeler, Komünist Partisi'nin politika, taktik ve stratejilerinden ayrıldığı zaman, içlerinde taşıdıkları ülküler, hedefler ve umutlar, toplumsal ve tarihsel anlamlarında soyulmuş birer reçete halini, istendiği gibi yorumlanabilecek bir önermeler yığını halini alırlar. İşte, bu durumda, komünist hümanizmanın ilkeleri aşağılandığı ya da rafa kaldırıldığı zaman, Marksist politikanın temellerinin çarpıtılması olanağı doğar. Bu çarpıtma, Maoculuk'da olduğu gibi, uzun dönemde yozlaşmaya, anti-sosyalist bir dönüş ve halk düşmanı askerî-bürokratik bir rejimin kurulmasına yol açar.

Sosyalizmin kuruluşundaki pratik politik eylem konusunda, Marx, yönetimin «eylemlerini aydınlık gün ışığında sürdürmesi, yanılmazlık havalara girmemesi, dolambaçlı sözlerin arkasına gizlenmemesi, yanlışlarını düzelterek açığa vurmaktan utanmaması»* gerektiğini vurgulamıştı. Çin'de sürüp giden, adına «büyük kültür devrimi» denen (ve ne kültürle, ne de devrimle ilişkisi olmayan) politik hareket ile Marksizmin bu gerekleri yerle gök kadar birbirinden uzaktır. Bu hareketin hedeflerinden biri, artık bir saçmalık, putperestlik noktasına getirilmiş Mao kültürünün pekiştirilmesidir. «Mao Tse-tung düşüncesi mutlak otori-

* Mark ve Engels, **Paris Komünü Üzerine**, Moskova, 1971, s. 155

tedir» sözü, kelimenin doğrudan anlamıyla, Çin'in politik ve ideolojik hayatında misli görülmemiş, ilkel bir duygusuzluk ve inatçılıkla uygulanmaktadır. Mao kültü öyle saçma biçimler almıştır ki, eğer Çin halkının geleceği bakımından son derece trajik olmasaydı, kuşkusuz çok gülünç bulunabilirdi. Bu kült, Mao Tse-tung düşüncesini bir çeşit teosofiyeye dönüştürmüştür. Bu teosofi'ye göre, insan görünümündeki bir tanrı, kendi ereklere ve ülkelerini kabul eden herkese mutlak güçlölük ve ahlâksal iyilik bahsetme gücündedir; «tepeden» yönlendirilen bütün eylemlerin «bağışlayıcısı»dır. Bu tanrı, tüm tarihsel kararları alma yetkisini kendinde toplamıştır; ellerinden bu yetki alınmış milyonlarca «kusursuz dişli», bütün rolleri, ellerinde Mao'nun kitapçıları yollarda yürümekten, isterik bir kavgacılıktan ve kötü itaatten ibaret olan milyonlarca bireyle bu Tanrı'nın bir alışverişi kalmamıştır. Mao'nun tanrılaştırılması, eleştirel, yaratıcı düşünceyi yavaş yavaş öldürmektedir. Yalnız bununla da kalmamakta, genel olarak bütün teorik, bilimsel toplum bilim düşüncesini ortadan kaldırmaktadır. Bunun yerine, kör inanç ve fanatik kabullenme geçirilmektedir. Marksist-Leninist sosyalizm kavramının hareket noktası, en geniş kitlelerin politik inisiyatif ve etkinliğinin geliştirilmesidir. Oysa Çin'de bunun tersini görüyoruz: tüm inisiyatif, kutsal gücün ve çevresindekilerin elindedir. Bu grup, aşağıdan gelme bir demokratik denetimden bağımsızdır.

Bu ahlâksal ve politik atmosfer içinde, ürkütücü Mao kültüründen kaynaklanan tahrifler, sapmalar ve natta cina-yetler, bir zorunluluk, proletarya diktatörlüğünün ve sosyalizmin bir «yasa»sı olarak ilân edilmektedir. Bu ancak sosyalizmin aşağılanmasıyla sonuçlanır. Milyonlarca insanın iradesinin, Mao Tse-tung'un iradesine sofuca, körce ve bütünüyle boyun eğdirilişi, Maocuların yaratmakta oldukları toplum ve insanın karikatürleşmiş ahlâkıdır.

Fransız Marksisti Jean-Emile Vidal şunları yazıyordu: «Çin'de sosyalizmin ekonomik temelleri oluşturulmuştu... Fakat işçi sınıfının, öncülük rolünü yerine getirebilme olanaklarından yoksun kılındığı ve tek bir kişinin ya da bir grubun, halkın tüm denetim, eleştiri ve istemini ifade gücünü ortadan kaldıracak keyfî bir iktidar sürdürdüğü bir ülkede, bu temeller sosyalist bir geleceği güvenceye alabilir mi?... İşçi sınıfına ve yoksul köylülere değil de en başta orduya, bir takım güvenlik organlarına ve hungweiping örgütlerine dayanan bir rejimin daha da kökleşmesi tehlikesi doğmuştur. Böyle bir rejim, ülkeyi sosyalizm yolundan çıkarabilir ve onu tehlikeli kumarlara sürükleyebilir.»*

Bu değerlendirmelerin yapıldığı günlerin üzerinden uzun yıllar geçmedi, fakat hepsi doğru çıktı. Sovyet sınırında silâhlı provokasyonlara girişmek, dünyanın ilk sosyalist devletinin güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit eden askerî serüvenler tezgâhlamak gibi onursuz ve haince eylemler, Maocu liderlerin dış politikasına damgasını vurdu. İç politikada, Maocular, parçaladıkları Parti ve kamu örgütlerinin Marksizme ve Leninizme bağlı kadroları üzerindeki baskı ve kıyımı daha da arttırdılar. Geçmişin despotik Doğu rejimlerini andıran askerî-bürokratik bir diktatörlüğün meşum özellikleri gittikçe yüzeye çıktı. Bu durumda, Çin Komünisti Wang Ming Maocuların bugünkü toplumsal ve politik eylemlerini şu şekilde değerlendiriyor: «Ülkede Komünist Partisi'ne ve halka, dışta da Sovyetler Birliği'ne ve uluslararası komünist harekete karşı vöneltilmiş karşı-devrimci bir ayaklanma.»**

Pekin liderleri, hümanizmin bir «burjuva» kavramı olduğunu kazara söylemiş değillerdir. **Kuangming Jihpao'**

* J. - E. Vidal, **Çin Nereye Gidiyor?**, Paris 1967, s. 284.

** Wang Ming, **Çin**. «Kültür Devrimi mi, Karşı-Devrimci bir Ayaklanma mı?» **Za rubezhom**, sayı 13, 1969, s. 18.

nun 3 Aralık 1965'te yazdığına bakılırsa, hümanizm bugün «sonuna kadar gerici bir bilinç biçimi olmuştur.» Hümanizm, bugün «Başkan Mao'nun düşüncesi» doğrultusunda yürütülen sınıf mücadelesiyle «bağdaştırılamaz». Gerçekten de Maocuların serüvenci entrikaları ile Marksist sosyalist hümanizm arasında bir ilişki bulmak olanaksızdır. Maocular, gerçekçi bir hümanist içeriği olmaksızın düşünülemeyecek olan komünist ülküyü çarpıtmışlardır. «Revizyonizmin bir postülası» olarak tanımladıkları hümanizmi bir yana itmişlerdir. Revizyonizm ile mücadele perdesi arkasında da, halkın hayatî çıkarlarını baltalamakta ve anti-Sovyetçiliği körüklemektedirler. «Üretimde yüksek rakamlar için çalışmalıyız ve hayat standartlarında düşük bir düzeyle yetinmeliyiz.» Mao Tse-tung'un bu sözleri, onun ilkel eşitlikçi komünizm ülküsünün anti-hümanist yönlerini örnekler. Başbakan vekili Tao Chu'ya yöneltilen suçlamalardan biri, «devrimin amacının halka mutlu bir hayat sağlamak olduğu»nu söylemiş olmasıydı. Bu yüzden, ÇKP 9. Kongresinin, ekonomik sorunlarla, Çin'in ekonomik geriliğine son vermenin ve halkın zor yaşam koşullarını hafifletmenin yol ve araçları ile ilgilenmemiş olması şaşırtıcı değildir. Kongrenin anti-Sovyetçi, milliyetçi ve Büyük-Güç'cü şamatasında, üç yıl önce açıklanmış olan üçüncü beş yıllık plan bile «unutulmuştur».

Mao Tse-tung'un, «iktidar namlunun ucundadır» biçimindeki sol-serüvenci tezi, bitmez tükenmez bir zorlama ve baskılar rejiminin temelidir. Bu «namlu»nun nişangâhı, dış ya da iç burjuvazi değildir; Parti'deki, ordudaki ve kültür kurumlarındaki «revizyonistler», yani emekçi halktır. Maocu teorisyenler, «revizyonizm»e karşı mücadelenin (yani, ülkedeki devrimci güç ve örgütleri yok etme çabalarının), yurttaki tek parçalı bir «birlik» yaratma amacıyla yürütüldüğünü söylerler. Bu birlik anlayışı ve bu amacın

araçları, Maoculuğun serüvenci, sözde-sosyalist ve milliyetçi öğretileri tarafından yaratılan atmosferin doğurduğu fanatik politika c'ınlarının en çirkin ve zararlı yönlerinden biridir.

Bu çeşit «birlik»in bilimsel sosyalizm ile hiç bir ilişkisi olmadığını, Marx, Bakunin'in küçük burjuva serüvençiliğinden kaynaklanan fikirlerini reddederken belirtmişti: **«Düşünce ve eylem birliği**, devrimin başarısı için hayatî bir önem taşır. Enternasyonal'in üyeleri, bu birliği propaganda, tartışma ve proletaryanın açık örgütlenmesi yoluyla yaratmaya çalışıyorlar. Ama Bakunin'in düşünce biçimine göre tüm gerekli olan, yüzlerce kişi arasından bir 'Yurttaş B' nin sürekli komutası altında kendi kendini atamış bir Genel Kurmay'ın tekelinde tuttuğu **devrimci düşünce**'nin ayrıcalıklı temsilcilerinden oluşan bir gizli örgüttür. Burada düşünce ve eylem birliği, dogmacılık ve kör itaatçilikten başka bir şey değildir... Gerçek bir Cizvit tarikatıyla karşı karşıyayız.»*

Maoculara göre, dizginsiz şiddet her hastalığın ilâcıdır. Şiddet, yalnız düşmanlara karşı uygulanmamaktadır; emekçi halka, tüm muhalif unsurlara ve hatta bağımsız düşündüğünden kuşku edilen kişilere karşı da şiddete başvurulmaktadır. Bütün halkın tinsel dünyasını «büyük kaptanın» sözleriyle sınırlamak ve bu ilkel ideolojiyi insan davranışlarını düzenlemek için kullanmak amacıyla çaba esirgenmemektedir — iş tezgâhından, günlük ve özel yaşamın en saklı yönlerine dek. «Sanayi, tarım ve askerlik sanatının bütünleştirilmesi» sloganıyla Maocular işçileri, kendi çalışmalarına ek olarak, tarımla uğraşmaya ve ordu görevlilerinin gözetiminde askerî eğitime zorluyorlar. Çinliler, her dakikalarını, Mao Tse-tung'un kitaplarından alınmış sözleri ezberlemeye ayırmakla yükümlüler. İş-

* K. Marx, F. Engels, **Toplu Eserler**, C. 18, Rusça basım, s. 341—342.

çiler her sabah, Mao Tse-tung'un bir portresi önünde durmaya ve ondan «komutlar» esinlemesini dilemeye, her akşam da, gün boyunca yaptıklarının hesabını vermeye zorlanıyor. Bundan güdülen amaç, halkın «ideolojik bakımdan bodurlaştırılması», ahlâksal ve psikolojik bir yıldırmanın başarıya ulaştırılmasıdır. Yıldırmanın bu çeşidi, gerçek, fiziksel yıldırma ile bütünlenmektedir; ülke, «yeniden eğitim» ve toplama kamplarıyla doldurulmuştur; halka, ortaçağın karanlık günlerinde olduğu gibi bitmez tükenmez adam dövme ve hakaret gösterileri sunulmaktadır. Mao Tse-tung'un buyrukları üzerine, tüm halk bir «psikolojik yeniden eğitim»den geçirilmiştir. Kasabalarda, halk 10'ar ailelik küçük gruplara bölünmüş, başlarına da bir güvenlik görevlisi atanmıştır. Her yetişkin kişi, geçmiş eylemlerinin ayrıntılı bir raporunu yazmakla, Mao Tse-tung'un politikaları karşısındaki tutumunu belirtmekle yükümlüdür. Bu grupların her üyesi, karşısındaki hakkında bilgi sağlamaya zorlanmaktadır.

Mao grubunun, şiddetin bütün hastalıkların ilâcı olduğu çürük inancına dayanan politik pratikleri **insanlık dışıdır ve pek çok kişinin hayatını tehdit etmektedir**. Bu pratiklerin, kendilerine özgü uğursuz bir mantığı vardır; zaman ilerledikçe, bunlar, şiddetten amaçlanan doğrudan hedeflerin ötesine götürülmektedir. «Kültür devrimi» bunu çarpıcı bir biçimde göstermiştir. Bu «devrim»in kurbanları, yalnız rejim aleyhtarları ve devrimci kadrolar olmamıştır. Şiddet uygulaması, kendilerini Mao Tse-tung'a «sadık» bilenleri de içine almıştır. 1949'dan bu yana (yani, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilânından sonra), fizik olarak ortadan kaldırılmış kişilerin sayısının azalması beklenirdi. Sosyalist kuruluşun başarıyla ilerlediği ve devlet iktidarının işçi ve köylülerin elinde olduğu bir ülkede normal buydu. Oysa tersine, bu sayı düzenli ve önemli bir artış gösterdi. Karakteristik olarak, Nisan 1969'da yapılan ÇKP 9. Kongresi, «mücadele -

«eleştiri - dönüştürme» sloganı altında bir kampanyanın başladığını ilân etti; bu kampanya, ülkedeki baskının şiddetlenmesi anlamına gelmektedir. Şiddet, böylece başlangıçtaki özellikle politik olan hedeflerinin ötesine geçmekte ve «halk üzerinde sürekli, yıldırıcı bir baskı» niteliğini almaktadır. İktidarını pekiştirmesi için, Mao grubunun, bu kuşku, korku ve geleceğin belirsizliği atmosferine ihtiyacı vardır. Bu atmosfer, «koruyucu» şiddet (şiddet için şiddet) uygulamasının sonucudur. Bu atmosfer içinde, doğal olarak, gerçek sosyalist ahlâkın bütün normları çiğnenmiştir. Böylelikle, kölece uysallığa, inisiyatif ve direktiflerin «tepeden» gözü kapalı beklenmesine dayalı normlar egemen kılınmıştır.

Marksizm - Leninizm'in yerine «Mao Tse-tung düşüncesini» geçirerek, Maocular, bir takım teorik önermeleri bayağı demagojinin araçlarına dönüştürmeye uğraşmaktadırlar. Mao Tse-tung'un her türlü keyfi, hatta en yararlı, anti-sosyalist politik davranışları, Marksizm - Leninizmin klâsiklerinden alınıp kırpılmış sözlerle «dayandırılmaktadır».

Mao Tse-tung ve yakın çevresindekiler «düşünce» tekelini ellerine almışlardır. Böylelikle, kitle iletişim araçlarını, dün yanlış deneni bugün doğru ilân etmek için kullanabilmektedirler. Söylendikleri çerçevenin dışında ele alınan tek tek Marksist önermeler bile ölü dogmalara, cansız cümleciklere ya da bir söz koleksiyonuna dönüştürülmüş ve politik amaçlar için kullanılmaktadırlar. Maoculuğun «teorisyenler» efradı, Mao kültürünün havarileri olmuş, onun sözlerini papağan gibi tekrarlamaktadırlar. Yalnız Mao Tse-tung'dan ayrı konuşmak ve yazmak değil, bağımsız olarak düşünmek bile tehlikeli hâle gelmiştir. Tek tek Marksist önermeler, Maocular tarafından, gerçek anlamlarından ve Marksist teorinin yaratıcı ruhundan koparılmış, yüzeyselleştirilmiş ve iğriltilmiştir. Her şeyin üstüne

yapıştırılabilir simgesel «etiketler»e dönüştürülmüştür. Örneğin, «düşüncenin gerçeğe çevrilmesi» tezi, hungweiping'lerin giriştiği kısımların gerekçesi yapılmıştır. Halkın hayat düzeyine indirilen baltalar, politikanın ekonomiye «önceliği» sloganıyla desteklenmiştir. Eski (burjuva) devlet aygıtının yıkılması gereği, anayasal devlet organlarını dağıtmanın bahanesi olmuştur. Uluslararası komünist hareket içinde girilen bölücü faaliyetlere, provokasyonlara ve entrikalara gerekçe olarak, «bölünmüş birlik» üzerindeki diyalektik önermenin tahrif edilmiş biçimi ileri sürülmektedir. Marksist teorinin birtakım önermeleri hırslı politikacıların eylemlerine kılıf olarak kullanılırsa, isterse sözcüğü sözcüğüne tekrarlanmış olsunlar, anlamlarını yitirirler. Ayrıca, Marksist teorinin kısırlaştırılmasıyla birlikte, birtakım önermelerinin tutarsız bir demagojik etiketler toplamına dönüştürülmesi formelleştirilmiş olur ve bu önermeler gerçek anlamlarından sıyrılır. Sosyalist ahlâkın normları bir yana bırakılır. Bu önermeler, «büyük kaptan»a îmanı, kafalara aşılamanın ilacı olarak kullanılır. Otomatik olarak işler bu aşır. Tek ahlâkî «ölçüt», «tepeden» —Mao Tse-tung ve çevresinden— gelme herşeyin ahlâk bakımından sağlam olduğudur.

Kör itaate dayanan ilkel otoriter ahlâk, komünist ahlâktan bütünüyle uzaktır. Komünist ahlâk anlayışı, Marksist hümanizmin ilkeleri doğrultusundaki komünist kuruluş süreci içinde yoğrulan bireyin ahlâkî gelişmesine dayanır.

Maoculuğun eylem ve «teori»leri, görüldüğü gibi, kendilerine özgü bir «mantiğa» ve «zincirleme»ye sahiptir. Bu «mantık», Marksizm-Leninizm'den serüvenci sapmaların mantığıdır. Komünizmin teori ve pratiğinin çarpıtılması ve yozlaşma mantığıdır. Bu, yüzyılımızın toplumsal, politik ve ideolojik bir olgusu olarak Maoculuğun «mantığıdır.» Bu mantık, askerî-bürokratik bir rejimin ortaya çıkmasıyla

olgunluk evresine ulaşmıştır. Bu rejim, öz olarak, iç politikada anti-sosyalist ve karşı devrimci bir rejimdir; dış politikada ise şovenisttir. Komünist hümanizmin ilkelerini terketmiş ve Makyavelci serüvenciliği benimsemiştir.

Filosofskiye nauki, No. 4, 1969,
s. 14—22.

BÖLÜM 2

MAO TSETUNG'UN SOSYO-EKONOMİK KAVRAMLARININ ANTI-MARKSİST ÖZÜ

MAO GRUBUNUN SOSYO-EKONOMİK POLİTİKASI VE ÇİN İŞÇİ SINIFI

**A. Rummyantsev,
A. Sterbalova**

Mao Tse-tung ve grubunun Çin'i içine soktuğu politik kargaşaya «büyük proleter kültür devrimi» adı verilmektedir. ÇKP Merkez Komitesinin 11. toplu oturumunda, bu «devrim»in asıl gücünü «geniş işçi, köylü, asker ve devrimci aydın kitlelerinin» oluşturduğu ilân edildi.* Bu devrimin amacının, devletin ve Çin toplumsal sisteminin içindeki kapitalizm kalıntılarına karşı proletaryanın «sınıf mücadelesi»ni ilerletmek olduğu açıklandı. Devrimin resmî görevinin ise, ülkenin gelişimini kapitalist yollara çevirmeye çabalayan «burjuva yozlaşmaları»nı ortadan kaldırmak olduğu belirtildi.

Gerici emellerin devrimci sözlerle kılıflandığı ve geriye dönük bir hareketin toplumsal ilerleme görünüşü arkasına gizlendiği pek çok duruma tarih tanık olmuştur. Ne var ki, yapılan propagandanın, gelişmelerin özünden bu denli ayrı düştüğü tarihsel bir örnek bulmak çok güçtür.

* «ÇKP MK'nin Büyük Proleter Kültür Devrimi Üzerine Kararı», *Jenmin Jihpao*, 9 Ağustos 1966.

Çin’de bugün savrulan «devrimci» sloganlar, karşı-devrimci eylemleri maskeleymektedir. «Proleter devrimi», gerçekte, yüksek yönetimin gerçekleştirdiği gerici bir askeri darbedir. «Burjuva yozlaşmalarına karşı mücadele», ile proletaryanın politik ve ekonomik örgütleri yıkılmış, Proletarya Partisi parçalanmış ve aydınların en ilerici kesimi temizlenmiştir.

Çalkantılı ve trajik olaylar geliştikçe, «kültür devrimi»nden en başta, sosyalizmin ülkedeki baş dayanağı olan işçi sınıfının yara aldığı ortaya çıkmıştır.

GERÇEKÇİLİKTEN SERÜVENCİLİĞE

1949’da Çin Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla sonuçlanan Çin devrimi, olağanüstü ölçüde karmaşık bir olaydır. Bu devrimin özgül niteliği, ulusal kurtuluş ile toplumsal görevlerin sıkı sıkıya birbirine sarılmış olmasıydı. Tarihsel özelliği ise, anti-emperyalist ve anti-feodal güçlerin bütünleşmesinde yatıyordu. Devrimin zaferini izleyen ilk birkaç yıl içinde, sömürge bağımlılığına son verilmesi, feodal kalıntıların kazınması, tarım reformu, kilit sanayilerin ulusallaştırılması, yeni bir toplumsal sistemin kurulması ve ekonomik ve toplumsal ilerlemenin ana çizgilerinin ortaya çıkması hemen hemen aynı anda oldu. Bütün bu değişimlerin nihaî hedefi, sosyalist bir ekonominin temellerinin yaratılmasıydı.

Çin’in sosyalizme doğru gelişimindeki başlıca güçlükler şunlardı: Çin ekonomisinin, sınır bölgelerindeki klan tipi ve ilkel komünal sistemlerden, bir kaç büyük kentteki kapitalist üretime dek geniş bir çeşitlilik gösteren çok-yapılı özelliği; ekonomik gelişme düzeyinin son derece düşük olması; ve sosyalist üretim tarzının maddî ön koşul-

larının hemen bütünüyle yokluğu. Sanayi ve tarımın gerî yapısı, toplumsal ilişkilerin çok karmaşık bir sistem oluşturması ve ekonomik gelişme düzeyi ile nüfus yoğunluğu arasındaki uçurumun büyümesi Çin liderlerini büyük sorunlarla karşılaştırdı. En büyük sorunlardan biri, temel üretici güçlerin köklü bir şekilde yeniden kurulması idi. Bu temel yapı olmaksızın, ekonominin sosyalist doğrultuda gelişmesi olanaksızdı. Buna karşılık, sermaye yatırımları için kaynakların cılız oluşu ve nüfus fazlasının büyüklüğü, sanayiin teknik bakımdan yeniden donatılmasını engelliyordu. Bu güçlüklerin üstesinden gelinebilmesi için esnekliğe gerek vardı; objektif yönelimler tam tamına dikkate alınmalı, büyük politik ve ekonomik girişimler derinlemesine bir bilimsel incelemeden geçirilmeliydi.

Çin Komünist Partisi, sanayiin ve tarımın yeniden örgütlenmesi için uzun dönemli gerçekçi bir program çizmekle işe başladı. Bu programın başlıca önerileri şunlardı: devlet kapitalizminden geniş ölçüde yararlanılması, Sovyet yardımı ile modern sanayiin temellerinin kurulması, gelişmiş sosyalist ülkelerin ekonomik deneylerinin incelenmesi ve yaratıcı biçimde uygulanması. Bunların gerçekleştirilebilmesi için, büyük kitlelerin etkin ve yaratıcı katkılarına, halkın, yeni kurulan demokratik halk devletinin yalnız eyleme geçirilişinde değil, bu devletin politik ve ekonomik çizgisinin belirlenmesinde de artan ölçüde söz sahibi olmasına gerek vardı. İşçi sınıfı tarafından yönetilen toplumsal demokrasinin ilerletilmesi ve sıkı birliği, Çin'in sosyalizme doğru başarıyla ilerlemesi için vazgeçilmez bir koşuldu.

Ne var ki, köylülerin baskın durumda bulunduğu sınıfsal yapının özellikleri, Çin işçi sınıfının tarihsel görevini yürütmesini güçleştiriyordu. Çin'de modern işçi sınıfı unsurları son birkaç on yıl içinde ortaya çıkmıştı. 1949'da sa-

nayi işçileri toplam nüfusun yüzde 0,5'ini, üretici işlerde istihdam edilen nüfusun ise yüzde 0,9'unu oluşturuyordu.

Tablo 1

**ÜRETİCİ İŞLERDE İSTİHDAM EDİLEN NÜFUSUN İÇİNDE
SANAYİ İŞÇİLERİ YÜZDESİ
(milyon olarak)**

Yıl	Toplam Nüfus	Üretici İşlerde İstihdam	İşçi sayısı	İşçi yüzdesi
1949	549	329	3.0	0.9
1953	596	358	6.2	1.7
1957	657	394	9.0	2.3
1965	735	441	11.0	2.5

Not: Çin'de güvenilir istatistikler yok. Üretici işlerde istihdam edilen nüfusun saptanmasında, nüfusun bu kesiminin aktif nüfusa eşit olduğu ve kabaca toplam nüfusun yüzde 60'ını içerdiği varsayımından hareket edilmiştir. 1949, 1953 ve 1957'ye ilişkin toplam nüfus rakamları, resmî Çin basınından alınmıştır. 1965 rakamı ise yazarların yaptığı bir tahmindir. Son 1964 sayımının rakamları daha yayınlanmamıştır. Çin'de, yıllık nüfus artışı, ortalama yüzde 2,3'dür ve 15 milyon dolaylarında oynamaktadır. İşgücü, yılda iki milyon kadar artmaktadır ve istihdam artışının 10 mislini bulmaktadır.

Üstelik, Çin proletaryası sanayi merkezlerinde yoğunlaşmıştı; bu merkezler, engin köylü okyanusundaki adacıklar gibiydiler. Proletarya'nın yerleşme alanları kum tanelerine benzeyen köylü işletmelerinin oluşturduğu büyük yığından tecrit edilmiş haldeydi. Bu durum, proletaryanın kırlardaki etkisinin yayılmasına büyük bir engeldi. Ayrıca, ÇKP içinde bir çeşit «köylü» Marksizminin yaygınlaşması, proletaryanın etkisini sınırlıyordu. «Köylü devrimi» yanlılarının, başlarında Mao Tse-tung'la iktidara yükselmesi, proletaryanın öneminin yeterince anlaşılamamasına ve

devrimci sürecin tüm stratejisinin «kırların kentleri kuşatması» tezine indirgenmesine yol açtı. Çin gibi bir ülkede köylülerin sahip olduğu devrimci rolden kimse kuşku duymaz. Ancak, devrimin yalnızca bir «devrimci köylü savaşı» biçiminde gelişmesi, objektif olarak proletarya egemenliğinin önemslenmemesiyle sonuçlanmıştır. Köylülerin oynadığı rolün gereğinden çok büyütülmesi, özellikle demokratik halk devriminden sosyalist devrime geçiş aşamasında tehlikeli olmaya başladı. Bununla birlikte Çin proletaryası, devrimci harekette, anti-emperyalist kurtuluş mücadelesinde ve yeni demokratik halk sisteminin ekonomik ve politik temellerinin kurulmasında önemli bir rol oynadı. Bunun karşılığında, devrim, işçi sınıfının yaşama koşullarında belli bir düzelme sağladı. Devrim öncesi Çin’inde çözülmez gibi gözükten işsizlik sorununun çözümünde bazı ilerlemeler gerçekleştirildi; ücret sistemi düzenlendi, sağlık hizmetleri düzeltildi ve sosyal güvenlik uygulaması getirildi. Bunlara rağmen, emekçi halkın durumundaki kısmî iyileşme, gürültülü ve tumturaklı resmî açıklamaların yanında pek yetersiz kaldı. İşgünü hâlâ 10—12 saattti; yıllık dinlenme sistemi ortada yoktu; düşük ücretli çocuk ve kadın emeği, fabrikalarda geniş ölçüde kullanılıyordu. Çıraklık süresi beş ve yedi yıla uzatılmıştı; bu durum, çıraklara pek küçük bir ücretin ödenmesine olanak veriyordu. Bu, yalnız ülkenin büyük ekonomik geriliğinin değil, Pekin yönetiminin işçi sınıfı hareketinin talepleri karşısındaki belirgin ilgisizliğinin sonucuydu. 1948’deki 6. ulusal kongrelerinde, sendikalar, 8—10 saatlik işgünü, kadın, erkek ve çocuk işçilere eşit ücret ödenmesi ve sanayideki yarı-feodal sözleşme sisteminin kaldırılması taleplerinde bulunan geniş bir toplumsal reform programı önerdiler. Fakat programdaki taleplerin çoğu kâğıt üzerinde kaldı. Proletaryanın çalışma koşullarının düzeltilmesi girişimini, proleter kitlele-

rin devrimci şevkini kıran sendikalist ve ekonomist bir sapma olarak gören Mao Tse-tung, bu isteklerin gerçekleştirilmesine karşı çıktı.

İşçilerin ekonomik haklarının savunulması, 1955 ve 1957'de Parti ve sendikalar içinde yeniden bir çekişme konusu oldu. Ülkede hoşnutsuzluk arttı, birçok yerde grevler patlak verdi ve köylüler arasında da huzursuzluk baş gösterdi.* Proletaryanın çıkarlarını savunanlar, yine ekonomizmle suçlandı. İşçi sınıfının durumundaki kötüleşmenin, gelişmedeki geçici bir güçlük olduğu söylendi. Fakat, Çin yönetiminin kuşkulu bir politika izlediği belirginlik kazandı.

Ekonomik reformlarla ilgili gerçekçi program, dev tasarılar ve telâşlı bir ekonomik yarış uğruna giderek terkedildi. Emekçi halkın önüne, başlıca ekonomik göstergelerde Çin'in İngiltere'nin düzeyine ulaşip, onu geçmesini ve bilimsel ve kültürel gelişmede öncü duruma gelmesini sağlayacak bir büyüme hızını birkaç yıl içinde gerçekleştirmesi görevi kondu.

Birinci beş-yıllık plan döneminin sonunda, Çin yönetiminin ekonomik politikası, ağır sanayideki büyümenin hızla artırılmasını öngörüyordu. Bu, kaçınılmaz olarak tarımsal yatırımların kısılmasına yol açtı. Sonuç olarak tarımdaki ilkel teknoloji, sanayileşme hızında her türlü düzenli artışın önünde bir engel oldu. Köylülerin kooperatifleştirilmesi yoluyla tarımsal üretimin kapsamlı biçimde gelişmesini öngören program Çin yönetimi tarafından terkedilmeseydi, bu durum ortaya çıkmazdı. Başlangıçta benim-

* Mao Tse-tung, 1957'de bunu kabul etmek zorunda kaldı. (bkz: **Bir Ulus İçindeki Çellşkilerin Doğru Çözümü**, Rusça basım, Moskova, 1957, s. 40—41).

senen ve beşer yıllık üç plan süresince kırların yeniden örgütlenmesini hedef alan program, akılcı ve gerçekçiydi. Bu program, bir dizi geçiş aşamasıyla kollektif mülkiyete geçilmesini, üretici güçlerin inşası için gerekli koşulların yaratılmasını ve köylülerin, sosyalist işletme yöntemlerine hazırlanmasını öngörüyordu. Fakat sanayileşmede yapılan yanlış hesaplar, tarım politikasında büyük yanlışlara yol açtı. Bu yanlışlardan biri, kooperatifleşmenin aşırı ölçüde hızlandırılmasıydı. Üretici güçlerin niteliğinde hiç bir köklü değişiklik yapılmaksızın, köylülerin hayat tarzını sekiz ay içinde yeniden düzenlemeye girişildi. Köylüler, bu değişiklik için ne ekonomik ne de psikolojik bakımdan hazırlıklı değildiler. Basit emek kooperasyonu ile üretimde gerçekleştirilen sınırlı artış, sanayi ile tarım arasındaki oransızlığı hafifletmedi. İlkel gereçlere ve el emeğine dayanan kollektif tarım, kırsal nüfusun gereksinimlerini bile karşılayamadı. İhtiyaçların zorlanması altında köylüler topluluklar halinde kentlere akmaya başladılar. Bu gücü engellemek için, yetkililer, kır halkının hareketlerini yasaklayan kararlar çıkardı. Köylülerin bireysel ve kollektif çıkarları arasındaki çelişki, kötü gelir dağılımı sisteminin doğurduğu bir kısır döngüye dönüştü. Bu kısır döngü, kooperatif üyelerinin yönetsel buyruklarla toprağa bağlanmasıyla sonuçlandı. Feodal kalıntıların kıyısında yaşayan bir sistemdi bu. Tarımsal ürünün düşük düzeyi, sanayiinin hammadde kaynaklarının daralmasına neden oldu; işçi sınıfının durumunu olumsuz yönde etkiledi. (Bkz. Tablo 2)

Politik çizgideki zikzaklar ve gerilemeler, Çin'deki toplumsal ve ekonomik çelişkileri şiddetlendirdi. Gittikçe Mao Tse-tung'un kişisel yönetimi altına giren resmî politika, ülke yönetiminin demokratik ilkelerine aykırı olarak, öznelci ve iradeci özellikler almaya başladı. Üretimle tüketim, ekonomik büyüme hızı ile birikim olanakları, sınaî ve tarımsal gelişme hızları arasındaki oransızlığı giderecek yön-

temlerin arayışı içinde, halka empoze edilen öznel tasarılarla nesnel yasaların gerekleri arasındaki belirgin çelişkiyi haklı gösterecek teorik kavramlar ortaya sürüldü.

Tablo 2
KOOPERATİFLEŞME HIZI

Tarih	Kooperatiflerdeki köylü aileleri yüzdesi
1955 Yazı	15
1955 Aralık	(yaklaşık) 30
1955 Kasım	60
1956 Ocak	78
1956 Şubat	85
1956 Nisan	90
1956 Haziran	91,7

Çin pratiği, bilimsel olmayan, «politika, kumanda edici güçtür» gibi bir dogmanın eline terkedilince politik ve toplumsal hayatın nasıl sakatlandığını çarpıcı biçimde göstermektedir. Çin'in sözde-Marksistleri, Lenin'in, politikanın, ekonominin yoğunlaşmış bir ifadesi olduğu tezini başaşağı çevirerek, kendi milliyetçi politik hedeflerini toplumsal üretimin gelişiminin üstüne çıkardılar. Ekonomik yönetim, politik buyuruya bağlı hâle getirildi. Proletarya, toplumsal devrimdeki tarihsel görevinden yoksun kılındı; kendisini, edilgen bir gözlemci durumunda buluverdi. Proletarya, devrim sürecinin öznesi olmaktan çıkıp, halkla bağlarını yitirmiş bulunan Mao grubunun toplumsal deneylerinin nesnesi haline sokuldu.

«BÜYÜK SİÇRAMA»

Politikadaki öznel yanılgılar, nesnel olarak varılan güçlükleri şiddetlendirdi ve yeni ekonomik çelişkiler doğurdu. Bu çelişkiler giderek birikti ve Çin ekonomisinde

açmazlara ve gerilemelere neden oldu. Bunların karşısında yönetim, yeni yönetsel çözümler bulmak için âteşli bir arayışa girdi ve bütün güçlükleri bir defada giderme yollarının peşine düştü. İçinde bulunulan koşullar, hayalci ve uygulanması olanaksız tasarıları besleyen bir ortam yaratmıştı. «Büyük sıçrama» ve «halk komünleri» programı bu şekilde doğdu. Bu program, akla aykırı bir biçimde sosyalizmin kuruluşunun birkaç yıl içinde tamamlanmasını hedefliyordu.

Uygulamaya konur konmaz, «büyük sıçrama» programı! doğrudan kendi antitezini doğurdu. Bu programın her unsuru, kendi inkârının tohumlarını taşıyordu. Başlangıçta hızlı bir üretim artışı görüldü; fakat bu, ülke ekonomisini yıllarca geriye götüren genel bir ekonomik çöküş ortamı hazırladı. Emekçi halka «üç yıllık sıkı bir çalışma ve on bin yıllık bir mutluluk» sözünü vermişken, onu açlık ve yoksuluğun kıyısına getirdi. İşçi sınıfı, «büyük sıçrama» ile önce sayıca hızlı bir artış gösterdi; bunun ardından işçi sınıfı safları şiddetle seyreldi ve işçilerin nitelikleri düştü. Proletarya, köylülük içinde, kısmen de olsa, erimeye başladı.

«Büyük sıçrama»nın ekonomik hedefi, ekonominin damarlarını, çatlama noktasına kadar zorlayarak, yarı-askerî işçi müfrezeleri örgütleyerek, ve tüm halkı ekonominin yeniden inşasına çekerek üretimde büyük ve âni bir artış sağlamak idi. Bu artış, tamamen genişlemesine (ekstansif) bir artış olacaktı. Yeni üretim sisteminin ana halkası, modern makineler ya da gelişkin üretici güçler değildi; muazzam bir küçük, yarı-ilkel işletmeler külesiydi. Halk komünleriyle birlikte, bu işletmelerin, sınaî ve tarımsal üretimde keskin bir artışı sağlayabileceğine inanılıyordu.

Onbinlerce küçük işletmenin mantar gibi bitmesi, işçi sınıfının saflarını doğal olarak şişirdi. Ancak proletar-

yanın sayısal olarak hızla büyümesi, sanayi işçileri ordusunun da aynı zamanda büyüdüğü anlamına gelmiyordu. Gerçekte olan, yarı-zanaatçı proleterlerin sayısındaki bir artışı. Ne var ki, ekonomik serüvencilik politikasının doğal sonucu olan ekonomik düşüşle, bu sayıca artış süreci dahi yarıda kesildi.

Tablo 3
FABRİKA VE BÜRO İŞÇİLERİNİN SAYISAL BÜYÜMESİ

Yıl	Yıl sonu toplamı (bin olarak)	1949'a oranla büyüme (bin olarak)	Üretimdeki fabrika ve büro işçilerinin yüzdesi	Üretken olmayan alan- daki fabrika ve büro işçilerinin yüzdesi
1949	8.094	—	65.0	35.0
1950	10.239	2.235	60.9	39.1
1951	12.815	4.811	63.8	36.2
1952	15.804	7.800	66.1	33.9
1953	18.256	10.252	67.7	32.3
1954	18.809	10.805	68.7	31.3
1955	19.076	11.072	68.5	31.5
1956	24.230	16.226	72.2	27.8
1957	24.506	16.502	72.9	27.1

Not : Büyük Onyıl (Çince Basım, Pekin, 1959)'da verilen istatistiklere dayanılarak derlenmiştir.

Bu ihtiyatsız deneyin bedeli, büyük bir ekonomik gerilemeyle ödendi. Sanayi üretimi yüzde 50 oranında, tarımsal üretim ise yüzde 30—35 oranında düştü. Ülke yiyeceksiz kaldı ve fabrikalara tarımsal hammadde sağlanamaz oldu. Yeni açılan küçük işletmeler kapatılmak zorunda kaldı. Büyük demir-çelik ve donanım fabrikaları bile kapasitelerinin ancak yüzde 50—70'iyle çalışabildi. İşsizlik baş gösterdi. Bu sorunun üstesinden gelmek için, içlerinde 12 milyon fabrika ve büro işçisinin bulunduğu 30 milyon ki-

şı zorla kırsal alanlara yerleştirilmeye kalkışıldı. İşgücünün bu hareketleri sonucunda proletaryanın sayısal büyümesindeki çıkış ve inişler, toplumsal çalkantılara ve işçiler arasında huzursuzluklara yol açtı.

Tablo 4

**«BÜYÜK SIÇRAMA»* SIRASINDA VE SONRASINDA ÇİN'DE
FABRİKA VE BÜRO İŞÇİLERİNİN SAYISAL GÜCÜNÜN
DİNAMİĞİ (milyon olarak)**

Yıl	Yıl sonu toplamı	Önceki yıla göre artış (+) ya da azalma (—)
1958	45.3	+ 20.8
1959	45.4	+ 0.1
1960	44.0	— 1.4
1961	28—30**	— 14—16**
1962	30—31**	+ 1—2**
1963	32—33**	+ 2.0**
1964	34—35**	+ 2.0**

Mao grubunun bir geriye dönüş yapmaktan ve yanlışların «düzeltileceğini» açıklamaktan başka bir almasığı kalmamıştı. Bu son manevra da yeni bir politikanın ortaya çıkışını simgeledi: «Temelde tarım yatar.» Yedekteki küçük toprak parçaları köylülere geri verildi. Bu topraklar, toplam ekim alanının yüzde 5'ini tutuyor ve toplam tarım üretiminin yüzde 10'unu sağlıyordu. Halk komünleri sistemi yeniden gözden geçirildi; serbest piyasa yeniden canlandı. Bu arada, kitlesel işsizlik tehlikesi, Çin yönetimini 8 saatlik işgününü getirmeye zorladı.

* 1958'den sonra, fabrika ve büro işçileri kategorisinin içine, ilçe merkezlerinde, köylerde ve halk komünlerine devredilen kırsal işletmelerde çalışanlar da sokulmuştur.

** Tahmin.

1962—1965 döneminde görölmeye başlayan ekonomik dengeleme, işçilerin hayatında bir düzelme getirmedi. Yalnızca en ivedi sorun, kıtlık sorunu çözümlendi. Ücretler, 1956'daki ayda 40—60 yuan'lık düzeyde kaldı. Bir kısım işçilere, özellikle çıraklara 23 yuan'lık bir ücret ödeniyordu. Üç kişilik bir ailenin en düşük geçinme masrafı Pekin'de 59—60 yuan'dı. Ana gereksinim malları hâlâ karneye bağlıydı. Fabrika ve büro işçilerine, günde ortalama yarım kilo olmak üzere asgarî bir un miktarı verilebileceği teminata bağlanmıştı. Bunun yerine bazen patates veriliyordu. Et yalnız tatillerde yeniyordu; yıllık bitkisel yağ ve şeker istihkakı 2.5 kiloyu geçmiyordu. Pamuklu dokuma (kişi başına yılda dört ilâ yedi metre olmak üzere) vesika karşılığında satılıyordu. Yüksek ticarî fiyatlar (domuz etinin kilosu 2.52 yuan, bitkisel yağın kilosu 1.6 yuan, pirincin kilosu 0.5 yuan, yünlü dokumanın metresi 20—40 yuan), bireysel tüketimin artırılmasına olanak vermiyordu; çünkü emekçi halkın bu malları alma gücü yoktu.

Geçinme masraflarının bu denli yüksek oluşu karşısında, Çin liderleri, halkı daha da tutumlu olmaya çağırıyorlardı. Ayda 8—10 yuan'ın bir kişiye doyurucu bir hayat düzeyi sağlamaya yeter olduğunu ileri sürdüler. Daha 1963'ün öncesinde, fabrika ve bürolardaki psikolojik hava o durumdaydı ki, işçi ve hizmetliler, gelirlerinin önemli bir bölümünü tasarruf bankasına yatırmak zorunda kaldılar. Bu tasarrufları sonradan geri çekme olanağı pratikte ortadan kaldırılmıştı. Böylelikle, emekçi halkın sırtına ek bir vergi yükü bindiriliyordu. Böylece devlet, emekçi ailelerin bütçesinden keserek kendi birikimlerini çoğaltabilecekti. Çin liderlerinin içine düştüğü yanılgılar döngüsü, onları çalışmada maddî (akçalı) özendiricilerin gerekmediği ve kaldırılabilceği sonucuna götürdü. «Büyük sıçrama»nın baş-

langıcında, parça başına ücret ve ikramiye kaldırıldı; yerine «makul düşük ücretler» sistemi kondu. İşçilerden yüksek üretkenlik isteniyordu ve ücretler düşük tutuluyordu; yani bir çeşit dolaylı vergi sistemiydi bu. Bu sistem özellikle son yıllarda yaygınlaştı.*

Maocuların ekonomik düşüncesinin «son sözü», neye dayanan bir çalışma («işçi-köylü» örgütü) sisteminin kurulması oldu. Bu sistem, 1965'te ulusal ekonominin 30'u aşkın bölümünü içine aldı. Bu sistem uyarınca, kırsal bölgelerdeki sanayi işletmelerinde sürekli olarak çalışan işçilerin yüzde 20 ilâ 50'si (kimi zaman yüzde 70'e ulaşmaktadır bu oran), köylüler arasından toplanmış geçici ya da mevsimlik işçilerle yer değiştirmektedir. Fabrikalarla halk komünleri arasında işgücü anlaşmaları yapılmakta; buna göre, komünler fabrikalara, devreler halinde işgücü sağlamaktadır. Bu işçiler, özellikle modern makineleri gerektirmeyen ağır el işlerinde çalıştırılmakta ve sosyal güvenlik kapsamına sokulmamakta, en düşük ücret düzeyinde çalışmakta ve bu ücreti de doğrudan elde edememektedirler. Doğrudan ödeme yapılsa bile, ücretin en çok üçte biri ödenmektedir. Geri kalanı ise halk komününün kollektif fonuna aktarılmakta ve genellikle üretim gereksinimlerine uygun olarak merkezî bir biçimde dağıtılmaktadır.

Taching petrol işçileri deneyi, «çalışmaya karşı hakiki sosyalist tutum» için örnek gösterilir. Bu deney şudur: İşçiler, maddî özendiricileri «gönüllü» olarak reddederler; elde edilen gelirler kendi-kendini destekleme fonuna aktarılır; üretim, asgarî devlet yatırımı ile geliştiril-

* Makul düşük ücretler sistemi ilk önce 1957'de getirildi. «Düzenleme» dönemi sırasında, parça başına ücret ve ikramiye sistemi yeniden uygulamaya kondu. Fakat kitlelerin «sosyalist eğitimi» kampanyasının başlamasıyla ve özellikle «kültür devrimi» sırasında, «makul düşük ücret»lere geri dönmeye başlandı.

meye çalışılır. Taching'de ve o örnek alınarak kurulan işletmelerde, ücretler, modern makinelerle donatılmış fabrikalardaki ücretlere göre yüzde 50—66 oranında düşüktür. Sinaî ve tarımsal çalışma birleştirilmiştir. İşçi ailelerinin bütün üyeleri kayda geçirilir. Erkekler, özellikle petrol sahalarında ve inşaatta çalıştırılır; kadın ve çocuklar ise tarımda ve hizmetler sanayiinde görev alır. Her aile kendisine topluca bir yeraltı sığınağı kazar, burada oturur. 1964'te, devlet bu yolla 20 milyon yuan'lık bir tasarruf sağlamış ve konut yapımı için gerekli işgücünde birkaç bin kişilik bir kısıntı yapılabilmıştır.

«Taching deneyi», ülkenin ekonomik gelişme programına örnek olarak ilân edildi. Mao grubu, halkı, sanayiin bütün dallarındaki fabrikaları, daireleri, örgütleri ve eğitim kurumlarını Taching örneği uyarınca yeniden biçimlendirmeye çağırırdı. Taching örneği, komünist toplumun ilkel tipi ve «komünizme altın köprü» olarak nitelendirildi. Bu uygulamaya Marksist bir içerik kazandırma çabasıyla, **Laotung** gazetesi şöyle yazıyordu: «Yeni çalışma örgütleri, yalnızca sosyalist kuruluşun hayatî gereklerini karşılamakla kalmıyorlar; bunlar, aynı zamanda proletarya diktatörlüğünü güçlendirmenin ve kapitalizmin geri gelmesini engellemenin aracı olma görevini de görüyorlar. İşçilerle köylüler, kent ile kır ve kol emeği ile kafa emeği arasındaki ayrılıkları giderek ortadan kaldırıyor ve komünizme geçişin koşullarını yaratıyorlar.»*

Yüksek perdeden söylenen bu sözlerin gerisinde, proletaryanın bilinçli kadrolarını dağıtmayı, özgür ve yaratıcı çalışmanın yerine evrensel bir askerî çalışma düzenini getirmeyi amaçlayan bir politika gizlidir. Eğer bu, komünizm ise, olsa olsa **kışla komünizmi**'dir. Marx ve Engels, anarşist küçük burjuva devrimcilerinin işçi sınıfına karşı

* Laotung, No. 1, 1966, s. 2.

duydukları içgüdüsel düşmanlığı dile getiren Bakunin'cilerin görüşlerini reddederken, bu anlayışı acı acı olaya almışlardı.

HAKLARI ELİNDEN ALINMIŞ BİR EGEMEN SINIF

Her ne pahasına olursa olsun öne geçme ve kaçınılmaz tarihsel aşamaların üzerinden atlama çabalarının, bütün sosyalist ülkelerden önce Çin'de komünist ilişkileri kurma girişimlerinin tek nedeni, ülkenin karmaşık durumu değildir. ÇKP yönetiminin, uluslararası işçi sınıfı hareketine egemen olma niyetleri de bunda temel etkenlerden biridir. Ne var ki, Maocular bu niyetlerinde de büyük engellerle karşılaşmışlardır. Giriştikleri ilkesiz hizipçilik faaliyeti, kendileriyle aynı görüşte olmayan komünistlere yağdırdıkları iftiralar, Marksizm'i açıkça çarpıtmaları, devrimci sözlerin gerisinde ısrarla savaş çığırtkanlığı yapmaları, Komünist ve İşçi Partilerinin büyük çoğunluğunu ÇKP'den uzaklaştırmıştır.

Kendi kendilerini içine düşürdükleri yalnızlığın ve karşılaştıkları güç sorunların önünde, Çin liderleri, yanlış hesaplarını «bilimsel sosyalizm» kisvesine bürümeye ve buna, Marksizmin teori ve pratiğinin son sözü görünümünü vermeye çalıştılar. Bu amaçla, Mao Tse-tung'u bilimsel komünizmin en yüksek yetkilisi ve dünya devriminin lideri gibi göstererek onu kutsallaştırma yolunu seçtiler. Onun adını, iç ve dış politikadaki her türlü keyfî ve hatalı eylemi dokunulmaz kılmak için kullandılar.

Mao kültünü fantastik boyutlara çıkarmak için, halkın sosyalizm hakkındaki bulanık ve çarpık fikirlerinden ve binlerce yıllık Konfüçyüsçü ahlâk öğretilerine dayanan geleneksel Çin toplumsal psikolojisinin kalıcılığından yararlandılar. Konfüçyüsçülüğün düsturları, değişmez birer ya-

sa, mutlak birer dogmadır; bütün zamanlarda geçerli olan nihaî hakikatlerdir. Otoritelerin yanılmazlığına dogmatik bir biçimde inanılması ve bilgelerin hikmetine karşı skolas-tik bir tutum alınması, halktaki bağımsız düşünme ve yar-gılama yönelimini ciddî olarak sakatlamıştır. İnsanlar, dünyanın bütün değerini, otoritelerin koyduğu kurallar-da ve onların özdeyişlerinde görmüşlerdir. Kitlelerin ka-fasındaki bu kalıntılarla oynayarak, Mao kültünü yerleş-tirmek ve Mao Tse-tung'u «yüce önder» ve «büyük pey-gamber» düzeyine çıkarmak olanaklı olmuştur. Mutlak ide-olojik uyumculuk ve bireylerin tıpatıp benzer kalıplara so-kulması, «yüce önder»in ve onun sınırsız diktatörlüğünün oturtulacağı kaide görevini görmüştür. Kutsal peygamber-in fikirlerini yalnız eleştirmek değil, bu fikirleri beğenme-diğini sessizce duyurmak bile Çin'de sosyalist sistemin varlığına bir tehdit olarak görülmüştür.

İkinci bir Konfüçyüs olabilmek için yeni peygamberin yapması gereken tek şey, öğretisini olabildiğince yaymak-tı. **Jenmin Jihpao**, şöyle yazıyordu: «İşçi ve köylülerin kafalarına Mao Tse-tung düşüncesi iyice aşılmalıdır. Bunun için, onun eserlerinin öğrenilip uygulanmasını pra-tikle birleştirmek gerekir. Emekçi halkın mânevî yapısını değiştirmenin ve mânevî gücü muazzam bir maddî güce dönüştürmenin tek yolu budur.» Aynı gazete, Mao Tse-tung «düşünce»sinin uygulanmasının, «insanlık tarihinde eşi görülmemiş bir ideolojik devrimci hareket» haline geldi-ğini yazıyordu. Mao Tse-tung'un «yaratma»larından alınan sözler ezberleniyor, şarkılar halinde söyleniyor ve hatta danslara eşlik ediyordu. Bu sözlerin yardımıyla, çeşitli mesleklerden kişiler «işlerinde görülmemiş başarılar ka-zandı.»

İnsanların zihinlerine karşı girişilen bu saldırı cephesi gittikçe genişledi. Yabancı ideolojileri kazımak, fabrika ve

büro işçilerinin düşüncesinde «devrim yapmak» gerekçe-
siyle yeni bir «sosyalist yeniden-eğitim» kampanyası açıl-
dı. Halk, özürlerle dolu bir yığın yazıya, söze boğuldu.
Amaç, halka «uygun bir bilinç» aşılaraq, düğüm olmuş
ekonomik duruma bir açılış noktası bulmaktı. Bütün ideo-
lojik beyin yıkama araçları —basın, radyo, televizyon—
kullanılarak girilmiş bir saldırıydı bu.

Bu saldırının hedeflerinden biri, işçileri üretim süre-
cinde kafası işlemeyen birer robota çevirmek, tüm halkın
düşüncesini tek bir kalıba sokmak ve halkın tüm maddî
ve kültürel gereksinim yollarını tıkamaktı. «Kafalarda dev-
rim yapma» kampanyası, «büyük sıçrama»nın çöküşünün
hemen ertesinde başlatılan süreci tamamlayacaktı. Bu sü-
reç, işçilerin basit birer mekanizmaya, politik satranç tahta-
sında birer piyon haline dönüştürülmesinden ibaretti. Mo-
dern Çin’de mânevî yasaları koyanlar, bu amaçla yeni ah-
lâkî ölçütler buldular: bireyin «kahramanlaştırılması».

Kitlelerin önüne yeni sloganlar sürüldü: «Lei Feng’
den öğrenin», «Wang Chieh’ten öğrenin», «Chiao Yu-lu’dan
öğrenin» vb. Parti’nin ilçe komitelerinden birinin sekre-
teri Chiao Yu-lu’nun bir karaciğer hastalığından ölmesi,
«devrim uğruna» bir ölüm olarak gösterildi. Bir yol kaza-
sında can veren Lei Feng’in, kazayla bir trenin altına gi-
rerek ölen Owuyang Hai’nin, patlayıcı maddelerle oy-
namanın kurbanı olan Wang Chieh’in ölümleri hep «kah-
ramanca kendini feda ediş» gibi gösterildi. Her defasın-
da, «Mao Tse-tung’un bu temiz öğrencileri»nin ahlâkî
sağlıklarını gösteren günlük defterleri «bulunuyordu.»

Felsefî dergi **Chehsueh Yanchiu**, Maocuların ülküle-
rine uygun düşen yeni davranış normlarının doğuşunu
«teorik» olarak doğrulama görevini üstlendi. «İşçi, köylü
ve asker kitleleri içinde komünist ahlâkın biçimlenmesi,
devrimci pratik sırasında gerçekleşir. Bunun için, kitle-

lerin, Başkan Mao'nun doğru yolu gösterin sözlerini dik-
katle dinlemeleri, onun eserlerini şevkle incelemeleri ve et-
kili bir biçimde uygulamaları, eski ahlâk kavramları ile iliş-
kilerini koparmaları gerekir. Baş koşul, Mao Tse-tung'un
düşüncesiyle silâhlanmak ve kişisel kavramların bütün ka-
lıntılarını kafalardan söküp atmaktır... Yüksek ahlâkî ni-
teliklerin kaynağı yüksek fikirlerdir; yüksek fikirlerin kay-
nağı ise Başkan Mao'nun düşüncesidir.»*

Hakikatin halkın ağzından döküldüğünü ispatlamak
amacıyla, aynı dergi «kahraman bireylerin» sözlerinden
yapılmış bir derleme ortaya çıkardı. Bu derleme, Çin'in
önde gelen gazetelerince yeniden basıldı ve «proletarya-
nın komünist ahlâkının temel ilkeleri» olarak sunuldu. Bu
ahlâk kuralları, Mao Tse-tung kalıbına uygun yeni insan
için bir çeşit model haline getirildi. İşte bunlardan bazıları.

«Devrimci çalışmada insanın rolü, makinede dişlinin
oynadığı role benzer. Bir makine, birbirine bağlı çok sayı-
da dişlilerden oluşur ve ancak böylelikle tam kapasitede
çalışır. Ben her zaman bir dişli olmak isterim. Bir dişli dai-
ma temizlenmeli ve korunmalıdır ki paslanmasın. Aynı şey
insanın ideolojisi için de doğrudur. Aksamaların önüne geç-
mek için, onu da sürekli olarak gözden geçirmek gere-
kir» (HKO** askeri Lei Feng'in **Günce'sinden**).

«Evrensel bir dişli olmak istiyorum. Parti beni nereye
yerleştirirse orada kalacağım ve sonsuza dek ışıldayarak,
hic bir zaman paslanmayacağım» (HKO askeri Wang
Chieh'in **Günce'sinden**).

«Bir dişli gibi olmalıyım. Parti'nin çıkarları gerektiri-
yorsa, ister bir tüfek, ister bir tarım işletmesi, ister bir yük
arabası, isterse bir makine içinde yer almam söylensin,

* Chehsueh Yanchiu, No. 1, 1966

** HKO: Halk Kurtuluş Ordusu. - (ç. n)

boyunum kıldan incedir. Her yerde, küçük bir dişlinin yaptığını yapacağım» (Chang Hung-Chih, Taching'de bir örnek işçi).

Bireyin rolünü bu denli bayağılaştırmaktaki ve insan onurunu bu derece küçültmekteki tek amaç, halkı, kölece ve koşulsuz bir boyun eğme ruhuyla eğitmektir. «Her zaman basit bir emekçi olun» sloganı da aynı amacı gütmüştür. Bu slogan, insanların, toplumsal durumlarını iyileştirmek için yapabilecekleri her girişimi söndürmek arzusunun başka bir şey taşımıyordu; değişmez toplumsal ilişkileri katı bir biçimde kalıplara sokan Konfüçyüsçü anlayışı yansıtıyordu.

«Kafalarda devrim yapma» girişiminin yanısıra, işçi sınıfının iradesini felçleştirmek ve politik haklarını sıfıra indirmek yolunda pratik adımlar atıldı. İşçi sınıfı tarafından oynanan rolün önemsizliğini, Çin Komünist Partisi'nin toplumsal bileşimi de göstermektedir. İşçiler, Parti üyelerinin ancak yüzde 12—14'ünü oluşturmaktadır. Geniş proleter örgütleri —Parti, sendikalar ve Genç Komünistler Ligi— yönetimden alınmış, yerlerine, çoğunun başında ordu görevlilerinin bulunduğu politik şubeler geçirilmiştir. Bu şubelerin kendi propaganda, örgütlenme, personel ve askerî eğitim bölümleri vardır. Propaganda sloganları —«Halk Kurtuluş Ordusu'ndan ders alalım»—, emekçi halkın askerî bir tarzda yaşamasını ve çalışmasını istemektedir. İşçilerin, köylülerin ve memurların haftada birkaç saatleri askerî talime ayrılmaktadır. Ülkenin tüm hayatı askerî bir temele dayandırılmıştır.

İşçiler ile çalıştıkları işyerinin yönetimi arasında ve yine işçiler ile iktidar organları arasında, kanpu denen kadroların oluşturduğu dallı budaklı ve sayıca kabarık bir toplumsal alt-tabaka yer almaktadır. Geniş ve her yere

girmiş olan bu yönetim aygıtı, Mao kültü tarafından yaratılan baskı havası içinde, çalıştırdığı 20 milyona yakın memurla bürokratik bir mekanizmanın bütün özelliklerini kendinde toplamıştır. **Kanpu**'ların faaliyetlerinin yukarıdan yönetilmesi, bireysel gelişimin önüne geçmiştir. **Kanpu**'ların görevi, bütün emirleri ordu disiplini ruhuyla kayıtsız şartsız yerine getirmektir. Bu kadrolar, tek adamın «yüksek» iradesini yürüten kör birer araca çevrilmişlerdir. Önceleri ikili bir denetim organı olarak düşünülmüş olan bürokratik yönetim sistemi yalnızca tek yönde işlemektedir: Yukarıdan aşağıya. Yerel merkezlerin ekonomik güçlükler hakkında verdikleri işaretler, hoşnut olmayan ya da kuşkulu unsurların eleştirisi olarak görülmektedir. **Kanpu**'lar, biçim olarak halk adına eylemde bulunmaktadır; gerçekte ise, kitlelerin yaratıcılığını engelleyen ve boğan birer kuvvettirler. Bu durum, işçilerin anayasal haklarının ve politik rollerinin kısıtlanmasıyla sonuçlanmış, işçilerin üretimin yönetimine ve devleti idare eden organlara katılmasını sınırlandırmıştır.

Aşağıdan gelen denetimin bulunmayışı, keyfî kararların alınıp uygulanması için elverişli bir ortam hazırlamıştır. Politik ve toplumsal tedbirler yozlaşarak birtakım kampanyalar halini almıştır; devlet, bu kampanyaları bir çalışma biçimi olarak benimsemiştir. Öznellik ve keyfî yönetim, devlet ve parti içi hayatta standart uygulama olmuştur. Devlet aygıtının ve partinin yüksek kesimleri, orduya yaslanan despotik bir kuvvet biçimini almış ve kendi istemince kararlar almaya girişmiştir.

Devletin işçilere karşı inançsızlığı, işçileri de devlete karşı inançsız yapmıştır. Gizli huzursuzluk giderek artmış ve işçi sınıfı ile Maocu politikanın birbirine yabancılaşmasını doğurmuştur. Proleter örgütleri —Parti ve sendikalar— her an patlamaya hazır birer barut fıçısı ha-

line gelmiştir. Aslında halkın gerçekleştireceği bir iş olarak düşünülmüş olan **kanpu** sistemi de halkla sert bir çatışma içine girmiştir. Bu katı mekanizma, yalnız emekçi halkın ve aydınların üzerine değil, devlet ve Parti aygıtının üstüne de abanmıştır. **Kanpu** görevlilerinin çoğu, işçiler, aydınlar ve HKO askerleri arasından derlenmişti. Bunlar, halkın zor koşullarını ve Mao Tse-tung'un serüvenci çizgisinin yıkıcı sonuçlarını ilk anda farkettiler. «Büyük sıçrama»nın başarısızlığı bir çok kadro için ciddî bir sınav oldu. «Liderin» yanılmazlığına olan güvenlerini sarstı, bir şaşkınlık ve dalgalanma yarattı. Yapılan işler karşısında bir kuşku uyandırdı. Kaynayan huzursuzluğa karşı panzehir olarak, Maocular, ulusun damarlarına «büyük proleter kültür devrimi» adında bir «yatıştırıcı» aşı doldurdular. Bu «devrim», Parti kadrolarına, aydınlara ve tüm kuşkulu ve hoşnutsuz halka karşı girişilen bir kıyımdan ibaretti.*

Parti içinde patlak veren mücadeledeki yerlerini saptamak, Çin işçileri için kolay olmamıştır. Maoculuğun düsturlarından bağımsız düşünme cüretini göstermiş yaratıcı aydın topluluğunun, Parti ve devlet kadrolarının önemli bir kesimini temizlemeyi amaçlayan program, «Parti yönetimi içinde kapitalist bir çizgi tutturan» burjuva ve gerici unsurlara karşı mücadele gibi sözde devrimci sloganlarla perdeleniyordu. Parti kadrolarına karşı girişilen psikolojik yıldırma harekâtı, «aşağıdan gelme eleştiri» gibi gösteriliyor ve «kitle çizgisi» görünümüne bürünüyordu. Hiyerarşik piramidin tepesindeki iktidar kavgası, eski ideolojiye, geleneklere ve kültüre karşı bir hareket gibi kamufle edilmişti.

* «Kültür devrimi»nin nedenlerini ve hedeflerini ele almak niyetinde değiliz. Bizim bu yazıdaki konumuz, Çin işçi sınıfının ülkedeki gelişmelere karşı tutumudur.

«Kültür devrimi»nin başlangıcında, sanayi proletaryası da dahil emekçi kitleler pasif bir gözlemci olarak kaldı. Fakat kısa bir süre sonra lâf kavgası eyleme dönüştü: Sanayi işyerleri zorla ele geçirildi; ücretler daha da kısıldı (bir yüzde 10 daha); Tüm-Çin Sendikalar Federasyonu dağıtıldı; Komsomol örgütleri yıkıldı; ÇKP'nin bölgelerdeki, kentlerdeki ve ilçelerdeki özel komiteleri tasfiye edildi; halk iktidarının organlarının yerine, hungweiping'lerden ve tsaofan'lardan oluşan «devrimci komiteler» getirildi. O zaman işçiler, kendiliğinden bir savunma durumuna geçmek zorunda kaldılar. Ülkede hüküm süren politik isterin kışkırtıcıları, işçilerden böyle bir tepki beklemiyorlardı; kitlelerin kendilerine kayıtsız şartsız bağlı kalacağını hesaplıyorlardı.

Maocu fanatiklerin yürüttüğü tedhiş iktidarı ve korku havası, proletaryanın ileri kesimlerinin hiddet ve öfkesini sindiremedi. Fabrikalarda grevler patlak verdi. Bir çok kentte kan döküldü; Ocak 1967'de Nanking ve Şanghay'daki çatışmalara yüzbin işçi katıldı. Bütün bunlar, Çin işçilerinin büyük bir kesiminin «kültür devrimi» fikrini paylaşmadığını açıkça gösteriyordu.

İktidar, işçilerin direnişine derhal tepki gösterdi. Orduya bağlı «propaganda birlikleri», proletaryayı sindirmek ve «disiplini» sağlamak için fabrikalara gönderildi. Anayasal iktidar organlarının yeniden düzenlenmesi ve bu organların yerine askerî-kontrol mekanizmasının ve «devrimci komiteler»in yerleştirilmesi işlemi hâlâ sürmektedir. Bu «devrimci komiteler», ordu temsilcilerinden, tsaofan'lardan ve Mao destekçisi yüksek memurlardan oluşmaktadır. Bütün ülkenin politik ve ekonomik hayatı üzerinde ordu kontrolü hakim kılındı.

Mücadele sona ermiş değildir. «Kültür devrimi»nin taşkınlıklarına karşı emekçi kitlelerin giriştiği eylemler,

ülke ekonomisinin ciddî biçimde sakatlanmış olması, Partide, devlet kurumlarında ve hatta ordu içinde Mao'ya muhalif unsurların gösterdiği yaygın direniş ve Maocuların kendi içlerindeki ayrılıklar, Mao grubunu geçici manevralar yapmaya ve hatta kısmen geri çekilmeye zorladı. Çin'den gelen bilgilerin tek-yanlılığı, henüz mantikî sonuçlarına dek gelişmemiş olayların yönlerini ve nüanslarını düşünmeye olanak vermemektedir. Bugünden ileriye doğru yapılacak her tahmin en azından zamansız olacaktır. Bununla birlikte, görülebilen bütün eğilimler «kültür devrimi»nin namlusunu işçi sınıfının üzerine yöneltmekle Mao grubunun neyi elde etmek istediğini açıkça göstermektedir. Mao grubunun hedefi, işçi sınıfını ezmek, direniş ve protestolarını sindirmek, işçi sınıfının, varolan diktatörlük rejimine karşı insanî haklarını korumak için giriştiği çabaları kırmaktır. Proletaryanın bazı kesimlerinin burjuva yozlaşması içine girdiği yalanının yayılmaya çalışılması bunun açık kanıtıdır.

İŞÇİ SINIFI YOZLAŞIYOR MU?

Çin'de hararetle yayılmaya çalışılan tezlerden biri de, «sınıf mücadelesinin sosyalizm altında şiddetlendiği» tezidir; buna göre, sınıf mücadelesi, yalnız emekçi halkla burjuvazinin kalıntıları arasında değil, aynı zamanda işçi sınıfı içinde de yoğunlaşır. **Hsin Chianshe** gazetesinde şu sözler yer almıştır: «İşçi sınıfının unsurları arasında, devlet kurumlarındaki yüksek memurlar içinde, fabrika ve büro işçileri arasında bazı yozlaşmalar ve yeni burjuva unsurlar ortaya çıkabilir... Burjuva ideolojisinin proletaryanın saflarına sızması, bu olasılığın nesnel koşuludur. İş-

çi sınıfının eski toplumdan devraldığı bazı 'doğum izleri' ise bu olasılığın öznel koşulunu oluşturur.»*

Bu çeşit bir yozlaşmanın nesnel ve öznel olanakları Çin'de var mıdır? Herşeyden önce, bunun ne anlama geldiğini düşünmek yararlı olur. Emekçi halkın kimi unsurları, mahrumiyet ve büyük bir gayret pahasına eğer birtakım fonlar biriktirirler, bu fonları üretim araçları satın almak için kullanırlar ve gelirlerini sermayeye çevirirlerse, burjuvazinin saflarına katılabilirler. Batı Avrupa'da feodalizmin ve Rusya'da serfliğin çözüldüğü sıralarda, köylülerin bir kesiminin bu yolla kapitalist mülkler edindikleri ve burjuvaziye katıldıkları anımsanacaktır. İşçi sınıfı ailelerinden gelen bazı kişilerin de birer kapitaliste dönüştüğü durumlar olmuştur.

Fakat ne Avrupa, ne de Rusya pratiğinde, hele ne de Asya pratiğinde önemli sayıda proleterin kapitalist haline geldiği ve ücretli emeği sömürerek yaşadığı görülmüştür. Devrimci ve ilerici bilim adamlarının sosyalist ve kapitalist ülkelerde yaptıkları sosyolojik çalışmalar bu gözlemi kesinlikle doğrulamıştır. Burjuva sosyolojisinin devşirdiği istatistiklere göre bile, proletaryanın «toplumsal akışkanlığı»**, tek tek işçilerin birkaç hisse senedine sahip olmaları ile sınırlı kalmıştır; ancak bu, o işçilerin kapitalist üretim ilişkileri sistemi içindeki nesnel durumlarını değiştirmez. Kapitalistler, onların tekelci kuruluşları ve burjuva devlet, fabrikalardaki kiralık işgücünün sahipliğini sürdürürken, bu işçiler için başlıca yaşam kaynağı işgüçlerinin satışdır.

Bu nedenle, sosyalist gelişme yoluna girmiş bir ülkede işçilerin kapitalist haline gelmeleri olasılığı çok daha

* Chao Lin, «Geçiş Dönemi İçinde Sınıf Mücadelesinin Bazı Sorunları», Hsin Chianshe, No. 11, 1963

** Toplumsal akışkanlık: sınıflar arasında yer değiştirme yeteneği. (ç. n.)

azdır. Sosyalist sistemde burjuvazi bir sınıf olarak tasfiye edilir; toplumsal bir kavram olarak ortadan kaldırılır, kaybolur. Bir geçiş toplumunda burjuvazinin ekonomik ve politik mevzileri temelinden sarsılmış durumdadır. Bu koşullar altında, işçi sınıfının bazı kesimlerinin burjuva yozlaşmasına girdiklerinden söz etmek saçma ve bilim-dışı olur. Gerçek süreç hemen hemen tersidir: burjuvazi, emekçi sınıflar içinde yavaş yavaş erimeye zorlanır.

Bununla birlikte, «burjuva yozlaşması» kavramının diğer bir anlamı daha vardır. Bu anlam ideolojiktir; kapitalist toplum biçiminden etkilenmeyi ve belirli bir düşünce tarzını anlatmak için kullanılır. Bu düşünce tarzı her ne kadar onların nesnel sınıfsal durumlarını değiştirmiyorsa da, emekçi halkın belirli kesimlerinin bilincine sızmıştır. Sosyalist toplum bir boşluk içinde gelişmez; güçlü kapitalist devletleri ve burjuva sınıflarını barındıran gerçek, çağdaş bir dünyanın ortasında doğup, büyür. Burjuvazi barışçıl ve barışçıl-olmayan biçimleriyle sınıf mücadelesinde geniş bir deneye sahiptir. Emekçi kitleleri ideolojik ve politik bakımdan etkilemeye yarayan pek çeşitli araç ve yöntemleri elinde bulundurur. Ancak uzun deneyler, Çin proletaryasının burjuvaziden gelebilecek etkilenmelere karşı bağışıklık sahibi olduğunu göstermiştir. Komprador ve ulusal burjuvazi, Çin işçi sınıfının desteğini kazanmakla pek uğraşmamışlardır. Tersine, işçileri insanlık dışı yöntemlerle sömürmüşler, onları dilsiz birer köle olarak görmüşler, zulüm ve cehalete mahkûm etmişlerdir.

Çin işçi sınıfı, uzun yıllar sömürgeci egemenliği altında yaşamış ve vahşî bir dış baskı görmüştür. Bu nedenle, Çin işçi sınıfı, ülkede kapitalist ülkelerin emperyalist burjuvazilerinin etkisinin artmasının nelere mal olacağını pek iyi bilir. Burjuva yozlaşması ile itham etmek için yanlış sanık seçilmiştir. Hayatının bütün yönleriyle —eko-

nomik durumuyla, toplumsal deneyiyle, düşünme tarzıyla ve devrimci mücadele gelenekleriyle— Çin işçi sınıfı sosyalizmle içiçedir. Umut ve özlemlerinin gerçekleştirilmesi ni ve ekonomik durumunda köklü iyileşmelerin sağlanmasını, kapitalizmden değil, sosyalizmden beklemektedir.

Maocular bu sözleriyle, varlıklarını hâlâ sürdüren kapitalistlerin tek tek bazı işçileri parayla kandırmasının Çin’de bugün olanaklı olduğunu kastediyor olabilirler. Sosyalist ülkeler arasında Çin gerçekten bir istisnadır. Burjuvazinin tasfiyesine Çin’de devlet eliyle zorla engel olunmuştur. Hükümetle işbirliği yapmayı kabul eden kapitalistlere büyük çıkar ve ayrıcalıklar sağlanmıştır. Böylelikle bu kapitalistler, toplumun geri kalan kesiminden ayrı bir konuma sahip olmuşlardır. Bu kişiler başlangıç sermayelerinin yüzde 5’ini bulan asalak gelirler elde etmektedirler; yabancı ülkelere serbestçe çıkış hakkına sahiptirler; sanayide yürütücü görevler almışlardır; kendilerine ait konakları ve arabaları vardır.* Sosyalist dünya içinde, milyoner yatırımcıları barındıran tek ülke Çin’dir. Bu yatırımcıların bir kısmı hükümet mevkilerine ve daha yüksek yasama organlarına atanmışlardır. Bununla birlikte, Çin ulusal burjuvazisinin elinden üretim araçları alınmıştır; bu sınıfın, gelirinin bir bölümünü umutsuz bir dâvâ uğruna işçi sınıfı ile paylaşacağı düşünülemez.

Maocular bu çıplak gerçekleri kuşkusuz reddetmektedirler. İşçi sınıfında bazı «doğum izlerinin» bulunduğu iddiasını desteklemek için Lenin’e başvurmaktadırlar. Lenin der ki: eski toplum, işçinin içine, «sömürüden nasıl olursa olsun kurtulma, ondan sıyrılma arzusunun; bir an

* Çin’de 1.200.000’e yakın kapitalist bulunmaktadır. Hükümetin bunlara sabit bir faiz haddi ödemeyi kabul ettiği süre 1962’de sona ermiş, ancak Çin liderleri bu süreyi önce 1966’ya dek, sonra da 10 yıl daha uzatmışlardır.

için bile olsa iğrenç çalışmadan kaçma özlemini; açlıktan ölmemek, kendisinin ve yakınlarının çektiği acıyı dindirmek için her ne pahasına olursa olsun bir ekmek kabuğu bulabilmek arzusunu kaçınılmaz olarak yerleştirmiştir.»* Çin teorisyenleri, proletarya diktatörlüğü ve kamu mülkiyeti altında işçi sınıfının politik ve ekonomik durumunun kökünden değiştiğini ve «sömürüden kurtuluş yolu arama»ya, «hileli» yollara sapmaya, ya da «iğrenç çalışma»dan sakınmaya bir gerek kalmadığını kabul etmektedirler. Aynı anda da, «doğum izleri»nin «günahkâr özelemler» halinde varlığını koruduğunu eklemektedirler. Bu bulanık sözlerden ne anlam çıkmaktadır? Kimbilir, belki de işçiler, ailelerinin karnı doysun istiyorlardır. **Hsin Chianshe** şöyle diyor: eski toplumun bir kalıntısı olan bu «özlemin» «kazınması», proletaryanın ideolojik bakımdan yeniden eğitiminin bir parçasıdır.**

Bu, halkın ideolojik bakımdan yeniden eğitimi için yapılan zorlamaların nesnel temelini ortaya koymaktadır. Maoculuğun kurallarına göre: «halk, kişisel olarak kendileri için, para kazanmak ve ailelerini desteklemek amacıyla değil, yalnızca devrim uğruna çalışmalıdır.»*** Son gelişmelerin ışığında, özel bir politik renk kazanmış olan, ekonomizme karşı mücadelede de aynı erek güdülmektedir. Maocuların toplumsal demagojisi, halkın daha iyi ekonomik koşullar için duyduğu doğal arzuyu bayağı görmekte ve küçümsemekte, halkı kişisel çıkarlarını toplumsal çıkarlar uğruna feda etmeye çağırmaktadır. Kişisel çıkarlar ise karşı devrimci ekonomizm olarak nitelendirilmektedir. Maoculara göre, halkın bu doğal yönelimi, «sayıca küçük birtakım geri grupların taleplerini kar-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 26, s. 411

** **Hsin Chianshe**, No. 11, 1963

*** **Jenmin Jilpao**, 28 Nisan 1966

şılamak için rüşvete saptırmaktan, kitlelerin devrimci iradesini öldürmekten ve kitlelerin politik mücadelesini ekonomizmin düzmece yoluna yöneltmekten başka bir şey değildir. Bu görüşe göre kitleler, devletin ve kollektif sistemin çıkarlarını, geleceğin çıkarlarını dikkate almayacaklar ve yalnızca kişisel, geçici çıkarların peşinden gideceklerdir.»*

Sosyalizmin ilkeleri kişisel ve toplumsal çıkarların bütünleştirilmesini gerektirir. Çin ideologları buna saçma bir teori ile karşı çıkmaktadırlar: halkın daha iyi bir yaşam için duyduğu özlem frenlenmelidir; çünkü bu «sınıfsal bir özlemdir ve proletaryanın ve emekçi kitlelerin içindeki sınıf mücadelesini yansıtır.» «İşçi sınıfının sürükleyip getirdiği özelemler, eksiklikler ve 'doğum izleri', bazı kimseleri yozlaştıran, onları oportünist, ya da vurguncu yapan iç etmenlerdir. Bu etmenler, halk içindeki çelişkileri, halk ile düşmanlarımız arasındaki çelişkilere dönüştürmektedir.»**

Çin işçi sınıfı, görüldüğü gibi, hiç bir zaman kapılmadığı ve kapılmayacağı ölümcül günahlarla suçlanmakta ve daha iyi bir yaşam istemekle itham edilmektedir. İşçi sınıfına, kişiliğini öldürmesi ve «paslanmaz bir dişli» olmasını telkin etmek için her araca başvurulmaktadır. İşçilerin gereksinimleri asgari bir düzeye indirilmiştir; bu düzey, işçilerin haklarını güvence altına almak bir yana, fiziksel güçlerini sürdürmelerini sağlamaktan uzaktır. Maocular, yalnız Çin proletaryasına saldırmakla da kalmamaktadırlar. Sosyalist ülkeler halklarını burjuva yozlaşmasıyla suçlamakta, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının devrimcilik ruhunu yitirdiğini ileri sürmekte ve uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketine revizyonizmi yakıştır-

*Jenmin Jihpao, 12 Ocak 1967

** Hsin Chianshe, No 11, 1963

maktadırlar. Resmî beyanların tersine, Maocuları güden dürtü dünya devriminin gelişimine duydukları ilgi değil, küçük burjuva kızgınlığı, Büyük Güç şovenizmidir. Kendilerinin diktatörlük ve egemenlik emellerine karşı çıkan Marksist-Leninist Komünist ve İşçi Partilerine duydukları nefret duygusudur. Çin işçi sınıfının ve sosyalist ülkelerin burjuva yozlaşması içinde olduğu yolundaki «son buluş»larının anlamı budur.

Tek mülkiyet biçiminin devlet mülkiyeti ve kollektif mülkiyet olduğu bir toplumda, özel mülkiyete dayanan kapitalist ilişkilerin kendi kendine geri gelmesi ve işçi sınıfının bazı kesimlerinin dolayısıyla yozlaşması için nesnel ortam yoktur. Ancak belli koşullar altında, bu toplumda kapalı bürokratik bir kastın doğması ve üretim araçlarının yönetimini kapması, kendisini halktan koparması ve halkın talep ve gereksinimlerini umursamaması tehlikesi vardır. Sosyalizme geçişin, sosyalist üretim tarzının teoriye göre belli maddî gereklerinin bulunmadığı bir ortamda gerçekleştirildiği, ekonomik bakımdan geri ülkelerde, demokratik geleneklerin olmadığı, sanayi proletaryasının çok küçük olduğu ve nüfusun büyük kesiminin köylülerden oluştuğu ülkelerde bu tür kastlar kolaylıkla oluşabilir. Böyle bir ülkedeki yönetim, sosyalizmin kuruluşundaki geniş uluslararası deneye sırt çevirdiği, ileri sosyalist ve kapitalist ülkelerin proletaryaları ile ittifaka girmekten çekindiği, serüvencilik uğruna bilimsel politikayı reddettiği ve küçük bir yönetici grubun bencil çıkarlarıyla sosyalizmi özdeşleştirdiği zaman bu tehlike bir gerçek olmaktadır. Bu küçük grup, toplumun üstüne yerleştirilmiş kutsal bir liderin sınırsız keyfî yönetiminden başka bir yönetim yöntemi tanımamaktadır.

V. Vyatsky

Çin işçi sınıfı devrimci geleneklere sahiptir. Çin işçi sınıfı anti-feodal ve anti-emperyalist ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişimini güçlü bir biçimde etkilemiş, sosyalist devrimin zaferine ve Çin Halk Cumhuriyetinin kurulmasına büyük katkıda bulunmuş, yeni sistemin ekonomik ve politik temellerinin pekişmesinde ve Çin'in sosyalist gelişiminin ilerletilmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, devrimci hareketin bütün aşamalarında, nesnel ve öznel niteliklere sahip büyük güçlüklerle karşılaşmıştır.

1927'den 1949'a dek uzun bir süre, Çin Komünist Partisinin yönetici organları ülkenin ekonomik bakımdan geri bölgelerinde yerleşmiş bulunuyordu. Bu bölgeler işçi sınıfı merkezlerinden uzaktaydı. Bu durum, işçi sınıfının köylülüğü, devrimci orduyu ve uzun dönemde Parti'nin kendisini etkilemesini güçleştirmiştir. Güçlüklerin bir bölümü Çin proletaryasının ekonomik ve politik durumundan doğuyordu. Çin'de pek az sayıda tam anlamı ile sanayi işçisi vardı. İşçi sınıfı, ataerkil kalıntılardan ve küçük burjuva duygulardan kendisini bütünüyle kurtaramamıştı.

Toplumsal değişik tabakalarını içeren devrimci bir hareketi yönetme deneyinden de yoksundu. Proletaryanın sayısal zayıflığı, üretim güçlerinin düşük düzeyi (özellikle modern sanayi), ekonominin geri kalmış yapısı ve ağır küçük burjuva baskısı, devrimin zaferinin ertesinde bile işçi sınıfının toplumun önderi olmasının önüne ciddi engeller çıkarıyordu.

Üstelik, işçi sınıfı hareketinin gelişimi, ÇKP'nin milliyetçi küçük burjuva yöneticilerinin ve özellikle Mao Tse-tung'un özneci, sapkın politikası tarafından önleniyordu. İşçi sınıfı sorunu üzerinde, parti içindeki şu iki ana eğilim arasında amansız bir mücadele patlak verdi: enternasyonalist Marksist eğilim ve milliyetçi, küçük burjuva eğilim. Uluslararası işçi sınıfı hareketi tarafından desteklenen Marksist-Leninist eğilimin temsilcileri, Çin proletaryasının çıkarlarını savunuyorlar ve onun devrimdeki öncü rolünü pekiştirmeye çalışıyorlardı. Buna karşılık milliyetçiler, kentlerdeki çalışmayı uzun yıllar engellediler ve kentleri çoğu kez Komintang'ın denetimine bıraktılar. Mao Tse-tung ve yanındakiler, devrimin bütün stratejisini «kırların kentleri kuşatması»na indirgediler. Proletaryanın devrimdeki egemenliğini önemsemeyerek, Çin köylülüğünün rolünü mutlaklaştırdılar. Örneğin, ÇKP'nin 1923'deki 3. Kongresinde Mao Tse-tung, «komünistlerce oluşturulan geniş bir işçi örgütünün uygulanabilir olmadığını» ileri sürdü. Ona göre, işçilere ait bağımsız bir «sendika hareketi Çin'de başlatılamazdı.»

Bu çizginin sonucu olarak, 1930'lardan sonra, ÇKP içindeki proleter unsurların sayısı artacağına azalmaya başladı. 1927'de Parti üyelerinin yüzde 58'i işçi iken, bu oran 1949'da yüzde 3'e düştü. Mao Tse-tung devrimci hareketin Çin'deki özelliklerini mutlaklaştırdı. Silâhlı mücadelenin uzun süreli karakterine dayanılarak, ordunun yal-

nız savaşmakla kalmaması, aynı zamanda politik görevleri de yürütmesi gerektiği ileri sürüldü. Ordu, halkı örgütleyecek, çeşitli bölgeleri yönetecek ve hatta Parti'yi kuracaktı. Maocular, ordunun önderliğini, Parti ve işçi sınıfının önderliği gibi koydular. Ordu gerçekte bir köylü ordusu olduğu halde, proletaryanın devrimdeki egemenliğini ve köylülükle ittifakını ordu aracılığıyla gerçekleştireceği savunuldu.

Devrimin zafere ulaşması ve SBKP'nin, öteki kardeş partilerin ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin çok yönlü desteği, işçi sınıfının politikada ve ekonomik yönetimde oynadığı rolde köklü bir değişiklik yapılması için gerekli koşulları yarattı. Anayasa'da, Çin Halk Cumhuriyeti'nin «işçi sınıfı tarafından yönetilen bir devlet» olduğu ilân edildi. Devrimin zaferiyle birlikte işçilerin maddî durumunu düzeltmek olanaklı oldu. Sovyetler Birliğinden ve diğer sosyalist ülkelerden gelen yardıma dayanan ve bu ülkelerin deneyini kullanan Çin işçi sınıfı ve ÇKP içindeki Marksist-Leninist enternasyonalist güçler, Çin'i sosyalist kuruluş rotasına oturtular. 1949'dan 1950'lerin sonuna kadar olan dönemde işçi sınıfının ülkedeki politik hayat üzerinde etkisi önemli bir büyüme gösterdi; ÇKP içindeki enternasyonalist güçler daha güçlü mevziler kazandılar ve Çin Halk Cumhuriyeti'yle Sovyetler Birliği arasındaki kardeşçe ilişkiler gelişti. ÇKP'nin 1956'daki 8. Kongresindeki tutanaklar ve kararlar bunu gösterir. Bu belgeler, gerçek Marksist-Leninist güçlerin güçlendiğine ve pekiştiğine tanıklık eder.

Mao Tse-tung ve grubu, başlangıçta, kendisini Sovyetler Birliği'nin deneyine ve sosyalist kampın desteğine göre ayarlamak zorunda kaldı. Çin işçi sınıfı, komünistlerin çoğunluğu ve politik bilince sahip emekçi halk, bunu toplumun sosyalist kuruluşunun en emin yolu olarak gördü.

Ne var ki, Maocular, aynı zamanda, sosyalist kuruluşa ve Sovyetler Birliği'yle diğer kardeş ülkelerin deney ve desteğine bağlı bulunan ülkenin gelişimini kendi Büyük Güç heveslerine uydurmaya çalıştılar. Giderek kendi özel amaçlarını, sosyalist bir Çin kurmanın karşısına çıkarmaya başladılar. 1950'lerin sonunda ÇKP yönetimi dış ve iç politika da bu çizgiyi açıkça ilân etti. Bu, Marksizm-Leninizm'den bütünüyle kopuşun ve anti-Sovyetçiliğe kayışın göstergesi oldu.

Maocular, işçi sınıfının ve onun temsilcilerinin Parti ve Hükümet içinde kilit noktaları ele geçirmemesi için olanca gayreti gösterdiler.

Proletaryanın ülke yönetimindeki öncü rolü Maocularca gözden düşürüldü. İşçi sınıfının âcil hayatî çıkarlarının ve gereksinimlerinin önemini yitirmesi gerçeği bunun göstergesidir. Emekçi halkın daha yüksek bir yaşam düzeyi için duyduğu özlem, sendikalist bir sapma ve ekonomizm olarak değerlendirildi. Maocuların muhalefeti nedeniyle, işçilerin çalışma koşullarını ve hayat düzeylerini iyileştirmeye yönelik tedbirler yavaşlatıldı. Yoksulluk ve gerilik sosyalist kuruluşun bir unsuru gibi gösterildi ve «yoksulluk iyidir» sloganı ortaya sürüldü. Mao Tse-tung'un, ekonomik gelişmedeki kendi «özel» çizgisini («büyük sıçrama») uygulama girişimi, işçi sınıfının maddî durumuna yıkıcı bir darbe indirdi. Birinci beş yıllık plan (1958—62) ücretlerde yüzde 25'lik bir artış öngörüyordu; ancak bu tasarı gerçekleşmedi.

Mao Tse-tung'un ekonomik politikasının bir diğer yönü de dikkate değer; 1958'de büyük bir genç köylü kitlesi çıkarak işçiler olarak işçi sınıfına katıldı. «İşçi ve köylü» çalışma sistemi, ekonomide ülke çapında uygulanmaya başlandı. Bu sistemin özü şudur: sınai işyerleri, komünlerle sözleşmeler yaparak köylüleri geçici (3—5 yıllık bir dönem için) ya da mevsimlik işçiler olarak ücretle tutacak,

buna karşılık sürekli işçiler günlük çalışmalarından sonra çiftçilik yapacaktır. Kırlardan getirilen işçi-köylülerin durumu sürekli işçilerin durumundan bütünüyle farklıdır. Aynı iş için çok daha az ücret alırlar; ailelerinin kentte kendilerine katılmasına izin verilmez; ücretlerinin bir bölümü, kendilerini o fabrikaya gönderen komünün sosyal fonu için kesilir (bazı fabrikalar hiç ücret ödemezler, karşılık olarak komüne üretim artığı verirler); dönemin sonunda bu işçiler komünlerine dönmek zorundadırlar ve yerlerini yeni köylüler alır.

Bu politika, işçi sınıfı içinde ayrı ayrı tabakaların doğmasına yol açmakta ve çalışma koşullarında, ücretlerde, günlük ve iş hayatında ayrılıklar ve eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Bu ayrılıkların, işçilerin emeklerindeki niteliksel ve niceliksel gerçek ayrımlarla ilişkisi yoktur. İşçi sınıfı içindeki tabakalaşma ve çeşitli gruplar arasındaki çelişkiler, proleter birliğini sakatlamak için kullanılmaktadır.

Proletaryanın öncü rolünün değerden düşürülüşü, Maoculuğun dünya devrimci sürecinin özünü değerlendirmesinde de görülmektedir. Maocular, işçi sınıfının ve onun baş ürünü olan dünya sosyalist sisteminin, modern çağın merkezini oluşturduğunu yadsımaktadırlar. Dünya devrimci sürecini, köylü kitlelerin, «dünya kentini» kuşatan Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerindeki küçük burjuva güçlerin ve eğilimlerin bir hareketi olarak göstermekte, «yoksulların» «zenginlere», «dünya kırının» «dünya kenti»ne bir mücadelesi olarak betimlemektedirler. Sonuç olarak, Maocular, sosyalist ülkelerin devrimci rolünü ve dünya proletaryasının kurtuluş mücadelesindeki egemenliğini reddetmektedirler. Sovyetler Birliği'ni ve diğer sosyalist ülkeleri «burjuva yozlaşması», uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketini ise dünya devriminin çıkarlarını unutmakla suçlamaktadırlar. Gelişen ülkelerde ve

ulusal kurtuluş hareketinde işçi sınıfının oynadığı rolü küçültmektedirler.

«Kültür devrimi» sırasında proletaryanın politik ve ekonomik kazanımlarına karşı indirilen darbeler bu yüzden rastlantısal değildir. Bunlar, Maocuların işçi sınıfı karşısındaki umursamazlıklarından, onun devrimci potansiyelini değerlendirememelerinden ve onun öncü rolünü inkârlarından kaynaklanmaktadır. Bu, ÇKP içindeki milliyetçi, küçük burjuva unsurların her zamanki tipik yaklaşımı olmuştur.

«Kültür devrimi», Çin'deki sosyalist gelişme için gerçek bir tehlike yaratmış, işçi sınıfının konumunu sakatlamış, onun politik ve ekonomik çıkarlarını ağır ölçüde zedelemiştir. Sosyalizmin Çin'deki başlıca dayanağı olan işçi sınıfı, «kültür devrimi»nin baş hedeflerinden biri olmuştur.

İŞÇİ SINIFININ POLİTİK KAZANIMLARINA KARŞI SALDIRI

Çin propagandası der ki, «kültür devrimi»nin hedefi proletarya diktatörlüğünü güçlendirmektir. Gerçekte ise, Mao grubunun anti-Marksist çizaisi ve tüm pratik ve politik faaliyetleri, proletarya diktatörlüğü ve işçi sınıfı hegemonyası kavramlarını, gerçek içeriklerinden yoksun bırakmıştır. Demokratik halk sisteminin politik üstyapısı ortadan kaldırılmış ve yerine kişisel güce dayanan askerî-bürokratik bir rejim geçirilmiştir.

Mao Tse-tung'un «kültür devrimi»ndeki başlıca hedeflerinden biri, bir işçi sınıfı partisi olarak ÇKP'sini ortadan kaldırmak ve onun yerine yeni bir politik parti, liderinin iradesine ve isteklerine boyun eğen bir lider partisi kurmaktır. Merkez Komitesi ve diğer yönetici Parti organları yalnız kâğıt üzerinde mevcuttur. Merkez Komitesi asıl

ve yedek üyelerinin üçte ikisinden fazlası etkisiz hâle getirilmiş ve susturulmuştur. Merkez Komitesinin yurt içindeki altı bürosunun tümü ve bölgelerdeki, kentlerdeki ve bölümlerdeki bütün Parti komiteleri dağıtılmıştır. Fabrikalardaki Parti komiteleri de dahil Parti alt örgütleri sonuç olarak çalışamaz durumdadır.

Maocular, son olarak, «Parti'nin düzenlenmesi ve yeniden örgütlenmesi»ne başlamışlardır. Bu, kitlesel bir temizleme hareketinden başka bir şey değildir; Mao Tse-tung'dan ve politikalarından kuşku duyan herkes partiden atılmaktadır. Üstelik, Parti'ye «taze kan» verilmesi de planlanmıştır. (10 milyonun üstünde hungweiping ve tsaofan'dır bu taze kan). «Birleşik bir Parti için tek temel» rolünü takınan Maoculuk, yeni ortaya çıkan politik örgütün ideolojik temelidir.

Maocular, devlet iktidarının anayasal organlarını sakatlamış ya da tümüyle ortadan kaldırmışlardır. En yüksek yasama organı olan Halk Temsilcileri Ulusal Meclisi ve onun Sürekli Komite'si işlemez durumdadır. Yerel bölgelerdeki halk komiteleri parçalanmış, Devlet Konseyi'nin ve bakanlıkların çoğunun çalışmaları durdurulmuştur.

Maocular, Anayasa'da ve ÇKP Tüzüğü'nde görevlerinin işçi sınıfının öncü rolünü sağlamlaştırmak olduğu belirtilen halk ve Parti komitelerinin yerine geçmek üzere «devrimci komiteler» kurmaktadırlar. Ordu gazetesi **Chiehfangchun Pao** Ağustos 1968'de şöyle yazıyordu: «Devrimci komiteler, işçi sınıfının yaratıcı buluşlarından biri» ve «proletarya iktidarının en son biçimidir.» Gerçekte bu komitelerin görevi söylenenin tam tersidir: işçi sınıfının toplum yönetiminden uzaklaştırılması. Biçim olarak, bu komiteler «üçlü bir ittifak»a dayanmaktadır; fakat bu ittifakın unsurları, işçi sınıfı, köylüler ve aydınlar değil, ordu temsilcileri ile Mao'cu kadrolar ve «devrimci kiteler»dir (yani hungweiping'ler ve tsaofan'lar).

«Devrimci komiteler», daha önce Parti'ye ve devlet organlarına ait olan güçleri ellerinde bulundurmaktadırlar; başka bir deyişle, «politik, ekonomik, malî, kültürel ve eğitsel alanlarda tam yetki ile donanmışlardır.» Bu «komiteleri» etkilemek için işçi sınıfının ve köylülerin bütün olanakları ellerinden alınmıştır. Demokratik seçimlerden eser yoktur. «Devrimci komiteler»in başlıca görevlerinden biri, Mao'nun kişisel iktidarını pekiştirmektir; onun talimatlarının koşulsuz olarak yerine getirilmesi, bu komitelerin çalışmalarının «en yüksek ölçütü»dür.

Pekin propagandası, «kültür devrimi»nin, «devrimci işçi ve köylülerin iktidarı ele almasını» sağlamak amacıyla başlatıldığını ispata çalışmaktadır. Oysa, ortalıktaki dumanın perdesine rağmen, iktidarın ordu yönetiminin elinde yoğunlaştığı görülmektedir. Hemen bütün «devrimci komiteler»in başkanları ordu görevlileridir (askerî bölge-lerin ya da garnizonların komutanları ya da politik komiserler). Yabancı gözlemciler, son bir kaç yıl içinde Çin'de yönetim kademelerine getirilen 135 kişiden 111'inin ordu görevlisi olduğunu belirtmektedirler.

Ordu Çin'de hayatın kilit bir unsuru olmuştur: Çoğunlukla, köylülerden oluşan bu ordu, «kültür devrimi»nin başlıca dayanağıdır. Ordu, «devrimci komiteler» oluşturur ve «ordu temsilcilerinin bütün düzeylerdeki devrimci komitelere doğrudan katılımı» yoluyla, yönetim mevkileri için seçim yapar. Dahası, kendi modeline uygun olarak «Parti'yi yeniden örgütleme» görevi de onundur. **Jenmin Jihbao** 1 Ağustos 1968'de şöyle demişti: «Ordu gelenekleri Parti'nin gelenekleridir.»

Maocular sendikaları da ortadan kaldırmaktan geri kalmamışlardır. Aralık 1966'nın sonunda Ulusal Sendikalar Federasyonu ve bu örgütün gazetesi **Kungien Jihbao**, Kızıl Muhafızlar Birliği üyesi eşkiyalar tarafından basılmış ve kapatılmıştır. Maocular, sendikaların yerine Kungtaihoy

adında yeni bir örgütü geçirmeye çalışmaktadırlar; bu örgüt, Mao Tse-tung'a sadakatlerine göre seçilen tsaofan'lardan oluşmaktadır. 1967'nin sonunda, Kamu Güvenliği Bakanı Hsieh Fu-chih, «Kungtaihoyun devrimci işçileri kucaklaması ve tüm pratik amaçlar doğrultusunda yakın gelecekte eski sendikaların yerini alması gerektiğini» açıklamıştır.

İŞÇİ SINIFININ «PROLETERLEŞMESİ»

Maocuların işçilere olan güvensizliği, işçi sınıfının «burjuva yozlaşması» içinde olduğu yolundaki iftiracı iddialarında çarpıcı bir biçimde yansımaktadır. **Peiching Jihpao** demiştir ki, «burjuva etkisi işçi sınıfının vücuduna binlerce yolla sızmıştır.» «İşçi sınıfını proleterleştirme» girişimlerinin gerisinde yatan budur. Bu, sonuç olarak, işçi sınıfının ideolojik, ahlâksal ve politik mevzilerine karşı bir temizlik saldırısının başlatıldığını göstermektedir. «İşçi sınıfı **içindeki** sınıf mücadelesinin yoğunlaştığı» iddiaları, ülke çapında bir bevin yıkama kampanyasının yürürlükte olduğunu ifade etmektedir. Sanayi İşyerlerindeki başlıca görevin işçileri «devrimcileştirmek» ve «proleterleştirmek» ve «sınıf mücadelesini» yürütmek olduğu açıklanmıştır.*

İdeolojik planda, Maocuların, bilimsel komünizmin ve Marksizm-Leninizm'in ülkülerini halka terkettirmek için kararlı oldukları anlaşılmaktadır. Maocular, proleter ideolojisinin yerine milliyetçi, revizyonist «Mao Tse-tuna düşüncesi»ni ve fanatik bir tapınmaya dönüşmüş olan kişi kültürünü geçirmeye çalışmaktadırlar. İşçilerin «Mao Tse-tuna'ya ebediyen sadık», «Mao Tse-tung'a aykırı ne bir şey söyleyen ne bir şey yapan» ve «anlamasalar bile Mao'nun

* Jenmin Jihpao, 24 Mart 1968; Kuangmin Jihpao, 8 Mayıs 1968.

buyruklarını yerine getiren» birer robot olmasını istemektedirler. «Bencilliği kazıma ve özgecilliği yerleştirme» sloganı, «işçilerin kafasından bireysel düşünmenin bütün kalıntılarını temizlemeyi» gütmektedir.

Politik alanda, işçilerin toplumsal faaliyetine ve politik bağımsızlığına bir son vermek amaçlanmaktadır; işçi sınıfı düşünmeyen bir üretim gücüne, işçiler ise «küçük birer dişi»ye ve «büyük kaptan»ın her isteğine usulca uyan kör ve hakları elinden alınmış birer emir kuluna çevrilmek istenmektedir. Maocuların Çin işçisine kabul ettirmeye çalıştığı gözü-kapalı itaat felsefesini, «demir Wang» (Taching petrol alanında bir ustabaşı) çok açık dile getirmiştir. Çin propagandası, bu işçiden, «bütün ülkedeki işçiler için devrimcileşmenin örneği» olarak söz etmektedir; «Başkan Mao bize 'itaatkâr birer yaban sığır'ı olmamızı öğretiyor... Çok iyidir sığırlar; en güçlü ve en cesur onlardır... Bütün hayatımca bir yaban sığırı olmak isterim»*

Kültürel düzeyde ise, Maocular, işçilerin eğitimini düşük bir düzeyde dondurmuşlardır. Resmî istatistiklere göre, işçilerin yüzde 20'si, mevsimlik ve sözleşmeli işçilerin hemen yüzde 40'ı okuma yazma bilmemektedir. Maocular, halkın Çin ve dünya kültürünün gelişimleri ile olan ilişkilerini de zorla kesmişlerdir.

Hazırlayıcı ve örgütleyicilerinin öngördüğü gibi, «kültür devrimi»nin başlıca hedeflerinden biri, işçilerin kafasından, proleter enternasyonalizminin bütün kalıntılarını ve Sovyetler Birliği'yle diğer sosyalist ülkelere ve onların işçi sınıflarına karşı kardeşçe duyguları söküp atmak, milliyetçiliği ve Büyük-Güç şovenizmini kamçılar ve anti-Sovyetçiliği kışkırtmaktır. Çin işçileri, «demir Wang»dan, Sovyet halkından nefret etmeyi öğrenmeye zorlan-

* Jenmin Jihpao, 12 Ocak 1966.

maktadır. Maoculararın sonuna kadar milliyetçi politikası işte budur.

«KÜLTÜR DEVRİMİ»NİN EKONOMİK PROGRAMI

Mao Tse-tung ve grubu, Çin'in ekonomik gelişmesinin, sosyalizmin ekonomik yasaları uyarınca, dünya sosyalist sistemiyle sıkı işbirliği içinde ve halkın yaşam ve kültür düzeyini yükseltme hedefiyle düzenlenmesini isteyenlere karşı en sert saldırıları yöneltmiştir. Maocular, bu çizgiyi «revizyonist» diye niteleyerek reddetmişlerdir.

«Kültür devrimi», ekonomiyi bütünüyle Büyük-Güç'cü hegemonyacı emellere bağımlı kılacak iradeci bir politikayı ülkeye benimsetme çabalarını da beraberinde getirdi. ÇKP Merkez Komitesinin Ağustos 1966'daki 11. toplu oturumunda «üç kıızıl bayrak» — «genel çizgi», «büyük sıçrama» ve «halk komünleri» — yeniden ön plana çıkarıldı. Bu toplantı, ayrıca, Mao Tse-tung'un bir dizi «temel direktif»ini ve «yeni talimatları»nı kabul etti.

Askerî-teknolojik birimlere doğrudan doğruya bağlı sanayilerin gelişimine öncelik tanınmakta ve devletin elindeki bütün kaynaklar bu alanlara yöneltilmektedir. Buna bağlı olarak, halkın yaşam ve kültür düzeyini yükseltmeyi amaçlayan her girişim «revizyonist» ve «gerici» olarak yaftalanmaktadır. Maocular, mal para ilişkilerinin ve ekonomik kaldıraçların kullanılmasını reddetmişlerdir. Bütün umutlarını, «halkın düşünce tarzını devrimcileştirme» dedikleri şeye bağlamaktadırlar.

«Üç kıızıl bayrak» ekonomi politikasının Çin'de bir bunalım kıvılcımı olduğu, üretim güçlerinin bir kesimini yok ettiği, ülke ekonomisinde belirgin oransızlıklara neden olduğu ve hayat düzeyinde keskin bir düşüşe yol

açtığı anımsanacaktır. 1958'de, «büyük sıçrama» ve «devrimcileştirme» politikaları, işgününün uzatılması ve fabrikaların kışlaya çevrilmesi, gelirin en düşük ücret düzeyinde tutulması ve boş günlerin ayda ikiye indirilmesi vb. ile sonuçlandı: Bu «yeni program» işçi sınıfına ne getirdi?

Herşeyden önce, işçi sınıfının ekonominin yönetiminden uzaklaştırılmasını ve çalışmanın askerîleştirilmesini. Orduya ekonomik yönetimde baş rol verildi; Ulusal ekonominin başlıca yönetim organlarını ordu denetlemeye başladı. Sanayi işyerlerinde kırsal halk komünlerinde, malî ve ticarî örgütlerde ve dairelerde bu denetim doğrudandır. Maocular, halkın kafasına «ordu ruhu»nu aşılama disiplini güçlendireceklerini ve çalışmayı yoğunlaştıracaklarını ummaktadırlar. İşçiler, «emek örgütlerini askerî birim modeline göre düzenleme»ye ve «sivil elbiseli bir ordu» olacak «ordu örneğine uygun sanayi bölükleri» kurmaya zorlanmaktadır.* Özünde, işçi sınıfına Troçkist bir yaklaşımdır bu.

İşçi sınıfının sayısal büyümesi engellenmiştir. «Büyük sıçrama»nın başarısızlığa uğraması sonucu sanayi üretiminin düşmesinden ve sermaye malları üretiminin budanmasından Çin işçi sınıfının ciddi bir darbe yediği anımsanacaktır. Çıraklar da dahil sanayi işçilerinin sayısı, 1960'daki 14.500.000'lik düzeyden 1964'de 10.000.000'a, yani yaklaşık 1957'deki düzeye düşmüştür. Sanayi ve büro işçilerinin sayısında ertesi yıllar içinde belirgin bir artış görülmemiştir**. Çin, son yıllarda işçi sınıfının sayıca büyümediği dünyadaki ender ülkelerden biridir.

Maocular, işçilerin, «kötü hayat koşullarına aldırma-malarını» ve «çalışma gereken yerde hiç bir çabayı esir-

* Kungjen JIhpao, 3 Nisan ve 3 Ağustos 1966.

** Laotung, sayı, 1, 1966.

gememelerini» istemektedirler. Daha iyi bir hayat düzeyi sağlamak için işçilerin girdiği her eylem bir suç olarak görülmekte, «karşı-devrimci ekonomizm» olarak etiketlenmekte ve derhal cezalandırılmaktadır. İkramiye sisteminin geri getirilmesini ve iş korunmasına ve sosyal güvenliğe ilişkin hayati sorunların çözüme kavuşturulmasını isteyen işçiler karşı-devrimci olarak gösterilmektedir. **Jenmin Jihpao**, «ücretlerin yükseltilmesine, yaşam düzeyi ve koşullarının düzeltilmesine, ek ödeme ve çeşitli ek yardımların sağlanmasına yönelik eylemlere son verilmesi» çağrısında bulunmuştur.

Temel yiyecek maddeleri arzındaki güçlükler sonucunda, işçilerin maddi durumu daha da kötüleşmiştir. Karneye bağlı mallar arasına yenileri katılmıştır. Böylece, un ve tatlı patates (ayda 12 - 15 kilo), bitkisel yağ (ayda 125 - 150 gr.), şeker (ayda 150 gr.), pamuklu dokuma ve bundan mamul ürünlerden (yılda kişi başına 3 - 7 m) oluşan eski karne listesine kibrit, tuz, kömür, ayakkabı ve tütün de eklenmiştir. Yiyecek tayınının çok az olması nedeniyle işçiler karaborsadan yiyecek sağlamak zorunda kalmışlardır.

Çin propagandası, ekonomik gelişmedeki «yeni program»ı övmek için Taching petrol alanları örneğini kullanır. Petrol alanlarında, üretim ve çalışma, «sınai - tarımsal köylerin» kurulması yoluyla «sanayi ve tarımın birleştirilmesi» ilkesi uyarınca örgütlenmektedir. Pratikte bu, kapalı, «kendine yeterli» ekonomik birimlerin oluşturulması anlamına gelir. Devlet fonları yalnızca üretim amaçlarıyla kullanılmaktadır. Ücret fonu en aza indirilmiştir; sosyal ve günlük gereksinimler için hiç bir pay ayrılmamaktadır. Üretimdeki belirli artış ise çalışmanın yoğunlaştırılması ile sağlanmıştır. Maddi özendiriciler ortadan kaldırılmıştır. Çalışma, «ordu birimleri örneği» ve «işçi ve köylü» modeli uyarınca

örgütlenmiştir. İşçilerin aileleri de «emek ordusu»na katılmıştır ve tarlalarda çalıştırılmaktadır. Barınaklar, işçiler ve aileleri tarafından yapılmaktadır. İşçilerin «Taching deneyi» ne karşı tepkilerinin bir göstergesi, «kültür devrimi» boyunca petrol alanlarında görülen grev dalgasıdır. Onbin kadar işçi petrol alanlarını terketmiş ve araç ve gereçlerin bir kısmı tahrip edilmiştir.

İŞÇİ SINIFININ DİRENCİNİ KIRMADA «YENİ TAKTİKLER»

Çin'deki bütün emekçi halk gibi proletarya da Maocu politikaları kabul etmemektedir. Bu politikaları, devrim boyunca uğrunda savaştığı emellerine birer saldırı olarak görmektedir.

İşçi sınıfına, Parti ve halk komitelerine karşı giriştikleri saldırının başlangıç aşamasında Maocular hungweiping'leri kullanmışlardır. Bunları, «proletarya diktatörlüğünün bel kemiği» ve «devrimin kılavuzları» olarak adlandırmaktadırlar, (ÇKP Merkez Komitesinin 11. toplu oturumu). 30 milyona yakın hungweiping ve tsaofon vardır; bu, sanayi işçileri sayısının üç katıdır. Pekin'de hungweiping'ler, işçileri, hakları için baskı yapmaktan vazgeçmezlerse onlara karşı «devrimci eylem»e geçmekle tehdit etmişlerdir. Aşırı unsurlar, işçileri devrimin düşmanları olarak ilân etmeye kadar işi vardırılmışlardır. Hungweiping'ler, amaçlarının «proletaryayı ve onun diktatörlüğünü devirmek» olduğunu Foochow'da açıkça söylemişlerdir.

Bununla birlikte hungweiping'ler işçi sınıfı önünde büyük bir direnişle karşılaşmışlardır. Çin'in en büyük sanayi merkezi olan Şanghay'daki bazı fabrikalarda hungweipinglerin ÇKP Şanghay Kent Komitesine saldırımlarının ertesinde işçiler ÇKP Merkez Komitesine sert bir protesto gönder-

mişlerdir. «Böyle bir eylemi ancak düşmanların düşünebileceğini» söylemişler ve bunu, «proletarya diktatörlüğünü devirmeye yönelik» bir girişim olarak değerlendirmişlerdir. Çin'in en büyük limanlarından biri olan Kwangchow'da işçiler, Parti Komitelerine ve anayasal iktidar organlarına karşı girişilen eylemleri, «Partiye ve sosyalizme karşı ölüm saçan bir sınıf nefreti»nin yansıması olarak nitelendirmişlerdir.

Kitlesele bir grev dalgası bütün ülkeyi kaplamış ve en büyük sanayi bölgelerini şiddetle etkisi altına almıştır. Yabancı basına göre bu grevler, 60 ilçede 7 milyon üzerinde işçiyi içine almıştır. Çoğu yerde işçiler, daha yüksek ücret ve daha iyi çalışma ve yaşama koşulları talebinde bulunmuşlardır. Bu eylemler sonuç olarak, Mao Tse-tung ve grubunun politikalarına karşı yönelmiştir. İşçileri sindirmek için fabrikalara askerî birlikler gönderilmiştir. Çu En-lay, «Bu, sanayide düzeni sağlamayı ve kültür devrimini sürdürmeyi güden çok önemli bir tedbirdir» demiştir. **Jenmin Jihpao**, «bütün ana sanayi işyerlerinde ve demiryolu kavşaklarında ordunun duruma hakim olduğunu» kabul etmiştir.

İşçilerin hayati hak ve çıkarlarına karşı, sözde ekonomizme karşı girişilen saldırılar ve politik kargaşalıklar, fabrikalardaki disiplini ve emek üretkenliğini şiddetle etkilemiştir.

«Kültür devrimi» sırasında işçi sınıfı örgütsel ve politik olarak bölünmüştür. İşçilerin Mao'cu propaanda tarafından yanıltılan en az bilinçli kesimi ve çırakların bir bölümü, tsaofan'lara bağlı (isyancı) politik örgütlere sürüklenmiştir. Pekin, Şanghay, Tientsin ve öteki kentlerde, işçiler, tsaofanların karşısında Chihweitui (kızıl muhafız) bölükleri oluşturmuşlardır. Üstelik, bazı fabrikalarda işçiler ekonomik çıkarlarını korumak amacıyla dar meslek ör-

gütleri (örneğin sürücüler, hamallar birliği) kurmaya başlamışlardır. Aynı bölgeden ya da kasabadan gelen işçiler de «topluluklar» ve «çevreler» oluşturmaya koyulmuşlardır; bunlar, yarı-feodal Çin'in tipik özellikleridir. Bir çok fabrikada birbiriyle savaşan bir düzine değişik «devrimci örgüt» vardır. Bu durum, işçi sınıfı içindeki sağlıklı güçler için, Marksizm - Leninizm'i ve sosyalizmin Çin'deki kazanımlarını korumayı çok güçleştirmektedir.

İşçi sınıfının direncini kırmak için Maocular son olarak taktiklerini değiştirmek zorunda kalmışlardır. Manevralar yapmakta ve işçi sınıfını etkilemenin daha kapsamlı yollarını araştırmaktadırlar.

Ağustos 1968'de Jenmin Jihpao, Mao Tse-tung'un «yeni talimatlar»ını yayımladı. Bu talimatlarda, «proletaryanın öncü sınıf olduğu» söyleniyor ve «işçi sınıfının büyük kültür devrimindeki ve öteki tüm alanlardaki öncü rolünün ilerletilmesi için» her türlü çabaya girişilmesi çağrısında bulunuluyordu. Fakat bunlar boş sözlerden ibaretti.

İşçi sınıfının öncü rolü üstüne edilen bu sözler, bugün özellikle askerî-bürokratik diktatörlüğü, kişi iktidarı rejimini ve ordunun oynadığı rolü gizleme ihtiyacından doğmaktadır. Maocular «kültür devrimi»nin sonuçlarını sağlamlaştırmak için, «Mao Tse-tung düşüncesi» ile eğitilmiş uysal bir işçi sınıfına gerek duymakta ve proletaryanın adını, hasımlarıyla mücadelede kullandıkları yolun karşı-devrimciliğini örtmek için kullanmaktadırlar. Fakat Pekin yönetimi «kültür devrimi»ne ve hungweiping'lerin aşırılıklarına karşı proletaryanın içinde birikmiş olan düşmanlığı hiç kuşkusuz gözönüne almaktadır. Muhalefetin, bu huzursuzluğu kullanmasından korkmaktadır. Bu yüzden kurdukları «yeni düzen»de işçi sınıfının gerekli haklara ve öncü role kavuştuğu izlenimini vermeye çalışmaktadır. Ayrıca, bunun

proletaryadaki huzursuzluğu hafifleteceğini ve böylece, halkın gözünde saygınlığını yitirmiş ve kendi içinde kavgaya başlamış olan hungweiping'leri dizginleyeceğini ummaktadır.

İzledikleri emeğe-karşı politikayı lânetleyen uluslararası işçi sınıfı hareketi tarafından yalnız bırakılmış olan Maocular, Marksist - Leninist partilerden gelen eleştiriyi yumuşatmaya çalışmaktadırlar.

Son zamanlarda Maocu bir temel üzerinde «Mao Tse-tung düşüncesinin mutlak otoritesi»nin benimsenmesine dayanarak çeşitli işçi gruplarını birleştirme çabalarına girişilmiştir. Mao Tse-tung, «işçi sınıfı içinde bölünmeye yer olmamalıdır» demiştir. Bu «birliği» gerçekleştirmenin yollarından biri, işçiler arasında girişilen yığınsal temizleme işlemleridir. Bu işlemlere Maocular «başlıca stratejik görev»* gözüyle bakmaktadırlar.

Bundan önce olduğu gibi bugün de Maocuların son hedefi, işçi sınıfının birleşmesini önlemek, onu sağlıklı güçlerin etkisinden koparmak, en iyi temsilcilerini etkisiz hâle getirmek ve temizlemek, direnişi kırmaktır. Bunun için doğrudan baskı yöntemleri de uygulamaktadırlar. Maocular işçi sınıfının gücünü sakatlamak amacıyla, işçi sınıfı içindeki değişik kesim ve grupların arasındaki ilişkileri kışkırtmaktadırlar. Fakat Çin revizyonistleri ne gibi tedbirler almaya çalışırlarsa çalışsınlar, işçi sınıfını devrimin gerçek yolundan döndürmeyi başaramayacaklardır.

Cin propagandası Mao Tse-tung için «proletaryanın en büyük önderi» demektedir. Bu saçma iddialar, Maocuların anti-Marksist, emeğe-karşı bir politika izlediklerini açıkça gösteren gerçekler tarafından yalanlanmıştır. Bölücüler işçi

* Honan JIhpao, 1 Nisan 1968

sınıfından korkmaktadırlar; çünkü işçiler yollarının önüne dikilmiştir. «Kültür devrimi», proletaryanın devrimci potansiyelini şu ya da bu biçimde azımsamanın Marksizm - Leninizm'e ihanet ve emekçi halkın kurtuluş mücadelesini sakatlayan politikalarla sonuçlandığını iyice göstermiştir. Lenin, «sayıca yeterince kabarık, yeterince sınıf-bilinçli ve disiplinli olduğu takdirde» **yalnızca proletaryanın** emekçi halkın çoğunluğuna öncülük edebileceğini her zaman vurgulamıştır*. Lenin'in saydığı koşullar Maocular tarafından zayıflatılmış ve sakatlanmıştır. Çin işçi sınıfının durumu son derece güçtür. Tedhiş, doğrudan baskı, yıldırma, ince sosyal demagoji ve çeşitli yalanlar yoluyla Maocular, işçi sınıfının, politik kampanyaların gerçek özünü kavramasını ve saflarını pekiştirmesini önlemeye çalışmaktadırlar.

Çin işçi sınıfı ve ülkedeki öteki sağlıklı güçler, temel politik ve ekonomik çıkar ve haklarını korumak, sosyalizmin kazanımlarını ayakta tutmak, sosyalist ülkelerle ve dünyadaki devrimci güçlerle kardeşlik ve dostluk içinde Çin'in sosyalizme doğru ilerlemesini sağlamak yolundaki çetin mücadelesini sürdürmektedirler. Bu mücadelede tüm ülkelerin işçi sınıfının kardeşçe desteği onlarla birliktir.

Politicheskoye samoobrazovanıye, No 11,
1968, s. 22—30

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 27, s. 264—65

A. Vladimirov

ÇKP Merkez Komitesinin 1966'da yapılan 11. toplu oturumunda, Çin'de «yeni bir genel sıçrama için durumun olgunlaşmakta olduğu» ileri sürülüyordu*. Pekin liderleri açıkça «büyük sıçrama» deneyini tekrarlamaya niyetliler. .Buna şaşmamak gerekir; çünkü «büyük sıçrama» kavramı «Mao Tse-tung düşüncesi»nin ayrılmaz bir parçasıdır.

Herkesin bildiği gibi, herhangi bir politikanın son sınıması pratiktir ve ekonomik politika bu kurala bir istisna değildir. Çin yönetiminin ekonomik yönergeleri pratiğin sınavını ne ölçüde kaldırmışlardır?

1949'da toprak sahiplerini ve büyük burjuvaziye devirdikten sonra Çin halkı ülkede köklü toplumsal reformlara başlamıştır. Devrimin ertesindeki ilk yıllar içinde, ekonomik ve kültürel gelişmede önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu başarılar Çin'in Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluğun öteki ülkeleriyle girdiği geniş kapsamlı politik, ekono-

* ÇKP Merkez Komitesinin 11. Toplu Oturumu Resmî Tebliği, Hsinhua Haber Ajansı, 13 Ağustos 1966.

mik, askerî ve kültürel işbirliğine bir çok yolla bağlı olmuştur.

Savaşın ve ekonomik kaosun işlemez hale getirdiği Çin ekonomisi 1953'de yeniden işlerliğe kavuşturulmuştur. 1953 ile 1957 arasında, yani birinci beş-yıllık plân döneminde, sanayi ve tarımın toplam ürünü yüzde 67.7 oranında artmıştır. Bu dönem boyunca ürünlerdeki yıllık artış hızı sanayide yüzde 18, tarımda yüzde 4.5 olmuştur; sanayi ve tarımın toplam ürünü yılda yüzde 10.9 artmıştır. Tahıl üretimi 1949'dan 1957'ye dek 108 milyon tondan 185 milyon tona sıçramıştır*.

Sovyet yardımı ile kurulan ya da yeniden işler hale getirilen üretim kapasitesi sayesinde, yılda 8.700.000 ton ham demir, 8.400.000 ton çelik ve 32.200.000 ton kömür üretilmekteydi. Sovyet yardımı ile kurulan işletmelerde, 1959'da ülkedeki kalayın yüzde 70'i, sentetik lâstiğin yüzde 100'ü, elektrik enerjisinin yüzde 25-30'u, kamyon ve traktörlerin yüzde 80'i üretiliyordu. 1950 ile 1960 arasında sayısı 10.000'i aşkın Sovyet uzmanı Çin'de çalışmaya gönderildi. 1951 ile 1962 arasında gene 10.000'e yakın Çin mühendis, teknisyen ve işçisi Sovyetler Birliğinde eğitim gördü ya da pratik çalışma alanları buldu. 11.000'in üstünde lisans ve lisansüstü öğrencisi, Sovyet yüksek öğrenim kurumlarında çalışmalarını tamamladı**.

Ekonomik gelişmede sağlanan ilerlemelerin yanı sıra, özellikle üretici güçlerde ulaşılan düzey ile ülkenin hızla artan nüfusunun gereksinimleri arasındaki büyük açık nedeniyle, 1958'de ciddi güçlükler ortaya çıktı. Birinci beş-yıllık plan boyunca istihdam yılda yüzde 1.5 artarken, nüfus

* Büyük Bir Onyıl, ÇHC Devlet İstatistik Kurulu yayını, Çince basım, Pekin, 1959, s. 17

** Uluslararası Komünist Hareketin Birliği İçin, Rusça basım, Moskova, 1964,. s. 206.

yılda yüzde 2.3 büyüyordu. Yaşam düzeyi büyük güçlüklerle ve çok yavaş yükseliyordu. Sanayi üretimindeki görece yüksek genel büyümeye karşın, kişi başına tüketim resmi istatistiklerin açıkça fazla gösteren rakamlarına göre 1953 ve 1957 arasında yılda yüzde 5.2'lik bir hızla arttı. Yabancı ekonomistlere göre bu hız yüzde 1.9'dur.

Ülkenin ekonomik gelişme hızını yükseltmek nesnel bakımdan zorunluydu. Ne var ki, nesnel zorunluluk ile, bu hızlandırmayı gerçekleştirmenin yol ve araçları ayrı ayrı şeylerdir. Çin yönetiminin seçtiği araçlar, en yumuşak de-yimiyle yanlış olmuştur.

ÇKP'nin 1956'daki 8. Kongresi'nde kabul edilen ikinci beş-yıllık ekonomik gelişme planının temel çizgileri, ülkenin gerçek olanaklarını, malî, doğal ve emek kaynaklarını dik-kate almıştı. İkinci beş-yıllık plân döneminde sanayi üreti-minin iki katına çıkarılması ve tarımsal üretimin yüzde 35 artırılması planlanmıştı. Plan taslağı, ayrıca, tarımsal yatırımlarda buna uygun bir artışı öngörmüştü. Çin'in sanayi-leşmesi için yaklaşık üç beş-yıllık planın gerektiği düşü-nülmüştü.

Ne var ki, SBKP Merkez Komitesinin Büyük Ekim Sos-yalist Devrimi'nin 50. yıldönümü üzerine Tez'ler'inde be-lirtildiği gibi: «ellilerin sonunda ÇKP yönetimi dış ve iç po-litikada yeni bir çizgi benimsemiştir. Bu çizgi Marksizm - Leninizm'den bir sapmadır ve proleter enternasyonalizminin ilkeleri ve sosyalizmin kuruluşunun temel yasaları ile açık-ça çelişmektedir. Mao Tse-tung grubu, küçük burjuva se-rüvenciliği ile solcu klişelerin arkasına gizlenmiş bir bü-yük güç şovenizmini birleştiren bir politika tutturmuştur. Sosyalist topluluğun birliğini yıkmayı ve dünya komünist hareketini bölmeyi amaçlayan bir yola girmiştir.»

1958'de, ekonomik gelişmede «büyük sıçrama» adı veri-len yeni bir çizgi ilân edilmiştir. Bu çizginin amacı, toplum-

sal ilerlemenin doğal aşamalarının üzerinden «sıçramak», kitlelerin devrimci şevkinden yararlanarak görülmemiş derecede kısa bir zaman içinde Çin'i sanayileştirmek ve tarımı makineleştirmek idi. Çin yönetimi, halkı, «üç yıl için sıkı çalışmaya ve ülkenin çoğu bölgesinin görünümünü değiştirmeye» çağırdı. Temel ekonomik yasaları bir yana bırakan ve ülkenin potansiyellerine ve kaynaklarına gözlerini kapayan Çin liderleri, başlıca ekonomik alanlarda beş yıl içinde gelişmiş kapitalist ülkelere yetişmeyi ve onları geçmeyi planladılar. Daha sonra bu süre 2-3 yıla indirildi*. ÇKP yönetimi, gerçekçi olmayan ekonomik gelişme hızları istemeye başladı. Halkı, gelecek beş-yıllık plan döneminde yüzde 45'lik bir yıllık hızla sanayi üretimini 6,5 katına çıkarmaya ve yılda yüzde 20'lik bir büyümeyle tarımsal üretimi 2,5 katına yükseltmeye çağırdı. Çelik üretimi, 5.300.000 tondan 80.000.000 ya da 100.000.000 tona çıkarılacaktı. Bu «plan» ların bilimsel bir temele sahip olmadığını ve sosyalist ekonomik yönetimin Leninist ilkeleriyle çatıştığını söylemeye herhalde gerek yoktur. Bu planlar tek kelimeyle serüvenci bir ekonomik gelişme çizgisini temsil etmektedir.

«Büyük sıçrama» bir çeşit «süvari saldırısı» gibi düşünülmüyordu. Özellikle kırsal bölgelerde, eldeki tüm insan-gücü tam olarak istihdam edilirse, üretimin hızla artırılabilceği gibi çarpık bir inanç bu politikayı belirlemekteydi. Çin yönetimi, özellikle çalışmayı yoğunlaştırarak ve hatta ücretleri kısarak önemli başarıya ulaşmayı hesaplıyordu. Umutlarını, özellikle halkın devrimci şevki ve yurtseverliği gibi subjektif faktörlere bağlamıştı. Maddî özendiriciler yerine politik ve ahlâkî teşvik unsurlarını getirdi. Çin teorisyenleri politik bilince ve ahlâkî özendiricilere maddî özendiriciler karşısında öncelik verdiler; onlara göre, birinciler devrimci nitelikteydi; maddî özendiriciler ise «bireyciliğin»

* Hungchi, No. 1, 1959.

ve «bencilliğin» burjuva yansımaları idi. Bu, pratikte, sosyalizmin emeğe göre dağıtım ilkesinin ihlâli anlamına geliyordu. **Jenmin Jiphao** şöyle yazıyordu: «Büyük sıçrama, maddî özendiriciler ilkesini ortadan kaldırmıştır.»*

Pekin propagandası, «büyük sıçrama»nın Marksizm - Leninizm içinde temelden «yeni bir söz» ve bütün dünyada uygulanabilir olduğunu iddia etti. Sosyalizm altında planlı ve oranlı ekonomik gelişme yasasını yadsıyan, Pekin liderleri, U biçiminde bir ekonomik gelişme yasası bulduklarını ileri sürdüler. Bu «yasa»nın özü, ulusal ekonominin bütün dallarının planlı, oranlı ve uyumlu gelişmesinin sosyalist ekonomiye yabancı olduğudur; sosyalist ekonominin özünde, sıçrama ve hamlelerden oluşan bir hareket, keşkin bir atılımın arkasından bir dinginliğin geldiği eşitsiz bir gelişme yatar. ÇKP Merkez Komitesinin 1958'deki 8. Ulusal Kongre'nin İkinci Oturum'una sunduğu raporda, U-biçimli gelişmenin «başta ve sonda yüksek, ortada ise düşük» olduğu söyleniyordu. «1956-1957-1958'de üretim cephesinde olayların nasıl geliştiğini görmedik mi? Önce bir atılım, sonra bir çekilme, arkasından daha büyük bir atılım, ya da ileri doğru bir sıçrama, sonra tutucu bir aşama ve arkasından yine ileriye doğru büyük bir sıçrama.»**

Çin yönetimine egemen olan küçük-burjuva serüvençiliğinin ve iradeciliğinin diğer bir görünümü de, büyük ölçekli modern işletmelerin öneminin kavranmaması, modern bilimin küçümsenmesi ve küçük-ölçekli ilkel sanayiye gereğinden çok önem verilmesidir. Kurulmaya başlanmış ve önemleri ilk önceleri kabul edilmiş büyük tasarılar bir yana bırakılarak, ekonomi, özellikle küçük ve orta boy yarı-ilkel fabrika temeline oturtulmuştur. Basında, küçük boy işlet-

* **Jenmin Jiphao**, 13 Kasım 1958.

** **Çin Komünist Partisi Sekizinci Ulusal Kongresinin İkinci Oturumu**, Pekin, 5 Mayıs 1958, s. 39.

melerin, modern makinelerle donanmış büyük fabrika ve maden işletmelerinden daha ucuza ve daha kârlı olarak iş-letilebileceği ileri sürülmüştür.

' Bu «çizgi»nin çarpıcı bir örneği, ham demir ve çelik üretiminin ilkel yöntemlerle yürütülmesi için ülke çapında yapılan kampanyadır. Ham demir ve çeliğin eritilmesinde kullanılan ortaçağdan kalma yüzbinlerce eritme ocağı tüm Çin'e, köy ve kasabalardaki yollara, avlulara yayılmıştır. Çin basınına göre, bu ocaklarda çalışmak üzere 100 milyon işçi, köylü, öğrenci ve uzman meslek sahibi toplanmıştır. Ancak sonuçta, ülke ekonomisine inen darbe çok büyük olmuştur. Bu deneyler, büyük bir emek ve hammadde israfına yol açmıştır. Ortaçağdan kalma ocaklardan ele geçen ürünün bütün gayretlere rağmen fazla işe yaramadığı görülmüştür.

Diğer sanayilerde de, özellikle makine sanayiinde benzer bir durum görülmüştür. Niteliğe hiç önem verilmemiştir. Çok sayıda traktör, kamyon, metal tornası vb. teknik gerekler önemszenmeden «basitleştirilmiş yöntemlerle» üretilmeye çalışılmıştır. Yapılan «basit» makineler ise pek bir işe yaramamıştır.

«Büyük sıçrama» dönemi sırasında, makine donanımının kapasitesine ilişkin özellikler bilmezlikten gelinmiş ve uzmanların, teknisyenlerin ve nitelikli işçilerin öngörü ve tavsiyelerine aldırılmamıştır. Bu durum, sanayi üretimine ciddi bir darbe indirmiştir. Kitle halinde bir yıkım ortaya çıkmıştır. Değerli donanım gereçleri işlemez hale gelmiş, tüm atelye ve fabrikalar durmuştur. Makine gereklerinin ve teknolojinin ihlâline karşı çıkan uzmanlar, «tutucu» ve «gerici» olarak yaftalanmış, işlerinden kovulmuş ve çoğu kez «çalışma yoluyla yeniden - eğitim» kamplarına gönderilmiştir. Bu işlemler, Çin'de teknik kadronun ve üretimin gelişmesi için gerekli diğer kadroların saflarını seyreletmiştir.

Pekin yönetimi, «büyük sıçrama» ile Çin'in komünizme ulaşan ilk ülke olacağını hesaplıyordu. Bu amaca ulaşmak için ise ülkeyi «halk komünleri» ağı ile örmenin yeterli olacağına inanmıştı. «Halk komünleri», sanayi üretimiyle, tarımla, ticaretle, eğitimle ve askerî örgütlenmeyle uğraşacaktı. Böylelikle, «Kentle kır, işçilerle köylüler ve kol emeği ile kafa emeği arasındaki ayrımların silinmesi için» gerekli koşulları yaratacaktı.

ÇKP Merkez Komitesinin 29 Ağustos 1958'de aldığı bir kararda şöyle deniyordu: «Onlarca ya da yüzlerce aileyi kapsayan tek-ürüne yönelik tarımsal üretici kooperatifleri, gelişmenin gereklerini artık karşılayabilecek durumda değildir. Tarımın, ormancılığın, hayvancılığın, kümes hayvancılığının ve balıkçılığın kapsamlı olarak gelişeceği ve sanayii, tarımı, ticareti, eğitimi ve askeri örgütlenmeyi birleştirecek olan halk komünlerinin kurulması; bugün için, hızlandırılmış sosyalist kuruluştaki köylülere öncülük etmeyi, programın baş hedefi olarak sosyalizmi kurmayı ve tedricen komünizme geçmeyi hedef alan zorunlu bir temel politikadır.»*

Çin liderlerine göre, «halk komünleri, gelecekteki komünist toplumun ilk birimleri haline gelecektir.» Yerel iktidar organları için bir kılavuz olarak **Jenmin Jihpao**'da yayımlanan «Weihsing halk komününün deneysel kuralları»nda, «halk komünleri toplumun başlıca örgütüdür,» deniyordu.** Çin liderleri, tüm ülkeyi, ilkel bir teknolojik temele dayanan ve kendine-yeterli doğal bir ekonomiye sahip «halk komünleri»nin oluşturduğu bir topluluğa çevirmeyi amaçladılar.

* Çin'de Halk Komünleri Kurma Hareketi, Çince basım, Pekin, 1958.

** Jenmin Jihpao, 7 Ağustos 1958.

«Halk komünleri»ni, yöreleri ve tüm bölgeleri, ekonomik bakımdan kendine-yeterli bir duruma getirme özlemini yansıtan bu küçük burjuva görüşler, sosyalist ekonomik gelişmede varolan üretimin uzmanlaşmasına ve işbirliğinin geliştirilmesine yönelik objektif eğilimlere ters düşüyordu. Bu uzmanlaşma ve işbirliği, yalnız tek bir ülke ölçüsünde değil, sosyalist sistemin tümü ölçüsünde söz konusu olmalıydı. Çin liderleri, «halk komünleri»ni kurarak, ayrı ayrı alanlar arasındaki ekonomik bağları ve işbirliğini bozmuşlar ve Çin ekonomisine büyük bir hasar vermişlerdir.

Çin liderleri, «halk komünleri»ni, Çin'i birkaç yıl içinde (3 ile 6 yıl) tarımda kollektif mülkiyetten kamu mülkiyetine geçirecek ve komünist dağıtım ilkelerini yerleştirecek bir araç olarak görüyorlardı. 1958'de, çoğu bölgelerde köylülerin elindeki yedek toprak parçaları alındı ve komün üyelerinin eşyalarına kadar tüm mülkleri toplumsallaştırıldı. Yukarıda sözünü ettiğimiz «Weihsing halk komününün deneysel kuralları»nın 5. Maddesi, komün üyelerine kişisel kullanımları için verilmiş olan toprakların da toplumsallaştırılmasını öngörüyordu.

Ordu nizamnameleri her yere sokulmuştu. Çalışma örgütleri askerileştirildi; köylüler, kumpanyalar, bölükler ve alaylar halinde örgütlendi. Çalışmalarının sonucuna hiç bakılmaksızın, iş karşılığında herkese aynı ödeme yapılıyor, toplumsallaştırılmış aşevlerinde herkese eşit yemek veriliyordu.

Aralık 1958'de, ekili tarım arazisinin büyük ölçüde azaltılmasına girişildi (serbest kalan topraklar ardiye ve meyva bahçeliği olarak kullanılacaktı). Önde gelen işletmeler arasında 1959'un başında toplanan ulusal konferansta, «ekilen arazinin tedricen azaltılmasına ve ülkenin büyük bir mey-

va bahçesine dönüştürülmesine» karar verildi*. **Jenmin Jihpao**, bu kararı, «tüm halk komünlerinin mücadele programı» olarak niteledi.**

«Az ekelim çok biçelim» sloganını ortaya atan Pekin yönetimi, bu kez, toprağın derinlere dek işlenmesini (bazı yerlerde bir metreye kadar) ve yoğun bir ekim yapılmasını istiyordu (bazı deney topraklarında pirinç o denli sık ekil-mişti ki, tarlalar, üzerinde düşmeden yürünebilecek kadar sert bir yeşil kütle halindeydi)*** Bu tür «talimat»lar, gerçek olanaklarla ve bilimsel tarımın temel gerekleriyle taban tabana zıttı. Bu «yenilikler» tahıl ve tarımsal sanayi girdisi veriminin düşmesine, toprağın bereketliliğinin yitirilmesine ve tarımsal üretimde genel bir azalmaya yol açtı.

Bunun yanı sıra, resmi dairelerin sahte raporlar düzenlediği görülüyordu. Basın, 1958'de tahıl üretiminin, 1957'deki düzeyin iki katına, 375 milyon tona yükseldiğini açıklamıştı****. Merkezî örgütler, yerel otoriteler ve «halk komünleri», tahıl tüketimini bu rakamlara dayanarak planladılar. Bir çok bölgede, zorunlu yiyecek maddelerinin sınırsız olarak dağıtılmasına gidildi. Bunun sonucunda ortaya çıkan fazla tahıl kullanımı ciddi bir yiyecek azlığına yol açtı. Kısa bir süre sonra Çin liderleri, 1958'deki tahıl hasadının gerçekte 375 milyon ton değil, yalnızca 250 milyon ton olduğunu açıklamak zorunda kaldılar.***** (Fakat bu bile abartılmış bir rakamdı; 1958 tahıl ürünü 200 milyon tonu aşmamıştı.)

1959 ve 1960'da, tahıl ürünündeki önemli düşüşün, artan tüketimin, ve kuraklığın sonucu olarak yiyecek durumu şiddetle kötüleşti. 1961'de bazı bölgelerde açlığın kıyısına gelindi.

* Hsinhua Bulletin, 3 Ocak 1959.

** Jenmin Jihpao, 2 Ocak 1959.

*** Hsinhua Bulletin, 3 Ocak 1959.

**** Jenmin Jihpao, 1 Ocak 1959.

***** Büyük Bir Onyl, s. 14.

«Büyük sıçrama», aynı Şekilde sanayii de zarara sokuyordu. «Büyük sıçrama»nın ilk yılında, emekçi halkın çabaları sonucunda toplam tarımsal ve sınai üretimde (70.000 milyon Yuan'dan 117.000 milyon Yuan'a)* belli bir artış sağlandı. Ancak bunu izleyen yıllarda sınai üretim düzenli olarak düştü.

Bu düşüşün gerisindeki başlıca nedenler, tarımsal üretim azalışı, elektrik enerjisi üretiminin gerileyişi ve özellikle ciddi kömür açığı idi. Tarım, sanayi hammaddesinin yarıya yakınını sağlamaktaydı; çok miktarda kömür ise, küçük maden eritme ocaklarında t k tilmişti. Bu, yüzde 90'ını kömürün oluşturduğu yakıt dengesini sakatladı. Ham demir ve çeliğin düşük kalitede üretilmesi, bir maden açığıyla sonuçlandı; bu durum, özellikle makine sanayii olmak üzere ulusal ekonominin diğer bütün dallarını etkiledi.

Çin ekonomisinde oran diye birşey kalmamıştı. Ham madde açığı nedeniyle, bir çok sanayi işyerinde üretim önce azalmaya başladı, sonra da hepten durdu. Üretim araçları üretimi tökezledi. Büyük inşaat projeleri fonların önemli bir bölümünü yutuyordu. Hafif sanayide üretim aşırı bir biçimde kısılması, tüketim malları arzı ile piyasanın gerekleri arasında büyük bir açık ortaya çıkardı. Zorunlu ihtiyaç mallarının halka arzı tehlikeli bir Şekilde azaldı. Sovyet iktisatçıları, kişi başına tüketimin 1956'ya oranla 1962-63'de önemli bir düşüş gösterdiğini hesapladılar: Tahıl, 202 kilodan 135-170 kiloya; bitkisel yağ 6.4 kilodan 1.5-1.2 kiloya 1961'de, yiyecek üretimi 170 milyon tona düştü; bunun sonucunda da, kişi başına günlük tüketim, ortalama olarak, 900-1.200 kaloride kaldı**.

Çin liderlerinin ekonomik serüvenciliği, ülke ekonomisini 1961'de topyek n çöküşün kıyısına getirdi. Pekin lider-

* Büyük Bir Onyıl, s. 14

** The Japan Times, 16 Ocak 1966.

lerinin serüvenci eylemlerinden ülkenin aldığı yaraların yaklaşıklık bir tahminini bile yapmak çok güçtür; 1959'dan beri hiç bir resmî istatistik yayınlanmamıştır. Ülkenin uğradığı kayıp hakkında Japon iktisatçıları tarafından yapılan kaba tahminlerden bir fikir edinilebilir. Bu tahminlere göre, Çin'in 1964'deki gayri-safi ulusal ürünü yalnızca 80 milyar ya da 90 milyar dolar dolayında olmuştur*, ki bu rakam 1958'deki düzeyin yüzde 15 altındadır. Analizlerini bazı resmî Çin istatistiklerine dayandıran Amerikalı uzmanlar da benzer sonuca ulaşmışlardır.

Tablo 1'de, 1952-65 döneminde, gayri-safi ve ulusal ürünün bütün olarak ve kişi başına yıllık büyüme hızının, sırasıyla ortalama yüzde 3.3 ve yüzde 1.4 olduğu görülmektedir. Çin'in sanayi üretiminin 1959'dan sonraki düşüşü Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1
GAYRİ - SAFİ ULUSAL ÜRÜN

Kişi			Kişi başına		
Yıl	Toplam (milyar yuan)	başına (yuan)	Yıl	Toplam (milyar yuan)	başına (yuan)
1952	68.6	121	1959	176.8	267
1953	73.3	126	1960	155.9	232
1954	77.8	131	1961	127.5	187
1955	83.3	137	1962	99.5	144
1956	96.4	155	1963	107.4	153
1957	104.2	164	1964	117.3	165
1958	145.0	222	1965	126.2	175

Kaynak : **Kıta Çin'inin Ekonomik Görünüşü.** Birleşik Devletler Kongresi'nin Ortak Ekonomik Komitesi İçin hazırlanmış Etüdler, Washington, 1967, C. 1, s. 50.

Bu çalışma bir grup Amerikalı uzman tarafından hazırlanmıştır. Kuşkusuz yanlışlar olabilir; fakat yine de Çin'in ekonomik gelişmesi hakkında yaklaşık bir fikir verebilir.

* Aynı yer.

Tablo 2

BAŞLICA SANAYİ ÜRÜNLERİNİN ÜRETİMİ

	1959	1964
Çelik (milyon ton)	13.3	9
Kömür (milyon ton)	347.8	220
Elektrik enerjisi (milyar kw)	41.5	32
Petrol (milyon ton)	3.7	6.5
Çimento (milyon ton)	12.3	8
Tahıl (milyon ton)	270.5	183
Pamuk (milyon ton)	2.3	1.2

Kaynak : **The Oriental Economist**, Ocak 1967.

Pekin'in, geniş bir kamuoyu desteği bulan «büyük sıçrama»sının bazı sonuçları işte böyledir: ÇKP liderleri, sosyalist devlet sisteminin gelişmesi için yaratılmış olan fırsatları kullanamamışlardır. Serüvenci politikaları Çin halkına pahalıya malolmuştur. Bu deney, geriye büyük sıçrama olarak nitelenebilir.

1958 - 59'da kurulan Çin gemi-yapımı sanayiinin övünç kaynağı **Büyük Sıçrama**'nın bir kayalığa çarpıp ilk seferinden hemen sonra batışı gibi, Çin ekonomisinin büyük gemisi de, dümencilerinin yanlış yönetimi sonucu bir kayalığa oturtulmuştur.

«Büyük sıçrama» ancak başarısızlıkla sonuçlanabilirdi; çünkü, ekonomik gerçeklerden bütünüyle kopuktu. Mao Tse-tung ve grubu, Çin gibi teknolojik bakımdan geri bir ülkede sosyalizmin kuruluşunu, sanayileri gelişmiş kapitalist ülkelere göre çok daha büyük güçlüklerin beklediğini tamamiyle unutmuşlardı. Lenin'in, ekonomik politikada tedbirliliğin gerektiği yolundaki uyarısını dikkate almamışlardır. Lenin demişti ki: «... geri bir ülke işe kolaylıkla başlayabilir, çünkü düşmanları çürümüştür, burjuvazisi örgütlenmemiştir; ancak, işi sürdürmek, bu ülkede yüzbinlerce defa daha tedbirli, daha dikkatli ve daha sabırlı olmayı

gerektirir. Batı Avrupa'da durum farklı olacaktır; orada başlangıç ölçülemeyecek kadar daha güç olacak, fakat devam etmek de aynı ölçüde daha kolay olacaktır. Başka türlü de olamazdı; çünkü orada proletaryanın örgütlenme ve dayanışma derecesi karşılaştırılamayacak kadar daha büyüktür.»*

«Büyük sıçrama»nın sonuçlarını ve başarısızlığını çözümleme cesaretini göstermeksizin, Çin liderleri, bu dönemdeki bazı eylemlerinin yanlış olduğunu genel olarak ve belirsiz bir şekilde kabul etmekle yetinmişlerdir. Japon gazetesi **Mainichi**'nin Pekin muhabirine göre, ÇKP Merkez Komitesinin 28 Eylül 1962'deki 10. toplu oturumunda Mao Tse-tung, 1959 ve 1960'da «birtakım yanlışlar yapılmış olduğunu»** kabul etmiş, başlıca yanlışların, «durum hakkında doğru bir anlayışın bulunmaması ve deney eksikliği» olduğunu söylemiştir. Çin liderleri, aynı zamanda, ülkenin karşılaştığı güçlükleri birtakım «objektif faktörler»in ve Sovyetler Birliğinin üzerine yıkma çabasında bulunmuşlardır.

Ne var ki hayat, Çin liderlerini, ülkeyi ekonomik çöküşten kurtarmak için yeni bir ekonomik politika çizmenin zorunlu olduğunu görmeye zorlamıştır. Kofluğu ortaya çıkmış teorilerini bir yandan savunmaya devam ederken, diğer yandan, ekonomik duruma istikrar getirmek üzere ivedi adımlar atmak zorunda kalmışlardır. ÇKP Merkez Komitesinin Ocak 1961'deki 9. toplu oturumunda, kendi deyimleriyle «düzenleme, pekiştirme, takviye ve arttırma» çizgisi kabul edilmiştir. Bu yeni ekonomik politika, tarımı ön plana alıyor, tarımın yeniden düzenlenmesine ve özellikle yiyecek üretimi konusunda geliştirilmesine öncelik veriyordu. Uzun-dönemli planlama terkedildi ve yıllık planlara dayanan işlerliğe sahip ekonomik yönetime geçildi. 1964'de,

* V.İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 27, s. 291.

** **Mainichi**, 9 Mart 1967.

kırsal olmayan nüfus içindeki istihdam, 1958'deki seviyenin yüzde 25 altına düştü. Kentlerde oturan 30 milyon kişi kırlara taşındı.

«Büyük sıçrama»nın yıkım getiren sonuçlarını gidermeyi amaçlayan «düzenleme, pekiştirme, takviye ve arttırma» çizgisi beş yıl boyunca uygulandı. 1965'de ulusal ürün 1958'deki hacmine ulaştırılmıştı. Kişi başına üretim ise, 1965'de hâlâ 1958'deki düzeyin altındaydı. Yedi yıl boyunca, üretimde hiç bir ilerleme olmamıştı. Bu arada öteki Asya ülkeleri düzenli bir ekonomik gelişme içindeydi. Yabancı uzmanlar, son sekiz yıl boyunca Çin ekonomisinin bütün dallarında üretimin yıllık artış hızının ortalama yüzde 4 olduğunu hesaplamaktadırlar*.

Bütün bunlarla birlikte Çin ekonomisinin temel sorunları çözümlenmeden kalmıştır. Temel sorunun, yani kişi başına üretimi artırma sorununun çözülmesinde Çin daha da gerilere gitmiştir. Ekonomik gelişme hızını önemli ölçüde hızlandırma gereği, 1966'da 1958'dekinden daha keskin bir hal almıştır. Üstelik, bu sorunu çözmenin dış koşulları 1950'lere göre büyük ölçüde kötüleşmiştir. Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin işbirliği ve kardeşçe desteği gibi Çin için hayati bir faktörü, Çin liderleri kendi elleriyle ortadan kaldırmışlardır.

Çin liderlerinin, 1966 yılını, Çin'in üçüncü beşyillik ekonomik gelişme planının ilk yılı olarak ilân ettikleri hatırlanacaktır. Ne var ki, Pekin basınının «büyük bir stratejik tedbir»** olarak nitelediği «kültür devrimi», bu planı tehlikeye atmıştır.

* 16 Ocak 1966'da **The Japan Times**, Çin ekonomisinin 1964'de yüzde 3'lük bir büyüme hızı gösterdiğini yazıyordu; ki bu, yaklaşık olarak nüfus artışına eşittir.

** Jenmin Jihpao, 1 Haziran, 1967.

«Kültür devrimi» ve ona eşlik eden küçük burjuva anarşisi, sanayi ve tarımdaki örgütü parçalamış ve ulaşım ve haberleşmeyi durdurmuştur. Yüzbinlerce hungweiping ve tsaofan, ülkeyi bir ucundan öbürüne katetmiş, demiryollarını ve otomobil ulaşımını felce uğratmış ve kentlerle köy arasındaki ticaret ve ikmâli ve özellikle tüketim malları arzını açmaza sokmuştur.

Sayırsız miting ve gösteri, on milyonlarca işçi ve köylüyü üretici çalışmadan alıkoymuştur. Parti ve hükümet kadrolarına karşı yapılan saldırılar, sanayi ve tarımdaki örgüte bir darbe olmuştur. Buna bağlı olarak, Çin basını, bir kesim kadroların tarımsal üretimi durdurduğunu, «bazılarının haksızlık duygusuyla ve diğerlerinin korkuyla üretimin yönetimini bıraktıklarını, böylece işlerin tıklandığını» kabul etmek zorunda kalmıştır*.

Küçük burjuva anarşisiyle belirlenmiş bir ortamda, devlete ve topluma ait fonların yer yer zimmete geçirilmesi ve boşuna israfı, ihtiyatlık tohum ve yem fonlarının köylüler arasında gelişigüzel dağıtılması, besi hayvanlarının kontrolsüz kesilmesi gibi olayların ortaya çıkması şaşırtıcı değildir. ÇKP Merkez Komitesi, Devlet Konseyi ve ÇKP MK Askeri Komitesinin 19 Ocak 1967 tarihli kararında, bir çok yerlerde «devlete ait yiyecek ve diğer mal depolarının yağma edildiği» kabul edilmektedir.

Mao Tse-tung ve grubu, «ekonomizme karşı mücadele» sloganı altında halkın yaşam düzeyini düşürme yönünde önemli bir başarı göstermişlerdir. Ücretler ve genel yaşam düzeyi, «kültür devrimi» boyunca düşmüştür. Resmi Çin propagandası, halkı, daha büyük güçlük ve mahrumiyetlere hazır olmaya çağırmaktadır. Okulların ve yüksek öğrenim kurumlarının bütün bir yıl kapatılmış ve öğrencilerin çalışmalarından alıkonulmuş olması, ulusal

* Hungchi, No. 3, 1967.

ekonominin bütün dallarında eğitilmiş kadro yetersizliğini kaçınılmaz olarak etkileyecektir.

1958'in «büyük sıçrama» sı sırasında, Çin liderleri, halka, «üç yıllık sıkı bir çalışmadan sonra on bin yıllık bir mutluluk» sözü vermişlerdi. Bugün nerdeyse on yıl geçmiştir; halkın yaşayışında hiç bir ilerleme olmamıştır ve Çin ekonomisi büyüyen güçlüklerle gebedir. 1958 - 59'un «büyük sıçrama» sı ikinci beş-yıllık planı karaya oturttuğu ve Çin'in ekonomik gelişmesini yıllarca geriye götürdüğü gibi, «kültür devrimi» de aynı yıkıcı etkileri ile üçüncü beş-yıllık planı torpillemiştir.

Mirovaya ekonomika i

mezhdunarodniye otnosheniya, No. 10, 1967
s. 107 - 13.

MAOCULAR, ÇİN'İN TOPLUMSAL VE EKONOMİK YAPISINI SAKATLIYORLAR

M. Sladkovsky

Çin halkının gerçek dostları, Mao Tse-tung'un anti-sosyalist politikalarının Çin'in toplumsal ve ekonomik gelişmesi üzerindeki yıkıcı etkilerini artan bir endişeyle izlemektedirler. ÇKP'nin 1-24 Nisan 1969'da Pekin'de yapılmış olan 9. Ulusal Kongresinde olduğu gibi geçtiğimiz yıl içinde de, Maocu yönetim, Çin'in ileriye doğru gelişmesi için olumlu bir program ileri sürmemiştir. Dikkatler, ÇKP'nin 1956 Eylül'ünde yapılan 8. Ulusal Kongresinin genel çizgisine ve kararlarına karşı yöneltilen saldırının sürdürülmesine çevrili bulunmaktadır. Sekizinci Kongrede, Partinin ideolojik temelini ve Çin'de sosyalizmin kurulmasına ilişkin pratik çalışmalarda Partinin kılavuzunun Marksizm - Leninizm olduğu vurgulanmıştı. Gerçekleri halka açıkça anlatma cüretini göstermeksizin, Maocular, «teslimiyetçi ve revizyonist bir çizgi»nin peşinden gittiği gerekçesiyle Partinin daha önceki kararlarına saldırmaktadırlar.

ÇKP'nin, sosyalist dönüşümleri ve Çin'in geri bir tarımsal ülke durumundan ileri bir sını - tarımsal sosyalist devlete dönüşmesini öngören program kararlarını Mao Tse-tung'un çoktan defterden sildiğinden bugün kimsenin

kuşkusuz kalmamıştır. Bu kararların uygulanmasını isteyen her talep bir fesat olarak yaftalanmaktadır.

Maocular, 9. Kongrede Lin Piao'nun ağzından anti - sosyalist, Troçkist teorilerini tekrarlamışlar ve yeni toplumun kuruluşunun «dünya devrimi»ne ve «tüm insanlığın kurtuluşuna» bağlı olduğunu iddia ederek, Çin'de sosyalizmin kuruluşunu terketmişlerdir. Maocular, bu «büyük misyon»un yerine getirilmesinde başlıca rolü Çin'in oynadığını ve bu hedefe ulaşmanın tek yolunun savaş olduğunu ileri sürmektedirler.

Hegemonyacı Büyük - Güç emellerine ulaşmak için yapılan savaş hazırlıkları, «Mao düşüncesi»nin mihveri ve tüm Maocu politikaların temelidir. Pekin liderleri, Çin'in ülke - içi ve ülke - dışı politikasını kendi dış genişleme emelleri doğrultusuna çevirmekte ve tüm devlet iktidarı sistemini ve ekonomik yapıyı bu amaca uydurmaktadırlar.

Maocular, ordunun yardımıyla ve açık tedhiş ve şiddetle Parti örgütünü dağıtmışlar, anayasal iktidar sistemini ortadan kaldırmışlardır. Askeri - bürokratik diktatörlüğün organları ve «büyük kaptanın» uysal askeri araçları olarak «devrimci komiteleri» kurmuşlardır. Askeri - bürokratik diktatörlüğün Maocu organlarının başlıca hedef ve fonksiyonları, demokrasiyi baskı altında tutmak, bir «askeri kamp» rejimi kurmak ve Mao Tse-tung'un «düşünce» ve kişisel iktidarını pekiştirmektir. Lin Piao'nun koyduğu gibi, «hangi zaman ve hangi koşul altında olursa olsun, Başkan Mao Tse-tung'a ve Mao Tse-tung düşüncesine karşı çıkma cüretini gösteren herkesin» üzerine askerî-bürokratik diktatörlük inecektir. Bu diktatörlüğün proletarya diktatörlüğüyle kuşkusuz hiç bir ilişkisi yoktur. Lenin'in gösterdiği gibi, proletarya diktatörlüğü, «sömürücülerin, azın-

lığın üzerindeki zorunlu baskının yanı sıra, halk için, yani çoğunluk için demokrasi yaratan» tarihteki ilk sistemdir.*

Askerileştirme, Çin’de genel bir olgu olmuştur; yalnız ekonomiyi ve devlet bütçesinin yüzde 40’ını kapsamakla kalmamakta, kamu hayatının diğer yönlerini de içine almaktadır. Askerileştirmenin vardığı ölçüler, ülkenin savunması için gerekli sınırı fazlasıyla aşmaktadır. Maocular, maddî kaynakların maksimum seferberliğini sağlamak amacıyla bir savaş psikozunu kamçulamakta ve halk arasında genişlemeci, şoven bir ruhu körüklemektedirler.

Bu durumda, üretim araçlarının toplumsallaştırılması halkın çıkarlarına hizmet etmemektedir. Toplumsallaştırma, bir devlet planı uyarınca ve halkın yaşam ve kültür düzeyini yükseltme amacıyla geliştirilmemektedir. Toplumsallaştırma temeli üzerinde bulunan ekonomi, dışa dönük, genişlemeci hedeflere bağlı kılınmıştır.. Devlet ve kooperatif mülkiyeti, Çin toplumunun ekonomik temeli olarak kalmakla birlikte, deforme edilmek ve sosyalist karakterini yitirmek tehlikesiyle karşı karşıyadır. Pekin tarafından izlenen ekonomik politika, Lenin’in şu öğütüyle çelişmektedir: «sosyalizmin hedefi (ve özü) toprakların, fabrikaların, genel olarak bütün üretim araçlarının, toplumun tümünün mülkiyetine geçirilmesi; ve kapitalist üretim biçiminin yerini, **toplumun bütün üyelerinin çıkarına** olan ortak bir **plan** uyarınca yürütülen üretimin almasıdır.»**

Bugünkü Çin ekonomisinde birbirinden ayrı iki alan bulunmaktadır. Birincisi, savaş üretimine bağlı bulunan ve merkezi askeri otorite tarafından denetlenen küçük bir sanayi grubundan oluşur. Bu sanayiler, devletin sınırsız mali desteğine sahiptirler, daha iyi gereçlerle donatılmışlardır. Devletin sağladığı hizmet ve desteklerden daha çok

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 25, s. 463.

** V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 4, s. 275.

yararlanırlar. «Kültür devrimi» sırasında, askerî üretim hungweiping'lerin aşırılıklarına karşı korunmuş ve nükleer silahların gelişmesine özel önem verilerek genişlemeye devam etmiştir. Nükleer silahlar, ülkenin askeri tahsislerinin en az yarısını yutmaktadır. Sivil sanayiler ise farklı bir durumdadır. Son yıllarda ortak bir devlet planına sahip olmuşlar, yönetimleri çok - merkezileştirilmiş ve kendine yeterli bir temel üzerine oturtulmuştur. «Kendi kaynaklarına dayanmaları» istenmektedir; yani merkezi yatırım ve krediler olmaksızın işleri yürütmeleri, hammadde kaynaklarını kendi başlarına bulmaları, ve halkın en ivedi gereksinimlerini karşılayacak kaynakların sürekli olarak azalmasına göz yumarak ordunun ihtiyaçlarına öncelik vermeleri gerekmektedir.

Sivil amaçlarla yapılan sanayi üretiminin duraklamasının birtakım köklü nedenleri vardır. Bu nedenler, «büyük sıçrama» ve «kültür devrimi» ile şiddetlendirilen politik ve ekonomik karışıklıklarda yatmaktadır. Bunlardan biri, merkezde ve yerel kesimlerde işçi sınıfının politik yönetimden uzaklaştırılmış olmasıdır. Bir diğeri ise, üretimi geliştirmede maddî özendiricilerin artık kullanılmamasıdır. Emeğin üretkenliğini artırmada maddî özendiricilerin kullanılmasına Maocuların verdiği adla, «buriuva ekonomizmi»ne karşı mücadelenin amacı, işçi sınıfını parçalamak ve genç, vasıfsız işçiler ile proletaryanın vasıflı kesimlerini karşı karşıya getirmektir. Pekin yetkilileri, bir grup fabrikayı kapatmışlar ve «fazla» kent nüfusunu kırlara yerleştirmişlerdir. Bunun yanında, işçi ve aydınlar da kırsal kesime gönderilmektedir, fakat bu, proletaryanın tarımdaki önderliğini sağlamlaştırmak ve köylülere kent kültürünü götürmek için değil. Tersine, köylülerden öğrenmeleri ve kendilerini çiftlik işlerine ve köylü hayat tarzına uydurmaları istenmektedir. Köylülere birer ayak

bağı, başka sözlerle köyde bir fazlalık olmaktadır. Bu, «kentle kır arasında bir köprü atılmasına» hiç bir biçimde katkıda bulunmamaktadır. Yabancılaşmaya, kentlerde oturanlarla köylüler arasında bir çatlağın ortaya çıkmasına, fazladan ve üretken olmayan bir göçe yol açmaktadır. Çin basını, hemen her gün, «izinsiz olarak kırlardan geriye göç», «kentli gençlerin kırlardaki nasiplerinden hoşnutsuzluğu» üzerine haberlerle dolmaktadır.

Sivil sanayilerin genel durumu, yalnızca gündelik üretime yönelik olmalarıyla, ve özellikle madenlerin çıkarılmasında yatırım kaynaklarının çok sınırlı olmasıyla belirlenmektedir.

Sanayi üretiminin yörüngeden çıkma tehlikesi içinde bulunması, «kültür devriminin kumanda merkezlerini», sanayide askerî denetimi güçlendirme yolunda ivedi adımlar atmak zorunda bırakmıştır.

1968 ortasında, «ordunun önderliği altında daha büyük bir birlik» sağlama perdesi gerisinde, tüketim malları üreten bütün fabrikalarda askerî bir denetim kurma yolunda ülke çapında bir girişim başlatıldı. Askerî denetimin yanısıra, fabrikalarda ordu disiplini yerleştiriliyor ve hücum müfrezeleri ve çeşitli ceza organları oluşturuluyordu. Ordunun ve yarı-askerî tsaofan bölüklerinin yardımıyla, Mao grubu, belirli ölçüde bir istikrar sağlamayı, sanayi yönetiminin daha da parçalanmasını durdurmayı ve fabrikalarda ve dairelerde az çok normal bir çalışma düzeyini geri getirmeyi başardı. Fakat, askerî ve yönetsel tedbirler, sanayi üretiminin gelişmesi için kararlı bir temel yaratmanın aracı hiç bir zaman olamamıştır. Bu tür tedbirler, uzun vâdede ancak ekonominin daha da yörüngesinden çıkmasına yol açabilir. Aşağıdaki tablo bunu göstermektedir.

	3. ve 4. Beş Yıllık Plan Hedefleri				Gerçekleşen miktar (Tahmin)	
	1949	1958	1967	1969	1967	1969
Çelik (milyon ton)	0.16	8.0	30.0	43.0	10	12
Ham demir (»)	0.25	9.5	30.0	43.0	12	14
Kömür (»)	32	270	400	525	170	210
Elektrik enerjisi (milyar kwh)	4.3	27.5	120	180	55	60

Bu rakamlar şunu göstermektedir: Eğer Çin, sosyalist planlamanın bilimsel temeli üzerinde; yani Lenin'in, on milyonlarca insanın üretimde ve dağıtımda düzenli ilkeleri gözetmesini sağlayan planlı bir devlet örgütlenmesinin gereğini savunan öğretisi doğrultusunda gelişmeye devam etseydi, temel sanayi ürünlerinin üretimi bugünkü düzeyinden en az yüzde 150 ya da 250 fazla olacaktı. Sanayi üretiminin düşük düzeyde olmasının, devletin maddi kaynaklarının çoğunu elinde tutan savaş sanayilerinin gelişmesini etkilemediğini akılda tutmak gerekir.

Ekonominin askerileştirilmesi, Çin ekonomisinin başlıca dalını oluşturan tarım üzerinde özellikle ters bir etki yapmaktadır. Tarımın Çin'de nüfusun yaklaşık yüzde 80'inin uğraşısı olduğu ve maliyet terimleriyle ulusal ürünün kabaca yüzde 50'sini oluşturduğu hatırlanacaktır. «Büyük sıçrama» yıllarında, Pekin liderleri, büyük sulama sistemlerinin kurulmasını, sulanan alanın genişletilmesini, bakir toprakların geliştirilmesini ve tahıl üretiminin 1956 - 57'deki 185 milyon tondan 1967'de 320 - 350 milyon tona çıkarılmasını öngören 12 yıllık tarımsal gelişme planını rafa kaldırmışlardır.

Mao grubu, ekonominin askerileştirilmesiyle, devlet desteğini terkeden ve kendine-yeterli bir duruma gelen büyük Tachai livası örneğini genelleştirmektedir. Diğer bir de-

yişle, tarımın devletçe finansmanının durdurulmasını ve köylülerin kendi yerel kaynaklarıyla yetinmesini istemektedirler. Köylü işletmelerinde son derece geri araçların kullanıldığı bir durumda, tarımın karşılaştığı sorunları, köylülerin kendi araçlarıyla, devlet yardımı ve toprakların ülke çapında geliştirilmesi olmaksızın halletmelerinin olanaksız olduğunu anlamak zor değildir. Sonuç olarak, hava koşullarının olumlu olduğu zamanlarda bile, tarım, 1956 - 57' deki üretim düzeyini kayda değer bir ölçüde aşamamıştır.

Çin halkının zorunlu yiyeceği olan tahılın toplam üretimi, son üç yılda yaklaşık 180 - 190 milyon ton dolaylarında dalgalanmıştır. Nüfus artışı göz önünde tutulduğunda, kişi başına tahıl üretimi son 12 yıl boyunca en azından yüzde 15 oranında azalmıştır.

Pekin propagandası, köylülerin elinden yiyecek elde etmek için, devletin, ordudan da yararlanarak şiddet tedbirlerine başvurduğu gerçeğini saklayamamaktadır. Ordu denetimi, yalnız yiyecek dağıtımına değil, tarımsal üretime de elini uzatmıştır. Çin tarımında öyle bir durum ortaya çıkmaktadır ki, köylülerin emeği bir çeşit zorla çalışma biçimini almakta ve köylü kolektifleri, kendi emeklerinin ürününü biriktirme hakkından yoksun bırakılmaktadır. Kırılarda kolektif mülkiyet köylülerden giderek ayrılmaktadır; buna karşılık, ordu denetimindeki «halk komünleri», askeri - bürokratik diktatörlüğün bir organı, köylülere karşı bir baskı organı biçimini almıştır.

Dış ekonomik politikada Pekin liderleri sosyalist ülkelerle ilişkileri azaltmakta ve bunu, «kendi kaynaklarına dayanma» politikası ile haklı göstermektedirler. Bu tür bir gerekçenin hiçbir dayanağı yoktur. Göstermelik bir gerekçedir ve anti-sosyalist dış politikalarını örtme amacını gütmektedir.

Bütün sosyalist ülkeler, sosyalizmi başlıca kendi ulusal kaynaklarına dayanarak kurmaktadır. Ayrıca bunu iş-

birliği ve karşılıklı yardımlaşma ile birleştirmektedirler. Bu işbirliği ve yardımlaşma, sosyalizmin kuruluşunu güçlü bir biçimde hızlandırmaktadır. Böylelikle, «kendi kaynaklarına dayanma», bütün olarak sosyalist topluluğun ekonomik kudretine dayanmayla pekiştirilmektedir.

1949'dan sonraki ilk onyılda, ÇHC'nin ekonomik gelişimi, ÇKP'nin 8. Kongresinin genel çizgisi ve kararlarının temeli üzerinde yürümüştür. Bu dönemde ekonomi başlıca ülkenin kendi kaynaklarından finanse edilmiştir. Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin desteği, modern sanayiin, ulaşımın ve haberleşmenin, özellikle uçak-yapımı, otomobil, araç - yapımı gibi yeni sanayilerin gelişimi ve üretimin genel bilimsel ve teknolojik düzeyinin yükseltilmesi doğrultusunda belirleyici bir katkı olmuştur. Dolayısıyla, Maocuların bugün ileri sürdüğü «kendi kaynaklarına dayanma» sloganı, Çin de içlerinde olmak üzere sosyalist ülkeler için yeni ya da alışılmamış birşey değildir. Tek yenilik, 1960'ların başında, bu slogana, Çin'in kendi kaynaklarının harekete geçirilmesini değil, ülkenin dünya sosyalist sisteminden soyutlanmasını amaçlayan yeni bir politik görüş noktasının verilmiş olmasıdır.

Geçtiğimiz on yıl içinde Çin liderleri, Çin'in dış ticaretinde sosyalist ülkelerin payını, 1956 - 59'daki yüzde 68 - 70' den 1968 - 69'da yüzde 24 - 25'e indirmişlerdir. Ekonomik ilişkilerdeki bu kopuşun sorumluluğunu, 1960'ların başında olduğu gibi bugün artık sosyalist ülkelerin üzerine yıkma cüretini gösterememektedirler.

Bütün dünya bilmektedir ki, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, Çin Halk Cumhuriyeti'yle ticaretin ve bilimsel, teknolojik ve kültürel işbirliğinin genişletilmesi için defalarca önerilerde bulunmuşlardır.

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, Sovyetler Birliği'nin Çin'le ilişkilerine değinerek şunu be-

lirtmiştir: «SBKP ve Sovyet Hükümeti, Çin Halk Cumhuriyeti'yle dostça ilişkilerin yeniden kurulmasını ve ilerletilmesini amaçlayan bir politikayı kararlı bir biçimde izlemişlerdir. Bu ilişkilerin bozulmasının ve kötüleşmesinin hatası bizim değildir. Uluslararası komünist hareket içindeki bölücü faaliyetlere ve anti-Leninist görüşlerin yayılmasına karşı açtığımız kararlı mücadelenin yanı sıra, devletlerarası ilişkilerde yaygınlaşmakta olan ideolojik ayrılıkların önüne geçmeye her zaman çalışmışızdır ve bugün de çalışmaktayız. Moskova'daki Uluslararası Toplantıda, Komünist ve İşçi Partileri, bu politikayı desteklediklerini bir kez daha açıklamışlardır.»

Fakat Pekin anti-sosyalist yolunda ısrar etmektedir. Dış ekonomik ilişkilerini anti-sosyalist politikasına uydurmuş olan Maocu yönetim, sosyalist ülkelerle yaptığı uluslararası sözleşmeleri ve ikili anlaşmaları ihlal etmektedir.

Dış ticaret ilişkilerinde Pekin, yüzünü her geçen gün daha çok kapitalist dünyaya doğru çevirmektedir. Kapitalist ülkelerin egemen çevrelerinin, Çin'le olan ekonomik ve politik ilişkilerini genişletmenin yol ve araçlarını bulmakta başarılı adımlar attıklarını da belirtmek gerekir. Japonya'nın izlediği politika bu bakımdan son derece önemlidir.

1969'un sonunda, Japonya'da iktidarda bulunan Liberal - Demokrat Parti Çin'e karşı tutumunu temelden değiştirmiştir. O güne dek Japon Hükümeti Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımayı reddetmiş, Japon firmalarının Çin'le yalnızca hükümet dışı düzeyde ve özel hukuk sınırları içinde ticarî ilişkilere girmesine izin vermiştir. Devlet bankalarından ve Japon dış ticaretinde genellikle sağlanan kolaylıklardan yararlanılması, Çin'le ticarete giren firmalardan esirgenmiştir. Oysa Başbakan Eisaku Sato, bugünlerde, Japonya'nın ÇHC Hükümeti'yle görüşmelere ha-

zır olduğunu ve Japonya Dış İlişkiler Dairesi'ne gerekli talimatların verildiğini açıklamaktadır. Japon egemen çevreleri, Çin'le ilişkilerini genişletme yolundaki girişimlerinin, ÇHC Hükümeti'nin «dış ilişkilerinde daha uyumlu ve daha yapıcı bir tutum alacağı», yani birtakım tâvizlere yanaşacağı kanısına dayandığını gizlememektedirler.

Maocuların Büyük-Güç şovenist kavramları ve bu arada Mao «düşüncesi», proleter enternasyonalizmine ve Marksizm - Leninizme açıkça ters düşmektedir. Mao Tse-tung ve grubu bilimsel komünizme ve Leninist sosyalizmin kuruluşu öğretisine karşı çıkarak, Marksizm - Leninizm'le hiçbir ilişkisi olmayan «özel bir çizgi»yi benimsemiştir. Maocuların, saldırılarını, en başta uluslararası komünist harekete, sosyalist topluluğa ve hepsinin üstünde, anti-sosyalist çizgilerinin ve hegemonyacı, Büyük - Güç emellerinin önüne dikilen başlıca güç olarak gördükleri Sovyetler Birliği'ne yöneltmelerinin nedeni budur.

Mao'nun «özel çizgi»si, Çin Halk Cumhuriyeti Anayasası'nda açıklanan temel hedeflere ve Çin halkının çıkarlarına ters düşmektedir ve dolayısıyla bu çizginin bir geleceği de yoktur.

Bununla birlikte, Çin'in geriliği, toprak bakımından bölünmüşlüğü ve büyük nüfusu göz önünde tutulduğunda, bugünkü toplumsal ve ekonomik süreçlerin uzayabileceği ve zikzaklı bir yol izleyebileceği unutulmamalıdır.

Çin'de sosyalist yolun pekişmesi, ÇKP'nin, Marksist - Leninist bir temel üzerinde öncü rolünü güçlendirmesine, «özel çizgi»nin zararlı etkilerinin üstesinden gelmesine ve Çin halkının desteğini kazanmasına bağlıdır. Sovyet iktidarının zorlu ilk yıllarında, Lenin komünistlere şu uyarıda bulunmuştu: «Ya küçük burjuvaziye **bizim** kontrol ve hesaplarımıza tabi kılacağız (ki bunu ancak, yoksulları, yani nüfusun çoğunluğunu ya da yarı - proleterleri, politik bi-

lince sahip proletarya öncülüğünde örgütleyerek yapabiliriz); ya da küçük burjuvazi, yine aynı küçük mülkiyet top-
rağından biten Napolyon'ların ve Cavaignac'ların devrimi
tepelemesi gibi, aynı kesinlikle ve aynı kaçınılmazlıkla işçi
iktidarını devirecektir.»*

Bugünkü Pekin liderlerinin anti-Leninist ve anti-sos-
yalist politikası, Çin emekçi halkının hayati çıkarlarını ze-
delemekte ve Çin toplumunun çeşitli tabakalarında bü-
yüyen bir direnişle karşılaşmaktadır. Bu, Çin halkının ha-
kiki dostlarına, sağlıklı güçlerin Çin'de öne çıkacakları
ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni yeniden sosyalist topluluğa
kazandıracakları umudunu vermektedir.

İzvestia, 27 Nisan 1970

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 27, s. 337.

V. Vyatsky

Mao Tse-tung ve grubu, Büyük - Güç ve milliyetçi hedeflerin peşinde, Çin'in ekonomik ve politik düzenini köklü bir biçimde yeniden - örgütlemeye ve Çin halkının temel sosyalist kazanımlarını silmeye çalışmaktadır. «Kültür devrimi», doğmakta olan askeri - bürokratik rejimin başlıca amacının, hegemonyacı planlara hizmet etmek, savaş sanayilerinin gelişmesini hızlandırmak, nükleer silâhların yapımını sağlamak ve ekonomiyi askerileştirmek olduğunu açıklıkla göstermiştir. Askerileştirme programı, Mao Tse-tung'un stratejisinin başlıca unsurudur ve «Savaş Hazırlanalım», «Bütün ülke ordudan ders almalıdır», «Askerlik bilimi üzerinde çalışalım ve tüm halkı silâhlandıralım» gibi sloganlar altında yürütülmektedir.

Pekin'in sosyalist ekonomik yönetim ilkelerinden ve yöntemlerinden ayrıldığını gösteren ve Maocuların Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin deneylerini bıraktıklarını ve sosyalist toplulukla ilişkilerini koparma yoluna girdiklerini açıkça ortaya koyan, serüvenci «büyük sıçrama» ve «halk komünleri» politikaları, «kendi» nükleer silâhlarını geliştirmek amacıyla askerî harcamaların hızla artırılması

yolunda bir yönelişin işareti olmuştur. Çin'in 1953 - 58'de askeri gerekler için ayırdığı fonların miktarı 5—6 milyar yuan kadardı; 1957'de devlet bütçesi harcamalarının yüzde 19'unu, 1958'de ise yüzde 12'sini tutuyordu. Bunu izleyen yıllarda, «büyük sıçrama» ve «komünleştirme»nin Çin ekonomisini telafisi olanaksız bir felâketin eşiğine getirmiş olmasına rağmen, Maocular, ülkenin askerileştirilmesi doğrultusunda inatla yürüdüler. «Büyük sıçrama»nın başarısızlığa uğramasından sonra, sanayiin sivil dallarındaki birçok fabrika işlemez hale geldi. Açlık hüküm sürüyordu. Buna rağmen, Çin milliyetçilerinin doymak bilmez nükleer silah tutkularını doyurmak için hiçbir çaba esirgenmiyordu. Dış araştırma merkezleri, Çin'in askeri harcamalarının 1966'da 15 milyar yuan'a ulaştığını hesaplamaktadır. 1967'de, askeri amaçlarla harcanan paranın miktarı 1960'dakinin hemen hemen üç katına ulaşmıştır. Çin, ulusal gelirinin yüzde 10'undan fazlasını askerileştirme için harcamaya başlamıştır. İlk nükleer deneme için 1958 - 64'de yapılan hazırlıklar, Çin halkına kabaca 10 milyar yuan'a patlamıştır. Yabancı uzmanların yaptıkları tahminlere göre, Çin liderlerinin nükleer silâh üretimi için harcadıkları fonlar aynı dönem içinde eğer Çin'in sınai gelişimi için kullanılmış olsaydı, çelik ve ham demir üretimi iki katına, elektrik enerjisi üretimi dört katına ve petrol üretimi beş katına çıkartılmış olabilir ve ülkenin tahıl gereksinimi tümüyle karşılanabilirdi. Modern sınai gelişimin hâlâ düşük bir düzeyde olduğu ve halkın pekçok güçlüğü katlanmak zorunda kaldığı Çin için bunun ne anlama geldiğini tasavvur etmek herhalde zor değildir.

«Kültür devrimi»nin tam arifesinde, bu sırada ordunun kontrolünü eline geçirmiş bulunan Mao grubu, savaş sanayiinin gelişmesini hızlandırmak üzere birtakım girişimlerde bulundu. Devlet Konseyi'nde savaş sanayii için bir kurum oluşturuldu ve askeri üretimin çeşitli dallarını

yönetmek üzere beş yeni «makinstlik» bakanlığı kuruldu. «Kültür devrimi»ni başlattıktan ve muhalifleri üzerine hücumla geçtikten sonra, Maocular, Çin'in kendisine ait bir atom bombasına ihtiyacı olmadığını ileri sürerler alalecele tasfiye ettiler. Çin'in askeri harcamaları artmaya devam etti. Bu harcamalar bugün bütçenin üçte birine ulaşmıştır; ulusal ekonomideki toplam yatırım miktarının üstündedir ve sanayi yatırımlarının birkaç kat fazlasını bulmaktadır. «Kültür devrimi»nin ortaya çıkardığı karışıklıklar, savaş sanayiini hemen hiç etkilememiştir. Fransız gazetesi **Energie**'ye göre, yeni nükleer sanayi tesislerinin kurulması süratle ilerlemiştir. Pekin varoşlarında bir atom reaktörü 1966'ın ortasında tamamlanmıştır; 1967'nin başında bir siklotron işletilmeye başlamıştır. Çin'in ikinci plutonyum reaktörünün inşaatına Paotou yakınlarında başlanmış ve gaz difüzyonu yoluyla yoğunlaşmış uranyum üretecek bir fabrika Sinkiang'da en modern tesislerle kurulmuştur. «Kültür devrimi»ni savaş sanayii işyerlerine yaymaya yönelik bütün çabalar çabucak kesilmiştir. Devlet Konseyi Başkanı, 1968'in başlarında, savaş sanayii işçilerine hitaben, ekonominin diğer dallarında «devrim»in ilerilere götürülmesi gerektiğini, ancak «savunma sanayiinde üretim ve araştırmaya öncelik verilmesi gerektiğini» vurgulamıştır. Nükleer silahlanma programının hızlandırılması amacıyla, Çin Bilimler Akademisi ordu kontrolüne sokulmuştur. Nükleer silahları geliştirmede, Maocular, önde gelen kapitalist ülkelerin bazılarındaki militaristlerin yardımlarına yanaşmaktadırlar. **Die Welt** gazetesi Ocak 1966'da şöyle yazmıştır: «kültür devriminin sebep olduğu karışıklıklara rağmen... Çin, silahlanma programını ilerletmek olanağını yakın gelecekte bulacaktır.»

Bu planlar için gerekli büyük fonları nereden elde etmeyi düşünüyor Maocular?

Bugün için Çin, askeri amaçlarla, az çok sağlam bir temel üzerinde önemli fonları hızla harekete geçirebilecek ekonomik olanaklara sahip değildir. «Kültür devrimi», ekonominin yapısını sakatlamıştır. Şubat 1968'deki bir konuşmasında Çu En-lay şöyle demiştir: «Kültür devrimi bize çok pahalıya mal olmaktadır; bu bedel, anti-Japon savaşta ve Komintang'a karşı verilen iç savaşta ödediğimizin pek az altındadır.» Geçtiğimiz yıl sanayi üretimi, 1966'ya göre en azından yüzde 10-15 oranında düşmüştür; tarımsal üretim de aynı şekilde azalmıştır, finansman işleri ve iç ticaret durmuştur; dış ticarete yüzde 20 oranında bir düşüş olmuştur. Birçok kilit malın devlet elindeki ihtiyatları hemen bütünüyle tükenmiştir ve birçok fabrika ve sanayiinin bütün dalları hammadde açığı içindedir.

Mao grubunun, tarımsal üretimi artırma sorununu politik kampanyalar ile çözme yolundaki girişimleri ve kırsal komünleri modern makinelerle donatmaksızın, köyde gerçek bir kültür devrimini ilerletmeksizin ve kırlardaki artık ürüne sürekli el koyarak sadece ilkel sulama sistemlerinin kurulması, Çin köylüsünü yoksullaştırmıştır.

Maocular, iradeci ekonomik politikalarının dozunu bu durumda daha da artırırken, Çin emekçi halkının hayati hak ve çıkarlarına bir tecavüzde daha bulunarak, askeri programları için yeni fonlar elde etmeye çalışmaktadırlar. Diğer şeylerin yanı sıra, kamu eğitimi, kültür, sağlık hizmetleri ve emekçi halkın öteki toplumsal ihtiyaçları için yapılan devlet tahsisatlarını kısmaktadırlar.

Çin'de son zamanlarda alınmaya başlanan büyük tedbirler, Maocuların bu hedeflerine ulaşmak için attıkları «en son olumlu» adımlar hakkında bir fikir verebilir.

İlkokulların, kırlarda tarım müfrezelerine ve kentlerde fabrikalara devredilmesi bu adımlardan birisidir. İlk ve orta dereceli okulların yüzde 90'ından fazlası ve kırsal bölgeler-

deki öğrencilerin yüzde 80'iyle birlikte, temel okullar üretim livalarına devredilmektedir. Bu devir tamamlandıktan sonra Çin basını şunu açıkça ifade etmektedir: «devlet artık ilk-okulları finanse etmeyecek» ve «öğretmenlere aylık ödeme-yecek; bunun yerine, üretim livası öğretmenlere işgünü birimlerine göre ürün bölüştürecek». Bundan önce, devlet, öğretmenlere 33 yuan'lık düşük bir aylık ödüyor ve karne karşılığında günde yarım kilo (tatlı patates dahil) buğday veriyordu; şimdi ise, bu «yük» ortadan kaldırılmış ve «tasarruf edilen fonlar (para ve pazarlanabilir tahıl) ...savunma gereklerine kanalize edilmiştir.» Üstelik, Mao Tse-tung'un doğrudan talimatları üzerine, öğrenim dönemleri kısaltılmış ve yüksek öğrenim kurumları ile orta dereceli okullarda okuyan öğrencilerin sayısı azaltılmıştır. Tüm eğitim sistemi askerileştirilmiş, sınıf ve ders sisteminin yerini alan «yeni bir yapı» ortaya çıkmıştır. Öğrenciler bölük, müfreze ve manga biçiminde bölümlere ayrılmış ve eğitim sistemi, ordudaki askeri ve politik eğitim modeline göre örgütlenmiştir.

Yine bu tedbirlerin arasında «kooperatif sağlık sistemi»ni sayabiliriz. Bu sistem uyarınca, kır halkına yapılan sağlık hizmetleri karşılığında köylülerin ve livaların (genellikle yılda kişi başına bir ya da iki yuan olmak üzere) katkılarından oluşmuş fonlardan bir ödeme yapılmaktadır. Çin'de insanlar sağlık bakımı için para vermek zorundadırlar. Sağlık personeli ise «doktor ve köylü» konumuna indirilmiştir. Devletten aylık alma yerine, liva, bu personele çalıştığı işgünü birimlerine göre ödeme yapmaktadır. Dikkatler, tarım çalışmasına ara vermeden hastaları tedavi eden «çıplak ayaklı doktorlar» deneyine doğru çevrilmiştir.

Kırsal bölgelerde ticaret, kır komünlerinin ve üretim livalarının eline verilmiştir. Arz ve pazarlama kooperatifleri ortadan kaldırılmıştır. Üstelik devlet, tedarik planlarını,

fiyatları ve ticaretin hacmini belirleme hakkını saklı tutmaktadır. Taşıma masraflarını karşılamakta ise de, kırlardaki ticaret ağında çalışan işçilere ücret ödeme yükümlülüğünden kendisini sıyırmaktadır; bu işçilere de liva tarafından köylüler gibi işgünü birimleriyle ödeme yapılmaktadır. Üretim müfrezesi, devlet alım ve satım planlarını kırsal bölgede uygulamakla yükümlü kılınmıştır.

20 milyondan fazla insan, kentlerden kırlara göç ettirililmektedir. Mao Tse-tung, kentlerde oturanların köylere yerleştirilmesi amacıyla «seferberlik» yapılması için şahsen emir vermiştir. Bu yerleştirmenin amacı, yalnızca politik durumda istikrar sağlanması ve yiyecek açığının hafifletilmesi değildir (köylüler, yeni yerleşenlerin geçimini sağlamaya zorlanmaktadırlar); bu seferberliğin askeri amaçları da vardır. Gençler, sınır bölgelerine gönderilmekte ve buralarda yarı-askeri «inşaat» bölükleri halinde derlenmektedirler. Ayrıca, birtakım sanayi kuruluşları ülke içine taşınmaktadır. Fabrikalar, savaş durumunda da çalışabilmeleri için yeni yerlerde geniş bir alan üzerine dağıtılmaktadır.

Ücretleri indirme politikası kentlerde sürdürülmektedir. «Kültür devrimi» sırasında ücretler yüzde 10 - 15 oranında düşmüştü. Bugün ise, 100 yuan'ın üstünde ücret alan vasıflı işçilerin ve büro görevlilerinin ücretlerinin kısılması planlanmaktadır. Öğretmenlerin ve diğer aydınların ücretleri büyük miktarlarda azaltılmıştır. Vasıflı işçilerin ücretlerinin azaltılması fabrikalarda «tartışılmaktadır».

Askerileştirme, Çin'de, ulusal ekonomi de dahil hayatın bütün alanlarını kapsamaktadır. Mao Tse-tung, Çin'de orduya «başta gelen bir rol» verilmesinin, «büyük bir okul»a dönüştürülmesinin ve ülkenin yeniden örgütlenmesinde bir model olarak alınmasının gerektiğini açıkça ileri sürmüştür. «Ulusal ekonomiye ordu ruhunu aşılayalım,» demektedir Maocular.

Bugün Çin’de, az çok büyük-ölçekli bütün «girişimler» ordu tarafından sıkı sıkıya denetlenmekte ve orduya bağlı görevlilerce yönetilmektedir. Ekonomik yönetimde de ordu önemli bir rol oynamaktadır. Halk devletin ekonomik ve örgütsel işlevleri ve ÇKP’nin ekonomideki öncü rolü sıfıra indirilmiştir. Askeri denetim komiteleri, merkezi departmanların yönetimini ele almışlardır; yerel bölgelerde ekonomiyi devrimci komiteler yönetmektedir; fabrika ve dairelerin başında ordu temsilcileri bulunmaktadır. **Hungchi** gazetesi, «yukardan aşağıya bütün örgütlere ordu temsilcilerinin ya da milislerin katılması zorunludur,» diyerek bunu teslim etmiştir.

Birçok sanayi işyerinin yönetimi ordu modeline göre yeniden örgütlenmekte ve her yerde ordu disiplini sağlanmaktadır ve askerî eğitim yürütülmektedir. Ulusal ekonomide, yürütme görevlilerinin, «çalışmayı ordu birimleri modeline göre örgütlenme deneyini incelemeleri» ve işçileri, «sivil giyimli bir ordu» olacak «sanayi birlikleri» biçiminde derlemeleri istenmektedir. Fabrikalardaki askerileştirmenin çeşitli örneklerini Çin basını bugün açıkça vermektedir. Örneğin **Chiang-hsi Jihpao** gazetesi, Nanchang’daki traktör ve sigara fabrikalarında, iş örgütlenmesinin bir biçimi olarak ordu birimleri modeline uygun manga, müfreze ve bölüklerin kullanıldığını yazmıştır. Fabrika çevresinde bir yere gitmek istedikleri zaman, işçiler sıra halinde yürümek zorundadırlar ve ordu gözetimcileri tarafından kontrol edilmektedirler.

ÇKP 9. Kongresi, askerileştirme politikasını onaylamış ve «savaşa hazırlanma» çizgisini tekrarlamıştır. Kongre bildirgesi, ordunun, tüm halkın «askeri kontrolünü yürütmeyi ve askeri ve politik eğitimi denetlemeyi sürdüreceğini» açıkça söylemektedir. Sanayi ve tarımdaki kontrol görevleri orduya emanet edilmiştir.

Bütün bu eğilimler, Çin ekonomisinin oransız ve biçimi bozulmuş bir yapıda gelişmesine yol açmaktadır. Bir yanda atom bombası, öte yanda iki tekerlekli fayton; bir yanda füze sistemlerinin elektronik donanımları, öte yanda yüz milyonlarca insanın gerilik ve cehalet içinde yaşamaya devam etmesi; bir yanda savaş sanayii için yapılan büyük tahsisatlar, öte yanda sağlık hizmetlerine ayrılan zaten cılız fonların daha da kısılması— bunlar Çin’de artık tipik birer özellik olmaktadır.

Bu durum, Çin’deki politik çelişkilerin şiddetle keskinleşmesine, Mao grubunun tehlikeli ve halk düşmanı politikalarına karşı halk huzursuzluğunun ve büyüyen direnişin artmasına tanık olmaktadır. Maoocular, sağlıklı güçlerin direnişini kırmak, halkın dikkatini politikalarının başarısızlığından başka yana çekmek, ülkenin askerileştirilmesini ve Çin emekçi halkının trajik durumunu haklı göstermek çabasıyla dış politika serüvenleri düzenlemektedirler. Ülke içinde ise, Mao Tse-tung ve destekçileri, bir «sınıf mücadelesi» atmosferi yaratmaya, ülkeyi dört yanından düşmanlarca kuşatılmış bir kale gibi göstermeye ve Çin halkına milliyetçilik ve dövüşken anti-Sovyetçilik zehirini aşılamaya çalışmaktadırlar.

Sovyetler Birliği Çin’i hiçbir zaman tehdit etmemiştir. 29 Mart 1969’daki Sovyet Hükümet Bildirisi şu açıklamayı yapmıştır: «Sovyet Hükümeti, Lenin’in buyruklarına sadık kalarak, Sovyet-Çin dostluk ve işbirliğini güçlendirmek için gücünün erdiği herşeyi yapmıştır.» Pekin liderlerinin bugünkü tehlikeli politikalarını kesinlikle yererken, Sovyet halkı, iki halkın temel çıkarlarının, uzun dönemde, normal Sovyet-Çin ilişkileri önündeki engelleri kaldıracağına inanmaktadır.

**Ekonomicheskaya gazeta, No. 22,
Mayıs 1969, s. 21**

N. Kapchenko

Şu anda 700 milyon nüfuslu bir ülkenin yazgısını elinde tutmakta olan Mao grubunun politik çizgisinin gelişimi yeni bir evreye girmiştir. Maocuların iç politikasına ve uluslararası alandaki eylemlerine ilişkin pekçok olgu bunu açıkça göstermektedir. Pekin politikasının bu **nitelikçe yeni aşamasını** yansıtan başlıca gösterge ve ana özellik, Sovyetler Birliği'ne karşı yapılan saldırıların uluslararası politikalarının temel çizgisi haline gelmiş olmasıdır. Burada, rastlantısal ya da kopuk bir olguyla karşı karşıya değiliz; karşımızda olan, Maocu planların özündeki Büyük-Güç'cü ve genişlemeci heveslerin mantıksal anlatımıdır.

Maocu politik platformun gelişmesi, geçtiğimiz onyı boyunca son derece simgesel olmuştur. Başlangıçta Maocular, uluslararası komünist hareketle ve başta SBKP ile olan anlaşmazlıklarını, dünya devrimci hareketinin en önemli sorunlarına ilişkin çeşitli teorik önermelerin yorumlanması üzerindeki bir anlaşmazlık olarak göstermişlerdir. Böylece, ayrılıkların, öncelikle ideolojik ve teorik bir nitelikte olduğu izlenimi yaratılmıştır. Ne var ki zaman ilerledikçe, teori sorunları üzerinde dikkate alınabilir ayrılık-

larla ilgili sorunların bile arka planda kaldığı gitgide ortaya çıktı. Mao Tse-tung ve destekçileri, sosyalist ülkelere karşı **politik** bir mücadele başlattılar, bunu sürekli olarak körüklediler ve sonunda şoven ve genişlemeci bir dış politika programı öne sürdüler. Böylelikle, ayrılıkları yeni bir kanala, devletlerarası ilişkiler kanalına doğru çevirmeye olan niyetlerini açıkça gösterdiler.

Böylece, **Maocu dönemlerin politik soysuzlaşması, tek tek teori sorunları üzerinde özel bir görüşün ortaya konmasından, Sovyetler Birliği'ne karşı toprak taleplerine ve silâhlı provokasyonlar düzenlemeye dönüştü.** Bir süre için, Maocu bölücülerle olan ayrılıklara, sosyalist topluluk ve dünya komünist hareketi içinde bir ayrılık gözüyle bakmak olanaklıydı; fakat, ÇKP'ni parçalamaya başladıkları ve Çin'i sosyalist ülkelere düşman bir kuvvet haline getirme yoluna koyuldukları zaman, Mao Tse-tung ve destekçileri, emperyalizmin ve gericiliğin suç ortağı olduklarını sergilediler. Maocular bugün ya da gelecekte kullanacakları taktikler ne olursa olsun, uluslararası alanda uyguladıkları politikanın içeriğini ve doğrultusunu değiştirmeyeceklerdir.

ULUSAL BİR TRAJEDİ YOLUNDA

Tarih, sınıf ihaneti sonucu ortaya çıkmış gerileyen eğilimlerin, hareketlerin ve karışıklıkların pek çok örneğiyle doludur. Bununla birlikte, Çin'de olmuş ve olmakta olanların, gerek yapı gerekse ölçek bakımından tarihte bir örneğini bulmak olanaksızdır. Bireylerin politik soysuzlaşmasının derinliğinden çok, Çin'deki bugünkü durumun toplumsal ve politik sonuçlarıdır önemli olan. Dünyanın büyük güçlerinden birini oluşturan ve sosyalizmi kurma yolunda adımlar atmış bulunan bir ülkenin iç ve dış politikasını belirleyen yolunu şaşırmış anti-sosyalist bir çizgiyle karşı karşıya-

yız. İdeolojik ve politik ihanetin ölçeği, bu ihanete sahne olan ülkenin büyüklüğü oranında artmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin hemen hemen 20 yıllık tarihi, 1950'lerin sonu ile birbirinden ayrılan iki döneme bölünebilir.

İlk dönem, Çin'de sosyalist toplumun temellerinin kurulmasını amaçlayan geniş boyutlu toplumsal, ekonomik ve politik reformlara tanık olmuştur. Üretici güçlerin gelişme düzeyinin düşük olduğu ve kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinin köklü unsurlarının geniş ölçüde hakim bulunduğu bir ülkede, sosyalist reformları gerçekleştirmede büyük güçlüklerin ortaya çıkacağı açıktır.

1949 halk devriminden sonra bu güçlükler kendilerini gösterdiler. Fakat, Çin Komünist Partisi, Marksist - Leninist ilkeler temeli üzerinde bir sosyalist kuruluş programı düzenleme ve Sovyet halkının sosyalizmi kurmadaki geniş deneylerinden yaratıcı bir biçimde yararlanma olanağına sahipti. Bir ÇKP belgesinde şu vurgulanıyordu: «Sovyetler Birliği'nin geçtiğı yol, bizim bugün izlememiz gereken bir örnektir.»*

Çin Komünist Partisi, sanayileşmeye ve tarımın dereceli olarak sosyalist yeniden-örgütlenmesine ağırlık veren bir sosyalist kuruluş programı hazırladı. Bu politika, ÇHC Anayasası'nda (1954) yasal olarak somutlandı ve ÇKP'nin 8. Kongresinde (1956) alınan kararlara girdi. Demokratik halk sistemini güçlendirmeye ve geliştirmeye yönelik diğer adımlar atıldı. Sosyalizmin ekonomik temelini ve buna karşılık olan politik üstyapının kurulması, Komünist Partisinin önderliğinde başlatılmıştı. Bu son derece karmaşık görevin (özellikle Çin'in koşullarında) başarıyla gerçekleştirilmesinin tek güvencesi, Partinin, Marksizm-Leninizm ve

* Parti'nin Geçiş Dönemindeki Genel Çizgisinin İncelenmesi ve Yayılması için Tezler, Çince basım, Pekin, 1954, s. 13.

proleter enternasyonalizmi temeline dayanan doğru önderliğıydi.

Bununla birlikte, sosyalist kuruluşun gelişmesiyle ve ülkenin önüne çıkan ödevlerin boyutlarının büyümesiyle birlikte, küçük burjuva ve milliyetçi unsurların etkisi, ÇKP'nin kendi içinde ve hepsinin üstünde liderleri arasında artan ölçüde duyulmaya başladı. Bu eğilim, daha çok önceden kişisel olarak kendisine sadık bir grup oluşturmuş olan Mao Tse-tung'da ifadesini buluyordu. ÇKP Merkez Komitesi Başkanı olma durumundan yararlanan ve sadece küçük bir direnişle karşılaşan Mao Tse-tung, en yüksek Parti otoritesi olan ÇKP Kongresince benimsenmiş genel çizgiyi sakatlayan ve değiştiren bir dizi politik önermeyi partiye tepeden kabul ettirdi.

1958'de, sanayileşmenin ve tarımın dereceli olarak kooperatifleştirilmesinin yerine «büyük sıçrama» ve «halk komünleri» politikası geçirildi. Bu politikanın altını çizen, küçük burjuva serüvenciliğı ve hegemonyacı heveslerdi. Mao Tse-tung'dan esinlenmiş bu yolun acı sonuçlarını herkes bilmektedir. Bu sonuçlardan söz edilirken, genellikle Çin'in uğradığı doğrudan ekonomik yıkıma dikkat çekilir. Biz ise, bu sorunun aynı ölçüde önemli bir başka yönüne dikkati çekmek istiyoruz.

«Büyük sıçrama» ve «halk komünleri» politikası ilan edildiğı zaman, sosyalist üretim ilişkileri sistemi (sosyalizmin ekonomik temeli) Çin'de son biçimini almamıştı. Kırlarda doğmakta olan sosyalist üretim ilişkilerine ilk etkili darbe, 1955'de, köylerdeki gerçek durumu umursamayarak Mao grubunun tarımsal kooperatiflerin kurulmasını şiddetle hızlandırmasıyla indirildi. «Büyük sıçrama» ve tepeden gelen emirlerle ülke çapında «halk komünleri»nin kurulması bunu izledi. Bu, hem kırdan hem kentte, gelişmekte olan sosyalizmin ekonomik temeline indirilmiş öldürücü bir darbeydi.

Bu dönemden başlayarak, sosyalist ekonomik yönetimin temel ilkeleri, ekonomiyi yönetmenin biçim ve yöntemleri bir yana atıldı. ÇKP 9. Kongresinde partinin başlıca hedefi olarak ilân edilen, «halkın maddi ve kültürel gereksinimlerinin en yüksek düzeyde doyurulması»* ödevi rafa kaldırıldı. Bu yapılanların geniş kapsamlı toplumsal ve ekonomik etkiler doğurması kaçınılmazdı.

Sosyalist üretim ilişkileri sisteminin temellerinin sarsılması, aynı şekilde oluşum süreci içinde bulunan devletin politik üstyapısını en kötü biçimde etkiledi. Çin gibi bir ülkede, eski toplumun ekonomik, toplumsal, politik ve ideolojik etkisinin hâlâ çok belirgin olduğunu ve küçük burjuva unsurların, ataerkil kalıntıların ve diğerlerinin, halk yönetimi kurulduktan sonra da kendilerini sürekli olarak hissettirdiklerini vurgulamak herhalde gereksizdir.

Üstelik, yeni Çin'in daha önceki sömürü sistemlerinden kalıttığı geleneklerin olumsuz etkisini de küçültmemek gerekir. Bu etkenlerin göz önüne alınması gerektiğini vurgulayarak Marx şöyle yazmıştır: «İnsanlar, kendi tarihlerini kendileri yaparlar, ama hoşlarına gittiği gibi değil. İnsanlar, kendi tarihlerini kendi seçtikleri koşullar altında değil, geçmişin doğrudan doğruya önlerine koyduğu, verdiği ve miras bıraktığı koşullar altında yaparlar. Tüm ölü kuşakların geleneği, yaşayanların beyinlerine bir kâbus gibi çöker.»** Yüzyıllarca önce biçimlenmiş ve feodal hayat tarzı tarafından, Marksizmin klasiklerinde belirtilen «Asya despotluğu» tarafından biçimlendirilmiş geleneklerin, hayatın sosyalist doğrultuda yeniden-örgütlenmesi ödevini karmaşıktırdığı Çin örneğinde, Marx'ın bu sözlerinin doğruluğu özellikle kendini göstermektedir.

* Çin Komünist Partisi Sekizinci Ulusal Kongresinin Belgeleri, (15-27 Eylül, 1956), Rusça basım, Moskova, 1956, s. 119.

** Marx ve Engels, Seçme Eserler (3 Ciltlik), C. 1, s. 398.

ÇHC'nin tüm politik yapısı, bu etkenlerin etkisiyle ciddi biçimde zayıflatılmıştır. Bu durum, Komünist Partisinin öncü rolünü zayıflatmak ve Hükümet ve Parti organlarında ve kamu örgütlerinde demokratik merkezîyetçi çalışma ilkelerinin yerine baskı ve diktatörlük yöntemlerini geçirmek üzere alınan tedbirlerde özellikle ifadesini bulmaktadır. Hükümet ve Parti içindeki bütün düzeylerde körcesine itaat ve düşünmeksizin boyun eğme istenmektedir. Mao-cuların zararlı serüvenci politikaları karşısındaki her türlü huzursuzluk belirtisi acımasızca bastırılmaktadır.

Son olarak, 1958'den bu yana Mao Tse-tung kültü sürekli olarak tırmanan bir boyuta ulaşmıştır. Bu kampanyanın politik düzeydeki baş hedefi, Mao Tse-tung'a karşı bütün muhalefeti saf dışı bırakacak ve Parti'yi keyfi olarak yönetebilmesini sağlayacak koşulları yaratmaktır.

DEMOKRATİK HALK SİSTEMİNDEN ASKERİ-BÜROKRATİK BİR REJİME

«Büyük sıçrama» ve «halk komünleri»nin yıkıcı etkileri, Mao Tse-tung ve destekçilerinin Parti yönetimindeki durumlarını belirgin bir biçimde zayıflattı. Ne var ki, ekonominin durumunu düzeltecek bazı adımlar atmasına rağmen, Merkez Komitesi, Mao Tse-tung'un politikalarının felâkete yol açtığını göremedi. Üstelik, Mao Tse-tung ve izleyicileri tarafından çizilmiş serüvenci çizginin politik sorumluluğunu Merkez Komitesinin benimsediğini sanıyoruz. Bu, Partinin saygınlığını ve kitlelerle olan bağlantılarını büyük ölçüde zedelemiş ve Parti içinde Mao-culara karşı olan sağlıklı güçleri yaralamıştır.

Mao Tse-tung ve destekçileri, bu sırada, kendi küçük burjuva, serüvenci görüşlerini paylaşmayanlara karşı bir saldırıya hazırlanmak ve durumlarını güçlendirmek üzere

girişimlerde bulundular. Özellikle, 1959'da Lin Piao'nun yönetimi altına giren orduya yaslandılar. Ordu, giderek Çin'in politik hayatında kendi içine kapalı bir güç haline geldi. «Ordudan öğrenelim,» sloganı altında ülke çapında bir kampanya başlatıldı. Komünist Partisinin toplumun öncü gücü olarak rolü ve işlevi giderek ordunun eline geçti.

Mao Tse-tung ve destekçileri, adım adım ÇKP içindeki sağlam güçlere kesin bir darbe indirmek için gerekli ön koşulları yarattılar.

Çin'deki doğmakta olan sosyalist sistemin temellerine karşı bu genel saldırının adı «kültür devrimi» idi. Bunun, kuşkusuz, «büyük sıçrama» ve «halk komünleri» politikasıyla içsel bir bağlantısı vardı. Mao Tse-tung bir defasında şöyle demişti: «Her oyun bir girişle başlar, ama bu onun bitimi değildir.»* «Büyük sıçrama» ve «halk komünleri»nin kurulması dönemi, Marksizm-Leninizmden «arındırılmış» Maocu politik çizginin bir çeşit girişi olarak adlandırılabilirse, Çin halkı için feci bir trajedi haline gelen «kültür devrimi» de bu oyunun sonuç bölümüdür.

«Kültür devrimi»nin karmaşık, içiçe girmiş ve kimi zaman çelişkili seyrine geriye doğru bakıldığında, bütün aşamalarının temel noktası aydınlanmaktadır; merkezdeki ve yerel bölgelerdeki Parti örgütlerinin parçalanması ve Parti kadrolarının ortadan kaldırılması için bütün çabaların yoğunlaştırılması. Mao Tse-tung'un, başında kendisinin bulunduğu Parti'ye karşı saldırıya geçmesinin gerisinde ne yatmaktadır? Bu soru yanıtlanmadıkça birçok şey en azından saçma ve garip gözükecektir.

Oysa, Maocuların eylemlerinde de bir mantık vardır. Maocuları «kültür devrimi»ni başlatmaya iten başlıca neden, zararlı politikalarına karşı, Parti aygıtının fiilen bütün

* Mao Tse-tung, **ÇKP Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Toplu Oturumuna Rapor**, Çince basım, Pekin, 1968, s. 23.

halkalarında yükselen muhalefet ve direnişin artmasıydı. Parti'yi kendi platformlarını kabule zorlamak için eski yöntemleri kullanamayacaklarını görmüşler ve bu nedenle, or-dunun ve hungweiping'lerin, tsaofan'ların ve güvенеbilecekleri özünde küçük burjuva diğer unsurların yardımıyla Parti'yi parçalamaya karar vermişlerdir. Bunlar, hedeflerine ulaşmalarının geçici araçları olmuş ve Maocular, çözdüklerinden daha çok sayıda sorun yaratmışlardır.

Bununla birlikte, «kültür devrimi»ni başlatırken Mao-cular daha uzak bir hedefi de gözetmişlerdir. Ürktükleri yalnız mevcut muhalefet değildi; Mao-cu politik saldırının tırmanmasıyla kendini gittikçe duyurmaya başlayan gizli muhalefetten de korkmaktaydılar. Bu saldırının amacı, «Maoculuğun ideolojisini», küçük burjuva, milliyetçi ve Büyük-Güç hegemonyacı hevesleriyle yalnızca Parti'ye ve ülkeye kabul ettirmek değil, aynı zamanda gelecekte de yaşatmaktır*. Çin'de bir «kültür devrimi» olarak yürütölen politik kampanyanın altında açık olarak bu hedefler yatmaktadır**.

«Kültür devrimi»nin toplumsal ve politik sonuçları da bu vargıyı doğrulamaktadır. Belirtmiş olduğumuz gibi, sosyalizmin ekonomik temeli ve politik üstyapısı, «kültür dev-

* Amerikalı bir Çin uzmanı Stuart Schram şunu belirtmektedir: «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde, Mao Tse-tung'un, kendi yaşadığı süre içinde, kendisi için, piramitlerden daha kalıcı bir anıt yükseltme çabasını görmemek olanaksızdır: Gelecek yüzyıllar boyunca onun düşüncesini uygulayacak ve onun adı önünde eğilecek bir Çin.» Stuart Schram, **MaoTse-tung**, New York, 1966, s. 321.

** «Kültür devrimi»ni, «saf komünizm ütopyası», «Çin'in ortodoks komünizmden ayrılmasını engelleme» yolunda bir girişim, «yeni bürokrasi»ye karşı bir mücadele olarak betimleyen kimilerince «kültür devriminin» nedenleri ve doğası hakkında ileri sürölen «açıklama»lar temelsiz, özür mahiyetinde ve yalnızca gülünçtür. Örneğın bkz., **Life**, 21 Şubat 1969; **The New York Times**, 20 Ocak 1969.

rimi»nin öncesinde büyük ölçüde zayıflatılmıştır. Çin, halkının devrimci kazanımlarını tehdit edecek ölçüde önemli yaralar almıştır. İşçi sınıfı büyük darbeler yemiştir. Sınıf bilinci en yüksek ve politik bakımdan en etkin işçiler, ya fizik olarak ortadan kaldırılmış ya da «yeniden eğitmek» üzere kırlara sürülmüştür. Köylülerin ekonomik durumu kötüleşmiştir. Çin'in zaten cılız olan yaratıcı ve teknik aydınlar topluluğu daha da ufalanmıştır. Maocular değişik sınıf ve toplumsal tabakaları gereksiz yere birbiri karşısına koyarak ve bunların arasına ve herbiri içine güvensizlik ve düşmanlık sokarak, işçi sınıfının köylüler ve diğer emekçi halkla olan ittifakını ciddi bir biçimde sarsmışlardır.

Ulusal burjuvazinin «kültür devrimi»nden en az ölçüde etkilendiğini birçok gözlemci belirtmiştir. Birçok burjuva Çin uzmanının, bu «devrim»in içeriğini incelerken, geniş anlamda bunun «kültürel» değil, toplumsal ve ekonomik bir devrim olduğunu bir hoşnutluk içinde belirtmeleri ilginçtir*.

Mao Tse-tung'un açtığı politik kampanya sırasında Çin Komünist Partisinin yerle bir edilmiş olması, emperyalistler kampında büyük ilgi ve umut uyandırmıştır. Örneğin, ABD'li profesör A. Whiting, «kültür devriminin en ağır darbelerinin kesinlikle partinin üzerine indiğini» belirtmiştir.** Whiting'in abartmayla suçlanabileceğini sanmıyorum. Parti komitelerinin hangi ölçüde yerle bir edildiğini, bütün dünyaca bilinen gerçekler ve rakamlar göstermektedir. Örneğin, Merkez Komitesi üyelerinin dörtte üçü, Politik Büro üyelerinin yaklaşık üçte ikisi ve Merkez Komitesi Sekreteryaasının hemen bütün üyeleri tutuklanmış ya da etkisizleştirilmiştir.***

* Komünizmin Sorunları, Washington, Mart-Nisan 1968, s. 14.

** Life, 21 Şubat 1969.

***Kommunist, No. 4, 1969, s. 98-99. Şu örnek, Maocuların, hasımlarının işini nasıl gördüklerini anlatır. Nerdeyse bir çeyrek yüzyıldır, ÇHC'nin Devlet Başkanı Liu Şao-şi, Mao Tse-tung'un en yakın arka-

Merkezdeki ve yerel bölgelerdeki tüm devlet otoritesi sistemli ve hesaplı bir biçimde felce uğratılmıştır. Sendikalar, Genç Komünistler Ligi ve Çin'in politik hayatında önemli bir rol oynayan kamu ve kültür örgütleri dağıtılmıştır. Parti komiteleri ve yasal yetki organları kaldırılmış, yerlerine geçici yetki organları işlevini yürüten «devrimci komiteler» geçirilmiştir.

Olgular, Mao grubunun askeri-bürokratik bir diktatörlük kurmak üzere olduğunu göstermektedir. Ne var ki, içeriği ve kökeni küçük burjuva olan bu diktatörlüğün geniş ve dayanılabilir bir toplumsal temeli olamaz; çünkü Çin işçi sınıfının, köylü kitlelerinin ve aydınlarının hayati çıkarlarına yabancısıdır. Bu, Maocuların can alıcı zayıflığını oluşturan noktadır.

Bugünkü Maocu rejimin oturduğu temel ordudur. Mao grubu, orduyu, yasal yetki organlarını ortadan kaldırmak için kullanmış ve demokratik halk sistemini koruyan bir araç olmaktan çıkararak, kendi politikalarının bir vasıtası haline getirmiştir. Yıllar boyunca Maocu ruhla doldurulmuş olan ordunun bulunduğu konum, Mao Tse-tung ve hizmetkârlarının onun kontrolünü ele geçirmelerini kolaylaştırmıştır. Gerçekte, yüksek görevliler arasında sık sık yapılan yer değiştirme ve temizlemeler, Maoculara karşı gösterilen açık boyun eğmezlik ve direniş eylemleri, bu kontrolün bazı durumlarda çok zayıf olduğunu göstermektedir.

Mao Tse-tung ve destekçilerine sadık kişiler arasından derlenen bürokratik tabaka (Çin'de bu tabaka sayıca kü-

daşlarından biri olarak görülmüş, sonra da Parti'den «ebediyen» çıkarılmıştır. «ÇKP Merkez Komitesi Özel Araştırma Grubu»nun raporunda şöyle denilmiştir: «Liu Şao-şi'nin suçları o denli korkunç ve iğrençtir ki, ölüm onun için çok daha iyi olacaktır» ÇKP Merkez Komitesinin 12. toplu oturumuna 18 Ekim 1968'de sunulan bu raporun metni, Londra'da yayınlanan Üç Aylık Çin dergisinde basılmıştır. Ocak-Mart 1969, s. 175-80.

çük olmaktan çok uzaktır), Maocu rejimin ikinci büyük dayanağıdır.

Bugün, «kültür devrimi»nin yıkıcı aşamasını esasta tamamladıkları düşüncesiyle, Maocular, bu «devrim»in sonuçlarının «yapıcı» biçimde sağlamlaştırılmasına çalışmaktadırlar. Öncelikle, Partinin ve devletin yetki organlarının ortadan kaldırılmasını yasallaştırmaya ve yeni rejimi istikrara kavuşturmaya kararlıdırlar. Mao grubunun Nisan 1969'da topladığı ÇKP 9. Kongresinin önündeki konular bunlardı.

ÇKP Merkez Komitesinin 31 Ekim 1968'deki 12. toplu oturumunda onanan Parti Tüzüğü, orduyla birlikte askeri-bürokratik rejimin temelini oluşturması tasarlanan yeniden-örgütlenmiş politik partinin niteliği hakkında bir fikir vermektedir. Bu Tüzük, başından sonuna kadar Marksizm-Leninizmle temelden bir ayrılık içinde olan ve komünist hareketin yol gösterici ilkeleriyle uzlaşması olanaksız düşünce ve tezlerle doludur. Mao Tse-tung'u açıkça Partinin üstüne yerleştirmekte ve üyeleri, «Mao Tse-tung düşüncesi»ni öğrenmeye ve uygulamaya zorlamaktadır. Maocu politikanın anti-Sovyet özünü onaylamakta ve bunu bir Parti ilkesi düzeyine çıkartmaktadır.

Parti Tüzüğü'nün «tahta yükselme hakkı» üzerine bir cümle içermesi ise eşi görülmemiş bir olgudur ve Maocuların demokratik merkezîyetçiliği ve Parti hayatının ilkelerini nasıl yorumladıklarını göstermektedir. Lin Piao'nun Mao Tse-tung'a yaptığı hizmetleri sıraladıktan sonra, Tüzük dobra dobra şunu söylemektedir: «Yoldaş Lin Piao, Yoldaş Mao Tse-tung'un en yakın arkadaşı ve onun halefidir.»* Kendisine Komünist demeye devam eden bir par-

* Partinin demokratik seçme hakkını hiçe sayan bu tepeden inme karar, Lin Piao'nun askeri kadroların işbaşına gelmesini hızlandırmasıyla ordu ile sivil bürokrasi arasında büyük bir çekişmeye yol açmış, 1972'de ise Lin Piao'nun bir darbe teşebbüsüne giriştikten sonra kaçarken Eylül 1971'de öldüğü açıklanmıştır. (Yayıncının notu).

tinin Tüzüğünde böyle bir kayıtların bulunması, çeşitli grup ve zümreler arasındaki acımasız bir mücadele tarafından yıpranmakta olan Maocu yönetimin ne denli istikrardan uzak olduğunu tanıdır.

Maocular, 9. Kongreyi, ordunun yardımıyla başarılmış dereceli bir politik ayaklanmadan başka birşey olmayan «kültür devrimi»nin sonuçlarının pekiştirilmesi amacıyla topladılar. Diğer bir deyişle, **9. Kongre, demokratik halk sisteminin askeri-bürokratik bir diktatörlük biçiminde soy-suzlaşmasını kutsamak üzere toplanmıştı.**

Mao grubunun, en azından bu aşamada planlarını kıs-men gerçekleştirebilmesini sağlayan nedir?

Bir dergi makalesi, doğal olarak, birbirleriyle etkileşmeleri sonucunda bugünkü gelişmelere yol açmış bulunan objektif ve sübjektif faktörlerin tüm dizilişini ortaya serme ve çözümleme olanağını vermemektedir. Fakat, Lenin'in bir eserinden, «revizyonistler»e ve «kapitalizmin ihyacıları»na karşı mücadele kisvesi altında Maocuların özde karşı-devrimci bir darbeyi başarıya ulaştırabilmelerini sağlayan koşulları daha iyi anlamamızı sağlayacak bir pasajı aktarmak isterim. Toplumsal bir geriye dönüşün önüne geçilmesinin ön gereklerini incelerken Lenin şunları yazmıştır: «... geriye dönüş karşısındaki yegane şartlı ve gö-reli güvence, devrimin mümkün olan en şiddetli yolla gerçekleştirilmesi ve arabulucular, uzlaştırıcılar ve herçeşit yatıştırıcılar işe en az karıştırılarak doğrudan doğruya devrimci sınıf tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır; devrimin, sonuna dek götürülmüş olmasıdır.»*

Lenin'in işaret ettiği faktörlerden bazıları Çin devriminde belirgin bir biçimde eksik bulunuyordu. **Mao grubu, sürekli olarak, bu devrimi sosyalist çizgiden küçük bur-**

* V.İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 10, s. 281.

juva çizgiye saptırmaya çalışmış ve böylelikle devrimin temelini sistematik olarak yaralamıştır.

Mao grubunun planlarının zamanında görülüp engellenememesinin, Partinin ve yönetici organlarının yeterli politik ve ideolojik ileri görüşlülükten yoksun olması sonucu olduğunu sanıyoruz. ÇKP içindeki proleter tabaka sayıca çok küçüktü. Parti üyelerinin ideolojik, politik ve teorik eğitim düzeyi de çok düşüktü. Önemli olan diğer bir etken de, Mao grubunun, Parti içinde ve bütün olarak ülkede uzun yıllar boyu küçük burjuva ve milliyetçi duygu ve düşünceleri kökleştirmiş olmasıydı. Çeşitli konularda Mao Tse-tung'la anlaşmayan liderlerin çoğu, bu görüş ve duygularla aynı şekilde aşılanmıştı.

Parti içindeki kilit noktaların Mao Tse-tung'un elinde bulunması, Maocuların planlarını yürürlüğe koymalarına büyük ölçüde yardımcı olmuştur. Mao Tse-tung'un Parti içinde keyfi bir iktidar yürüttüğü ve Parti hayatının en basit kural ve ilkelerini çiğnediği hatırlanır ve onun kişiliğine ve «düşünce»sine tapmanın ulaştığı inanılmaz boyutlar göz önüne getirilir ise, Maocuların Partiye ve yasal devlet otoritesi organlarına karşı düzenledikleri saldırının nasıl bir ortamda yer aldığı anlaşılacaktır.

Partiye karşı giriştikleri saldırıda, Maocular, en ince sosyal demagoji ve aldatmaca yöntemlerine başvurmuşlardır. Örneğin, «proletarya diktatörlüğünü güçlendirdiklerini» iddia ederlerken, gerçekten demokratik halk sisteminin temellerini kundaklamışlardır. Hedeflerine varmak için yalnızca genç insanların politik toyluğunu değil, geniş kitlelerin bilgisizliğini ve geriliğini de sömürmüşlerdir. Mao Tse-tung'un, Çin halkını, «üstüne en yeni ve güzel sözcüklerin yazılabileceği, en yeni ve en güzel resimlerin çizilebileceği temiz bir kâğıt parçası» olarak betimlemesi kuşkusuz bir rastlantı değildir. «Büyük kaptan»ın, Çin hal-

kının tarihine ateş ve kılıçla kazımaya karar verdiği bu «güzel resimler»den biri de «kültür devrimi»ydi.

Çin'in bugünkü ulusal trajedisindeki bütün suçu, kendi politik emellerinin peşinde ülkeyi kaosa sürüklemekten çekinmeyen Mao Tse-tung ve destekçilerinin omuzlarına yüklerken, ÇKP'ndeki sağlıklı güçlerin, Çin işçi sınıfının ve Çin halkının, ülkelerinin ve sosyalizmin geleceği önünde üstlendikleri büyük tarihsel sorumluluğu da belirtmek gerekir. Bilimsel komünizmin kurucuları, ülkelerinin gelişimi karşısındaki bu sorumluluğun, yalnızca politik liderlerin, partilerin ve sınıfların sırtında değil, aynı zamanda ulusların ve halkların da sırtında olduğunu defalarca belirtmişlerdir. Karl Marx'ın şu canlı deyişini hatırlamak burada uygun olur: «Önüne gelen ilk serserinin kendisine tecavüz edebildiği tedbirsizlik anı, bir ulusda da, bir kadında da bağışlanamaz.»* Bu sözler, değişik bir dönem ve bambaşka bir durum için söylenmiştir ama, bir ulusun kendi geleceği karşısındaki sorumluluğu fikrini kısaca dile getirmektedir.

PEKİN'İN GENİŞLEMECİ EMELLERİ

Mao grubunun, ÇKP'nin 8. Kongrede ortaya koymuş olduğu genel çizgiyi temelinden değiştirmesi, Çin'in dış politikasının içeriğini ve temel yönünü de etkilemiştir. Maoocular, sosyalist uluslararası politikanın temeli olan Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmini bir yana itmişler ve küçük burjuva serüvenciliğiyle Büyük-Güç şovenliği giderek Çin dış politikasının esas unsuru haline gelmiştir.

* Marx ve Engels, **Seçme Eserler**, (3 Ciltlik), C. 1, s. 402.

«Büyük sıçrama» ve «halk komünleri» çizgisiyle birlikte Çin dış politikasında keskin değişiklikler olmuştur. Çin liderlerinin, ülkenin Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle olan ilişkilerini bile bile bozmaları ve farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde birarada yaşaması, silahsızlanma, uluslararası gerilimin patlama noktalarının ortadan kaldırılması gibi konulardaki tutumlarını ters yüz etmeleri bu değişikliği açığa vurmuştur. **Maoculararın dış politikası, iç politikalarındaki anti-sosyalist yönsemenin derinleşmesi ve gelişmesi oranında, gittikçe daha şoven, daha serüvenci ve anti-Sovyet bir politika olmaktadır.**

Çin'in dış politikasındaki köklü dönüş, özellikle «kültür devrimi» sırasında tamamlanmıştır. Maocu dış politikanın dayandığı toplumsal temelde, izlediği hedeflerde ve gözettiği ilkeler arasında sosyalist bir unsur bulmak artık olanaksızlaşmıştır.

Mao Tse-tung ve destekçileri bütünüyle anti-Sovyetçiliğe yönelmişlerdir. Sovyetler Birliğine karşı takındıkları uzlaşmaz düşmanlık, Çin'in devlet politikasının **baş yön-e-i-mi** haline gelmektedir. Üstelik, izledikleri bu anti-Sovyet çizgiyi Çin dış politikasının **uzun dönemli perspektifi** biçiminde pekiştirmeye çalışmaktadırlar*.

Anti-Sovyetizme doğru olan kayma, Mao grubunun, Çin dış politikasının temel stratejik kavramlarında başlat-tığı revizyonu tamamladığının işareti olmuştur. Şurası çok açıktır ki, Çin'in ulusal güvenliğinin dayandığı temeltaşı, Sovyetler Birliği ile kurduğu ittifak idi. Çin Halk Cumhu-

* Batı basınına göre, CKP Merkez Komitesinin 12. toplu oturumunda Mao Tse-tung, Sovyetler Birliğinin «Çin'in bir numaralı düşmanı» olduğunu ve Pekin'in Batıyla **geçinme yollarını** araması gerektiğini söylemiştir. Bu sözler, Çin liderlerinin politikasına yeni birşey eklemektedir; çünkü birkaç yıldan beri SSCB'ne karşı gerçek bir savaş açmış bulunmaktadır.

riyetinin doğuşu ve sosyalist gelişme yolunu seçişi, Sovyetler Birliğinin varlığı ve izlediği gerçekten enternasyonalist politikayla ayrılmaz bir bağlılık içindeydi. Sovyetler Birliğiyle dostluk ve işbirliği, Çin'in sosyalizm yolunda ilerlemesinin ve uluslararası saygınlığının artmasının zorunlu koşuluymuştu.

Fakat Mao grubu değişik bir yol seçmiştir. İki sistem arasındaki çelişkilerle oynama yolunu yeğlemiştir. Maocular, kendi çıkarları için bu çelişkilerden yararlanma politikasını, dış politikalarının bugünkü aşamadaki temeli haline çevirmektedirler. Fakat, bütün oyunlar gibi bu oyun da beklenmedik sonuçlara gebe; kafalardaki bir avantaj, altından kalkılamayacak bir yenilgi biçiminde geri tepebilir.

Dünya sosyalizminin çıkarlarına ihanetlerini gizlemek, dış politikalarındaki dönüşü gözlerden saklamak ve kendileriyle bir politik pazarlık yapılmasına karşı olmayanlara şirin görünmek için, Maocular, ABD emperyalizmine karşı gürültülü bir propaganda savaşı yürütmektedirler. Fakat son zamanlarda, bu gürültü, burjuva basınında bile alaycı tepkiler uyandırmakta ve ciddiye alınmamaktadır.

Pekin'in zaman zaman öne sürdüğü anti-emperyalist sloganlar, Maocuların emperyalizme karşı mücadele etmekteki isteksizliklerini gizlemek için tüttürülen bir duşman perdesinden ibarettir. Burjuva basını Maoçu politikanın bu yönünü önemsememektedir. Buna karşılık aynı basın, Çin liderlerinin yüksek perdeden sözlerle yetindiklerini ve son yıllarda, «Amerikan gemi ve uçaklarının ülkenin güney sınır ve kıyılarının yakınlarında giriştiği kışkırtmalara rağmen yerlerinden kıpırdamadıklarını» hoşnutlukla belirtmektedir.*

* *Far Eastern Economic Review*, 23 Ocak 1969, s. 151.

Emperyalist çevrelerle her türlü çirkin ilişkiye girerek uluslararası durumunu güçlendirme eğilimi Pekin'in izlediği politikada gittikçe kendini göstermektedir. Gerçi, ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin bugünkü durumunda, Maocuların Washington ile anti-Sovyet bir temel üzerinde politik bir pazarlığa girebileceklerini düşünmek sorunu basitleştirmek olur. ABD - Çin ilişkilerinde birçok temelli ayrılıklar, önemli sorunlar vardır. Ancak, böyle bir pazarlık olanağı bütünüyle yok sayılmamalıdır. Pekin, dış politikasını, «baş düşmanı» olarak gördüğü SSCB'ne karşı bir mücadele temeline dayandırmakta ve anti-emperyalist «faaliyet»ini yüksek perdeden sözlerle sınırlı tutmaktadır; böylelikle, o tür bir pazarlık için gerekli koşulları yaratmaktadır. ABD egemen çevreleri arasında da, bugünkü Pekin yöneticileriyle ilişkileri «normalleştirme» yolunda artan bir eğilimin bulunduğunu belirtmek gerekir. Amerikan dergisi **Current History**'nin, «dünün düşmanı çoğu kez bugünün dostudur» biçimindeki sözleri, Mao grubunun dış politikasına ilişkin olarak çok ilginçtir.*

Maocular, iç politikada, SSCB ile ilişkilerdeki gerginliğin artmasının askerî-bürokratik rejimlerini pekiştirmeye yararı olacağını düşünmektedirler. Çünkü, bütün baskılara rağmen, nüfusun çeşitli tabakalarının muhalefetiyle karşılaşmaktadırlar. Şoven duyguları kışkırtıp «kuşatılmış bir kale» atmosferi yaratarak Maocular bir taşla birkaç kuş vurmaya çalışmaktadırlar: bir yandan halkın huzursuzluğunu Sovyetler Birliğine karşı yöneltmeyi, öte yandan politik hasımları karşısında daha sert bir tutum alabilmeyi, diğer yandan Mao diktatörlük içinde militaristlerin durumunu güçlendirmeyi, ve nihayet Mao kampı içinde birbirlerine karşı olan gruplar arasındaki mücadeleyi dindirmeyi ve bu grupları tek bir bayrak altında

* **Current History**, Eylül 1967, s. 175.

—Büyük Güç milliyetçiliği ve kudurmuş anti-Sovyetçilik bayrağı altında— birleştirmeyi hesaplamaktadırlar.

Milliyetçilik, uslanmaz Büyük-Güç şovenizminin en aşırı biçimini almıştır ve Maocu ideolojik ve politik program içinde özel bir yer tutmaktadır. Bu platform çevresinde toplanmış politik güçlerin zembereğini milliyetçilik oluşturmaktadır. Modern tarih deneyi, zayıf bir toplumsal temele dayanan bütün politik rejimlerin milliyetçiliğe ve şovenizme sarıldıklarını göstermektedir. Bu tür rejimler için milliyetçilik, durumlarını güçlendirmenin ve toplumsal temellerinin zayıflığını ve kararsızlığını telâfi etmenin bir aracıdır.

Dış politika düzeyinde ise, SSCB'ne karşı 1969'da girilen sınır provokasyonlarının amacı, Pekin'in, emperyalist güçlere, anti-Sovyet çizgisini şiddetlendirmeye kararlı olduğunu göstermektir. Ote yandan, Mao Tse-tung ve destekçileri, bu provokasyonların, uluslararası komünist hareketin birliğinin sağlamlaşmasını engelleyeceğini ve varolan ayrılıkları giderme çabalarını durduracağını ummuşlardır. Maocuların Çin içindeki hedeflerine ulaşmayı başarıp başaramadıkları —başardılarsa ne ölçüde başardıkları— şimdilik bir tartışma konusu olabilir. Ancak, dış politikada oynadıkları kumarlar, uluslararası alandaki yalnızlıklarını belirli olarak arttırmış ve sosyalist ülkeler ve diğer tüm barışsever güçler tarafından ısrarla reddedilmiştir.

Maocuların eylemleri, Çin'in uluslararası politikasının mihveri haline getirdikleri serüven ve genişleme politikasının, dünya barışını ve en başta Asya halklarının güvenliğini ciddi biçimde tehdit ettiğini bütün dünyaya göstermiştir.

Bu politikayı gizlemek ve ona «tarihsel adaletin geri getirilmesi için mücadele» görünümünü vermek için,

Maocular, bugünkü Sovyetler Birliği-Çin sınırının eşit olmayan anlaşmalara dayanarak çizildiğini ileri sürmektedirler. Tüm dünyanın bildiği gibi, bu sınırlar, kuşaklar öncesinde biçimlenmiştir ve Sovyetler Birliği ile Çin topraklarını ayıran doğal sınırları izlemektedir. Toprak şartları, bugün de aynı geçerliliğini koruyan bir dizi anlaşmaya dayanarak saptanmıştır. Sovyet Hükümetinin 29 Mart 1969'da yayınladığı bir Bildiri, Pekin propagandasının sözüm-ona toprak konusu üzerindeki suçlamalarını değerlendirerek, bu suçlamaların amacının, «Çin halkı arasında ölkemiz ve Sovyet halkı için nefret ve düşmanlık tohumları ekmek olduğunu» vurgulamıştır.*

Yabancı topraklar üzerindeki «haklarını» temellendirmek üzere Pekin liderlerinin ileri sürdüğü gerekçeler incelendiğinde, bu taleplerindeki tek dürtünün, Çin İmparatorluğunun hemen bütün topraklarını geri almak arzusu olduğu görölecektir. Tarihi yakından bilen herkes, Çin İmparatorlarının, özellikle Yuan (1280—1368) ve Ching (1633—1911) hanedanlarının, komşu halkları ve toprakları egemenlikleri altına almak için kuzeyde, güneyde, batıda ve doğuda bir fetih politikası izlediklerini bilir. Çin imparatorlarının yüzvıllarca önce ele geçirdikleri ya da ele geçirmeye çalıştıkları topraklar üzerinde taleplerde bulunmaları, Çin liderlerinin, eski hanedanların mirasçıları olmanın kötü onurunu taşımaya heveslendiklerini göstermektedir.

Ne var ki, gerçeklik duygularını yitirmiş Çin politika mimarlarının bile tarih tekerleğinin geri çevrilebileceğine ve «fetih hakkı»na dayanan eski durumun geri getirilebileceğine inandıklarını düşünmek kolay değildir. London Times'in bile, Pekin'in eskiden Çin'e ait olan toprakları

* Pravda, 30 Mart 1969.

değil, daha çok, «Manchu fetihlerinin drahomasının bir kesimini» talep ettiğini açıklaması çok ilginçtir.*

Şurası çok açıktır ki, Maoocuların genişlemeci talepleri, gerek tarih gerekse uluslararası hukuk açısından saçma ve dayanaksızdır. Bundan kısa bir süre önce, Çin liderleri, şimdi kendilerinin kullandıkları «gerekçe»lerin saçmalığını ve kışkırtıcı niteliğini anlamış görünüyordular. Örneğin, Ekim 1960'da Başbakan Çu En-lay Amerikalı gazeteci Edgar Snow'a şöyle diyordu: «Eğer hesaplar tarihe kadar geri götürülecek olursa dünya birbirine girer. Bu yöntemle, Birleşik Amerika İngiliz egemenliği altına girer; çünkü Birleşik Amerika ancak 200 yıldan az bir süredir bağımsız bir ülke olmuştur.»** Ne var ki, Engels'in deyimleriyle «geleneksel bir uluslar hukukunu çiğneyen»*** bugünkü Pekin liderleri, devletlerarası çelişme ve çatışmaları zorla kışkırtarak aynı tehlikeli yola girmişlerdir.

Sovyet halkının, Mao grubunu, bu grubun serüvenci politikasının bütün yükünü çeken Çin halkı ile özdeşleştirmedeğini söylemeye gerek yoktur. Çin halkının hayatı çıkarlarını yaralayan bu politikanın daha ilerilere götürülmesi, Çin'in toplumsal ve politik hayatındaki baş çelişkiyi kaçınılmaz olarak şiddetlendirecektir. Bu çelişki, Maoocular tarafından izlenen politika ile Çin'in sosyalizme doğru gelişmesinin objektif gerekleri arasındaki çelişkidir. Bu çelişki, Çin'in tarihsel gelişiminin yol ve dönemeçlerini belirleyecektir.

Mezhdunarodnaya zhizn,
No. 5, 1969, s. 12—22.

* **The Times**, 4 Mart 1969.

** Edgar Snow, Bugünkü Kızıl Çin, Londra, 1963, s. 763.

*** K. Marx, F. Engels, **Toplu Eserler**, C. 22, Rusça basım, s. 24.

MAO GRUBUNUN TOPLUMSAL VE EKONOMİK POLİTİKASININ ANTI-MARKSİST ÖZÜ

V. Gelbras

Maocu sosyalizm kavramı ile bilimsel komünizm arasında hiç bir ortak yan yoktur. «Mao Tse-tung düşüncesi»ne göre, gelecekteki toplum, üretim araçları üzerinde devlet mülkiyeti ile, kişi iktidarına dayanan bir politik rejimin kaynaşmasından oluşur. Tek bir kişinin iradesi, çıkarları ve hakları, 700 milyon insanın iradesinin, çıkarlarının ve haklarının üstündedir; devlet aygıtı halkın çıkarlarına sırt çevirmiştir ve bir bütün olarak toplumun ve üyelerinin herbirinin özgür gelişmesi için tüm olanakları ortadan kaldırır.

Mao Tse-tung ve grubunun toplumsal ve ekonomik politikası, işte bu toplumun yaratılmasına yöneliktir. Bu politikanın bazı yönlerini inceleyelim.

Mao Tse-tung, toplumların gelişmesi ile ilgili «evrensel bir yasa» ortaya çıkarmıştır: «U biçimli gelişme yasası» ya da «zikzak gelişme yasası». Bu yasanın özü, dengeden sonra dengesizliğin geldiği, sonra dengenin yeniden kurulduğudur.

Toplumsal gelişmenin etkenleri ve itici güçleri hakkındaki Maocu düşüncenin metodoloji temelini, bu öznel-

ci ve mekanist denge-dengesizlik teorisi oluşturur. Sonuç olarak Maocuların yoğunlaştığı temel konular şunlardır: toplumsal sistemin dengesini nasıl bozmak gerekir, yani «büyük sıçrama» nasıl korunabilir; üretimde bunun sonucu gelen düşmeyi engellemek nasıl mümkündür ve «sürekli büyük sıçrama» nasıl sağlanabilir. Maocular, bu sorunları çözmede şu faktörlerden yararlanabileceklerini ummaktadırlar.

Birincisi, çok geniş kapsamlı bir «politik kampanya»dır. Bu kampanya ile, «büyük sıçrama» kitlelerin başlıca ideolojik ve politik özlemi haline getirilmelidir. Mao Tse-tung, «politik kampanyalar»ı, toplumsal gelişmenin itici gücü olarak görmektedir. Bu kampanyaların başlıca hedefleri, kitlelerin faaliyetinde itici bir yükselme sağlamak, maddî özendiricilerin karşısına ahlâkî dürtüleri çıkarmak, halkın ekonomik ve kültürel gereksinimlerini asgariye indirmek ve toplumsal hayatın bütün yönlerini askerileştirmektir.

İkinci faktör, ülkenin büyük insangücü kaynaklarından azamî ölçüde yararlanılmasıdır.

Son olarak, **üçüncü faktör,** ücretlerin son derece düşük bir düzeyde tutulması ve halkın gelirlerinin dondurulmasıdır. Çalışma ve ücretleri düzenleyen ve bugün geçerlikte olan kurallar, ÇKP Merkez Komitesinin 1957'deki 3. toplu oturumunda formüle edilmişti. Çalışma Bakan Vekili Liu Tzu-chiu'ya göre: «ülkemizde, çalışma ve ücretlerdeki temel politik çizgi, üç kişilik yiyecek beş kişinin doymasıdır. Bu konudaki politik çizgimiz, çok sayıda işletme ve örgütün kurulmasını öngörmektedir; küçük yatırımlarla kurulacak bu işletmeler, çok sayıda insanın istihdamını güvenceye alacaktır. Bu durumda, ücretlerde daha esaslı ve daha hızlı bir artış sağlamak olanaksızdır; aynı şekilde kısa bir zaman kesiti içinde vasıfsız ve zorun-

lu çalışmayı azaltmak ve ortadan kaldırmak olanaklı değildir.»

Mao Tse-tung, üretim ilişkilerinin «sürekli olarak ilerletilmesi» çağrısında bulunmaktadır. Bundan amacı, askerî-sınâî kompleksin geliştirilmesi ve nükleer-atış araştırmalarının ilerletilmesi için, emek kaynaklarının kullanımında ve (halkın yaşam düzeyi pahasına) «tasarruf» edilmiş fonların oluşturulmasında gerekli yolların yaratılmasıdır. Onun görüşüne göre, üretici güçlerin gelişmesinde yer alan gerçek değişikliklere bakılmaksızın, üretim ilişkileri sürekli olarak «yenilenebilir».

1957 «sıçrama»sının, 1958 «büyük sıçrama»sının ve şimdiki «kültür devrimi»nin deneyleri, Mao Tse-tung'un belirli bir eylem modelini özlediğini göstermektedir. Bu model daha sonraki tedbirler için gerekli birikimi sağlayan bir «politik kampanya»; fonların harekete geçirilmesi ve halkın örgütlenmesi için üretim ilişkilerinin «yeniden düzenlenmesi»; ve son olarak, üretimin hızlandırılması amacıyla bir «büyük sıçrama»dan oluşmaktadır. Ne uğranılan başarısızlıklar, ne ekonomik gelişme planlarının boşa çıkması, ne de toplumsal ve ekonomik çelişkilerin şiddetlenmesi, Maoocuların, özledikleri politikayı gözden geçirmelerini sağlayabilmiştir. «Büyük proleter kültür devrimi»nin amacı, Pekin tarafından şöyle açıklanmıştır: toplumsal ilişkilerin «yeniden örgütlenmesi» için gerekli ideolojik ve politik koşulları hazırlamak ve yeni bir «büyük sıçrama»yı gerçekleştirmek. Bütün bunlar, Marksizmden, sosyalizmden ve devrimden söz edilerek, demagoji yoluyla saklanmaktadır.

Mao Tse-tung'a göre, geniş kapsamlı bir «politik kampanya» hertürlü çalışmanın temelidir. Bu tür bir politik «kampanya»nın özelliği, ekonomik gelişmenin objektif gereklerinden ve olanaklarından bağımsız olarak yürütülmesi ve toplumsal gelişmeyi zorla hızlandırma yolunda bir çaba olmasıdır.

Marksizm, toplumsal ilerlemenin, uzun dönemde üretici güçlerin gelişmesi ile belirlendiğini öğretir. Buna karşılık Mao Tse-tung, toplumsal gelişmenin, liderin subjektif özelemleri ve bu özelemlerin hikmetine inanan kitlelerin eylemleri ile belirlendiğini düşünmektedir. Ünlü, «politika özdür, kumanda edici güçtür» ilkesinin gerisinde bu yatar. «Büyük kaptan»ın talimatları, ülkenin başarıyla gelişmesinin sarsılmaz güvencesidir; bu talimatlar, hayatın her durumunda «mutlak olarak doğru ve hazır çözümler»in tek kaynağıdır. Maocular iddia ederler ki: «kitleleri kavrar kavramaz, Mao Tse-tung düşüncesi, büyük bir maddî güç doğuran karşı durulmaz bir atom bombasına dönüşür.»

Çin'de bütün «politik kampanyalar» aynı politik yöntemleri içerir. Bu yöntemlerin başlıcaları; bütün muhalefet unsurlarının etkin politikadan tasfiye edilmesi, kararsız olanların etkisizleştirilmesi, milliyetçi ve şoven duyguların körüklenmesi, kitlelere, savaşa hazırlanma ruhunun aşılması ve bir seferberlik havasının yaratılmasıdır. Bu amaçla Maocular, uluslararası gerilimde yeni patlama noktaları yaratmışlar ya da varolan patlama noktalarını körüklemişlerdir. Taiwan Boğazında yarattıkları çatışmaları ve Çin-Hint sınırındaki askerî hareketi burada hatırlayalım. Maocular, son yıllarda, milliyetçi ve şoven duyguları kışkırtmak için Vietnam savaşından da yararlanmaktadır. Çin propagandası, yıllardır, Çin'in, bir yandan Sovyetler Birliği, öbür yandan Hindistan ve yine öteki yandan ABD ta-

rafından tehdit edilen kuşatılmış bir kale olduğu fikrini yaymaktadır. Olaylar o noktaya erişmiştir ki, Mao Tse-tung ve grubu, Sovyet sınırında askerî çatışmalar tezgâhlama-ya başlamıştır.

Bugün sürdürülen politik kampanya, Maocuların, kit-
leler üzerinde ahlâkî - politik, psikolojik ve fiziksel bir etki
yaratmak için hangi araçlardan yararlandıkları hakkında
bir fikir vermektedir. Maocular, hungweiping ve tsaofan'
lardan oluşan hücum müfrezelerini harekete geçirmekle
kalmamışlardır; aynı zamanda ordu birliklerini de eyleme
sokmuşlar, hayatın bütün alanlarında askerî bir kontrol
kurmuşlar, Partiyi parçalamışlar, sendikaları ve Genç
Komünistler Ligası'nı dağıtmışlardır. Aşağılayıcı «sorgu»
işlemleri, halk önünde yapılan infazlar, milyonlarca kişi-
nin «çalışarak yeniden eğitilmek» üzere bir bölgeden di-
ğerine taşınması, gündelik bir pratik haline gelmiştir. Hal-
kın düşünce ve eylemlerini kontrol eden özel kurumlar ve
yarı-askerî çalışma ve eğitim örgütleri kurulmuştur.

Bütün bunlar, Maocular tarafından, bazı kişileri fi-
zik olarak yok etmek, diğer bazılarını poltik ve ahlâkî yol-
larla etkisiz kılmak, geri kalanlarının gözünü yıldırma ve
halkın tümüne boyun eğdirmek için tasarlanmıştır; hepsi-
nin amacı, Mao Tse-tung ve destekçilerinin elindeki ikti-
darı korumak, «kitlelerin öznel faaliyeti»nin yükseldiği iz-
lenimini yaratmak ve halkı Mao Tse-tung'un emirlerine
körü körüne itaat zorlamaktır. Ne var ki, bugün Çin'de
olup bitenler, Maocuların ülkede uyguladığı görülmemiş
zulümden ibaret değildir; bu zulüm, kitlelerin direnişiyle de
karşılaşmaktadır. Parti, sendikalar ve GKL*, Maoculara
karşı, milyonlarca insanın hayatını etkileyen büyük bir mü-
cadele yürütmektedir.

* GKL: Genç Komünistler Ligası (yayımcının notu)

Son aylar içinde, Mao Tse-tung ve destekçileri, Çin'in «yeniden örgütlenmesi»ni hızlandırmak ve üretim ilişkilerinin «ilerletilmesi» ile «yeni bir düzen» kurmak için büyük bir çaba harcamaktadırlar.

Bu deyimlerin gerisinde yatan nedir? Mao Tse-tung'a göre, yeni toplumun kurulmasındaki başarı, gerekli mad-dî ve teknik temelin yaratılmasına değil, üretim araçları üzerindeki mülkiyet biçimlerinin yeniden düzenlenmesine, «insanların kafalarında bir devrim» yapılmasına ve köylülerin geleneksel eşitlik ülkülerinin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bu ülküler, kafa emeği ile kol emeği, kent ile kır, sınaî çalışma ile tarımsal çalışma arasındaki ayrımların kaldırılmasına ilişkin sloganlarla perdelenmeye çalışılmaktadır. Maocular bu karmaşık süreçleri, üretici güçlerin gelişmesine bağlamaya gerek bile görmemektedirler.

Mao Tse-tung ve grubu, üretici güçlerin gelişmesini, sadece iradeye bağlı bir olay olarak görmektedir. Örneğin tarımı alalım. Çin'de, tarımsal üretim, binlerce yıldır kullanılmakta olan basit araçlar üzerine temellendirilmiştir. Bu basit araçların en yaygınları, çapa, tahta saban ve tırpandır. Ülkede çok az sayıda koşum hayvanı vardır; bu nedenle köylüler tahta sabana çoğu kez kendilerini koşturmaktadırlar. Taşıma aracı olarak sandal, el arabası ve kova kullanılmaktadır. Tarım, doğal bazı bölgelerde de yarı-doğal niteliktedir. Diğer bir deyişle, son derece geri, orta-çağa ait üretici güçlere dayanmaktadır. Tarım reformundan önce, kapitalizm-öncesi üretim ilişkileri de büyük ölçüde yaygındı. Bu koşullar altındadır ki, Mao Tse-tung'un girişimi üzerine, 1955—56'da, «yüksek tip» tarımsal üretici kooperatiflerinin kurulması hızlandırılmıştır. Bu kooperatifler, el emeğine ve ilkel, eskiden kalma tahta araçların

kullanılmasına dayanıyordu; bunun sonucu, bu birliklerde en basit kooperasyondan dahi bir yarar sağlanması mümkün olamamıştır. Buna rağmen, Mao Tse-tung, bu kooperatiflerin kurulmasını, «sosyalist devrimin kesin zaferi» olarak ilân etmiştir. 1958'de, aynı üretim temeli, «halk komünleri»nin kurulması için kullanılmıştır; bu örgütlerin «kollektif mülkiyetten kamu mülkiyetine» geçişin en iyi yolu ve «sosyalizmden komünizme» geçişi gerçekleştirmenin en etkili yöntemi olduğu iddia edilmiştir.

Aynı yıl içinde (1958), Maocular, kendi iddialarına göre, komünizmin kuruluşunu «hızlandırmak» için gerekli diğer koşulları yaratacak ilk «somut tedbirler»i gerçekleştirmişlerdir. Yarı-askerî çalışma ordularında uygulamaya konulan ve sanayide, inşaatta ve taşıma işlerinde kullanılan «işçi ve köylü» sistemi, sınaî ve tarımsal çalışma arasındaki ayrımları silmenin yolu olarak ilân edilmiştir. Ancak Çin'in içinde bulunduğu koşullarda bu sistem, vasıfsız emeğin bir üretim alanından diğerine örgütlü olarak aktarılması anlamına gelmiştir — ki başka bir anlama da gelemezdi. Ne var ki, bu aktarma, köylüleri sanayi işçisi haline çevirmemiştir. Sanayi işletmelerinde üretimin yönetimine ilişkin bütün sistem ortadan kaldırılmış ve büro işçileri kol emeğiyle çalışmaya zorlanmıştır. Buna karşılık, yüzde 80'i okuma-yazma bilmeyen ya da pek az bilen işçiler, kafa emekçisi olamamıştır. Buna rağmen, onlar «yeni tip işçi»ye — «işçi ve köylü» ve «işçi ve memur» — övgüler sıralamaya başlamışlardır. «Çalışmaya karşı komünist tutum»u aşılama üzere büyük bir kampanya başlatılmıştır. Bu kampanyanın gerçek amacı ise şunlar olmuştur: işgününün sekiz saatten on ya da oniki saate çıkarılması; boş günlerin sayısının ayda dört günden iki güne indirilmesi; fabrikalarda bir kışla rejiminin kurulması; harcanan emeğe göre ücret sisteminin kaldi-

rilması, «serbest yemek» ve tek seviyeli dağıtım sisteminin uygulanması.

Komünizmin kuruluşunu hızlandırma girişimi bozguna uğramış; bu girişimin tek sonucu, Çin ekonomisinin bir kaç yıl geriye sürüklenmesi olmuştur.

Bunu izleyen yıllarda Mao Tse-tung, üretim ilişkileri üzerindeki görüşlerini gözden geçirmemiştir. Üretim ilişkilerinin «iyileştirilmesi»ni hızlandırma çabalarında ısrar etmiş, ve bunu, tarımın ve sanayinin gelişimini «arkadan itmek» için kullanmıştır. Çin liderleri, «kültür devrimi»ni, «sosyalist sistemde geniş kapsamlı bir reform yapmak», «sosyalist devrimi bütün cephelerde tamamlamak» ve hatta «sosyalizmden büyük komünizm hedefine başarıyla ulaşmak» için kullanmaya niyetlidirler.

«Sosyalist sistemin reformu» ve «üst yapının yeniden örgütlenmesi», Mao Tse-tung'un «iktidarın ele geçirilmesi» sloganı altında, bugün son hızla yürürlüktedir. Ne var ki, bu sözde-devrimci kabuğun altında, Çin'de bir mutlak kişi iktidarına dayalı bir rejim kurmaya yönelik bir çaba gizlidir. Üretim ilişkilerini yeniden düzenleme programı, bundan çok önce, «komünizme giden altın köprü» olarak nitelenen «Mao Tse-tung'un yeni emirleri» ile çizilmiştir.

Üretim ilişkilerini «yeniden düzenleme»nin başlıca hedefi, yerel toplumsal birimler kurmaktır. Bu birimler, sanayii, tarımı, taşıma işlerini, ticareti, askerî eğitimi vb. kendi içinde toplayan «kendine yeterli» ekonomilerdir. Bu birimlerde, herkesin katıldığı yorucu kol çalışması ile, son sınırına dek uzatılmış bir iş günü yan yanadır; birbirleri arasında zayıf ekonomik bağlar bulunan bu yarı-doğal üretim birimleri, «komünizme giden altın köprü» olarak ilan edilmiştir. Mao Tse-tung'un icat ettiği «yoksulluk iyi bir şeydir» sözü buralarda uygulanmaktadır. İnsanların tin-

sel dünyası, zorla, Maoculuğun postülatlarıyla kısıtlanmıştır.

Shansi bölgesindeki Taching petrol tarlaları ve Tachai komününün üretim livası, Mao biçimi toplumsal birimlerin örneği olarak gösterilmektedir.

Taching petrol tarlalarının kurulmasına Kuzey Çin'in seyrek nüfuslu bir bölgesinde 1961 yılında başlanmıştır. Buna ilişkin olarak, iki önemli noktayı belirtmek isteriz. Birincisi, bu projenin gerçekleştirilmesi, daha başından itibaren «Mao Tse-tung düşüncesinin uygulanmasına bir örnek» olacak biçimde yürütülmüştür. İkincisi; bu deney, onbinlerce işçinin çalıştırıldığı modern bir sanayi işletmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Taching'deki politik şubenin asbaşkanı Cheng Kuo-tse'ye göre, yapının ilerlemekte olduğu bir sırada şöyle bir emir alındı: «ÇKP Merkez Komitesindeki yönetici yoldaşlar, madencilik bölgesindeki genel çizginin, sanayinin tarımla birleştirilmesi ve kentin kırla bütünleştirilmesi doğrultusunda olmasını bildirmişlerdir; kır, sanayiden yararlanacak ve yaşamak için elverişli olacaktır; işçi ve memurların kaldığı yurtlar ile ailelerin kaldığı yurtlar birbirinden ayrılmalı, tek bir yerde inşa edilmemeli ve hiç bir büyük kasaba kurulmamalıdır; aileler gereğince düzenlenmelidir; erkekler sanayide, kadınlar tarımda çalışmalıdır; aileler, işçi-ve-köylü olmalı ve sanayi ile tarım birleştirilmelidir; madencilik bölgesinde bir yetki* organı kurulmalı, ve bu organ maden işletmesindeki Parti komitesinin tam yönetimi altında işletmenin çıkarları doğrultusunda çalışmalıdır.»

Taching'de her şey, geniş kapsamlı ve «kendine-yeterli ekonomi» fikrine, «sanayi ile tarımın birleştirilmesi»

* Çin'ce metinde, «Chengfu» («Hükümet») sözcüğü kullanılmıştır; bu sözcük, son yıllarda kullanılmamaktadır.

fikrine bağılı kılınmıştır. Bu bölgede, bir kaç büyük boy ve 20—30 kadar küçük boy yerleşme merkezi vardır. «Sınaî-tarımsal köyler»in yanibaşında her birine ait ekin alanı bulunmaktadır. Yerel yetki organı, eğitim işlerini bütünüyle Mao Tse-tung'un talimatları uyarınca yürütmektedir: okullarda, öğretim çalışma ile birleştirilmiştir; tüm öğrenciler, «Mao Tse-tung düşüncesi»ni öğrenmekte ve ticarî işlerle vb. uğraşmaktadır. Okullarda sebze ve diğer yiyecek üretimi yapılmaktadır.. Kısacası, Taching, kentsel bir halk komünüdür (ülke çapında bu tür komünler oluşturma girişimi 1958'de başarısızlıkla sonuçlanmıştır). Bir başka deyişle, toplumun yerel bir alt birimidir; bu alt birim, devletten yardım görmeksizin bütünüyle «öz kaynaklara dayanma» çizgisi uyarınca işleyen geniş kapsamlı bir ekonomiye sahiptir. Çin basınında ileri sürülen şudur: «Taching hayat tarzı, Çin liderlerinin mağaralarda yaşadığı Yenan'da 1930 ve 40'larda doğmuş devrimci gelenekleri kendisinde toplamaktadır.»

Yalnız bu kadarla da kalınmamaktadır. Bunların yanısıra, kafa emeği ile kol emeği, kent ile kır, sınaî çalışma ile tarımsal çalışma arasındaki ayrımları «silme» üzere başka bir takım tedbirlere de başvurulmaktadır. Kafa emeği ile kol emeği arasındaki ayrımlar, mühendis ve teknisyenlerin düzenli olarak tarlalarda çalışmaya zorlanmasıyla «silinmektedir». Kent ile kır arasındaki ayrımlar da pek özel bir yolla silinmektedir. Hsinhua Haber Ajansı bildiriyor: «Hizmetlerin görüldüğü bütün yerler, kantinler, mağazalar, poliklinikler ve toplantı yerleri, kerpiçten yapılmış evlerin içindedir. Petrol işçilerinin evleri ile komşu köylerin köylülerinin oturduğu konutlar arasında hemen hiç bir fark yoktur. Ayrıca, işçi konutları, ailenin öteki üyelerinin tarımsal işler yaptığı tarlaların yanına yerleştirilmiştir.» Bu, modern sanayinin zorunlu kıldığı, uzman-

laşmış ve yüksek düzeyde eğitilmiş yönetim aygıtı gereğinin açıkça ihlâlidir. «Maocuların uygarlığın ve ileri kültürün kazanımlarını nasıl küçümsediğinin kanıtıdır; aynı zamanda, Marx'ın deyişiyle «**yoksul** ve sesini çıkarmayan insanın **doğadışı** basitliğine»* doğru bir geriye dönüştür; herkesin katıldığı tüketici kol çalışması sisteminin geri getirilmesidir. Bu uygulama, geri bir tarımsal üretim içinde işçiler, mühendisler, teknisyenler ve büro görevlileri arasında yüzyüze gündelik bir bağlantının kurulduğu işletme tarzına doğru bir gerilemedir.

«Taching ruhu», «Mao Tse-tung'un kent ile kırım birliği düşüncesinin büyük devrimci okuluna bir örnek» olarak ilan edilmiştir. Taching'in, «Mao Tse-tung düşüncesi» uyarınca «Çin tipi işletme»ler kurulması yolunu aştığı anlaşılmaktadır.

Tachai üretim livası aynı «ruh»u tarımda gerçekleştirmiştir. Burada da bütün çabalar, «öz kaynaklara dayanma» politikası uyarınca işleyen, geniş kapsamlı, «kendine-yeterli» bir ekonominin yaratılmasına yönelmiştir. Bu liva'nın tahıl üretimi yaptığı ve domuz yetiştirdiği açıklanmıştır. Burada ayrıca ilkel tarım gereçleri imal edilmekte ve onarılmakta, inşaat malzemesi üretilmekte ve liva kendi kullanımı için tohumluk, yemlik ve gübre sağlamaktadır. Dışardan yapılan alımlar asgarî düzeye indirilmiştir. Liva üyeleri, kâğıt ve mürekkep satın almayı dahi durdurmuşlardır.

Aynen Taching'de olduğu gibi, liva, «üç büyük ayrımı silmeye» çalışmaktadır — kafa emeği ile kol emeği arasındaki ayrım, kentle kır arasındaki ayrım, sınaî çalışmayla tarımsal çalışma arasındaki ayrım.

* Karl Marx, 1844 **Ekonomik ve Felsefî El Yazmaları**, Moskova, 1967, s. 94.

Mao Tse-tung'un «komünizme giden altın köprü»sünün dayandığı iki payanda işte bunlardır. «Taching ruhu» ve «Tachai ruhu», Mao Tse-tung'un görüş ve tasarılarının özünü ortaya koymaktadır.

Hemen on yıldır sürdürülen «Taching tipi» işletmeler ve «Tachai tipi» komünler kurma çabaları, Mao grubuna, halkın bu girişimleri istekle karşılamadığını açıkça göstermiştir. «Kültür devrimi»nin başladığı sırada Çin'de yalnızca 70 «Taching tipi» işletme ve 56 «Tachai tipi» komün bulunuyordu. Bu sayıyı, küçük işletmelerden, livalardan ve komünlerden oluşan Okyanusun içinde bir damla gibi görmek gerekir. Maocuların, bu programın gerçekleştirilmesi için umutlarını artık orduya bağlamış olmalarının nedeni budur. Maocular, «altın köprü»nün kurulması için «orduyu büyük bir okula çevirme» kararındadırlar.

Taching ve Tachai «ruhu», Mao Tse-tung'un, sosyalizm ve komünizm ülkeleriyle nasıl oynadığını ve halkı aldatmak için Marksist terminolojiyi nasıl kullandığını göstermektedir.

«Mao Tse-tung düşüncesi»nin çizdiği «sanayileşmede ve tarımsal gelişmede doğru yol», Çin'i ekonomik bir çıkmaza götürmekte ve toplumsal-ekonomik çelişkileri şiddetlendirmektedir. «Çin tipi» üretim birimleri, elde ettikleri ürünün büyük kısmını devlete bırakmaya ve yerel gereksinimleri asgariye indirmeye zorlanmaktadır; doğal âfet durumlarında dahi bu birimlerden maddî destek esirgenmektedir. Bu üretim birimlerinin, üretici güçleri, geliştirmesi olanaksızdır. Gerçekte izlenen politika, kopuk ekonomik birimler kurma, devletin çıkarlarıyla emekçi halkın oluşturduğu kolektiflerin çıkarlarını birbirinden ayırma ve işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakı bozma politikasıdır. Mao Tse-tung'un politikası, objektif olarak, kendine-

kapalı toplumsal ve ekonomik eylemde bulunan birbirinden kopuk komünlerin oluşturduğu, arkaik «geleneksel toplum» biçimini korumaya ve geri getirmeye yönelmiştir.

III

Mao Tse-tung'un toplumsal gelişmenin maddî ve teknik etkenlerini önemsemediğini belirtmiştik. Ayrıca, sanayileşme ve tarımın teknik bakımdan yeniden inşası ile ilgili düşüncelerinin de (Parti kararlarından ve ÇKP'nin diğer liderlerinin sözlerinden ayrı olarak) son derece belirsiz olduğunu eklemek gerekir. Yapıtlarında bu deyimleri pek sık kullanmasına rağmen, bunlardan ne anladığını hiç bir yerde açıklamamaktadır. Bu konudaki sözleri, kendisinin öneyak olduğu pratik tedbirlerin ışığında incelendiği zaman, sanayileşmeyi, genel olarak sanayi üretiminin gelişmesiyle özdeşleştirdiği (sınaî gelişmenin Çin'deki başlıca yönsemelerinden biri olan zanaat üretimi de dahil); üretici güçlerin büyümesini ise, üretimin artması ile (bu artışın, nasıl ve ne pahasına olduğuna bakmaksızın) aynı şey olarak gördüğü anlaşılır. 1958 «büyük sıçrama»sı ve Taching ve Tachai «ruhu» bunu yeterince göstermiştir.

Mao Tse-tung, Çin'de sosyalizmin maddî ve teknik temelini yaratılmasından hiç söz etmemektedir. Geçmiş yıllarda, zaman zaman, sanayileşme ve tarımın teknik bakımdan yeniden inşası üzerinde durmuştur (özellikle, komünizmin kuruluşunu «hızlandırmaya» ilişkin olarak). Ancak pratikte, zanaat üretiminin hızlı gelişimi, küçük ve orta boy işletmelerin kurulması ve kol emeğinden geniş çapta yararlanılması üstünde direnmiştir.

SSCB'nde, Parti'nin açık ve tutarlı politikası, Sovyet halkını, başından beri sosyalizmin maddî ve teknik temelini kurulması yönüne yöneltmiştir. Ekonomik yenilenme yılları ve ilk beş yıllık planlar sırasında, üretimde hâkim olan makine değil, kol emeği idi. Ancak, kol emeği ile yapılan çalışma modern fabrikaların yükseltilmesi ve sosyalizmin maddî ve teknik temelini kurulması ile sonuçlandı. Öte yandan Çin'de, milyonlarca insanın çalışmasının ürünü 1958'de yüzbinlerce ilkel maden eritme ocağı ve küçük boy fabrika ve atelye idi. Buralarda üretilen mallardan tamamıyla yararlanılamıyordu; çünkü bu mallar son derece düşük kalitedeydi. Bu tür işletmelerin kurulmasına son yıllarda büyük bir hız verilmiştir. Bir çok sanayi dalında üretimin asıl ağırlığı bu işletmelere verilmiştir. Çin istatistiklerine göre, kimyasal gübre üretiminin yüzde 40'ı, kömür üretiminin yüzde 60'ı, çimento üretiminin yüzde 70'i ve tarım araçları üretiminin yüzde 60'ı bu işletmelerde yapılmaktadır.

Bu küçük ve orta boy zanaat atelyelerinde üretim örgütü ve donanım ilkel bir düzeydedir. Bu nedenle emeğin üretkenliği düşmekte, üretim maliyetleri yükselmekte ve ürün kalitesi yetersiz olmaktadır. Bu politikanın sonucunda ayrıca büyük fabrikalarda işçi sınıfının büyüme hızı gerilemiştir.

Kol emeğine dayanan Çin tarımının yarı-doğal niteliği, üretici güçlerin geri durumu, emek üretkenliğinin düşük düzeyi ve kararlı ve önemli birikim kaynaklarının yokluğu, ekonomik politikanın saptanmasında Çin yönetiminin önüne büyük sorunlar çıkarmaktadır. Tarım, bugüne dek kent nüfusu ve sanayi için gerekli yiyecek ve hammadde miktarını sağlayamamıştır.

İlk olarak, bu koşullar altında yeni toplumun maddî ve teknik temelini oluşturabilecek modern, büyük-ölçekli

bir sanayinin dereceli olarak ve başlangıçta görece yavaş bir hızla genişletilmesine yönelmek olanaklıdır. Ne var ki Mao Tse-tung ve grubu tamamen farklı bir yol seçmiştir. Maocu postülaların ve pratik tedbirlerin tümü, objektif olarak, Çin'in ekonomik geriliğini korumayı hedef almıştır. Devletin tüm üretim araçlarının en yüksek sahibi haline gelmesi her yolla hızlandırılmaktadır. Yaşam düzeyini yükseltmek amacıyla kullanılmayan bu üretim araçlarının yönetimi halkın elinden alınmıştır. Ücretler tek bir düzeye indirilmekte; köylüler toprağa, işçi ve memurlar fabrika ve dairelere bağlanmaktadır. İşçi örgütlenmesi, yarı-askerî ve zorlamaya dayanan biçimler almaktadır; birikimi arttırmak amacıyla angarya türünden baskı biçimleri düzenlenmektedir; kitle tüketimi, mümkün olan en düşük düzeye indirilmiştir. Binlerce ve binlerce yeni ilkel işletme kurulmaktadır.*

1958'i izleyen kısa bir süre için, kırsal halk komünlerinin kurulması sonucunda ve komünlerin başındaki yetki organlarının baskısı altında, tarımdaki birikimlerde âni bir artış sağlanabilmiş, ve kırlardaki geniş insan gücü kaynakları, merkezî bir yoldan harekete geçirilerek istihdam edilebilmiştir. Çin basını, bu dönem içinde devletin ve halk komünlerinin birikimlerinin, net tarım üretiminin yüzde 30'unu bulduğunu haber vermiştir; bu, ulusal gelirin yüzde 10—13'ü demektir. Diğer bir deyişle, 1953—57'ye göre bu birikimler iki kattan fazla artmıştır. Ayrıca, 60 ilâ 100 milyon kişi tarımdan alınmış ve çalışma orduları halinde derlenmiştir. Şu halde, çalışma gücü olan kırsal nüfusun dörtte bir ile dörtte iki kadarı tarımdan alınarak sulama pro-

* Askerî-sınâî kompleks (gerekli araştırma merkezleri dahil) bunun dışındadır. Bu kompleks, «kültür devrimi» tipindeki «politik kampanya»lardan korunmaktadır.

jelerinde ve ham demir, elik vb. retecek kk boy il-
kel işletmelerin yapımında istihdam edilmiştir.

Sonraki yıllarda kırsal halk komünleri daha küçük bi-
rimlere blnmştir. Halk komünlerinin sayısı 1958'de
24000 dolaylarında iken 1965'de bu sayı 73000'i aşmıştır
(1957'de 740.000'in üstünde kır kooperatifi vardı). Bundan
nceki «yüksek tipte» tarımsal üretici kooperatiflerinin te-
meli üzerine kurulan üretim livaları, tarımdaki temel üre-
tim birimleri haline gelmiştir. Toprağa, iş araçlarına, çift
hayvanlarına, binalara, evlere vb. sahip olma hakkı bu li-
valara resmen verilmiştir. Ancak halk komünleri de varlı-
đını srdrmştir. Yerel yetki organları olarak, dolayısıy-
la devletin temsilcileri sıfatıyla gördükleri işlevin yanı sı-
ra, halk komünleri, üretim livalarındaki tarımsal üretimi
planlamış ve bu livaların devlete teslim edeceği ürün mik-
tarını ve tarım vergisinin büyüklüğünü saptamıştır. Dev-
let, halk komünleri aracılığıyla, köylülerin yiyecek olarak
tüketeceği tahıl miktarını, gelirlerin dağılımını ve hatta c-
ret sistemini belirlemeye başlamıştır. Komün, köylülere
verilen kredi ve maddî yardımların leşimini ve kırsal pi-
yasada fiyatların oluşumunu elinde tutan bir kuruma d-
nşmştir. Belirli bir bölgedeki bütün örgüt ve livalar ara-
sındaki mal-para ilişkilerini denetlemeye başlamıştır.

Sonuç olarak, 1958'deki uygulamalardan belirli bir l-
de sakınılmasına rağmen, üretim livaları, sözcüğün tam
anlamıyla birer kollektif çiftlik halinde düzenlenmemiştir.
Devlet, retim livalarındaki üretimi, değişimi, dağıtımı ve
tüketimi düzenleyen bütün örgütler üzerindeki kontrolünü
srdrmştir. Bu koşullar altında, livalar için kollektif çift-
lik demek çok zordur. Öte yandan komün, üretim livaları-
na angarya türünden baskılar uygulayan bir devlet biçimi-
ne dnşmştir.

Üstelik, komünler, köylüleri toprağa bağlama işini de
elden bırakmamıştır. Bu, ilke olarak, yarı-doğal bir ekono-

mi için tipik bir olgudur. 1956'dan sonra, yani kooperatif hareketinin en yüksek noktasında köylüler kitle halinde kentlere göç ettiği sırada Çin'de büyük ölçüde bu yola başvurulmuştur. 1957'de, köylülerin kentlere «kendiliğinden akma»sını yasaklayan ve köylülerin kentlerden çıkarılıp sürekli olarak oturdukları yere gönderilmesini öngören bir yasa çıkarılmıştır.

Kırlarda halk komünleri uygulamasını sürdürmenin ve benzer komünleri kentlerde de kurmaya girişmenin yanı sıra («Taching deneyi»), Maocular, halkın ideolojik ve politik aşılmasını şiddetlendirmiştir; bir kısım işgücünü, geçici süreler için tarımdan başka alanlara kaydırmak üzere özel örgüt biçimleri oluşturulmuştur. «İşçi-ve-köylü» sistemi bunlardan biridir; bu sisteme göre, tarım dışında çalışmaya gönderilmiş köylüler iş sözleşmesi imzalama hakkından yoksundur. Yeni yerdeki çalışma koşullarına, ücretlere, çalışma süresine ve yaşam koşullarına ilişkin bütün sorunlar, köylülerin dışında, ilgili işletme ile halk komünü arasındaki özel anlaşmalarla çözüme bağlanmaktadır.

Mao Tse-tung ve destekçileri «yeni düzen»i yerleştirme süreci içinde, halk komünlerini, 1958 çizgisine geri dönmek için bir aracı olarak kullanmaya çalışmaktadırlar. Üretim livalarının elinden ekonomik ve üretsel bağımsızlığın son kalıntıları da alınmaktadır. Yan toprak parçalarının, serbest piyasanın ve her çeşit maddî özendiricinin ortadan kaldırılması ve çalışmanın askerileştirilmesine dönülmesi için yeni bir kampanya başlatılmıştır. Kentlerde oturan milyonlarca kişi —aydınlar, büro görevlileri ve öğrenciler—, «sürekli yerleşmek» üzere köylere sürülmektedir. Kentlerde Taching tipi halk komünleri kurulmaktadır. Mao Tse-tung ve grubu, bu yıl başlatılması düşünülen yeni «büyük sıçrama»ya büyük umutlar bağlamıştır.

Mao Tse-tung ve grubunun politik hedef ve sloganları, ülkede karışıklıklara yol açmaktadır. Geçirilen yılların deneyleri, bu sloganların, toplumsal gelişmenin temel toplumsal-ekonomik sorunlarına çözüm getirilmesini engellediğini ve ekonomik geriliğe son verilmesini güçleştirdiğini göstermiştir. Sanayi ve sanayileşme ilkel üretimin geliştirilmesiyle ilerletilemez. Fabrikalar, komünler, üretim livaları ve emekçi halkın tümü için sağlanan ekonomik teşviklerin kesilmesi, yeni toplumsal-ekonomik sorunlar doğurmaktadır; var olan sorunları ise hiç çözememektedir. Mao'cuların izlediği politika, Çin halkına ve sosyalizm dâvâsına daha şimdiden büyük zararlar vermiştir.

Bu politikanın toplumsal etkileri de yıkıcı olmuştur. Bu etkiler, yaşama düzeyinin düşmesiyle, konut yapımının, günlük ve kültürel hizmetlerin kısıtlanmasıyla ve uzun dönemli okuma—yazma programlarının durdurulmasıyla sınırlı kalmamıştır. Mao Tse-tung'un amacı, kendi «mutlak iktidar»ına ve «mutlak otoritesi»ne son biçimini vermektir; izlediği yol, devlet, fabrikalar ve komünler arasındaki, fabrikalar ve komünler, fabrikalar ve çalışan personel, komünler ve üretim livaları, üretim livaları ve köylüler arasındaki normal ekonomik bağları yok etmektedir. Tüm toplumsal üretim, ekonomik angaryaya dayanarak işlemektedir; bu baskı, birtakım yan sonuçlar daha doğurmaktadır. Mao Tse-tung'un «kültür devrimi» sırasında «iktidarı ele geçirmek» amacıyla başlattığı kampanya ile yetki organları sisteminin ortadan kaldırılmasının başlıca nedenlerinden biri budur.

Maocuların izlediği yol, er ya da geç kişi iktidarı rejiminin kurulmasıyla sonuçlanacaktır. Devletin toplumun tüm ekonomik çıkarlarından soyutlanması, kaçınılmaz olarak, toplum hayatının bütün yönlerinin askerileştirilmesine ve askerî-bürokratik bir diktatörlüğün kurulmasına yol aç-

maktadır. Bu rejim askerî disipline ve toplum hayatının bütün yönlerinin diktatörce yöntemlerle yönetilmesine dayalıdır. Bağımsız düşünce boğulmuştur. Eleştiri ve özeleştiri, (zorla tövbe ettirme dışında) engellenmektedir. Halkın kültür düzeyini ve politik uyanıklığını geliştirecek her şeyin önüne geçilmektedir. Bu bakımdan, Çin'in toplumsal sisteminde «reform» vaadiyle başlatılan «kültür devrimi» bu devletin kurulmasının önünde yatan engelleri kaldırmayı amaçlayan politik bir kampanyadan başka bir şey değildir. Maoocular, programlarına resmî destek sağlamak amacıyla ÇKP'nin 9. Kongresini kullanmışlardır. Bu «kongre», halkı yeni özverilerde bulunmaya, savaşa ve doğal âfetlere hazırlamaya ve yeni bir «sıçrama» için hazırlıklı olmaya çağırmıştır.

Politicheskoye samoobrazovaniye,
sayı 5, 1969, s. 28—37.

BÖLÜM 3

MAO GRUBUNUN ULUSLARARASI ALANDA ANTI-SOSYALİST BÖLÜCÜ POLİTİKASI

G. Apalin

Maocular, uluslararası alandaki politikalarını saptar ve temellendirirken, ideolojik unsurlara özel bir önem verirler. Dış politikada attıkları her önemli adıma, önceden ya da sonradan ideolojik bir yön verilmektedir.

Maocu dış politika stratejisinin özü, Çin liderlerinin uluslararası eylemlerinde ideolojinin oynadığı büyük rolü açıklar. Bu stratejinin özü, Çin'in dünya üzerinde politik bir üstünlük kurmasıdır. Mao grubunun Büyük-Güç politikası, ikiye bölünmüşlüğü, şantajcılığı ve başka ülkelerin içişlerine müdahaleciliği içinde, günümüzün devrimci güçlerinin politik bakımdan olgunlaştığı bir dönemde biçimlenmektedir: Bu nedenle, küçük burjuva devrimciliği adına eylemde bulunan Maocular, politikalarını ve bu politikanın hedef ve yöntemlerini gizlemek için «ultra-sol», «ultra-devrimci» sloganlar kullanmaktadırlar. Öte yandan, dış ülkelerdeki kitleleri ideolojik olarak etkileyebilirlerse, uluslararası ilişkilerin gelişimini kendi lehlerine çevirebileceklerini ve «Mao Tse-tung düşüncesi» ile aynı yörüngeye sokabileceklerini ummaktadırlar.

Maocuların dış politikada kullandığı ideolojik kavramlar, içe dönük birtakım hedeflere de yönelmiştir. Bunları şöyle sıralayabiliriz: ülke içinde sosyalizme karşı giriştikleri saldırıyı ve enternasyonalizmin ilkelerinden sapışlarını Çin halkının gözünde haklı göstermek; halk arasında milliyetçi ve şoven duyguları körüklemek; böylelikle, yeni ve daha tehlikeli dış politika serüvenlerinin peşine düşebilmeleri için gerekli ideolojik ve politik koşulları yaratmak.

ÇİN DIŞ POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Mao grubunun uluslararası alanda izlediği politik çizgi uzun bir evrimin ürünüdür. Ancak bu çizginin bugünkü biçimi son onyıllar içinde belirlenmiştir.

Çin devrimini ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin doğuşunu izleyen ilk yıllarda, ülkenin bütün olarak dış politikası, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle işbirliği temeline dayanıyordu. Çin halkının çıkarları, dünya sosyalizmi ile sıkı bir birliğin kurulmasını gerektiriyordu. Çin'in dış politikasındaki enternasyonalist eğilimler bu temel üzerinde gelişti. 1954 Anayasası ve ÇKP 8. Kongresi'nin kararları (1956), Çin'de sosyalizmin diğer sosyalist ülkelerle ittifak içinde kurulmasını tekrarlıyordu; yine aynı belgeler Çin'in dış politika hedeflerini, dünya barışını korumak ve farklı toplumsal sistemleri olan devletlerin barış içinde birarada yaşamasına destek olmak biçiminde tanımlıyordu.

Ne var ki, Mao Tse-tung ve grubu daha ÇHC'nin ilk döneminde milliyetçi eğilimler gösteriyor ve sosyalist sistemle işbirliğinin yararlarını kendi amaçları için kullanmaya çalışıyordu. Bu yıllar içinde, Mao Tse-tung'un yerini, Sovyetler Birliğinin ekonomik, askerî ve diğer yardımları olmaksızın, Çin'in bağımsız bir ülke durumuna gele-

meyeceğini ve uluslararası saygınlığını sağlamlaştıramıyacağını kavramış olması belirliyordu. Mao grubunun politikasındaki milliyetçi unsurlar giderek belirginleşti; ve «elli yıllarının sonunda, ÇKP yönetimi, iç ve dış politikada Marksizm-Leninizm'den bir sapma oluşturan ve proleter-enternasyonalizminin ilkeleri ve sosyalizmin kuruluşunun temel yasaları ile açıkça çelişen yeni bir çizgi benimsedi.»*

Mao grubunun 1958'de benimsediği ünlü «üç kızıl bayrak» politikası («büyük sıçrama», «halk komünleri» ve «genel çizgi»), şunu öngörüyordu: dünya devrimci hareketinde ve giderek tüm dünya üzerinde Çin'in egemenliğine bir temel yaratmak üzere iç politika unsurlarının kullanılması.

Pekin liderleri, aynı anda, uluslararası alanda anti-Leninist bir çizgi seçtiler. Ülke içinde serüvenci ekonomik planlarda direnen ve sosyalist gelişme aşamasından geçmeksizin komünizme ulaşılabilceğini savunan güçler, uluslararası gerilimi kızıştırmaya başladılar. Çin liderleri 1958—59'da ülkenin dış politikadaki yönelimini temelinden revizyona uğrattılar. Özellikle bir dizi «cesur» adım atıldılar: Japonya ile o sıralarda gelişmekte olan ticarî ilişkiler kesildi; Hindistan ile bir sınır çatışması kışkırtıldı; Endonezya ile olan ilişkiler kötüleştirildi. Bunlar, doğal olarak Çin'in uluslararası konumunu ciddi biçimde etkiledi.

Sosyalist bir devlet olarak Çin'in dış politika hedefleri ile Maocuların Çin'in dış politikasını kendi şoven emellerine bağımlı kılma özelemleri arasındaki büyüyen çelişki, bunu izleyen bir kaç yıl boyunca ülkenin dış politikasının önemli bir özelliği oldu.

* **Büyük Ekim Sosyalist Devriminin Ellinci Yıldönümü**, SBKP Merkez Komitesinin Tezleri, Novostı Basın Ajansı Yayınevi, Moskova, s. 53—54.

1960'ların başında Maocuların politikada tökezledikleri ve sosyalist kuruluşun toplumsal ve ekonomik görevlerini yerine getiremeyecekleri iyice anlaşıldı. Bu durumda Maocular, hegemonyacı tasarılarını dış politika unsurlarından yararlanarak gerçekleştirme düşüncesiyle dış politika üzerinde yoğunlaştılar. Bu noktada, uluslararası gerilimi kızıştırmaya, Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı daha keskin ve daha açık bir mücadele yürütmeye, Asya ve Afrika'nın genç ulusal devletlerine karşı yıkıcı ve kışkırtıcı eylemlerde bulunmaya ve emperyalist güçlerin en gerici çevrelerinin politikası ile nesnel ittifaklara girmeye başladılar. Mao grubunun uluslararası alandaki serüvenci eylemleri, ÇKP Merkez Komitesinin Ağustos 1966'daki 11. toplu oturumundan sonra, yeni bir tehlikeli aşamaya girdi.

Milliyetçilik, Çin dış politikasının mihveri oldu. Çin dış politikası, bugünkü Çin liderlerinin hegemonya ve şiddet öğretisine dayanmaktadır; dünya devrimiyle ilgili olarak edilen lâf kalabalığı bu politikanın kılıfıdır.

KAVGACI MİLLİYETÇİLİK

Maocular, sosyalist dış politikanın temel ilkelerinden ayrılmışlardır. Sosyalist dış politikanın ideolojik temelini proleter enternasyonalizmi oluşturur. Proleter enternasyonalizmi şunları şart koşar: birincisi, «bütün ve her çeşit emperyalistlere karşı, ileri ülkelerin devrimcileriyle ve bütün ezilen uluslarla ittifak»*; ikincisi, Leninist barış öğretisi ve farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde birarada yaşaması tezi. Bu tez, sosyalizm ve komünizmin kurulması için elverişli dış koşulların yara-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 25, s. 87.

tilmasını ve dünya emperyalizminin saldırgan ve yırtıcı politikasına karşı kararlı, etkin bir mücadeleyi gerektirir.

Çin liderleri, bu Leninist ilkelere yalnız sırt dönmekle kalmamaktadırlar; bunları köklü bir revizyona uğratmaktadırlar. Bu revizyonun gerisinde, Büyük-Han milliyetçiliğinden kaynaklanan hegemonyacı emeller yatmaktadır. Bu milliyetçilik günümüz Çin’inde Mao kültünün ve küçük burjuva ideolojisinin etkisi altında yaygınlaşmaktadır.

Mao grubunun dış politikadaki ideolojik ve politik platformu ancak şu gerçeğin ışığında anlaşılabilir: eski Çin’in egemen oligarşisi, yüzyıllar boyunca Çin halkına Çin olan her şeyin üstün olduğunu, Çin’in dünyadaki en eşki güç ve dünya uygarlığının merkezi olduğunu aşılarmıştır. Bu düşünceler ile gerçek durum arasındaki çelişki, özellikle Çin’in bir yarı-sömürge haline getirildiği dönemde ulusal duyguları kamçılarmış, her ne pahasına olursa olsun Çin’in eski görkemini geri getirme özlemini alevlendirmişti.

Çin devriminin ertesinde, enternasyonalist, sosyalist eğilimler, ve sosyalist ülkelerle sıkı bir ittifak içinde sosyalizmi kurma görevi, Çin politikasındaki bu unsuru sindirmişti. Eskiden yarı-feodal ve yarı-sömürge olan bir ülkenin koşullarında Marksist-Leninist öğretinin doğruluğunu kanıtlayan sosyalist reformlar ve sosyalist kuruluş, ÇHC’nin uluslararası saygınlığının artmasını kolaylaştırdı.

Şu var ki, çağlar boyu süren emperyalist baskıdan silkinmiş olan Çin halkı, haklı bir kendini-ispat ve ulusal gurur duygusu içindeydi; ülkesinin geriliğine bir an önce son vermek için doğal bir özlem duyuyordu. Mao grubu, halkın bu duygusunu yavaş yavaş yolundan saptırdı ve Çin halkının öz çıkarlarının zararına kullandı. Halkın enternasyonalist eğitiminin bilinçli olarak gevşetilmesi durumu

daha da kötüleştirdi. Mao'cular, ulusal uyanışın sağlıklı gelişimini, miliyetçilik ve şovenizmi yaymak için kullandılar. Onlar, Çin'in eski görkeminin geri getirilmesi düşüncesini sömürdüler; ulusal bencilliği ve milliyetçi önyargıları körükleyerek, uluscu dargörürlülüğü besleyerek ve uluslararası uyuşmazlıkları alevlendirerek, hedeflerine ulaşmayı hesapladılar.

Çin'in kendine ayrı bir yer yaratması düşüncesini halka aşilayarak iki ereği birden gerçekleştirmeye çalıştılar: birincisi, dış ve iç politikaları için halkın desteğini kazanmak ve ulusal duygularla oynayarak halkın dikkatini iç sorunlardan uzaklaştırmak; ikincisi, Asya ve Afrika'daki ülkeleri de etki alanlarına sokmak için, uzun sömürge egemenliğinin bu kıtalarda doğurduğu milliyetçilikten yararlanmak.

Çin'in değişik gelişme aşamalarındaki tüm diğer ülkelerden üstün olduğu düşüncesi Mao'cu dış politika tezlerinde son zamanlarda gittikçe belirginleşti. Mao'cular, hegemonya taleplerini temellendirmek için, feodal Çin beylerinden ve Çan Kay-şek gericiliğinden kalma Çin-merkezcilik gibi kavramları, hatta Büyük-Han önyargılarını kullanmaktan çekinmemektedirler. Çin propagandası, her yola başvurarak, Çin'in rolünü yüceltmek amacıyla dünya tarihini değiştirmeye çalışmaktadır. **Jenmin Jihann**, Çin'in ayrıcalığını vurgulayarak şunları yazmıştır: «Günümüzde 'kültürlü uluslar' olarak bilinen Batılı halklar daha ormanlarda vahşi hayvanları avlamakla uğraşırken, bizim halkımız, ileri bir antik uygarlık kurmuş bulunuyordu.»

Çin tarihinden örnekler verilerek, Çin halkında öteki halklara ve ülkelere karşı küçümseyici bir tutum uyanıdırılmaktadır. Çin propagandası, şu düşüncayı yaymaya çalışmaktadır: «Feodalizm döneminde devletimizin ekono-

mi ve kültürü her zaman dünyanın en önünde olmuştur. Bu devletin belkemiğini, Han ulusu oluşturunuyordu; bu ulus, Çin ve Han'dan Ching hanedanının ilk dönemine dek iki bin yıl yaşamıştır. — İ.Ö. 2. yüzyıldan, İ.S. 17. yüzyıla.»* Çin halkı milliyetçi düşüncelerle eğitilirken, Han ulusunun dört bin yıl varlığını sürdürdüğü ve dünyanın en eski uluslarından biri olduğu özellikle vurgulanmaktadır.

Maocu propaganda, tarihi dilediği gibi yorumlayarak, Çin'in, eskiden kendisine bağlı bulunan devletleri ve halkları «koruma» göreviyle yükümlü olduğundan söz etmektedir. Fetihleri ile tanınan imparator Kang-hsi üstüne bir araştırmada, Çin'in batı ile yaptığı mücadelelerin, komşu ülkeler için büyük bir önem taşıdığı ileri sürülmüştür; çünkü, «Çin'deki ilk sömürgecilere indirilen darbe, bu sömürgecilerin komşu ülkelere saldırmasını geciktirmiştir. Çin'in uzağında olan ve Çin'le pek zayıf ilişkileri bulunan Asya ülkeleri, 16. ve 17. yüzyıllarda batının sömürgesi olmuşlardır; Çin'e yakın ve Çin'le sıkı ilişkileri olan ülkeler ise (yani, Çin imparatorlarının fethettiği ülkeler - G.A.), ancak 19. yüzyılda batı kapitalizminin saldırısı ile karşılaşmışlardır.»**

Böylece, Asya ve Afrika ülkelerinin yalnızca Çin'e güvenmesi gerektiği, Çin'in bu iki kıta halklarının «en sadık ve en güvenilir dostu» ve «ABD saldırısının Asya'daki başlıca engeli» olduğu tezine bir köprü kurulmaktadır. Mao grubunun hegemonyacı dış politika emellerinin desteklenmesi için, bu tür sözde-bilimsel araştırmalar ile Çin'in bugünkü «kurtarıcı» ve «en ilerici» görevine bir «tarihsel davanak» sağlanmaktadır. Maocular, geleceğin yolunu Çin'in aydınlattığını ve bu nedenle öteki halkların Çin'i iz-

* Minchlu Tuangchleh, No. 2, 1961.

** Lishih Yenchlu, No. 3, 1961

lemesi gerektiğini ispatlamaya çalışmışlar ve çalışmaktadırlar. **Jenmin Jihpao**'da şöyle denmiştir: «Çinliler en devrimci ve en ilerici ulustur, Çin halkının yürüdüğü yol, onların da (dünya halklarının - G.A) girmeyi özlediği yoldur.»*

«Ayrılmış topraklar» tezine dayandırılan toprak talepleri, Mao grubunun şoven planlarında önemli bir yer tutmaktadır. Birtakım duyguların kamçılanması ve toprak sorunları çevresinde bir gerilim yaratılması, Çin yönetiminin dış politikasının bir parçasıdır. Mao grubu toprak sorunlarını, ülkeler arasındaki ilişkileri bozmak ve Çin halkı arasında milliyetçi duyguları körüklemek için kullanmaktadır. Pekin propagandası ve Çin liderleri. Çinlilere ve öteki halklara, sürekli olarak, Çin sınırlarının bir zamanlar bir çok komşu ülkenin topraklarının içinden geçtiğini hatırlatmaktadır. Bu noktadan, bugünkü Çin liderlerinin bu «hatırlatma»larının, bütünüyle eski Çin gericilerinin sözlerini andırıldığını belirtmek uygun olur.

1954'te basılan bir tarih kitabında Afyon Savaşları'ndan önceki Çin'i gösteren bir harita yer alıyordu. Bu haritada Burma, Vietnam, Kore, Tayland, Malaya, Butan, Sikkim v.b., Çin'in sınırları içinde gösteriliyordu. Yazarlar, buralarını «Çin'in devlet toprakları» olarak nitelendirmişlerdi; bu topraklar Çin'in elinden «zorla» alınmıştı.

O zamanlar, bu haritaların bir yanlışlık eseri olduğu sanıldı. Ne var ki, sonraki gelişmeler, «ayrılmış topraklar»ı gösteren bu haritaların rastlantı sonucu olmadığını kanıtladı. 1960'ların başında, Maocular, Çin imparatorlarını ve bu imparatorların genişleme politikasını yüceltmeye başladılar. Tarih dergisi **Lishih Yenchiu**, «çok uluslu Çin devletini, Han ve Tang hanedanları zamanındaki topraklarına kavuşturduğu» için Cengiz Han'ı övüyordu: «doğu-

* **Jenmin Jihpao**, 20 Şubat 1966

da Pasifike, güneyde Güney Denizine, batıda Himalayaların eteklerine ve kuzeyde Sibirya'ya dek uzanan» bir imparatorluk yarattığı için imparator Kang-hsi yüceltiliyordu.*

1964 yazında Pekin'i ziyaret eden bir grup Japon uzmanıyla yaptığı konuşmalarda Mao Tse-tung, geniş çapta toprak taleplerinden oluşan bir genişleme programını dile getirdi. Bu konudaki sözleri, Çin'deki egemen grubun, toprak taleplerini, bir «genel toprak sorunu»nun parçası olarak gördüğünü kanıtlıyordu. Bu egemen grup, genişleme çabalarını, komşu ülkelerle olan ilişkilerinin genel bir ilkesi haline getirmek üzereydi.

Bu tür taleplerin dünya ölçüsünde olumsuz bir tepki yaratması Çin liderlerini daha dikkatli olmak zorunda bıraktı. Bununla birlikte, genişlemeci emelleri zaman zaman su yüzüne çıkmaktadır. Eğitim Bakan Vekili Tuan Lo-fu, Kasım 1966'da Hungweiping'leri Mao Tse-tung'un şu emrini hatırlamaya çağırdı: «Cin halkı, bir zamanlar Çin'e ait olan toprakları kendi gücüyle geri almak için savaşılmaya hazırdır.»** Maocuların, 1967 yazında, yıllardır «ayrılmış topraklar» listesinde saydıkları Asya ülkelerine ates püskürmeye başlamaları herhalde rastlantı sonucu değildir.

Asya ülkelerindeki ilerici görüşler, Maocuların toprak taleplerinin gerisindeki ideolojik gerekçelerin şoven niteliğini çok önceden sezmişlerdi. Hindistan Komünist Partisi Başkanı Dange, 1962'de şöyle yazıyordu: «Cin liderleri, aecmisin aörkemini ve ulusal tarihini aereâinden fazla yüceltmektedirler. Ülkelerini gecmiş tarihsel ve coğrafî konumuna kavuşturmak için hararetle çalışıyorlar; oysa, bu tarihsel konumun kaynağı ve dış biçimi feodal

* Lishih Yenchiu, No. 3, 1961, No. 3, 1962

** Jenmin Jihpao, 5 Kasım 1966

emperyalizmdir. Ve bu nedenle, Çin liderleri modern sosyalist teorinin diğer yönlerini unutuyorlar.»

HEGEMONYA İDEOLOJİSİ

Hegemonyacı emeller, Mao grubunun aşırı milliyetçiliğinin doğrudan bir sonucudur. Mao Tse-tung ve grubu, 1950'lerin sonundan beri dış politika çizgilerine ideolojik bir temel sağlama çabası içindedir. Bu çizginin hedefi, Çin'i dünya gelişiminin merkezi olarak kabul ettirmektir. Bu nedenle Maocular, dünya devriminin merkezinin Çin'e kaydığı teorisini ileri sürmektedirler. Ünlü «Mao Tse-tung düşüncesi», yalnız «Marksizm-Leninizm ile Çin devriminin özel pratiğinin birleştirilmesi» olarak sunulmamakta, aynı zamanda, «Marksizm-Leninizm ile dünya devriminin özel pratiğinin parlak bir biçimde kaynaştırılması»* olarak da gösterilmektedir. Bu «düşünce», «en gelişmiş ve yaşayan Marksizm-Leninizmdir»; «Marksizm-Leninizmin çağımızdaki doruğudur.» Çin liderleri, 1966'da üç tarihsel çağın varolduğu tezini benimsediler: proletarya devriminin hazırlanması aşaması olarak Marx ve Engels çağı; tek ülkede sosyalist devrimin zaferi aşaması olarak Lenin çağı; «dünya devriminin zaferi ve kapitalizm ile emperyalizmin nihaî yıkılışı»** aşaması olarak Mao Tse-tung çağı.

«Kültür devrimi» ile birlikte Mao grubu maskesini indirdi. Devrimci hareketin ve dünya gelişiminin lideri olma iddiasını ideolojik olarak temellendirme işini acele ile tamamladı. Hegemonya tutkusu Maocu dış politikanın yalnızca dış temeli olmaktan çıktı; Çin halkının milliyetçi ve şoven bir ruhla eğitilmesinde ayrılmaz bir unsur oldu. Çin

* Jenmin Jihpao, 1 Ekim 1965

** Jangcheng Wenpao, 5 Şubat 1966

Halk Cumhuriyeti'nin, dünya halklarının devrimlerinin «dayanağı» ve «beşiğı» olduğı ve bunun tüm dünyaca kabul edildiğı ileri sürölmeye başlandı. 1967 Mart'ının ortalarında **Jenmin Jihpao**: «Çin, tüm dünyanın devrimci halklarının umutla yöneldikleri merkez ve dünya devriminin sağlam temelidir» diye yazarken, 21 Nisan 1967'de **Wenhsueh Chanpao**: «Pekin, dünya devriminin merkezidir; Mao Tse-tung, Çinlileri ve dünya devrimini Pekin'den yönetmektedir» diye belirtiyordu.

«İnsanlığın, Mao Tse-tung düşüncesinin yeni çağına girdiğini» ilân eden Çin liderleri, şimdi de, dünya halklarının «Mao Tse-tung'un gösterdiği ve Çin'in ilerlediğı yolda» ilerlemesini istemektedirler. Maocular, Çin'in eski yöneticilerinden pek ileri gitmemişlerdir. Örneğın, Ming imparatorlarından biri, Güneydoğı Asya'daki bir komşu devlette gönderdiği fermanla şöyle diyordu: «kendinize bir yol seçerken Tanrının Yolu'nu izlemenizi buyuruyorum.» Çin imparatorları, kendi tuttukları yola bu adı verirlerdi.

ÇKP Merkez Komitesinin 11. toplu oturumu, hegemonyacı düşünce ve kavramları onayladı. Bu düşünce ve kavramlar, Çin'in resmî dış politika doktrin ve pratiğinde cesaretle uygulanmaya başlandı. Çin dış politikası, 1967'de, «büyük başkumandan Başkan Mao Tse-tung'un ve onun büyük düşüncesinin mutlak otoritesini geniş ölçüde hâkim kılma» görevi ile yükümlendi. Bu görev, «Çin ve tüm dünya halklarının kaderini belirleyecek çok önemli bir görev» idi; «çağımızın ve tarihin bize yüklediğı şerefli ve büyük bir ödev»di.* Kim ki böyle düşünmüyordu, o, Çin'in «can düşmanı» idi; ve «tarihin ilerleyen tekerleğı altında ezilecek»ti.

* **Jenmin Jihpao**, 3 Kasım 1967

Maocuların uluslararası alanda 1967'de giriştiği eylemler, dış politikadaki başlıca hedeflerinin «Mao Tse-tung düşüncesi»ni bütün dünyaya yaymak olduğunu açıkça gösterdi. Burma, Nepal, Kamboçya, Hindistan, Tunus ve Kenya gibi bir çok ülke, bunun ne demek olduğunu pratikte anladı.

Ulusal kurtuluş hareketi, Mao grubunun taktiklerinde özel bir yer tutar. Bundan amaç, dünya gelişiminde Çin'e tek başına bir rol kazandırmaktır. Maocular, uluslararası alanda, ulusal kurtuluş hareketi adına, eylemde bulunabilmek ve bundan kendi çıkarları için yararlanabilmek amacıyla bu hareketin yönelimini ele geçirme çabasındadırlar.

Çin'in Asya ve Afrika'daki dış politika eylemlerini belirleyen temel hedef, Mao Tse-tung tarafından daha 1956'da dile getirilmiştir. İtalyan komünistlerini temsil eden bir delegasyonla yaptığı konuşmada Mao Tse-tung şunları söylemiştir: «Avrupa Komünist Partilerinin, Asya ve Afrikadaki devrimci hareketleri serbest bırakması, bu hareketler üzerindeki görüşlerini belirtmekten kaçınması ve hareketler için gerekli ideolojinin ve politik mücadeledeki yöntem ve hedeflerin kotarılması işini Çinlilere terketmesi yerinde olur.»

Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleriyle ilgili hegemonya tasarılarını ideolojik olarak temellendirmek, ve bu kitaplarda ulusal uyanışın gelişmesinden yararlanmak amacıyla Maocular yeni bir tez geliştirir. Bu teze göre, Asya, Afrika ve Latin Amerika, «devrimci fırtınaların ana kuşağıdır»; ulusal kurtuluş hareketi, dünya devrimci sürecinde «tayin edici rolü» oynamaktadırlar. Maocular, yine bu amaçla jeopolitik bir teori kullanmaktadırlar. Bu teori, Çin ile Asya ve Afrika arasında bir «kader ve çıkar birliği» bulunduğunu tezine dayanmaktadır; bu «birlik» somut bir biçimi olmayan ve sınıfsal bir temele dayanmayan bir «bir-

lik»tir. Yine bu teoriye göre, dünya, birbirine karşıt «yoksul» ve «zengin» ülkelere bölünmüştür.

Fakat, Maocu Büyük - Güç hegemonya tasarılarının en çarpıcı anlatımı, herhalde «dünya kırları ve dünya kentleri» kavramıdır. Bu kavram, Lin Piao'nun «Yaşasın Halk Savaşının Zaferi!» başlıklı yazısında (Eylül 1965) eksiksiz olarak dile getirilmiştir. Bu «teori» modern tarihin doğrultusunun «dünya kırları» (Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri) ile «dünya kentleri» arasındaki uzlaşmaz mücadele tarafından belirlendiğini ileri sürmektedir. «Dünya kentleri», ABD ve diğer kapitalist devletler ile, Sovyetler Birliği ve diğer Avrupa sosyalist ülkelerinden oluşmaktadır.

Bu «teori» Çin'e ağırlık vermeyi amaçlayan şovenist bir girişimden ibarettir; bunun da ötesinde, Çin liderlerinin görüşüne göre Çin'in dünya gelişiminin doğrultusunu belirleyen bir güç durumuna gelmesini engelleyen kuvvetleri ortadan kaldırmayı hedef almaktadır. Çin, «dünya kırları» içinde en büyük toprak ve nüfusa sahip ülkedir; nükleer silâhları ile bu alandaki en güçlü askerî güç olmuştur.* «Dünya kentleri»ni altetme görevi bir tek anlam taşıyabilir: Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri, önce Çin'in liderliğini kabul etmeli, politikacılarını ona bağlı kılmalı, ve sonra, Çin'i dünyanın egemen gücü yapmak için, bütün diğer ülkelere karşı (kapitalist ya da sosyalist diye ayırmaksızın) bir mücadeleye girişmelidirler.

«Halk savaşı» teorisinin geliştirilmesi, Mao grubunun Büyük Güç heveslerini maskeleyen amacını da gütmek-

* **Afrique Nouvelle**, şu ilginç noktaya işaret etmiştir: «Kesinlikle söylenebilir ki, Ortadoğu'daki savaştan sonra, Çin hidrojen bombası, tarafsızlar blokundaki ülkeleri hedef almıştır... Bunun amacı, Afrika'yı ve mümkün olursa tüm tarafsızlar blokunu bir Çin uydusuna çevirmektir. Çinlilere göre, Üçüncü Dünya ülkeleri, parolalarını, yoksulların en kuvvetlisi' olan Pekin'den almalıdır.»

tedir. Bu «teori», «sihirli bir ilaç», «her yere uygulanabilir evrensel bir hakikat» gibi sunulmuştu. Pekin'in 1967 yazında birtakım Asya ve Afrika ülkelerine karşı yönelttiği çağrı ve eylemler göstermiştir ki, «halk savaşı» teorisinin gerisinde, halkın gerçek çıkarları ne olursa olsun Maoculara uygun düşmeyen rejimleri değiştirmek niyeti yatmaktadır.

«Halk savaşı» teorisinin bir diğer yönü daha vardır. Bu «teori» Asya ve Afrika halklarını, Birleşik Amerika emperyalizmini bir «halk savaşı» ile yıkmaya, dolayısıyla ABD emperyalizmini Çin sınırlarından olanca uzaklıktaki gerilim noktalarında kısıtırmaya çağırmaktır. Böylelikle, Maoocular, «Çin Seddi»nin berisinde kollarını kavuşturup oturacaklar; ve kendi güçlerini ve araçlarını kullanmaksızın başkalarının canı ve kanıyla ABD'yi, Çin'i bir akran gibi görmeye zorlayacaklardır. Buna ilişkin olarak Başbakan Vekili ve Dışişleri Bakanı Chen Yi'nin sözleri çok öğreticidir: «Dünyaya bir değil, üç ya da dört Vietnam gereklidir.» Maocuların Vietnam konusundaki gerçek tutumları, yani ABD ile yaptıkları «sessiz» saldırmazlık anlaşması hatırlanırsa, ve yine Lin Piao'nun, halk savaşında bir ülkenin yalnızca kendi gücüne dayanması gerektiğini ileri süren sözleri dikkate alınırsa, Mao Tse-tung ve grubunun gerçek amacı iyice anlaşılır. Bu amaç, başkalarını maşa gibi kullanmaktır.

ŞİDDETİN GEREKÇESİ

Maocular, uluslararası gerilimi, «dünya devrimi» sloganlarıyla kılıflandırdıkları hegemonya planlarının gerçekleştirilmesi için elverişli bir ortam olarak görmektedirler. Sosyalizmin güçlerine ve kapitalizmin ekonomik yarışma içinde yenilmesi olanağına olan inançlarını yitirmişlerdir;

bu nedenle, dünya devrimci sürecini yapay olarak hızlandırmaya ve sonuçları ne olursa olsun emperyalizmi savaş yoluyla ortadan kaldırmaya umut bağlamaktadırlar. Sonuç olarak, tüm tarihsel gelişmenin ana unsuru olarak şiddeti mutlaklaştırmaktadırlar. Lenin, bunu, «bir şiddet politikasının hangi koşullar altında başarılı olabileceğini anlayamama»* olarak nitelendirmiş, saçma ve aptalca bir düşünce olarak değerlendirmiştir.

Şurası unutulmamalıdır ki, Maocular, «savaşın kıyısında cambazlık yapma»yı, halkı milliyetçi bir temel üzerinde birleştirmek için elverişli bir dış koşul olarak görmektedirler. Bu politikayı, Çin halkının dikkatini ülkenin önündeki ivedi sorunlardan saptırmanın ve askerî-bürokratik diktatörlüklerini haklı göstermenin bir aracı olarak kullanmaktadırlar.

Maocular, uluslararası gerilimin ve dünya savaşının zorunlu ve yararlı olduğu hakkındaki kavramlarını gerekçelendirmek için çok çabalamışlardır. Bu kavram, uluslararası gerilimi ayakta tutma ve artırma ve dünya savaşını kışkırtma yolundaki girişimlerine geçerlilik kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunun için, bir dünya savaşının dünya devrimi için engel olmak bir yana, bir nimet olduğunu ileri sürmektedirler.

Komünist ve İşçi Partilerinin 1957 Moskova toplantısında, Mao Tse-tung, «meseleleri savaşla çözme» tezini geliştirircesine, kapitalizmin gücünü nükleer silâhlarla sınamayı önerdi. Buna gerekçe olarak, bir termonükleer savaşın, görüldüğü kadar kötü olmadığını, çünkü «emperyalizmin toptan yıkılışına» yol açacağını ileri sürdü. 1958'de, Devlet Konseyinde ve yabancı temsilcilerle yaptığı konuşmalarda, uluslararası gerilimin elverişli bir

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 29, s. 60.

faktör olduğu ve genel politikanın bir parçasını oluşturduğu fikrini geliştirdi. Mart 1959'da, Kosta Rika Halkının Öncü Partisi'nden bir delegasyona, kendisinin «uluslararası gerilimden hoşnut» olduğunu çekinmeden açıkladı.

Dünyadaki gerilimi kışkırtma ve ayakta tutma çabası içinde, Maocular, dünya emperyalizminin saldırgan politikasını haklı gösteren bir konuma doğru kaymaktadırlar. Bu konumun destek bulamayacağını bilmektedirler. Bu nedenle, uluslararası gerilimin ve emperyalist saldırganlığın kitleleri uyandıracağını ve devrimcileştireceğini ileri sürerek, bu konumu gizlemeye çalışmaktadırlar. Bu amaçla bir sürü yöntemle başvurmaktadırlar; geçmiş ve yakın tarihten örnekler vermektedirler. 29 Eylül 1965'teki bir basın toplantısında, Chen Yi, Kore ve Vietnam'daki ABD saldırısının bir «güç sınaması» olduğunu söyleyerek: «bu güç sınaması, bizim için ve dünya halkları için yararlı olmaktadır» demiştir. Bunun nedenini, **Jenmin Jinpao** şöyle dile getirmektedir: ancak emperyalist saldırganlığın sonucundadır ki, «halklar çelikleşmekte ve devrimci mücadele gelişmektedir.»

şurası dikkat çekicidir: Çin dış politikası, son yıllarda, Çin'de sosyalist kuruluş için elverişli dış koşulların yaratılması görevini ele almamıştır. Mao grubunun askerî-bürokratik bir diktatörlük kurma yolundaki hedefleri, bu durumu tamamen açıklamaktadır; çünkü, bu diktatörlük savaş psikozunu ve Çin'in düşman ölkelerce sarıldığı duygusunu gerektirmektedir. «Költür Devrimi» bile, «savaşa hazırlanma» görevini görmüştür. Çu En-lay, 18 Ocak 1968'de Hisao Ishina'ya: «büyük proleter költür devriminin diğer bir amacı da savaşa hazırlanmaktır» demiştir.

Çin liderleri, uluslararası ilişkilerde şiddeti ve dünya savaşını gerekçelendirmek için, dünya devrimine yalandan bir «ilgi» göstermektedirler. Ordu gazetesi **Chienfangchun**

Pao: «büyük karışıklıklar iyidir, çünkü devrimin yükseldiğini gösterir» diyor. Bir belirsizlik kalmasın diye de ekliyor. «Birinci Dünya Savaşı çok büyük bir altüst oluş idi; ve ilk sosyalist devletin doğması ile sonuçlandı... İkinci Dünya Savaşı da büyük bir kargaşalıktı; ve yeni sosyalist devletlerin doğması ile sonuçlandı.» Ve gazete, konuyu yuvarlatarak şöyle diyor: «Günümüzde devrim büyük kargaşalıkları gerektirmektedir; öyle ki, bu kargaşalıklar içinde halk ilerleyebilsin.»* Gerçi **Chienfangchun Pao** bütün düşündüklerini açıklamıyor; ancak, kurulmaya çalışılan paralellik ve benzerliklerin, yeni bir dünya savaşının gerekliliğini öne sürmek ve insanlığın yarısının yokolması pahasına da olsa «ilerleme»nin bir yolu olarak göstermek amacını güttüğü açıktır.

Maocuların Vietnam sorununda aldığı tutum, uluslararası gerilimin şiddetlenmesine ve her türlü yumuşamanın engellenmesine ne denli umut bağladıklarını göstermektedir. Vietnam'daki savaşın erken sona ermesi, açıktır ki Maocuların planlarına uymuyor. Israrla Vietnam halkının «uzun bir savaş» vermesini öneriyorlar. Bu konuyla ilgili olarak, Tunus'ta yayınlanan **Action** şunları yazmıştır: «Mao Tse-tung'un Vietnam savaşı üzerine yaptığı spekülasyonlar çok açıktır. Ona göre, bu savaş, iki blok arasında bir çatışmanın kaçınılmaz olduğu ile ilgili kendi teorisinin en iyi kanıtıdır. Çin'in katlandığı pek küçük fedakârlıklarla, bu savaş, uluslararası gerilimi ayakta tutmaktadır; ki Mao Tse-tung, bunu kendi politikalarının başarısı için yararlı görmektedir. Onun için önemli olan savaşın sürmesidir.»

Şiddetin mutlaklaştırılması ve uluslararası gerilimin ayakta tutulması, Çin liderlerinin serüvenci dış politika taktiklerinin temelinde yatmaktadır. Son yıllarda giriştikleri eylemlerin çoğu, sosyalist diplomasi ile bağdaştırılamaz

* **Chienfangchun Pao**, 29 Mart 1966.

özelliktir; ve diğer devletlerin ve halkların çıkarlarına tecavüz niteliğindedir. Mao'cular, uluslararası hukukun temel ilkesini fiilen çiğnemiştir. Bu ilke, başka halkların egemenlik ve bağımsızlığına saygı gösterilmesini ve içişlerine karışılmamasını gerektirir. Çin liderleri, devletlerarası ilişkilerin en basit kurallarını çekinmeden ihlâl etmekte; hangi hükümetlerin «ilerici» hangilerinin «gerici» olduğunu saptama hakkına sahip çıkmaktadır. Mao grubunun tutumu tek ölçüt olmak üzere; çeşitli rejimlere karşı (ilerici olanlar dahil) mücadele açmakta; ve sosyalist halkları, Marksist-Leninist ve enternasyonalist konumlara sıkı sıkıya bağlı hükümetlerinden ve Komünist Partilerinden soğutmak amacıyla çirkin girişimlerde bulunmaktadır.

Çin yönetimi, serüvenden serüvene sıçramaktadır. Bu serüvenlerden biri de anti-Sovyetizmdir. Mao'cular, anti-Sovyetizmin, ÇKP'ne ve Çin'e, dış politikanın temel çizgisi olarak empoze etmişlerdir. Mao grubunun anti-Sovyetizmi özel bir çalışmanın konusudur. Ancak burada, bu çizginin sadece bir yönünü incelemek istiyoruz.

Mao'cular, Sovyetler Birliğini Büyük-Güç heveslerinin önündeki başlıca engel olarak görmekte ve bu heveslerini anti-Sovyetizm ile örtmektedirler. Hegemonyacı tasarımlarla hareket etmediklerini; amaçlarının, halkları «revizyonizmin tehdidi»nden ve «Sovyet revizyonistlerinin ABD emperyalistleriyle yaptıkları gizli ittifak»tan «kurtarmak» olduğunu ileri sürmektedirler. Mao grubunun anti-Sovyetizminin ideolojik silâhı, «dünyaya iki gücün hâkim olduğu» (SSCB ve ABD) ve bu «istibdat»a karşı mücadeleyi yalnızca Çin'in yönettiği tezidir.

Maocular, bir yandan emperyalizm ile gerçek mücadeleden uzak durmak ve emperyalizmin güçleriyle karşı karşıya gelmekten kaçınmak için her şeyi yapmaktadırlar.

Öte yandan, Sovyetler Birliğini büyük bir savaşa sürüklemek, SSCB ile ABD arasında askerî bir çatışma çıkarmak ve böylece dünyada Çin hegemonyasını kurabilmek amacıyla Çin'in dışındaki askerî durumu kızıştırmak için hiç bir çabadan sakınmamaktadırlar. Uluslararası gerilimi şiddetlendirme ve yeni bir dünya savaşı çıkartma çabası içinde, Çin liderleri, Sovyetler Birliğinin anti-emperyalist mücadele veren halklara destek olmağaki gönüllülüğünü dahi kullanmaktadırlar.

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesinin yayın organı **Nuestra Palabra**, Maocu politikanın gerçek özünü sergileyerek şöyle yazıyor: «Maoculuk küçük burjuva ideolojisine toptan teslimiyeti temsil etmektedir... anti-Sovyet şovenizmi ve tarihin doğrultusunu açıklamak için kullanılan şiddet teorisi, yeni bir dünya savaşını kışkırtmayı amaçlayan bir politikaya dayanmaktadır. Maocular bu dünya savaşını kenardan izleyecekler ve sonra da bu savaşın sonuçlarından istifade edeceklerdir.»

KÜÇÜK BURJUVA ÖZNELCİLİĞİ

Çin'in bugünkü dış politikasını belirleyen Maocu kavramların toplumsal sınıf yapısından söz ederken, bu kavramların küçük burjuvazinin görüş ve duygularını yansıttığını belirtmek gerekir. Lenin'in söylediği gibi, küçük burjuvazi, dengesiz ve kısır devrimciliğe kolaylıkla kayabilir; fakat sağlamlıktan, örgütlülüğten, disiplinden ve sebatan yoksundur. Lenin: «Küçük burjuva devrimciliğin — konuşurken tehditkâr, gürültücü ve övünge; fakat iş yaparken, bölücülüğten, bozgunculuktan ve beyinsizlikten ibaret bir balon» der.* Onun bu sözleri, Mao grubunun durumuna ta-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 33, s. 21.

mamen uygundur. Çin liderlerinin küçük burjuva devrimciliği, onların dövüşken milliyetçiliği ile sıkı sıkıya bağlıdır; bu tür bir devrimciliğe kaynaklık eden aynı toplumsal-ekonomik koşullar, milliyetçiliğin de derin kökler salmasına yol açar.

Mücadeledeki güçlüklerin idealistçe basitleştirilmesi, Mao grubunun uluslararası sorunlara yaklaşımını karakterize eder. Çin liderleri, durumun nesnel, bilimsel ve ciddi bir incelemesini yapmaktan ve hangi toplumsal güçlerin geleceğin yolunu aydınlattığını saptamaktan yoksundurlar. Gerçeklik karşısındaki körlükleri, onları, gelişmeleri değerlendirirken, öznel (subjektif) teorilere ve öznelciliğe yöneltmektedir.

Öznelciliği, «işçi sınıfına karşı bir suç» diye nitelendirirken, Lenin, öznelciliğin temsilcilerinde görülen şu özellikleri de vurgulamıştır: «Attıkları her adımda, kendi arzu-larını, kendi 'görüş'lerini, durum hakkındaki kendi değerlendirmelerini ve kendi 'plan'larını, işçilerin istemi gibi, işçi sınıfı hareketinin gerekleri gibi göstermeye çalışırlar.»* Bu sözler, bugünkü Çin liderlerini ustaca nitelendirmektedir. Onlar da, halkı, yalnızca kendi kavramlarının ve uluslararası durum hakkındaki kendi değerlendirmelerinin, dünyadaki devrimci halkların çıkarlarını ve istemini dile getirdiğine inandırmaya çalışmaktadırlar.

Bu, kaçınılmaz olarak dünya gelişimi ile ilgili bilinen düşüncelere yol açmaktadır. Çin liderleri, bu düşüncelerin doğru ve yanılmaz olduğuna başkalarını ve Çin halkını ikna etmeye çalışmakla kalmamaktadırlar; çoğu kez, kendi şemaları kendilerini tuzağa düşürmektedir. Tarih-sel gelişmeyi, ünlü «Mao Tse-tung düşüncesi»nin yoluna çevirmek için her şeyi yapmaya hazırdırlar. Maocular, hesap-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 20, s. 382.

larını, çağımızın temel sorunlarının, nesnel yasalar ne olursa olsun «irade ile» çözüleceği gibi idealist bir inanca dayandırmaktadırlar. Gerçeklerden bağımsız olarak devrimci sloganların büyüğü gücüne gösterilen kör inanç; «Mao Tse-tung düşüncesi»nin mûcizevî kudretine karşı beslenen îman; ve «dünya halklarının kurtuluşunun ancak Mao Tse-tung düşüncesi ile uyum halinde zafere ulaşabileceği»ne olan sarsılmaz güven — bütün bunlar, iradecilikten ve öznel faktörlerin rolünün şişirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Mao Tse-tung'un dış politika kavramları pragmatizm ve ilkesizlikle biçimlenmiştir ve ideolojik ilkeleri politik heveslere âlet etme arzusunu yansıtmaktadır. Maocular, sosyalist topluluktan çekilmelerini temellendirmek ve Çin'i sosyalist ülkelere düşman bir güç haline getirme politikasını gerekçelendirmek zorunda kalınca, yeni bir «teori» geliştirdiler. Bu «teori»ye göre, sosyalist ülkelerde «kapitalizm dirilmiştir» ve «proletarya diktatörlüğü, burjuvazinin diktatörlüğü biçiminde soysuzlaşmaktadır.» 1963—64' de, kapitalist ülkelerdeki emperyalist çevrelerle ittifaklar kurma politikasına yöneldikleri zaman, Çin liderleri, kendilerine ait «orta kuşak» kavramını yenileyerek ortalığa sürdüler. Bu kez bu kuşağı «iki çember»e ayırıyorlardı. Bu kavramın yeni yorumuna göre, emperyalist ülkeler anti-emperyalist bir mücadele başlatabilirdi; o halde bu ülkeler, «sosyalist devletlerle ve tüm ülkelerin halklarıyla ortak çıkarlara sahip olabilirdi.»

Maocuların pratikteki dış politika eylemleri, anti-emperyalist ve keskin-devrimci sözleri ile tam bir ayrılık içindedir. Pekin'in solcu reçeteleri, ucuz rağbet elde etmek ve en tutarlı devrimciler olma «onur»unu kazanmak amacını gütmektedir. Çin politikacıları, sömürgeciliği silâh gücüyle yıkmaya çağrılarında bulunurken, kendileri için farklı

bir konum öngörmektedirler. Kuvvet gösterilerinde bulunmaktan kaçınmakta ve Çin topraklarındaki sömürgelerle (Hongkong ve Makao) ilgili sorunları «görüşmeler yoluyla barış içinde çözmeyi» yeğlemektedirler. Asya halklarını ABD emperyalizmine karşı «kararlı» ve «dışdışe» bir mücadeleye çağırdığı halde, Mao ve grubu, Asya'daki Amerikan saldırganlığına karşı koymak için en küçük bir çaba harcamamışlardır. Bunun sonucunda 1966'da Pekin Washington'la «sessiz» bir saldırmazlık anlaşmasına girmiştir; buna göre, her iki ülke, Güneydoğu Asya'da diğerinin eylemlerine engel olmayacaktır. Maocuların Vietnam sorunu karşısındaki tutumları, bu politikalarının bir örneğidir. Görünüşte sözde-devrimci, özünde halka karşı olan bu tutum, Maocuların ABD emperyalizmi karşısındaki korkaklığını açığa vurmaktadır.

Dünyanın bugünkü durumunda «emperyalizmin politika ve ideolojisine karşı verilen mücadelenin olanca ölçüde genişletilmesi özel bir önem kazanmıştır.»* Emperyalizm tarihin tekerleğini tökezletme çabası içinde, milliyetçi ve revizyonist unsurlardan yararlanmaktadır. Bu koşullar altında, Maoçu dış politikanın kavramları ve pratiği özellikle zararlı ve tehlikelidir. Emperyalist propaganda, sosyalizme iftira etmekte; sosyalizmi, amaçlarına ulaşmak için savaşa dayanan bir toplumsal sistem olarak göstermektedir. Maocular, bu propagandaya yardımcı olmaktadır.

«Devrimci» lâfazanlık perdesinin gerisinde, Maocular, dış politikadaki eylemleriyle, öne sürdükleri kavramların halka, devrime ve bilime karşı özünü ortaya koymuşlardır. Bu kavramlar, dünya gelişiminin nesnel yasaları ile temel-

* L. İ. Brejnev, Sosyalizmin Büyük Başarılarının Elli Yılı, Moskova 1967, s. 67.

den çelişmektedir. Maocular, dünyadaki güçlerin dizilişini çözümlmek ve dünya devrimci hareketinin strateji ve taktiklerini oluşturmak için bir yığın çaba harcamışlardır. Bu çabanın temelsiz olduğu ortaya çıkmıştır. Çin liderlerinin politika ve «teori»leri hayat tarafından reddedilmiştir. Emperyalizme karşı mücadele eden dünya devrimci güçleri olgunluklarını kanıtlamışlardır. Bu güçler, Pekin'in dış politikadaki kavram ve eylemlerinin gerisinde, kendi ülkelerinin kaderini hiçe sayan Çin liderlerinin bencilliğinin yattığını sezmışler; bu eylemlerde, Maocuların, kendi çıkarıcı emelleri uğruna Çin halkının ve başka halkların çıkarlarını feda etme niyetinin gizli olduğunu görmüşlerdir.

Mao grubunun serüvenci Büyük-Güç politikası, Pekin'in sosyalist topluluk içinde yalnız kalmasına, Asya - Afrika ülkelerinin Çin politikası karşısında güvensizliğe düşmesine ve Çin'in uluslararası saygınlığının yokolmasına neden olmuştur. Bu, Çin halkı için bir trajedidir. Maocuların başarısızlıkları kimseyi şaşırtmamaktadır. Bu başarısızlıkların nedeni, yalnızca Maoçu politikanın dayandığı kavramların açmazda ve savunulamaz olması değildir; bunun asıl nedeni, Marksist-Leninist ideolojinin etkin başarıları ve Sovyetler Birliği ile öbür sosyalist ülkelerin dış politikasının kazanımlarıdır. Sosyalist ülkelerin izlediği dış politika, dünya halkları arasında artan bir kabul görmektedir. Maocular ne yaparlarsa yapsınlar, toplumsal gelişmenin nesnel yasalarının işleyişini yavaşlatamazlar. Mao ve destekçilerinin, kendi «düşünce»lerini uygulama çabaları, anti-Marksist-Leninist, küçük burjuva, serüvenci politikalarının sergilenmesini ve iflâsını hızlandırmaktan başka bir şeye yaramamaktadır.

Mezhdunarodnaya zhizn,

No. 6, 1968, s. 60—72

ULUSAL KURTULUŞ HAREKETİ VE MAO GRUBUNUN BÖLÜCÜ EYLEMLERİ

M. Kapitsa

Günümüzün ulusal kurtuluş hareketi, dünya sosyalist sisteminin ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin yanı sıra, dünya ölçüsündeki devrimci sürecin üç büyük selinden biridir. Dünya sosyalist sisteminin halkları, sosyalizmi ve komünizmi kurmanın devrimci uğraşı içindedirler. Dünya ölçüsündeki anti-emperyalist mücadelenin temel dayanağı olan dünya sosyalist sisteminin kuruluşu, sömürge sisteminin çöküşünü kolaylaştırmıştır. Onlarca ülke politik bağımsızlığa kavuşmuş durumdadır. Bir buçuk milyar insan köleliğin zincirlerini kırmıştır. Bugün için, ulusal kurtuluş hareketinin başlıca hedefi, ekonomik bağımsızlığı ve toplumsal ilerlemeyi gerçekleştirmektir. Gelişmekte olan ülkelerde yer alan ekonomik ve toplumsal değişiklikler ve eski sömürge halklarının barış ve uluslararası işbirliği için verdiği etkin mücadele, dünya devrimci sürecinin önemli bir parçasıdır. Bu sürecin öncülüğünü, sosyalist topluluk ve örgütlü işçi sınıfı yapmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin bir çoğunda, komünistler, sosyalizm için mücadelede etkin bir rol oynamaktadır. Ezilen ülkelerdeki komünist unsurların görevini Lenin şöy-

le dile getirmiştir: «Ulaşmış oldukları düzeye bakmaksızın, emekçi kitleleri, devrimci faaliyete, bağımsız eyleme ve örgütlenmeye yöneltmek; daha ileri ülkelerin komünistleri için tasarlanmış gerçek komünist öğretiyi her halkın diline aktarmak; ivedilikle yerine getirilmesi gereken bu pratik görevleri yerine getirmek ve öbür ülkelerin proleterleri ile ortak bir mücadele içinde birleşmek.»* Lenin, ulusal kurtuluş hareketi ile «Doğunun yüz milyonlarca çalışan ve sömürülen halkının tek müttefikii»** olan proletaryanın dünya çapındaki mücadelesi sırasında sıkı bağların kurulmasına büyük bir önem vermiştir.

Ne var ki, son yıllarda, dünya devrimci hareketinin üç büyük selinin arasındaki ilişkiler sorunu açık bir demagojinin konusu olmuştur. Çin'deki sol-oportünist ve şovenist unsurlar (Mao grubu), dünya sosyalist devriminin hareket merkezinin artık ulusal kurtuluş mücadelesi kuşağında yer aldığını; dünya sosyalizminin geleceğinin ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki devrim dâvâsının, dolayısıyla bu mücadelenin sonucuna bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Bu, Marksist-Leninist dünya devrimi kavramının açık tahrifidir. İşçi sınıfının tarihsel rolünü unutmaktır. Bu iddianın amacı, dünya devrimci sürecinin birliğini parçalamaktır.

Hayat, şu iki tutumun da ulusal kurtuluş hareketinin çıkarları için aynı ölçüde zararlı olduğunu göstermiştir: Bunlardan birincisi, kurtuluş hareketini ayrı kesimlere ve gruplara ayırır; ulusal özelliklere saygı gösterilmesi gerekçesiyle bunları ulusal sınırlar içine hapseder. İkincisi ise, Marksist-Leninist öğretiyi tahrif eder, uluslararası işçi sınıfı hareketinin biriktirdiği devrimci deneyin rolünü küçümser; tek bir ülkenin deneyinin «evrensel» niteliğini mutlak-

* V. İ. Lenin, **Toplu Eserler**, C. 30, s. 162.

** Aynı eser.

laştırır; özel koşullar düşünülmeksizin geliştirilmiş klişe taktikleri ulusal kurtuluş güçlerine empoze eder.

Çin'in bağımsızlığını elde edişi, sömürge sistemine indirilen ağır bir darbe olmuş ve bu sistemin çöküşünü hızlandırmıştır. Çin devriminin zaferi, Asya ve Afrika halkları tarafından sevinçle karşılanmıştır. Çin ile Burma, Hindistan, Endonezya, Pakistan, Nepal, Mısır, Suriye, Yemen, Seylan ve öteki ülkeler arasında diplomatik ilişkiler kurulmuştur. Çin ve Hindistan'ın barış içinde birarada yaşamanın ünlü beş ilkesini ilân etmeleri ve 1955 Bandung Konferansında Çin'in etkin bir yer alması, Çin ile Asya - Afrika ülkeleri arasındaki dostluk ilişkilerine güçlü bir itilim kazandırmıştır. Ne var ki, Çin liderlerinin Büyük-Han şovenizmine ve hegemonyacılığa doğru yönelmeleri ve Marksizm-Leninizmden uzaklaşmaları ile birlikte, ulusal kurtuluş hareketini etki ve kontrol altına alma çabaları gittikçe belirginleşmiştir.

MAO GRUBUNUN SERÜVENCİ SLOGANLARI

Bu etki ve kontrolü sağlamak için, Mao Tse-tung ve şürekâsı, yeni ülkeleri soyutlamaya ve ulusal kurtuluş hareketini sosyalist toplulukla ve kapitalist ülkelerin işçi sınıfıyla karşı karşıya getirmeye çalışmaktadırlar. Maocular, böylece, bu hareketin desteğini kazanmanın ve onu kendi Büyük-Güç politikalarının bir aracına çevirmenin kolaylaşacağına inanmaktadırlar.

Pekin «teorisyenleri», gelişmiş kapitalist ülkeler proletaryasının, mücadeleciliğini yitirdiğini ve bağımsız devrimci faaliyet yeteneğinin artık kalmadığını iddia ediyorlar. Maoculara göre, sosyalist sistemin tek rolü, ulusal kurtuluş hareketini ve uluslararası proletaryanın devrimci mücadelesini destekleyen bir üs olmasıdır. Bu görüş ve

kavramlar açısından dünya sosyalist sistemi, dünya gelişiminin doğrultusunu belirlememektedir; kitlelerin emperyalizme karşı devrimci mücadelesinde bağımsız bir rol dahi oynamamaktadır. Üstelik, Mao Tse-tung ve ortakları, Afrika - Asya sorunlarını doğru olarak kavrayabilecek ve bilimsel bir yoruma uğratacak tek ülkenin Çin olduğunu; Çin'in, bu kıtalar halklarının tutarlı ve gerçek bir dostu olduğunu ileri sürmektedir. Onlara göre, «Mao Tse-tung düşüncesini izleyen Çin, tüm dünya devrimci halklarının büyük birliğinin merkezidir.»

Maocular, «büyük kaptan»ın düşüncesinin, tüm dünyadaki ve özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki toplumsal gelişme sorunlarının çözümünün teorik temeli olduğunu ispata çalışmaktadırlar. Çin devriminin özgül deneyinin, özellikle gerilla savaşının mutlaklaştırılması; ve bu deneyden kendi ulusal ve toplumsal deneyinden bağımsız olarak tüm ülkeler ve halklar için geçerli «genel yasalar» çıkarılması, bu amacı gütmektedir.

Çin'deki ulusal kurtuluş mücadelesinde ve halk devriminde köylülerin oynadığı büyük devrimci rolü kimse inkâr edemez. Çin'in özel koşullarına Marksist-Leninist fikirleri uygulayarak ve işçi sınıfı hareketi ile proleter kadrolarının deneyine dayanarak, Çin Komünist Partisi, anti-emperyalist ve anti-feodal devrimde milyonlarca köylünün devrimci potansiyelini başarıyla kullandı. Kırsal alanlardaki devrimci üsler, bu mücadelede büyük bir rol oynadı. Aynı zamanda, Kuzeydoğu Çin'in, Moğolistan Devrimci Halk Ordusu ile işbirliği yapan Sovyet ordusu tarafından kurtarılması, Çin devrimi için büyük bir önem taşımıştır. Bu bölgede halk egemenliği organları kurulduktan sonra, burası, Çin devrimci güçlerinin başlıca üssü ve savaş araçlarının kaynağı oldu. Sovyet desteğine dayanarak gerekli güçlerle donanan Çin Halk Kurtuluş Ordusu

güneye doğru ilerledi ve iki yıl içinde tüm ülkeyi Çan Kay-şek rejiminden kurtardı.

Mao Tse-tung, bundan bütünüyle temelsiz bir sonuç çıkardı. Onun dünya devrimci hareketinin gelişimi ile ilgili görüşüne göre, «dünya kırları» «dünya kentleri»ni kuşatacaktır (bu kategoriye, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa sosyalist ülkeleri de dahildir). Bir başka deyişle, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerindeki köylü ayaklanmaları, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'yı kuşatacak ve böylece dünya emperyalizmini ortadan kaldıracaktır. Gün geçmemektedir ki, Çin liderleri, Asya ve Afrika'da devrim koşullarının olgunlaştığını ve her yerde halk savaşının başlaması gerektiğini ileri sürmesinler. Çu En-lay'ın 1965 yazında Darüsselam'da yaptığı konuşma ve Lin Piao'nun 1965'de yayımladığı **Yaşasın Halk Savaşının Zaferi** bu doğrultudadır. Mao grubu, ayrımsız bütün ülkelerde halk savaşını ve hükümetlerin devrilmesi için silâhlı mücadeleyi öngörmektedirler.

Böylece Maocular, işçi sınıfı ile köylülük arasında dünya ölçüsünde bir ittifak kurulmasını öngören Leninist öğretiye ters düşmektedirler. Kent ile kır arasına, Doğunun emekçi halkı ile Batının işçi sınıfı arasına, gelişmekte olan ülkelerin halkları («yoksul Güney») ile sanayisi gelişmiş ülkelerin halkları («zengin Kuzey») arasına ayrılık sokmaya çalışmaktadırlar. Bu taktikler, devrimcileri bölmekten başka bir sonuç veremez; sadece, ulusal kurtuluş hareketinin, gerçek müttefiklerinden —dünya sosyalist sistemi ve uluslararası işçi sınıfı hareketinden— soyutlanması ile sonuçlanabilir.

Marksist-Leninistler, ezilen halkların sömürgecilere ve baskı rejimlerine karşı silâhlı ayaklanmalarını ve kurtuluş savaşlarını desteklemektedirler ve her zaman da desteklemişlerdir. Peki ama, diyelim Mısır, Burma, Cezayir, Suriye, Gine ya da Kongo (Brazavil) halkları kime karşı ayak-

lanmalıdır? Bu ülkelerin hükümetleri, ilerici nitelikte, köklü toplumsal ve ekonomik reformlara girişmişlerdir; emperyalist güçlerin elindeki mevzileri zayıflatan ve ortadan kaldıran, ekonomik bağımsızlığı güçlendiren ve yaşam düzeyini yükselten adımlar atmaktadırlar. Bu hükümetleri devirmek, yerli gericilerin ve Batı tekellerinin arzusudur. Mao grubunun güçbirliği yaptığı çevreler aslında bu çevrelerdir.

Pekin, kitlelerin toplumsal bir devrim için hazır olup olmadıklarına bakmaksızın devrimci patlamaları hızlandırmaya çalışmaktadır. Çin'de başarılı olmuş, fakat başka ülkelerde uygulanamayacak, klişeleşmiş mücadele yöntemleri ve biçimleri üzerinde direnmektedir. Bu tutum, çoğu kez felâketli sonuçlar doğurmuştur. Bazı Güneydoğu Asya ülkelerindeki yerel silâhlı eylemlerin ve kurtarılmış bölgeler kurma çabalarının sonucu bu olmuştur. Sağcı gerici güçlerin kışkırtması üzerine Endonezya Komünist Partisinin imha edilmesinde Mao Tse-tung ve grubunun büyük sorumluluğu vardır.

«Kültür devrimi» sırasında, Pekin'den ultra-devrimci bir söz seli akmaya başlamıştır. Asya ve Afrika milliyetçiliğini alevlendirmek amacıyla, Pekin, «renkli yoksul halkların» ortak bir kaderi olduğu, «beyaz uluslar»ın onları anlayamayacağı ve her zaman onlara düşman olduğu tezini yaymaktadır. Bir Afrika - Asya topluluğu (commonwealth) kurulması fikrini işlemektedir. Aynı zamanda, «büyük kapitan»ın «düşüncesi»ni aşılacak için sebatla çalışmakta, ve halkları silâhları kavrayıp silâhlı bir mücadeleye girişmeye çağırmaktadır.

Burma'da Maocu ajanlar, ilerici hükümeti devirmek amacıyla silâhlı eylemler örgütlediler. Temmuz 1967'de, **Jenmin Jihpao**, Hindistan'ın Naksalbari bölgesindeki köylü karışıklıklarını şöyle niteledi: «Mao Tse-tung düşüncesinin Hint topraklarında parlayan kıvılcımı.» Afrika ülkelerine atanan Çinli diplomatlara hitaben, Mao Tse-tung'un eşi

Chiang Ching, bu diplomatların görevini şöyle belirlemiştir: Afrika'daki yeni bölgesel ve ulusal örgütlerde «savaşçı bir ruh» uyandırmak ve Afrika'daki çeşitli devrimci örgütlerin, «Mao Tse-tung'un devrimci düşüncesinin büyük bayrağı» altında birleşik bir cephe kurmasına yardımcı olmak.

Asya ve Afrika ülkelerindeki ilerici toplumsal güçler, hungweiping ve tsaofanların Çin'deki emellerini ve eylemlerini kavramışlardır. Bu nedenle, Çinli unsurların kendi ülkelerinde birtakım hungweiping çeteleri oluşturma çabalarını şiddetle reddetmişler; Mao Tse-tung «düşüncesi»ni istemediklerini ve «büyük kaptan»ı lider saymadıklarını göstermişlerdir.

«ÖZ KAYNAKLARA DAYANMA» : BÖLÜCÜLÜĞÜN BİR ARACI

Ulusal kurtuluş hareketi ile sosyalist topluluk arasında bir Çin Seddi çekmeyi kafalarına koyan Pekin liderleri, bağımsızlıkları için savaşan halkları, sosyalist ülkelerle çok yönlü işbirliğine girmekten alıkoymaya çalışmaktadır.

Yeni bir hayat kuran halkların, kendi güçlerine dayanmaları ve kendi ülkelerinin kaynaklarını kullanmaları gerektiği tartışılmaz. Marksist-Leninist karşılıklı yardımlaşma öğretisi, hiçbir şekilde bir bağımlılık duygusunun gelişmesini gerektirmez. Fakat Çin liderleri «öz kaynaklara dayanma» kavramını başka niyetlerle ileri sürmüşlerdir. Bunlardan biri, ulusal kurtuluş hareketinin dünya sosyalist sistemi ile ittifakını parçalamaktır. Bunun için, gelişen ülkelere yapılan Sovyet yardımının yapısını ters göstermekte, bu yardımın önemini küçültmekte ve bunun soylu, enternasyonlist karakterini lekelemeye çalışmaktadırlar. Yaptıkları hesap basittir: Sovyetler Birliği'ne kara çalıp, ulusal kurtuluş hareketini SSCB'den soyutlaya-

rak, gelişen ülkelerin kaderleri için Çin'in taşıdığı önemi büyük göstermek ve Mao Tse-tung'un hegemonyacı emellerine yaklaşmak olanağını sağlamaktır.

Ne var ki, gelişen ülkeler, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere gördükleri yardımın boyutlarını ve karşılıksız niteliğini bilmektedirler. Ayrıca, ülkelerindeki Sovyet kredilerinin 4 milyar rubleyi aştığını, Sovyetler Birliğinin Afrika ve Asya ülkelerinde 638 sınaî vb. projenin gerçekleşmesine yardımcı olduğunu bilmektedirler. Yine bilmektedirler ki, Çekoslovakya'nın, Demokratik Alman Cumhuriyetinin, Polonya'nın, Bulgaristan'ın, Romanya'nın ve Macaristan'ın desteği ile 400'ün üzerinde sınaî proje gerçekleşmiştir veya gerçekleşmektedir. Bunların yanı sıra, SSCB ve diğer kardeş ülkeler, bir çok genç devletin savunma kapasitesinin arttırılmasına yardımcı olmaktadır.

Öte yandan, gelişen ülkeler, Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere geleneksel mallar ve birçok diğer ürünler satmakta, emperyalizme ve emperyalizmin uluslararası ekonomik ilişkilerdeki ayrılıkçı politikasına karşı sosyalizm ile birleşik cephe içinde ileri çıkmaktadırlar.

Bu işbirliği, bağımsızlığını kazanmış ülkelere yapılan doğrudan yardımdan ibaret değildir. Bunun yanı sıra büyük bir dolaylı yardım sözkonusudur. Yardım ve kredi sağlama, donanım getirme ve teknolojik bilgi tekeliyi yitirmiş olan emperyalist güçler, gelişen ülkeler karşısında ekonomik ya da askerî-ekonomik bir zorlama politikası uygulayamamaktadır.

Afrikalı ve Asyalı devlet adamları ve halk liderleri, Sovyet yardımının dostça ve karşılıksız niteliğini ve ülkelerinin bağımsızlığının pekişmesinde bu yardımın etkinliğini defalarca belirtmişlerdir.

Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdül Nasır konuşmalarından birisinde: «Emperyalizm ile olan bütün savaşlarımızda Sovyetler Birliği'nden gördüğümüz desteğe her

zaman büyük bir değer vermişizdir» diyordu. **La D peche du Cambodge** (Kambo  Postası) 12 Aralık 1967'de: Sovyetler Birliği'nin (ABD'nin Kamboçya'daki son askerî provokasyonları karşısındaki) tutumunun Kamboçya için olumlu bir davranış olduğunu, oysa bazı çevrelerde, ABD emperyalistleriyle uzlaştığı gerekçesiyle Moskova'yı suçlamaktan bir zevk duyulduğunu yazıyordu: «Eğer bu suçlama doğru olsaydı, Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi, herhalde ona bütün alaylarını donatma olanağını veren ve ateş gücünü yükselten modern silâh yardımını Sovyetler Birliği'nden sağlayamazdı.»

Gelişen  lkeler için Pekin'in ne yaptığı merak edilirse, bu ülkelere bugüne dek yaptığı yardımın 300 milyon rubleden az olduğu g r lecektir. Asya ve Afrika  lkelерinde, Çin'in yardımı ile, yalnızca küçük sanayi işletmeleri ve birkaç okul, köprü ve yol yapılmıştır. Ancak bu önem-siz yardım bile, yardımı alan ülkenin tutumuna ve eylemlerine bağlanmıştır. Örneğin 1967 yazında Burma hükümeti yerli hungweiping'lerin aşırılıklarına son verince, Çin, Burma'ya yaptığı donanım sevkini durdurmuş ve ülkede çalışan Çinli uzmanlar işi bırakmışlardır. Burma'daki tüm Çinli uzmanlar, Ekim 1967'de Pekin tarafından geri çağırılmıştır.

Ngurumo gazetesi (Tanzanya), 1 Aralık 1967'de şöyle yazıyordu: «Pekin, Kenya'ya üç milyon dolar verme sözünü yerine getirmemiştir. Çin Halk Cumhuriyeti'nce söz verilen 15 milyon dolarlık faizsiz borçtan da ses çıkmamıştır... Çinliler, Kenya'ya verdikleri kredileri yavaşlatmışlardır. Bunun gerekçesi ise Çinlilerin ülkedeki faaliyetlerini sürdürmelerine izin verilmemesidir... Ders kitapları ve teknik literatür göndermek yerine, Çinliler, Mao Tse-tung'un eserlerini postalamakta direnmışlerdir.» Lübnan'da yayımlanan **El Ahbar** ise şunu vurguluyordu: Sovyetler Birliği,

Mısır'a, Suriye'ye ve diğer Afrika-Asya ülkelerine, ekonomilerini geliştirmek ve savunma güçlerini artırmak üzere etkili bir destek sağlamıştır.

ASYA - AFRIKA DAYANIŞMA HAREKETİNİ BÖLME ÇABALARI

Pekin, «renkli» ve «yoksul» ulusların «beyaz» «zengin» uluslara karşı birleşmesi gerektiği fikrini yaymak için her şeye başvurmaktadır. Asya-Afrika Gazeteciler Konferansı'nın hazırlanması için Cakarta'da yapılan toplantıda, Çin delegasyonu, Sovyet Asya Cumhuriyetlerinin konferansa eşit ölçüde katılmasına karşı çıktı. Çin liderleri, diğer ulusal konferanslarda da aynı politik çizgiyi izledi. Örneğin, 22 Asya ve Afrika ülkesinin temsilcileri, devlet ve hükümet başkanları düzeyinde İkinci Afrika - Asya Konferansı'nın toplanması sorununu görüşmek üzere Nisan 1964'de Cakarta'da biraraya gelmişlerdi. Bu toplantıda bazı delegasyonlar Sovyetler Birliği'nin bu konferansa çağrılmasını önerdiler. Hindistan delegeşi Singh, bir Asya devleti olarak Sovyetler Birliği'nin konferansa katılmada tam hakka sahip olduğunu; özellikle Bandung Konferansından beri, Sovyetler Birliği'nin Afrika - Asya Halklarının yanında yer aldığını ve halklara geniş bir destek sağladığını söyledi. Ne var ki, Çin delegeşi Chen Yi, Sovyetler Birliği'nin bir Asya devleti olmadığı gerekçesiyle bu öneriye karşı çıktı.

Çu En-lay ve Chen Yi, SSCB'nin konferansa çağırılmasını engellemek için Asya ve Afrika ülkelerinin iki saatini aldılar. Pekin'in konferansta baş kemanı çalmasını sağlamak ve Çin hegemonyasını kabul ettirmek amacıyla, hazırlık çalışmalarını saptırmaya çalıştılar. Sonunda, Asya ve Afrika ülkelerinin çoğunun Çin görüşünü benimsemiyeceğini anlayınca, daha başlamadan konferansı sabote ettiler;

Asya - Afrika ülkelerinin devlet ve hükümet başkanlarına hakarete bulundular.

Afrika - Asya dayanışma hareketini kullanamayacağını farketdiği zaman, Mao grubu, bu hareketi içinden kundaklamaya başladı. Bu girişim, Afrika - Asya Dayanışma Örgütü Konseyinin Sekizinci Oturumu'nda en yüksek noktasına ulaştı.

Bu hareketteki bir çok lider ve örgüt Çinli Maocuların kışkırtıcı davranışı karşısında Asya - Afrika Dayanışma Konferansının, Winneba'daki Dördüncü Konferansta (Gana, Mayıs 1965) kararlaştırıldığı gibi Pekin'de toplanmasına karşı çıktılar. 1967 Şubatında Kahire'de yayımlanan **Al Masaa**, yirmiden fazla ülkenin, Pekin'de toplandığı takdirde konferansa katılmayacağını Örgüt Sekreterliğine bildirdiğini haber veriyordu. Fakat Sekreterlik, Örgüt Tüzüğü gereğince bu sorunu ele almadı; sorunun çözümünü, Örgüt Konseyi'nin Lefkoşe'de yapılacak ertesi oturumuna bıraktı. Bu oturum Şubat 1967'de yapıldı.

Pekin, Lefkoşe oturumuna katılmayı reddetti; ancak, temsilcilerini, Hsinhua Haber Ajansı muhabiri kılığında gönderdi. Bu temsilciler, basın toplantıları düzenleyerek «modern revizyonizm ile mücadele» ve «Mao Tse-tung düşüncesinin çekici gücü» hakkında uzun monologlar düzdüler; bazı delegelerin beynini yıkamaya ve hatta, basında belirtildiği gibi bazılarını satın almaya kalkıştılar. İftira dolu söylentiler yaydılar, oturumdaki görüşmeleri engellemeye çalıştılar; ve sonunda, oturumu yöneten Kıbrıs delegesi, bu adamları salondan çıkartmaktan başka çare bulamadı.

Afrika - Asya hareketini içerden kundaklama çabaları boşa çıkınca, Pekin, kuklalarını kullanmaya karar verdi. Birtakım «uluslararası örgütler» kurdu; bu örgütlerde, Pekin'de oturan göçmenler ve Maocuların birtakım ülkelerdeki politik müttefikleri yer alıyordu.

Maocular, Afrika - Asya Gazeteciler Birliğinin Sekreteryasını ele geçirdiler. Bu birliğin içinde fiilen hiçbir gazeteci kalmamıştır. Mao grubu 1966'da, Afrika - Asya Yazarlar Örgütünü bölerek Pekin'de Afrika - Asya Yazarları Sürekli Bürosunu kurdu. Lefkoşe kararlarına karşı harekete geçerek, Maocular, Pekin'de Beşinci Afrika - Asya Dayanışma Konferansını toplamak üzere Çin Hazırlık Komitesini kurduklarını ilân ettiler.

Böylece Pekin, Asya ve Afrika ülkelerindeki demokratik örgütlerin çoğu ile doğrudan bir çatışma içine girdi.

SÖZLERDE DEVRİMCİLİK HAREKETLERDE TESLİMİYET

Mao Tse-tung ve grubu, ulusal kurtuluş hareketinin güvenilir bir müttefiki olduğunu ileri sürüyor. Fakat bunlar boş sözlerden ibarettir; çünkü içi boş deklarasyonların ötesinde birşey gerektiği zaman Maocular öte yana dönmektedirler. 29 Mayıs 1967'de **U.S. News and World Report** gürültülü fakat içi boş tehditlere rağmen, Çin'in Kore Savaşından beri Birleşik Amerika ile ciddi bir çatışmadan kaçındığını yazmıştır. Doğrudan bir çatışma ortamı doğduğu zaman sözlü tehditler ön plana çıkmaktadır; 1958'de Taiwan Boğazı'nda olanlar bunun örneğidir. 18 Ekim 1967 tarihli **New York Times**, Michigan Üniversitesi'nden Alexander Ecstein'in şu sözlerini aktarmıştır: Çin, yalnızca politik düzeyde savaşıdır.

Geleceğin tarihçileri, Mao Tse-tung ve grubunun Vietnam'daki ABD saldırısı karşısındaki tutumunu açıklamakta büyük güçlük çekeceklerdir. Aynı şekilde, kolektif eylemi reddetmesi ve Sovyetler Birliği'nin Vietnam'a yaptığı yardımları lekelemesi önünde de şaşıracaklardır. Maocular, faşizme karşı savaşan İspanyol Cumhuriyetçilerinin

desteklenmesini engelleyen bazı Batı Avrupa ülkelerinin davrandığı gibi davranmaktadır.

Tayland'da ABD elçiliği ve SEATO temsilciliği yapmış olan Kenneth Young, 1967'de Chicago'da yayınlanan **Washington - Pekin İlişkilerinde Diplomasi ve İktidar: 1953 - 1967** adlı kitapta; ABD karşısındaki resmi düşmanlık çizgisine ve iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin bulunmamasına rağmen, geçen ondört yıl içinde ÇHC'nin ABD ile sürekli diplomatik bağlantıyı korumaya çalıştığını yazmıştır. Kenneth Young demektedir ki: Pekin ve Washington «genel olarak bilindiğinden çok daha sık ve çok daha geniş bir ilişki içinde bulunmuşlardır.» Varşova'daki ABD - Çin görüşmelerinde Laos ve Vietnam bunalımı gibi konuların tartışılması, ABD ve ÇHC hükümetlerine, birbirleri karşısındaki düşüncelerini anlama ve belirli sınırlar saptayarak yanlış değerlendirmelerden kaçınma olanağını vermiştir.

Pekin'in Hindistan ile Pakistan arasındaki çatışma karşısındaki tutumunu ele alalım. Bu tutum, kurtuluş hareketinin çıkarları ile bağdaşmakta mıdır? Bu iki ülke arasındaki askerî çatışma, ekonomik gelişme için gerekli maddi araçları tüketiyordu. Sonuç olarak iki ülkenin de güçsüzleşmesi yalnızca sömürgecilerin işine yarıyordu. Ayrıca, dünya kamuoyunun ilgisini Vietnam'daki ABD saldırısından uzaklaştırıyordu. Pekin bu durumda ne yaptı? Bunalımı körüklemekle uğraştı. Güneydoğu Asya'da büyük bir savaş çıkartmak amacıyla Himalayalar'da sınır çatışmalarını kışkırttı. Taşkent Deklarasyonu'na karşı düşman bir tavır alan tek ülke Çin oldu. Oysa bu deklarasyon, Hindistan ile Pakistan arasındaki çatışmanın çözümü için gerekli temeli oluşturunuyordu.

Mao Tse-tung ve grubu, Arap ülkelere karşı İsrail saldırısı sırasında (Haziran 1967) yeni bir çirkin gösteride bulundu. Mısır, Suriye ve Ürdün halkları, İsrail ordusuna

karşı direniyor ve SSCB ile diğer barışsever ülkeler bu saldırıya son vermek için ellerinden geleni yapıyordu. Savaşın uzamasını Mısır, Suriye ve diğer Arap ülkelerindeki ilerici gelişmeyi durduracağı apaçık ortadaydı. Çin bu durumda askeri çatışmayı körüklemeye çalıştı. Kahire'ye gönderdiği bir mesajda Çin Başbakanı Çu En-lay; savaşın sürdürülmesi çağırısında bulundu. SSCB, Arap ülkelere silâh ve cephane göndermek için bir hava köprüsü kurmuş, savaş kayıplarını gidermek ve İsrail saldırısının sonuçlarını ortadan kaldırmak üzere her türlü yardımı yapmıştı. Buna karşılık Pekin propagandası, Arap halklarına ve onların gerçek dostlarına iftira yağdırdı. Bugün de yağdırmaya devam ediyor. Lübnan gazetesi **El Ahbar**, Arap-Sovyet dostluğunu sakatlamak için Pekin liderlerinin harcadığı çabalardan öfkeyle söz ederek, o zaman şunları yazmıştı: «Çin propagandası, Sovyetler Birliğini lekelemek için, İsrail saldırısının Ortadoğu'da yarattığı gergin durumdan yararlanmaya çalışmaktadır... Arap halkları ile Sovyetler Birliği'nin arasını açmak için, Pekin, Arap Doğu halklarının ilerici kazanımlarını yoketmeye çalışan emperyalistlere doğrudan doğruya yardımcı olmaktadır.»

Ulusların kurtuluşunun şampiyonluğunu yapan Çin liderleri, acaba neden Hongkong ve Makao'daki İngiliz ve Portekiz sömürge egemenliğini ortadan kaldırmak için hiçbir şey yapmazlar? Kendi toprakları üstünde bu sömürgelerin varlığına neden rıza gösterir ve neden bunlara yiyecek ve su sağlarlar? Neden bu topraklarda yaşayan Çinlilerin kendi anayurtları ile birleşmek için eyleme geçmesine izin vermezler? Aslında bu soruların cevabı basittir. Çünkü Hongkong Çin'in kapitalist devletlerle olan ekonomik ilişkileri için önemli bir kanaldır. Ayrıca Çin'in son yıllarda Hongkong ve Makao'dan sağladığı net gelirler, yabancı kaynaklara göre yılda 1 milyar ABD dolarını aşmaktadır. Pekin için, dolarlar Çin topraklarındaki em-

peryalist sömürgeleri ortadan kaldırma görevinden daha değerlidir.

GELENEKÇİLİK VE GENİŞLEMECİLİK

Maocu politikanın incelenmesi, Marksizm - Leninizm ile hiçbir ortak yanının bulunmadığını göstermektedir. Bu politika, Büyük - Güç hevesleri ile belirlenmiştir. Eski Çin hükümdarlarının, dünyaya ve Çin yurdunun dünyadaki yerine geleneksel bakış tarzlarını yansıtmaktadır.

İmparatorluk Çin'inin dış politikası ile Mao Tse-tung ve ortaklarının izlediği dış politikayı karşılaştıırırsak şunu görürüz; Mao grubu, hegemonya kavramını devralıp geliştirerek; Çin imparatorlarının geleneksel çizgisini sürdürmektedir. İmparatorların zamanında olduğu gibi bugün de, hegemonya heveslerinin gerisinde Han ulusunun ve Pekin'in özel misyonu ile ilgili kavramlar yatmaktadır. Saldırı savaşları, Büyük Han şovenizmi ve Çin merkez-cilik, eski devirlerde, Çin yurdunu yücelten dış politika doktrininin özellikleri idi.

Çin'de bugün geniş ölçüde aşılana militarizm ideolojisinin kökleri, eski Çin'deki **fachia** felsefe okulunda yatmaktadır. Mao Tse-tung, İ.Ö. 4. yüzyılda yaşayan Shang Yang'ın felsefesi gibi, savaşın kaçınılmaz olduğunu öğretmekte ve bunu Çin safsatasının geleneksel yöntemlerini kullanarak ispatlamaya çalışmaktadır: «Biz savaşın ortadan kalkmasını istiyoruz, savaş istemiyoruz; fakat savaş ancak savaşla ortadan kaldırılabilir. Silâhlardan kurtulmak istiyorsanız silâh kullanmanız gerekir.» Yaklaşık olarak aynı düşünceleri Shang Yang da ileri sürmektedir: «Eğer savaşarak savaşın yokedilmesi mümkün ise, o zaman savaşmak caiz olur. Eğer kılıçtan geçirerek, kılıçtan geçirmeyi ortadan kaldırabilecekseniz bu bir günah değil-

dir. Eğer ceza, ceza ile yokedilebilirse, o zaman şiddetle cezalandırmak bile kabul edilebilir.»

Çin imparatorlarının komşu halklar üzerinde yüce bir egemenliğe sahip olduğu fikri tarihin değişik zamanlarında çeşitli yollarla ortaya çıktı. Çin imparatorları, komşu ülkeleri kimi zaman boyunduruk altına aldılar, ve hatta tüm ulusu ortadan kaldırdılar. Başka durumlarda ise, bu halkları sadece kendilerine kul etmekle yetinmek zorunda kaldılar. Yıllarca süren savaşlar sonucunda, Çin imparatorları özel bir fetih yöntemi geliştirdiler. Han Hanedanı sırasında buna **tsan shih** deniyordu; bu söz ipek böceğinin dut yaprağını kemirmesi gibi komşu ülkelerin kemirilmesi anlamına geliyordu. Çin diplomasisi, özellikle Orta Çağ boyunca, «barbarları barbarların yardımı ile zaptetme» yöntemini ustaca ve başarıyla uyguladı.

Mao Tse-tung ve şürekası yağma emellerini gerçekleştirmek ve Güney Doğu Asya'da Çin egemenliğini yerleştirmek için pratik adımlar atmaktadır. Bu amaçla «ne savaş ne barış» taktiğini kullanmaktadır; bu politikanın amacı, bu ülkeleri parçalamak ve Çin'in liderliği altına almaktır. Hindistan ile Çin arasındaki sınır çatışması on yıldır sürüncemede bırakılmıştır. Pekin Delhi'ye ultimatolar göndermekte ve Hindistan'ın iç işlerine karışmaya çalışmaktadır. Maocu ajanlar, Bhutan ve Sikkim'da entrikalar düzenlemektedir. Himalayalardaki küçük Nepal devleti de Çin'in müdahalelerinden yakayı kurtaramamıştır. Nepal'deki Çin Elçiliği Mao Tse-tung «düşünce»sini yaymaya kalkışmış, Mao rozetleri dağıtmaya başlamıştır. Bu davranış Nepal kamu oyu tarafından lanetlenince, Çin Elçiliği Nepal hükümetini tehdit etmiştir.

Çin'in, tarafsız bir politika izleyen Burma hükümetine verdiği notalar, 1765'te Burma'yı istilâ eden Manchu kavimlerinin diliyle yazılmıştır. Üstelik Pekin Burma Devrimci Konseyine karşı silahlı saldırıları da kışkırtmaktadır;

ayrıca, Burma'nın kuzey kavimlerini ayrılıkçı bir harekete yöneltmektedir. Hungweiping'ler «Çin'e saldırmaya hazırlandığı» gerekçesiyle Laos'un da gözünü yıldırılmışlardır. Güney Doğu Asya kamuoyu, Çin'in bu iddialarını, Laos'a şantaj yapmak için uydurulmuş ilkel bahaneler olarak değerlendirmiştir.

Emperyalizm ve ajanları, Çin saldırısı tehdidi ile halkları korkutmak ve Birleşik Amerika'nın himayesinde çeşitli bloklar kurmak amacıyla Mao grubunun politika ve eylemlerinden yararlanmaktadır. Mao grubunun bu eylemleri, uluslar arasında eşitlik ilkesini ve komünist ahlâkı ihlâl etmektedir.

Amerikan basını, Pekin yönetiminin politikasını açık bir hoşnutluk ile karşılamaktadır. Bu arada, Birleşik Amerika'nın tasarılarına uygun düşen iki olgu belirtilmektedir: Bunlardan birincisi, «kültür devrimi»nin yarattığı sarsıntılar sonucunda Çin'in güçsüz düşmesidir. ABD Dışişleri Bakanlığı Çin-sorunları danışmanı Prof. Fairbank'a göre, Çin gibi bir ülkedeki politik çalkantılar, ABD'nin «olumlu diplomasi»si için, yani Asya'daki saldırı planlarının gerçekleştirilmesi için birinci sınıf fırsatlar yaratmaktadır. Üzerinde durulan ikinci olgu, Washington'un Maocuların Güney Doğu Asya ve Uzak Doğu ülkelerindeki faaliyetlerinden yararlandığıdır. Washington, bu bölgelerin halklarını, «Çin komünizminin tehdidi»nden tek kurtuluş çaresinin Amerikan «şemsiyesi» olduğuna ikna etmeye çalışmaktadır. O halde, bu ülkelerin önünde iki sahte almaşık vardır. Biri, kültür devriminin dehşetleriyle birlikte Maocu tahakküm; diğeri, ABD'nin kontrolünde kurulacak askeri bloklar.

Maocular, Washington ve müttefiklerinin eline Pekin'in saldırgan Büyük - Güç politikasını doğrulayan kanıtlar vermektedirler. Böylece, Vietnam halkını arkadan vurmakta ve Güney Doğu Asya ve Uzak Doğu'da ABD saldırganlığı-

ğının tırmanmasını objektif olarak kolaylaştırmaktadırlar. ABD ve onun Avustralya, Yeni Zelanda, Tayland ve Filipinlerdeki müttefikleri, kurtuluş hareketlerini bastırmak amacıyla yeni bir askeri sistem kurmak ve bloksuz ülkeleri askeri politik bloklara sokmak için bu durumdan yararlanmakta, geç kalmamaktadırlar.

Milliyetçilik ve enternasyonalizm, birbirinin taban tabana tersidir. Enternasyonalizm, işçi sınıfının ideolojisidir. Milliyetçilik ise burjuvazinin ideolojisi. Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın savaşa hazırlanan halklarını sosyalist ülkelere ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin karşısına çıkarmaya çalışanlar, enternasyonalizmin ülkelerine ihanet etmekte, hem ulusal kurtuluş devrimlerine, hem de uluslararası sosyalizme zarar vermektedirler. Bu unsurlar, emperyalizm ile savaşan halkları bölmek, ulusal kurtuluş hareketini sosyalist ülkelere soyutlamak ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinden koparmak isteyen yeni-sömürgeciliğin ekmeğine yağ sürmektedirler.

Maocular, bölücü eylemleri sayesinde emperyalistlerin sempatisini kazanmışlardır. **New Republic** dergisinin 17 Ağustos 1963 tarihli sayısında çıkan «Kıta Çin'ine Giden Yol» adlı yazıda, Amerikalı Prof. Cyrus H. Peacke; «militan ideolojilerine rağmen Çin liderleri birer 'emperyalist' olmuştur» diyordu. Bu gerekçeye dayanarak, ABD'nin Kıta Çin'ine giden yolun savaştan geçtiği doktrinini gözden geçirmesini öneriyordu. Ona göre, bu yol, Çin milliyetçiliğinin ve anti-Sovyetizminin Batı tarafından sonuna kadar desteklenmesinden geçiyordu. Diğer bir deyişle, Peacke, Çin'in anti-Sovyet bir güç haline getirilmesini ve böylece anti-emperyalist cephenin bütün olarak kundaklanmasını önermektedir. Başkan Johnson'un özel yardımcısı Bill D. Moyers, Nisan 1968'de Çin konusu tartışılırken «söz söyleme sanatı»nın bırakılmasını ve Pekin karşısın-

da «doğru bir askerî tutum»un benimsenmesini öneriyordu. Moyers'e göre, bu tutum Pekin liderleriyle anlaşma olanağına yer vermeliydi. Hemen hemen aynı sırada ABD Başkan Yardımcısı Hubert H. Humphrey, ABD ile Çin arasında «barışçıl köprüler» kurulması üzerinde duruyordu.

Sosyalist ülkeler ve uluslararası işçi sınıfı hareketi ile birleşik bir cephe içinde hareket eden ve dünya çapında bir devrimci sol oluşturan Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın devrimci güçlerinin birliği ne denli güçlü olursa, sömürgeciliğin kalıntılarına karşı ve gelişen ülkelerin politik ve ekonomik bağımsızlığı için verilen ulusal kurtuluş mücadelelerinin başarıları da o denli büyük olacaktır.

Mezhdunarodnaya zhizn, sayı 7,
1968, s. 12—22.

Rene Castillo

Bu kitap iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Şili Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi Rene Castillo'nun «Dersler ve Beklenenler» adlı yazısıdır. Burada yazar, Şili Devriminin gelişmesini, geçici yenilginin nedenlerini ve şimdiden sonra ne yapılması gerektiğini, öz-lü bir biçimde anlatmaktadır. Şili devriminin bir özeleştiri şeklinde ortaya konması Türkiye'li okur için yenidir. Yazı tümüyle Şili işçi sınıfının dünyadaki ve Şili'deki devrimci sürece nasıl baktığını göstermektedir.

«ITT Belgeleri» Uluslararası Telefon ve Telgraf Şirketi'nin iç yazışmalarının Şili ile ilgili bir bölümüdür. Bu belgeler ilk defa 1972 yılında Washington Post gazetesinde yayınlandı. ITT'nin Şili'de oynadığı rolün en canlı kanıtları bu belgeler oldu. Beyaz Saray'ın, CIA'nın ve ITT uzmanlarının Şili'de yıkımı nasıl hazırladıklarını bu belgeler yalanlanamaz biçimde ortaya koyuyor.

YENİ DEVRİM TEORİLERİNİN ELEŞTİRİSİ FANON VE AFRİKADA SINIFLAR

15 TL.**Jack Woddis**

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, dünya devrimci hareketine gerek pratik, gerekse bunun sonucu olarak teorik çerçevede yeni boyutlar kazandırmıştır. Ancak, bu deney zenginliği içerisinde, bilimsel sosyalizmin özünü çarpıtıcı eğilimde yeni devrim teorilerinin ortaya atıldığı da bir gerçek. Bilimsel sosyalizmin görevlerinden biri de, işçi sınıfının ve sınıflar arası ittifakların devrimci süreç içerisindeki önemini yadsıyan, çarpıtan bir nitelik taşıyan bu «sol» teorileri eleştirip mahkûm etmektir.

Ünlü İngiliz Marksisti Jack Woddis, dilimizde üç cilt halinde yayınlanacak olan bu çalışmada Frantz Fanon, Régis Debray ve Herbert Marcuse'nin öne sürdükleri teorileri ele alarak bilimin süzgecinden geçirmektedir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, Frantz Fanon'un Afrika kurtuluş hareketine ilişkin değerlendirme ve önerileri eleştirilmekte, Fanon'un teorisinin yanlıgı ve eksiklikleri ortaya konmaktadır.

Bu kitap okuyucuya, Afrika'da sınıf mücadelesi ve kurtuluş hareketi hakkında geniş bir fikir verecektir.

Behice Boran

«... Parti kapatılmıştı ama, askerî mahkemede yine de Parti tüzeli kişiliği yargılanıyordu ve bizler Parti yöneticisi, temsilcisi sıfatıyla sanık sandalyasına oturtuluyorduk. Demek ki Türkiye İşçi Partisi'nin somut şart ve durumlarda demokrasi ve sosyalizm için verdiği yasal mücadele henüz tam kesintiye uğramış değildi. Bunun için, son derece önemli olan bu durumda da —bu dâvâda da— Parti üyesi, yöneticisi olarak Türkiye İşçi Partisi'nin niteliğini, görüşlerini açıklamam, savunmam, kapitalizmin karşısına sosyalizmi, burjuva ideolojisinin karşısına işçi sınıfı ideolojisini dimdik koymam gerekliydi.»

Behice Boran'ın bu anlayışla askerî mahkeme karşısında yaptığı savunma, Türkiye sosyalist hareketinin önemli bir belgesidir. Bu niteliğinin yanı sıra, sosyalist hareketin başlıca sorunları sosyalizm açısından ele alınmakta, açık görüşler getirilmektedir.

Kitap Avukat Neclâ Fertan'ın «Hukuk Açısından Türkiye İşçi Partisi Dâvâsı» adlı giriş yazısını içermekte ve böylece dâvânın politik yönüyle birlikte hukukî yönü de anlatılmaktadır.

ENDÜSTRİLEŞME SÜRECİNİN TEMEL SORUNLARI

30 TL.

Yalcın Küçük

Bu kitap yoğun bir emek ürünüdür. Yalcın Küçük, 1925 - 1940 Sovyet endüstrileşme deneyinin ekonomik, teknik ve siyasal sorunlarını Sovyet kaynaklarına dayanarak incelemiştir. Sovyet sisteminin, burjuva ekonomisinin bakış açısından değil, sosyalist ekonomi kuramına göre araştırılması kitabın önemli bir özelliğidir. Bunu yaparken burjuva ekonomisinin geçersizliği gösterilmeye çalışılmaktadır.

Araştırma, Sovyet sanayileşmesini bir «ekonomik ve siyasal yarılgı» olarak göstermeye çalışan tezleri çürütmeyi amaçlıyor ve yazar bu amaca maddî temellerle vararak, **sanayileşme, Sovyet deneyimi ve sosyalist ekonomi** konusunda önemli bilgiler kazandırıyor.

Bütün bu nitelikleriyle «Endüstrileşme Sürecinin Temel Sorunları» dikkatle okunması gereken bir kitap olmuştur.

K. Marx - F. Engels - V. İ. Lenin

Bu kitap Marx, Engels ve Lenin'in sendikalar konusuna ilişkin önemli yazılarının derlenmesiyle hazırlanmıştır. Kitapta yer alan bazı yazıların başlıkları şöyledir: İşçi Hareketleri / Grevler ve İşçi Birlikleri / Sermaye İle Emek Arasındaki Mücadele ve Sonuçları / Mülksüzleştirilenlere Karşı Yasalar / Adil Bir İşgünü Karşılığı Adil Bir Ücret / Grevler Üstüne / Kitle Yoksullaşmasının ve Ekonomik Mücadelelerin Şiddetlenmesi / Parti'nin Sendikalara Karşı Tavrı Üstüne / Sendika Tarafsızlığı / Parti İşlerinin Karakter ve Örgütsel Biçimleri / İşçi Sınıfı Hareketinin Biçimleri.

DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERYALİZM**15 TL.****A. Spirkin - O. Yakhot**

A. Spirkin (Felsefe Doktoru, SSCB Bilimler Akademisi Felsefe Enstitüsü'nde öğretim üyesi) ve O. Yakhot (Felsefe Doktoru, Moskova Maliye Enstitüsü'nde öğretim üyesi) tarafından yazılan bu eser, diyalektik ve tarihî materyalizmin temel sorunlarını açık ve özlü bir şekilde anlatmaktadır. Kitabın önemli bir özelliği, konuların gerek tarihten gerekse çağdaş dünyadaki gelişmelerden alınan örneklerle açıklanmasıdır. Bir yandan da sosyalizmin ideolojik alandaki mücadelesinin ele alınması ve her türden sosyalizm düşmanı fikirlerin eleştirilmesiyle Marksist felsefeyi öğrenmekte tam bir bütünlük sağlanmaktadır.

«Eğer pasif bir yaşam gözlemcisinin ötesinde, dünyayı değiştirmek için verilen büyük kavganın aktif bir savaşçısı olmak istiyorsak, kendi dünya görüşümüzü belirlemek, doğru bir seçim yapmak ve gelişmiş, bilimsel bir dünya görüşü biçiminde sürekli inançlara sahip olmak zorunda olduğumuzu anlamalıyız. Sosyalist felsefe bizleri bütünüyle bu tür bir dünya görüşüyle donatır.»

M. Ryndina - G. Chernikov

Dünya kapitalizminin bugünkü durumunun derinliğine çözümlenmesi uluslararası devrimci hareket açısından büyük önem taşımaktadır. Bir grup Sovyet yazarı tarafından kaleme alınan bu kitapta kapitalist üretim biçiminin nesnel ekonomik yasaları birer birer incelendikten sonra kapitalizmin günümüze kadarki gelişimi söz konusu yasalar ışığında derinlemesine ele alınmakta, açık bir biçimde sergilenmektedir.

Kitabın ayırddedici özelliklerinden biri de güncel sorunlara ışık tutmasıdır. 1974'lere gelindiğinde kapitalizmin ne gibi yeni nitelikler kazandığı, bilimsel teknolojik devrimin dünya kapitalizmine etkileri, uluslararası kapitalist bütünleşme, emperyalist güçler arası çelişkiler ve tüm kapitalist dünyayı etkileyen para buhranı gibi güncel sorunlar ayrıntılı olarak incelenmekte, devrimci hareket açısından taşıdıkları önem ortaya konmaktadır. Aynı zamanda burjuva ekonomi politığının kapsamlı bir eleştirisi niteliğini taşıyan kitabın son bölümünde günümüze ışık tutma iddiasını taşıyan burjuva ekonomi kuramları ele alınarak teker teker çürütülmektedir.

Bu niteliklerinden ötürü «Kapitalizmin Ekonomi Politığı»nin Türkiye'deki ekonomi politik çevirileri arasında özel bir yeri olduğuna inanıyoruz.

**BİLİMSEL SOSYALİZM VE
SOSYAL DEMOKRASİ****8 TL.****V. Vassine - S. Gribanov - I. Oundassynov**

«Günümüz dünyasının işçi sınıfı, politik arenada başlıca iki örgütlü güç, bilimsel sosyalistler ve sosyal demokratlar tarafından temsil edilmektedir. Bilimsel sosyalist partilerin devrimci ideolojisi ile sosyal demokrasinin program ve pratik eylemine egemen olan reformizm arasındaki keskin mücadele çağdaş tarihin belirgin bir özelliğidir.»

Kitabın yazarları bu görüşü esas kalkış noktası olarak konuyu her yanıyla inceliyorlar. İşçi sınıfı mücadelesinin gelişen boyutları ortaya konarak varılan sonuç şöyle özetlenebilir:

İşçi sınıfının birliğine büyük önem veren bilimsel sosyalistler bugün ileri bir demokrasi düzeni kurmak ve yarın da sosyalist toplumu inşa etmek için sosyal demokratlarla işbirliğine girmekten yana olacaktırlar. Ancak bu yolda ilerlenmesi için, sosyal demokratların burjuvazi ile sınıf işbirliği politikasını terketmeleri ve barış, demokrasi ve sosyal ilerleme uğruna etkili bir mücadele politikası izlemeleri gerekmektedir.

A. Casanova - Cl. Prevost - J. Metzger

Çeşitli uzman, mühendis, teknisyen, eğitim görevlisi gibi aydınların toplumsal ve siyasal mücadeledeki yerleri, öğrencilerin durumu, dünyada ve Türkiye’de son yılların tartışılan önemli sorunlarından biridir.

Bu kitap, aydınların sınıf mücadelesindeki yerini çeşitli yön ve boyutlarıyla ele alıp tartışmaktadır.

Yazarlar, kitapları üstüne şöyle diyorlar:

«... Sosyalistler, işçi sınıfıyla aydınların zorunlu ittifakını başta gelen sorunlardan biri saymakta ve üzerinde dikkatlice durmaktadırlar.

«Bu küçük kitabın amacı hem bu konudaki dikkatli bir araştırmanın kanıtı olmak, hem de söz konusu sorunların derinliğine incelenmesine ve bu zorunlu ittifakın gerçekleşmesine katkıda bulunmaktır.»

EMPERYALİZMİN TÜRKİYE’YE GİRİŞİ**20 TL.****Orhan Kurmuş**

«Emperyalizmin Türkiye’ye girmesi süreci ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan ilişkiler bütünü özellikle 1960’lardan sonra birçok tartışmaya konu oldu. Bu süreci ve ilişkileri açıklamak amacını güden çalışmalar sorunun ana çizgilerini ortaya koymayı başardılarsa da, emperyalizmin geri ülkelerdeki ‘birisi yıkmak diğeri yapmak’ olan ikili rolünü gerektiği kadar vurgulamadılar... Madalyonun bir yüzü enine boyuna incelendi. Ama, emperyalizmin etkisi altında doğrudan yatırımlar yoluyla sanayi ve madenciliğin gelişmesi, tarımda kapitalist ilişkilerin giderek hızlanması, Osmanlı ekonomisinin uydulaşmasının emperyalist ülkelerdeki değişmelere bağlılığı, yani madalyonun diğer yüzü, göreceli olarak ihmal edildi.»

Bu gerçekten hareket eden yazar, elinizdeki çalışmasında, 1850 - 1913 yılları arasında, emperyalizmin özellikle Batı Anadolu’ya girişini ve bölge ekonomisi üzerindeki etkilerini inceliyor.

Dr. Orhan Kurmuş’un İngiltere’de yaptığı bir araştırmaya dayanan ve yabancı arşivlerden yoğun bir biçimde yararlanılarak hazırlanan bu kitap, Osmanlı tarihinin şimdiye kadar ayrıntılı olarak bilinmeyen pek çok yönüne ışık tutmaktadır.

Leo Huberman

Leo Huberman bu eser üstüne şöyle diyor:

«Kitabın iki amacı var: tarihî, ekonomi teorisiyle ve ekonomi teorisini tarihle açıklamak. Bu düşünlenme önemli ve zorunludur. Ekonomik yanına gerekli ilgi gösterilmeyince tarih öğrenimi sakat kalır; ekonomi teorisi de tarihsel arka - planından soyutlandığında anlamsızlaşır. 'Sıkıcı bilim', tarihî bir boşluk içinde öğretildiği ve incelendiği sürece sıkıcı kalacaktır.»

Okunduğunda görüleceği gibi, yazar sözünü ettiği amaçlara bütünüyle ulaşmıştır. İncelediği dönemin toplumsal ve ekonomik yapısı ile, bu temel üstünde gelişen fikir ve eylemler arasındaki ilişkileri böylesine ustalıkla ortaya koyan pek az çalışma vardır.

İşte bu başarıdır ki, eldeki kitabın 1936'dan beri birçok dile çevrilerek her meslek ve eğitim düzeyinden yarım milyonun üstünde okuyucu bulmasını ve aradan geçen yıllara rağmen, özellikle geri ülkelerde tekrar tekrar basılmasını sağlamıştır.

Bilimsel değerinin ötesinde, sahip olduğu ve usta bir çevirmenin kalemıyla Türkçe metinde de aynen korunan akıcı üslup, kitabın değerini daha da artırmaktadır.

Türkiye'de sol hareket Maoizmi yeterince tanımıyor. Yaygın tavır sadece eylemlerin zararlı sonuçlarını mahkûm etmek olarak kalıyor. Oysa bu eylemlere yol açan ideolojik özü ve politikayı değerlendirebilmek gerekli. Bu da Maoizmi bütün yönleriyle derinden incelemeye bağlı.

Bu kitap üç bölümden oluşuyor. Birincisinde, Maoculuğun ideolojik kaynakları çözümleniyor ve Mao Tse-tung'un diyalektik ve tarihi materyalizmin bir dizi ana sorunu üzerindeki görüşleri inceleniyor. İkincisinde Maoculuğun iktisadi politikaları gözden geçiriliyor; bu politikaların ana çizgilerinin savunulamaz olduğu gösteriliyor. Üçüncüsünde de Mao Tse-tung ve destekçilerinin uluslararası alandaki anti-sosyalist çalışmaları açığa vuruluyor; Maocuların, serüvenci dış politikalarıyla, dünya devrimci ve ulusal kurtuluş hareketlerindeki yıkıcı, bölücü faaliyetlerine yaklaşıyor.